

Седакъет Керимова

ЧІАЛАКАЙ БАЛЛАДА

(Хкягъай шиирарни поэмаяр)

Магъачкъала - 2012

Редактор: *Муъзеффер Меликмамедов*
Корректор: *Севда Азизрин*

Седакъет Керимова
ЧІАЛАКАЙ БАЛЛАДА
(*Хкягъай шиирарни поэмаяр*)

Твар-ван авай зари Седакъет Керимовадин «Чалакай баллада» ктабда ада ватанпересвилелди къелемдиз къачунвай, хайи чІални хайи халкъ, хайи Ватанни тІебиат, лезгивални къегъалвал тесниф-завай, кІелзавайбурук руьгъ кутазвай хкягъай ва гъакІни икъван гагъди чап тахъанвай шиирарни поэмаяр гъатнава.

ЗИ ХАЛКЪДИКАЙ ИХТИЛАТ

Агата завди дуст, эй къариб мугъман,
Ихтилат ийин за, ви рикI ацIурай.
Гъи жуьре мисалар, гъихътин къисаяр
Рахан хъи, ваз анай зи халкъ акурай?

Зи заха халкъдикай, сая халкъдикай,
Гъар са чIал са ширин баяд халкъдикай,
Зи Къуьчхуър, зи Эмин, Саяд халкъдикай
Ваз хабар атурай, суракъ атурай.

Зи кесиб югъ акваз дегиш мийир гъал,
Мугъмандиз авайд я чина тавдин кIвал,
Зи халкъдиз чидайд туш я дяве, я къал,
Намусдик хкIурнан, яракъ атурай!

Кис хъана къваз жедан къегъалбурувай?
Лезгияр рам хъанач кагъалбурувай.
Са чIавуз чахъ гъихътин къегъалбур авай...
Къегъалвал хуьн мадни, къил вине хъурай.

Лезгидинд дуьзвал я, кIандач адаз таб,
Чинра ваз аквадач къекъверагдин гъаб,
Зи халкъди женгера гайиди я таб,
Алупанд чилел чаз чи Рагъ акурай.

Ваз квекай гафин за, я къариб мугъман,
Арха я заз даим зи чIал - зи лукъман.
Ватандин къванерал гъидай къин, иман,
АватIа, на маса са халкъ жагъура.

09.11.1999

ЗУН

Рикли завай хабар къазва: - Вуж я зун?
- Твар алачир гьиссерин варар я зун.
Йифиз-юкъуз гъарай кутаз алахьдай,
Секин тежер, ргазвай чарчар я зун.

Зун саклани гьатзавач хьи, клалубра,
Икъван члехи дуьньядизни дар я зун.
Къарагъайтла садавайни хуьз тежер,
Клалуб течир, часпар течир гар я зун.

Зи цлаярал яд иличиз алахьмир,
Ялав галай, гурва галай хьар я зун.
Са халкъдин фак дад кутадай, тлям гьидай,
Фад даклунна геж элякъдай гьвар я зун.

Фад ацлана, фад къвана, фад алахьдай
Гатун юргъ я, марф какахьай хар я зун.
Саврухариз виклгьдаказ таб гудай,
Чуьлдин юкъва ялгъуз амай тар я зун.

Зи клелдайди, зи гьал хабар къадайди,
Ваз акл жемир гзаф бахтавар я зун.
Секинвилик, регьятвилик гелкъвезвай
Са бахтсуздан вилерин накъвар я зун.

Жумун тарал хъипи хъана аламай,
Къакъан хилен атІуз тежер бар я зун.
Са макъамдихъ тамарзу тир, вил галай,
Сим атІана зарул хъанвай тар я зун.

Илгъамдикай шумуд кІеле раснавай,
Куътягъ тежер амаратдин¹ вар я зун.
Гафаривди вири дуънья рам авур,
Са шаирдин зуракІ амай цІар я зун.

Къе хайи чІал жуван вилин нине хъиз,
Хуън тавуртІа, зи ватанда хар я зун.
И дуъньяда гъамишалух амукъдай,
Лезги халкъдиз са заридин тІвар я зун.

09.03.1996

¹ *Амарат - хазина*

«ЛЕЗГИНКАДАЛ» ИЛИГА

Ягъ, я стха, «Лезгинкадал» илига,
И макъамдин алааматдиз килига.
Далдамдинни зуърнедин ван атайла,
Адан аваз зи дамарра гъатайла,
Чил зурзада, зи кІвачериз звер къведа,
Шад жеда зун, зи вилериз хъвер къведа.

Ягъ, я стха, «Лезгинкадал» илига,
Ви ялавдик куькІуьра зун, алуга.
Элкьуьра зун, гелкьуьра зун, галуда,
Вири дердер зи рикІелай алуда.
Хажалатар пара хъанва зи чанда,
Къариб я зун жуван хайи Ватанда.

Лезги стха, «Лезгинкадал» илига,
Чун гьин йикъаз аватнатІа килига.
Вич вуж ятІа рикІел алач парадан,
Къегъал ксар пурчук хъанва чарадан.

Ягъ, «Лезгинка»! Шехъа, цІугъа, гъарая!
Вичин сихил чизмачирбур пара я.
Ягъ, «Лезгинка», чи фикирар зурзура,
Чи рикІерин живер, муркІар цІурура.
Хура рикІ ваъ, къван авайбур жагъура,
Япа кичІе ван авайбур юзура.

Къуд патахъай вири канва лезгияр,
Вучиз икъван усал хъанва лезгияр?
Са тІвар ама лезгидилай, са макъам,
И дуъньяда авач ихътин чІехи гъам.

Руфуна фу, тандал пекер ала чи,
Гъилера гуж, чанда такъат ава чи.
Гъеле хъи, чаз бубайрин кІвал амазма,
Гъеле хъи, чав дидедин чІал гумазма.
Лезгивилин маса лишан аматІа?
Чи рухвайрихъ яраб гъунар куматІа?

ТахъайтІа чахъ чІехи къванер галукъда,
Чун чи чилел чил амачиз амукъда.
Чулав бахтар несиб жеда йифера,
Гъамишалух акІида чун кІевера.
Амукъда чун цирибар хъиз кІвачерик,
Акатда чун чан аламаз накъварик.

Ягъ, чан стха, «Лезгинкадал» илига,
Ахъая вил, на къуд патахъ килига.
Къе са зурба пар ава чи далуда,
Ксанва чун, ша ахварай авуда.
Чир хъия чаз чун гъим ятІа, вуж ятІа,
Элкъуъра чун, лезги хъия, жедатІа!

1992

СА УЪМУЪР ВУЧ Я КЪВАН

Са уьмуьр тИмил я, са рикИин къастар
КИандайвал хуьз, къилиз акъудун патал.
Са уьмуьр тИмил я, жува кутур багъ,
Бегьерда гьатайла агудун патал.

Са уьмуьр тИмил я, и дуьньяд крар,
Акьулдив, камалдив фагьумун патал.
Са уьмуьр бес жедач, гьахъни гьахълувал
КьатIана, дуьздаказ гьукумун патал.

Са уьмуьр куьруь я, са гатун йиф къван,
Гьиссера ял туна, чир жеч фейи пад.
Жегьилвал фад атIай яру некъи я,
Пузаррал амуькда адан верцIи дад.

Са уьмуьр вуч я къван, аватIа эгер,
Ви хьуьтуьл гьиссериз ийидайд авхар.
Ашкъидкай галатайд хьана лагьайтIа,
ЧIалахъ жез тахьурай, махар я, махар.

Са уьмуьр мад кIандай, вил ацIудайвал,
Яраб вуч аматIа вилериз ахквар?
Секинвал ганач хьи, кат-галтугри заз,
Са уьмуьр вуч я къван? Са вилин ахвар...

30.03.2011

ЛАГЪАНА

Накъ дустари зи къарибвал къатІана,
Март акъатда, дерт алатда, лагъана.
Тебиатди шадарда вун датІана,
Мад кІвачерихъ звер акатда, лагъана.

Дегиш жеда, къумбар жеда ви гъалар,
КІурукІар хъиз ахъа жеда ви чІалар,
Гъармад сана пелеш хъанвай къегъалар,
Сад садавди мад агатда, лагъана.

Гатфарин жив цІраз дагъдин хивера,
КукупІ хъгин рушар хъурай ценера,
Рагъ акъурла таза, къацу шивера,
КІанчІарайни звал акъатда, лагъана.

Аватда ви къуьнераллай хъуьтІуьн пар,
Алатда ви рикІелайни туькъуьл къар,
Ваз акІ жеда, ярдин гъил я хъуьтуьл гар,
Акъурла ви руьгъ къакъатда, лагъана.

Марфад галаз цуьквер къвада цаварай,
Са шиирдал элкъведа ви гъар гъарай,
Дагъдин вацІуз мус хъайид я са къарай,
Мад селлерихъ вун какатда, лагъана.

05.03.1996

СЕЛ ЖЕДА

ЛукІ хьиз муьтІуьгъ, кІамаш ксар акурла,
ЦІай галачиз ялав къуна зун куда.
Усал хъана за мет чилиз ягъайтІа,
Агъдин цІирх хьиз пад-пад ийиз зун гуда.

Хайи чил, ви аламатар пара я,
Зи чандавай тІалариз вун чара я.
Ни лугъуда, рикІ тандивай чара я?
Зун зи тандихъ - зи Ватандихъ къекъведа.

Вун зи диде, зун ви велед, хайи чил,
Алпандилай аманат тир лезги чил.
Хуьн тавуртІа Ватан, къе ви хци чил,
Усал хъана, ажуз хъана чун шеда.

Ватан тар я, чунни адан хилер хьиз,
Лув гуз кІанда ви цавара лекъер хьиз.
Пелеш хъайтІа зулун хьипи пешер хьиз,
Ви накъвадал аватна зун рекъида.

Захъ вил галаз фикир чІугда никІери,
Къулан вацІ хьиз ишез жеда Гуьлгери.
ИкІ амукъич, зи Ватандин лекъери
Са къуз зи тІвар мад рикІерал хкида.

Квез веси хъуй, чІур хъайитІа зи гьалар,
Аманат хуьх зи манияр, зи чІалар,
Жувахъ галаз тухвайтІани и тІалар,
Кьил хкудна чиликай за лугьуда:

Гардан кІирун ламатІвал я, гьунар туш,
КъанатІвилер къахчунар я, гунар туш,
Чун дерт авай къегьалар я, къванер туш,
Гъуцари чун са къуз рикІел хкида.

Чи гъавурда авайбуруз чун тІалар,
Дердерикай туькІуьрнавай кІватІалар,
Къе марфади ракъурнавай стІалар,
Пака санал чун са чІехи сел жеда.

ВУЛКАН

Зун къекъерай акъатиз кІанз
Гъазур хъанвай са вулкан я.
Са цІелхемдик цІигел я зун,
КІанзавайди цІук кутан я.

Зи дегънейра ифин ава,
Къиляй-къилиз ялав я зун.
Са багънадин суракъдавай,
Пархуннавай са чІав я зун.

Зи чанда са тІурфан ава,
Какахънавай цІугъни гъарай.
Зи чанда са шуван ава,
АтІузва хъи, рикІин къарай.

Гъеле зи гум яргъал физвач,
Гъеле хъи, чим гума жував.
Гъеле хъи, зун секинзама,
ЧукІурнавач гъеле за чав.

И секинвал фидач яргъал,
Гъатда цава гугрум-пахърахъ.
Акатда цІай садлагъана
Зи вулкандик - чІехи хърак.

Дегъ чIаварин цукIар гва зав,
Яваш-яваш куькIуьнзавай.
Дердерикай туькIвей вулкан
Туьхуьнар жеч завай-вавай.

Гъеле хьи, зун юза хьанвач,
Жуван мука икI киснава.
Гъеле хьи, за шуванзавач,
За хьилен рак игиснава.

Гъеле кьенер хьухъваз ава,
Ялаври зун алугзава.
Алатзавай гьар легъзеди,
Зун тIурфандив агудзава.

Зи хура са вулкан ава,
Сур¹ чIавари ксурнавай.
Зи хура са вулкан ава,
Дердери ам юзурнава...

02.01.1996

¹ Сур - къадим.

АЗАДВИЛИН ШАРВАЛАН¹

Шаирдин рикІ са етимдин кума хъыз,
Низ герек я и етимдин кума, низ?
ИлифайтІа а етимдин кумадиз,
Аквада квез - кьуд пад кьуру самар я.

Туькьуьл уьмуьр са верцІи таб авуна,
ГьалзаватІа масадаз тІар тавуна,
Ишеда гум а шаирдин тавуна²,
Аквада квез, кузвайд ламу цІамар я.

Гьикъван чІав я вил атІанва рекъивай,
Ялгъузвили ракъурнава кьуру къай,
Хабар къуртІа и шаирдин рикІикай,
Аквада квез - хажалатар, гьамар я.

ГьакІ ятІани булах хъана ргада,
Гафарикай шумуд чешне храда,
И шаирди туькІуьрнавай харада,
Аквада квез - авайди бул тІалар я.

Фикирди куьн авуртІани сефилар,
Къариб хъана ишейтІани кфилар,
Зи шиирар кІелдай лезги жегъилар,
Аквада квез - кьегъалар я, чамар я.

Шаирдин рикІ - азадвиллин шарвалан,
Йифиз-юкьуз “яр” лугъузвай ярвалан³,
ГалатайтІа зи шиирдин карванар,
Аквада квез - амайд гел я, камар я.

¹ *Шарвалан - уьлкве*

² *Тавун - гурмагъ*

³ *Ярвалан - ашукъ*

ГЪАТНАВА ЗУН СА ТИЛИТДА

Гъатнава зун са тилитда¹,
Рамнава рикІ маниди.
Зун са чара дуьньядава,
Илгъам я зи кІаниди.

Зун шиирдин ашукъ хъанва,
Зун гафарив къугъвазва.
Ашкъидалди бейгъуш я зун,
Зи рикІ, зи руьгъ юзазва.

Хафар² сад-сад акалзава,
За гъалуник хтар хъиз.
Инжияр хъиз кутугзава
Царар шиирд хтардиз.

Гагъ жувалай рази я зун,
Гагъ кичезва, чуквазва.
За дуьньядиз аял гъизвай
Дидедин тІал чІугвазва.

Геж жагъанвай къисмет яни?
Винел пеш хъиз зурзазва.
Чилин къеняй акъатнавай
Булах я зун, ргазвай.

Гъатнава зун са тилитда,
Зи йиф, зи югъ шиир я.
Зи тІуьн, зи хъун, зи ахварар,
Зи вилин нагъв шиир я.

¹ *Тилит - кІалуб*

² *Хафар - гъарфар*

Цийи шиир тукIуьрайла,
Суст жеда зун бахтлу яз.
Гьуьрчехьан я зун, гьуьрчевай,
Алахьнавай шиир кьаз.

Чепелукьри лув гудай хьиз,
Цуькверилай цуькверал,
Зи илгамдин пери кьвезва,
Зи шииррин экверал.

Меци са гаф лугьузватIа,
Хиялар я масакIа.
КIел тавунвай ктаб я зун,
Зи гьар шиир - са кьиса.

Са тилитда гьатнава зун,
Зи рикI, зи чан гьанава.
Зун шииррин ялавдава,
И ашкь маса гьинава?

Зи дуьнья икI дегишарна,
И тилитда тунва ни?
Шаирвили зал са маса
Тилитдин гьал тунвани?

13.01.1996

ВАТАН ВУЧ Я?

Я лезги хва, я лезги руш,
Ватан вуч я, чидани ваз?
Ви япара гъатнани лагъ,
И манидин верцІи аваз?

И гафуни рикІ атІана
Ви вилерал нагъв гъанани?
Садра, лагъ, вун Ватанд чилел
Темен гана ярх хъанани?

ВерцІи яни, туькьуьл яни,
Чир хъанани накъвадин дад?
Акунан ваз Ватандин гъал,
Ватандин къуьд, Ватандин гад?

АкунатІа,
Садра вуна,
Ватандин дерт
РикІе туна
ЦІугънани лагъ?
Агънани лагъ?
Вучиз икъван
Канва ви тан,
Къанва ви тан,
Хайи Ватан,
Кайи Ватан,
Къайи Ватан.
Чун къужахда
Хвейи Ватан.

Ви веледри
Къурбандна чан,
Мус ийида
Ви чил кЉубан?
Чехи Ватан,
Рехи Ватан!

Ватан - зи тан,
Ватан - зи чан,
Ватан - зи цав,
Ватан - зи къав.
Бубад кЉвалин
ДакЉардавай
Экв я Ватан!
Дидеди чаз
Хурал къуна
Чими-чими
Гъар къуз гайи
Нек я Ватан!
КЉелед хурун¹
Къванцин пелел
Гатфар чЉавуз,
Япаялгъуз
Ахъа хъанвай
Цуьк я Ватан!

Заз Яргун я, ваз СтЉурар,
Са масадаз Ахцегъ, Миграгъ.
Чи хвал, чи вацІ, чи къубуяр,
Чи дагъ, чи чуьл, ник я Ватан!
Гъа и тегъер и дуьнья чаз
КЉани авур рикІ я Ватан!

¹ *КЉелед хур – КцЉар райондин Яргун хуьре пел*

Ватан - муг я,
Цекверизни,
НуькIеризни,
Цавар рамдай
Лекьеризни
Муг авайд я.
Ватан вични
ТуькIуьрайд я
КIвалерикай,
Мукарикай.
Муг тавуртIа,
Хуьр тавуртIа,
Мукьва-кьилид
Жуваз арха
Кьун тавуртIа,
Усал жеда.
Алпанди чаз
Ганвай хай¹ чIал
Хуьн тавуртIа,
Ягьгал жеда.

Аман-минет,
Я лезгияр,
Аян хьуй квез
Зи гьарикI гьал.
РикIел хкваш,
Халкь амачиз,
Дуьньяд винел,
Етим хьайи
Латиндин чIал.
Дуьшуьш тахьуй
Ихьтин кар чал.

¹ *Хай - диде*

ЧІал амачІа,
Ватан амач.
Халкъ авачІа,
Ватан авач.
Ватан - диге,
Ватан - кІвал я.
Авач, амач
ХъайитІа чачъ,
Чи мез лал я.
Эй лезгияр,
КІеви хуъх кІвал,
КІеви хуъх чІал,
Ватан - кІвал я.
Ватан - чІал я!

Ватан вуч я?
ЧидачІа ваз,
И чиликай
АтІана кІвач,
Яргъариз вач.
Маса накъвар,
Маса чилер,
Маса халкъар,
Маса эллер,
Маса рикІер,
Маса вилер
Акурай ваз.
Маса чІалал
Рахадайбур,
Къар масакІа
Ракъурдайбур
Акурай ваз.

Ингъе, са къуз,
Кузни-хкІуз,
Яргъарай хъиз
Ви япариз
«Лезгинкадин»
Ван атайла,
Ви чанда са
Звал гъатайла,
Вахъ дердияр
Агатайла,
РикІ чандивай
Къакъатайла,
Жузада за:

Я лезги хва, я лезги руш,
Ватан вуч я, чидани ваз?
Ви япара гъатнани лагъ,
И манидин верцІи аваз?

Жаваб течиз амукъда вун,
Ватан вуч я лугъуз жедач.
Акьул авай ксаривай,
Ам авачиз эхиз жедач.

Вад хафункай туькІуьрнавай
ГъвечІи са гаф ава - «Ватан».
Чи рикІера дидедиз тай
Чехи са гаф ава - «Ватан»!

13.01.1994

САМУРДИН ВАЦІ

Рагъ эхъвезва ви ятара,
Экуьн хийир, Самурдин вацІ!
Са хабар це а патарай,
Зи квахънавай сабурдин вацІ!

Гъикъван гагъди гелкъведатІа,
И тамарихъ, тепейрихъ зун?
Вучиз икъван цІигел ятІа,
Ви каф алай лепейрихъ зун?

Чи гъамарин сел яни вун,
Ван кутуна алахъзавай.
Лезги чилин шел яни вун,
Чехи гъуьлуьхъ какахъзавай?

Ваз минет хъуй, зи хайи чил
ИкІ къве патахъ паймир вуна.
Чун дуьньядин ватан течир
Ватансузриз таймир вуна.

Варз эхъвезва ви ятара,
Няни хийир, Самурдин вацІ!
Чи тІалариз ая чара,
Эй зи халкъдин абурдин вацІ!

30.12.1994

ВЕРЕВИРДЕР

Жегилдахъ, кьуъзуьдахъ сабур ахквазмач,
Садбурун хъилерин гьал рапуналла.
Абурлу бендедихъ абур ахквазмач,
Мукьвадан, яргьалдан мез цациналла.

Къалар акъатзава къе багнадилай,
Гьалар какахъзава са тегънедилай,
Хуш гьиссер ахквазмач чи дегънедавай,
Нехишар ч'ур хъанвай гам табиналла.

Кьуьгьуьр хъиз гьахънава мукара вири,
Рахазвай гафарал эцигиз кири,
Майваяр харчи яз, хъанват'а к'ири,
Багъларин хваларин яд сафуналла.

Хъсанвал ая на тахъана галат,
Тавурт'а тек садра, хкудиз гьалат',
Хк'урда рик'ихъ ви, хъана гъвалат,
Адетдин кар я им, пас ракуналла.

Ашкар я виридаз къе пулуни сир,
Хъанва хъи, гзафбур нефсинин есир,
Аялар чида заз гафун иеси,
Итимар ава хъи, виш гафуналла.

Къисметдихъ галазди къугъвамир кІинтІ-лаш,
Агудмир вуна гъич чапхунни тараш,
Гъикъван хъайитІани кІвалахар фараш,
Виридан шелни хъвер са гъапуналла.

Вучда бахтуникай ганвай капаваз,
Адетдин кар хъанва рахун къаб алаз,
Руьгъ авай виш инсан жагъидач хъи, ваз,
Къе гзаф ксарин къил руфуналла.

РикІелай алудна икІ элни уба,
Авач са гунагъ кар ийизвайд туба,
Табдихъ дуван авач, на виш таб ая,
Садав къе дин гумач, сад купІуналла.

Фикирри гатайла ви ракІар гъафил,
Дертлудиз рахада гъиссерин кфил,
Дуьньядин адет я атунни хъфин,
Сад ала магъфедал, сад къепІиналла.

Гъар жуьред инсанрив ацІанва дуьнья,
Михъивал амачиз, къацІанва дуьнья,
Гъарада жезмай къван ацанва дуьнья,
Гъавиляй къе адан чан табуналла.

07.10.2001

ЧУН ЛЕКЪЕР Я

Лекъ лагъана
Дегъ чIавара чаз парада.
Лекъ лагъана
Чаз жуванда, чаз чарада.
Чун лекъерив гекъигаид я -
КичIевилер чин тийидай.
Чаз лекъер хъиз килигаид я -
Къил хураваз фин тийидай.
Чаз къуншиди лекъ лагъана -
Дагъдин синел муг ийидай.
Чаз дустини лекъ лагъана -
Цавун юкъвал руг ийидай.

Лекъ лагъана
Сада хъуьрез,
Сада кичIез,
Сада хвешиз,
Сада течиз.
Гъич чалагъан лагъанач чаз -
Цавар рам авур.
Я къузгъундин тIвар ганач чаз -
Иви хъваз гъазур.
ТIиб лагъанач чаз садани -
Вилерни кваз ичIи, мичIи.

Чаз садани рангар чѠулав,
ХуѠруѠз гѠидай хабар чѠулав
ПехѠ лагѠанач.

Чаз садани кѠек лагѠанач:
Вичел кѠару, такабурлу.
ИнгѠе, ажудз акур чѠавуз,
Хур виликна кѠал акѠуддай,
КѠил виридлай вине кѠадай,
Зайифбуруз кѠуф ягѠадай.

ЛекѠ лагѠана чаз вирида,
КѠакѠанвилер рам ийидай.
ДагѠларини, цаварини
Чун такурла гѠам ийидай.
ЦѠуд лекѠ агѠзур кѠузгѠундилаи
ВикѠегѠ жеда лагѠана чаз.
ЛекѠ акурла чалагѠанни
МуѠтѠуѠгѠ жеда лагѠана чаз.

Чун вуж ятѠа
Чир хѠанани,
Я лезгияр?
ЛекѠ гафуни

Куь хиялриз
Нур гъанани,
Я лезгияр?
Чун дуьньядиз
Мад лекьер хьиз
Атун герек.
Чи дустариз,
Чи душманриз
Чун лекьер хьиз
Акван герек.
Чилин винел
Чун гъар чIавуз
Къил виневаз
Къекъвен герек,
Итимвилихъ
Гелкъвен герек.
Гъикъван кIеве
ХъайитIани,
Лап рекъидай
Бередани,
Чун лекьер хьиз
Рекъин герек!

13.01.1994

ЖУВАНБУРУЗ ЧАР

Зи лезгияр, зи жуванбур!
Куъре патан, КӀеле патан,
И патанбур, а патанбур,
Са чилин, са Ватандинбур!

Квез лугъудай гаф ава заз,
Залан хъанва кье гъава заз.
Зи масанбур, зи кӀанибур,
Зи хайибур, зи кьенибур!

Къвез-къвез кӀеве гьатзава чун,
ГьакӀ ятӀани катзава чун.
“Куън”, “чун” лугъуз вучиз фад-фад,
Къакъатзава и пад, а пад?

Рахшандзава, негъзава кье
И патанда а патандаз.
Синихзава, кьинихзава
А патанда и патандаз.

Жуванбурал жуванбуру
Шумуд лакӀаб илигзава.
Парабуру и дуъньядиз
Ягъид вилив килигзава.

Авурбуру чаз авунва,
Чи гьар са кӀам цаз авунва.
Бес туширд хьиз и къазаяр,
ТӀимил тир хьиз и сузаяр,

Чун са чІалал рахазвайбур,
Чун са чилин бегъерар яз,
Ни твазватІа чи арада
Чаравилин къайи аяз?

Я лезгияр, я жуванбур -
Кефер патан, Къибле патан!
Гъи залумди къве паднава,
Чи сад Ватан - къибле Ватан?

Чанда и дерт, и звал аваз,
РикІин кылел и тІал алаз,
Чун сад садал гьалтнава гъикІ?
И дердинай пад жеда рикІ.

Чан лезгияр, чан жуванбур!
Куъре патан, КІеле патан,
И патанбур, а патанбур,
Са чилин, са Ватандинбур!

Квез лугъудай гафар пара,
Квез ахъайдай дерт векъи я.
Къай къекъвезва чи патара,
ВутІнава чим? Заз мекъи я...

16.09.1996

ЖЕНГ

Зун датІана женгинава,
Женг я уьмуьр, женг я қрар.
Зи илгьамдихъ ялав ава,
Гъавиляйни женг я цІарар.

Зи уьмуьр зи чІалан женг я,
Къве пай хъанвай Къулан женг я,
Лугъуз жени залан женг я,
Ялзавайдаз залан парар?

Ашукъ яз жув лезги чилел,
Дамахиз гъей лезгивилел,
Нагъв тахъурай лезгид вилел,
Лугъуз кІарда рикІин зурар.

Жув тек, душман хара-хара,
Зи гуьгъуьна вара-зара,
Гаф лугъудайд хъанва пара,
АкІуриз кІанз хци сарар.

Чарада рикІ хадач акъван,
Дугурайла жуванда къван,
РикІ тІар жеда, аман, гъикъван,
Къвада нагагъ юргъар, харар.

Хайибуру ахъайиз хъел,
Хаз алахъда зи рикӀин хел,
Вуч лугъуда кумачӀа къел,
Низ лугъуда цӀай квай зарар?

ЭлкъвейтӀани жувал вири,
Къелем-гапур тахъуй къуьруь,
Акъваз мийир, кхъихъ зари,
Хун тавурай уьмуьрд гуарар.

02.08.2011

ШАИРДИН ГЪАХЪ

Халкъ лагъана дадайбуруз,
Жигер-багъри падайбуруз,
Шиир багъаз къадайбуруз,
Секин уьмуър къисмет хъанач.
Чан аламаз са шаирдиз,
И дуьньяда къимет хъанач.

Асул шаир кIапIар хъанач,
Адан мецел тапар хъанач,
КIвале ацIай тIакIар хъанач,
Гъавиляйни шаирдивай
Мет ягъана купIар хъанач.
И дуьньяда чан аламаз
Са шаирдиз капар хъанач.

Рекъер - шуькIуь муькъвер хъана,
Къуьлер цана - векъер хъана,
Таяр-туьшер пенкъвер хъана,
Гъи шаирдиз регъятвилив
Фу жагъана, пекер хъана?
И дуьньяда шаирдин гъахъ,
Адаз ягъай цIенкъер хъана...

14.01.1996

КІАНЗАВА ЗАЗ

АцІанва рикІ цавал зулун цифер хьиз,
Марф хъана, сел хъана къваз кІанзава заз.
Дердерин, гъамарин шеле залан я,
КІемер къаз, дуьзендал гъиз кІанзава заз.

Къил квахъай гарари басрух гузва мад,
Гъавада гъатнава кІуь накъвадин дад,
Виш агъзур риг¹ туна алатнава гад,
ХъуьтІуьн къуз гатун риг хуьз кІанзава заз.

Зи къарай атІанва сада гуз эвер,
Гъанва зи гъиссерал алуд тежер звер,
Уьмуьрдин кІвачерик акатнава звер,
Катзавай, физвай къар къаз кІанзава заз.

Гзаф тІимил хъанва бахтунин паяр,
Элкъвезва руьхъведал ялавар, цІаяр,
Кваз такъаз уьмуьрдин саврухар, къаяр,
И муркІар, муркуцІар хаз кІанзава заз.

Юргъун яз акъатна зун яргъал рекъиз,
Секинвал жагъуриз зи тІазвай рикІиз,
Цавара гел тадай Хважамжамди хьиз,
Дуьньядал жуван гел таз кІанзава заз.

31.01.1996

¹ Риг - атир

ЖАГЪИДАТІА?

Дидеди и дуьньядиз
Вучиз бахтсуз гъана зун?
Фикир чІугваз, тІал чІугваз,
Вучиз шаир хъана зун?

Заз къайгъуяр бес хъанач
Са хизандин, са кІвалин,
Зи кар хъана дуьньядин
Рапуник гъал акалин.

Зи кар хъана дерт чІугван,
ЧІуру, какур къилихрин.
Зи кар хъана чинеба
Туькъуьл гафар иливрин.

Халкъдин залан гъалари
ЦІай кутазва зи чандик,
Алакъ тийиз маса кар,
Кузва зун зи Ватандихъ.

Чи къулайсуз кІвалахар
За тІал хъиз рикІе твазва.
Сузадавайд са рикІ туш,
Зи къеневай руьгъ тІазва.

Рикли зун кьекъвераг хьиз,
Дердерихъ кьекъурзава.
Гъамари фарфалаг хьиз,
Къуна зун, элкъурзава.

За дердияр къелемдиз
Къачузва кье шиир хьиз.
Гъахъ авачир дуьньяда
Низ герек я абур, низ?

За шиирар кхьизва,
Цурна жуван риклин пад.
За шиирар кхьизва,
Жагъидатла келдай сад?

11.01.1996

САБУР КІАНДАЧ

- Ваз вуч къачун суварихъ за? Вереvirда.
Ви рикІиз вуч кІан хъайитІа, за жагъурда.
- Заз кІандай затІ маса гузвач чи туьквенра.
- Дуьньяда са чаравилиз авач чара.

- АкІ ятІа на сабур къачу заз са тІимил,
ХъайитІа ам, кесибвилин мичІ жада вил.
МуьтІуьгъ хъана, секинвилив акъудиз къар,
Заз Аллагъдин хиве твада гзаф крар.

Сабурди зун дегишарда гъа и тегъер,
Заз секинвал гъун паталди хуьда рекъер.
Заз амалар чирда ада - алахъна икІ,
Тапарарив алцурарда сабурсуз рикІ.

Гъахъсузвилиз вердишарда сабурди зун,
Гъахъсузбуруз юлдашарда сабурди зун.
Зи рикІевай чІехи вулкан туьхуьнарда,
Зи мураддин лацу балкІан хъуьткъуьнарда.

- На базардай къачунвайди вуч ятІа лагъ.
Чи базарда сабур гузва, аман Аллагъ!
Инсандикай къукъ ийидай сабур аку!
На лукІарин, на къукъарин абур аку!

Сабурди заз гайитІани масанвилер,
Къабул жедач завай адан хъсанвилер.
Сабурлуда кичІез-кичІез гьалда уьмуьр,
Заз садрахъни ихътин пишкеш кІандач, гумир.

Инсандин къил агъузардай сабур кІандач!
Ужuzардай, ажuzардай сабур кІандач!
Къайил туштІа зун жуван къал, шуькуьр кІандач!
Заз дуьньяда къал ама къван,
Заз чанара тІал ама къван,
Чилин винел вал¹ ама къван,
Сабур кІандач!
Сабур кІандач!

25.12.1995

¹ *Вал - есир*

ВИ РАКІАРАР ГАТАЗВАЧТІА ДУСТАРИ

Гатфарин сел алахьдайвал ван алаз,
Дустарин луж алахьна зи кІвалелай.
Абур патал гьар са кардихь къуьн галаз,
Бахтлу йикъар кими хьанач кьилелай.

Ахъа хьана рикІер марвард цуьквер хьиз,
Лугьуз, хьуьрез, аялар хьиз авай чун.
Фикирдин гел хьайилани вилерал,
Къакъуд хьанач садавайни чавай чун.

Гьуьлуьн кІаняй жагъурдай хьиз инжияр,
За жувазди дустар сад-сад хкяйда.
Тавдин кІвале ацІай суфра, ацІай рикІ,
Абрун вилик за хвешила экІяйда.

Дад жедани дуст авачир уьмуьрдихь?
Гьар дуст заз чиз, я экв гудай са чирагъ.
РикІе чими, хьуьтуьл гьиссер авайда,
Вучда яцІу гафарикай алаз яргъ?

Эциг мийир вуна къакъан дарамат,
Ви ракІарар гатазвачтІа дустари.
Садбур гзаф девлет кІватІиз дакІвада,
КІвач атІуда хайибурун, часпаррив...

Вахь агъзур дуст хьайитІани гзаф туш,
Тек са душман аватІа - им пара я.
Дуствили ваз шадвал гьида датІана,
Душманвилини ниятни рехь чара я.

Душман аваз уьмуьр гьалун четин я,
Хъсан дустар аваз хьурай инсандихъ.
Къайивили къай кутада, чӀурда кӀвал,
Дуствилери ялда бахтлу хизандихъ.

Дустарикай стха жеда, эл жеда,
Са жув патал уьмуьр гьализ жеда къван?
Вил вегьейла, Гъуцар сувун ценера,
Аквадач квез ялгъуз авай тек са къван.

Кесиб я вун, авачӀа вахъ рикӀ кудайд,
Дуст аватӀа, вун бахтлу я, заха я.
Къуд патахъай чукъвейла вун гьамари,
Жуван дердер на дустариз ахъая.

Чи бубайри лагъайди тир рикӀивай:
“Дуст течир кас яд авачир регъвер я.”
Пехъивилин, векъивилин хура къе,
Акъваз жедайд тек дуствилин муькъвер я.

ГьатайтӀани яцӀарани кӀевера,
Дуствал чна багъадиз къан гьамиша.
Куьтягъ тежер девлет тушни гьар са дуст,
Зи хайибур, куьн дуствилин гьенел ша!

Эй зи дустар, къулухъ галай дагълар зи!
Куь хурувди агудда за жуван къил.
Къаларив ваъ, хъилерив ваъ, ша анжах,
Дуствиливди хуьз алахъин хайи чил!

14.02.2004

АМУКЪДАЙДИ КЪВЕ ЦІАР Я

Ша, дагълариз акъатин чун ягъиз ял,
Алатдайвал чи чандавай вири тІал,
Аквада чаз чи къакъанрин шумуд гъал,
Синер - къванер, ценер - махпурд къацар я.

Са пата циф къекъведай, са пата рагъ,
Яд хъваз къведай къветер, свелер¹ латарал,
Гзаф ава убаяр чи патара,
Гъуцар сувун рикІ алайди - Лацар я.

БалкІанри чун, харудаказ чамарриз,
Сал руштерай авудайла кІамариз,
Вахт жагъидан хажалатриз, гъамариз,
Лугъуз жени дуьньяд крад яцІар я?

Цуьк авачир жагъидач ваз чил са чІиб,
Лезги руша яд гайила ваз са цІиб,
Зурзада вун, акъунвайд хъиз рикІе риб,
Агъ, марвард цуьк, вун хуьзвайди цацар я.

Суварин лар² акурла вун жеда мат,
Живер вичел ацукънавай шумуд къат,
Чарчарди ваз - чархарилай хъанвай кват,
Лугъуда хъи, чи чил къацІи-къацІар я.

¹ *Свел - дагъдин къуш*

² *Лар - дагъдин кукІушда яйлах*

Аялар хьиз чун - вегьенвай гьебедиз,
Аватайла чепелукьрин лепедиз,
Генг яйлахар куьчар жени гебедиз?
Чун паталди абур халкьайд - Гъуцар я.

Иер я хупІ чи чил дагьдин кукІвалай,
Чукур тийиз къушар чпин мукарай,
Цуьквед кІунчІар кІватІин чна мукьварай,
Яргьал фейтІа, уьленар я, нацІар я.

Вил тахьана гьич бахтунин паярал,
Лугьун тийин, фена уьмуьр кьаярал.
ЦІун пепе хьиз гьалч хьайтІани цІаярал,
Шаирдилай амукьдайди кьве цІар я.

30.03.2011

ЗУН АМАЧ ЛАГЪ

Нагагдай зун ажуж хъайтІа, кхъиз тежез,
Яргъаравай куъч мукъварив хкиз тежез,
АмукъайтІа икІ, шиирдин ник гуъз тежез,
Зун амач лагъ, зун амач лагъ.

Са чІавуз за квадарайтІа ашкъидин дад,
Зи гъилерай акъатайтІа уъмуърдин гад,
Зи чІаларин къурайтІа вацІ - амачиз яд,
Зун амач лагъ, зун амач лагъ.

Са береда жагъайтІа заз кІвал къизилдай,
Пара хъайтІа ярар-дустар - дерт къезилдай,
Ягъаз тежез, акІайтІа ван зи кфилдай,
Зун амач лагъ, зун амач лагъ.

Ялгъуз хъайтІа зун - илгъамдин луж хъфена,
Къуъруъ хъайтІа, къелемдив гвай гуж хъфена,
Лугъуз тахъуй, вуж атана, вуж хъфена,
Зун амач лагъ, зун амач лагъ.

033.10.1996

КЪАКЪУДЗАВА ЗУН ЗАВАЙ

Авахъдай хъиз йигин вацIар,
Алатзава йикъар, варцар.
Гъа вацIара,
Гъа варцара
Са вуч ятIа авай зи,
Са вуч ятIа ама зи.
А вацIарив,
А варцарив
Гума аял берейар,
ВерцIи, хиял берейар.
Яргъарава - агакъдач.
ГъикI элкъурин - алакъдач.
А вацIарин ятарик,
А варцарин гатарик
Какахъна зи мурадар.
А мурадрин арада
Сад авай - лап харуди...
Агъ, зун гъикъван хару тир...
А вацIарин лепейрив,
Яру шурван пепейрив
Гана хъи, за зи бахтар,
Алатнава а вахтар...
Авахъзава мад вацIар,
Алатзава мад варцар,
И вацIари,
И варцари
Къакъудзава зун завай...

04.02.2004

ЛЕЗГИ ТІВАРЦІИН ЭКВ

Зал тІамгъаяр алкІидайд туш,
КичІе хъана галкІидайд туш,
Зун рекъелай элкъведайд туш,
Рекъер залай элкъвейтІани.

АтайтІани кьилел къаза,
Ийидач за садра суза,
За жуван халкъ гудач маса,
Къуд патахъай чуькъвейтІани.

КичІе гару тІурфан гъидач,
КичІе цавай харар къвадач,
КичІе цІу гъич Алпан хадач,
Цавар чиле акІайтІани.

Ватан рикІ я - пай жедачир,
Са куьнизни тай жедачир,
Им вуч ван я - гъай жедачир,
Эллериз чав чкІайтІани.

Акъатда мад зун кІеверай,
Акъуд жедач зун къекъерай,
Тахъурай чахъ къекъверагар,
Вири дуьнья къекъвейтІани.

Яд хкведач чІуру хулаз,
Чим акъатдач къайи къулаз,
Лезги тІварцІин экв бес я заз,
Эквер вири туьхвейтІани.

08.04.1996

ЧИР ХЪАНАЙТІА

Вучиз йигин хъанва зи кІвачерин звер?
Бегьер кІватІ жедани янавачтІа цІвер?
Гатфарин цуьк я зун, зи тІварни гъвергъвер,
Шумуд югъ ама захъ, хупІ чир хъанайтІа,
Вуч жедай, уьмуьрди заз сир ганайтІа?

Са кІус инсаф ая, эцигайла кам,
Завай дуьньядикай къачуз хъанвач кам,
Фадлай захъ цІигел я чи гуьне, чи кІам,
Ватандин накъвадал за цІир ганайтІа,
КІандай заз цІаяри зи хур канайтІа.

ЗуракІ тир шииррив ацІанва зи рикІ,
Муьгълет це, акалдай гафар цІиргъиник,
Зун буржлу жедайни илгъамдин вилик,
Алатай къар завай элкъуьр хъанайтІа?
Зи уьмуьр гъикъван я, заз чир хъанайтІа...

ТЕК Я ЗУН

Вилин накъвар авахъзава чарчел зи,
Гъери къвезмач гъикъван чІав я, кварцел зи,
Уъмуърд гуарар куърс хъанва са кІарцІел зи,
Дерт ахъайдай сад авачиз, тек я зун.

РикІин гафар лугъуз тежез хъанва пар,
Гатун цикІиз шагъвардикай хъанва гар,
И бендедиз дуьнья вични хъанва дар,
Ни лугъуда, дагъдин кукІвал лекъ я зун?

Зун вацІари, зун селлери гъайиди,
Зун цІаяри, зун ялаври кайиди,
Парабуруз зун яргъалди, къайиди,
Агатмир зав, саврух я зун, мекъ я зун.

Вилик-къилик гала лугъуз гъар тула,
Ифин амач, къафун амач гъар къула,
ДатІана икІ далудаллаз пар, кула,
Юргъунвал я, галатун я, гъекъ я зун.

04.12.1997

ЧКІАНВА ЧІАЛ

ЧкІанва чІал, зи лезги чІал,
Кузвач адахъ къе жуванбур.
«Чи чІал» лугъуз хайибуру,
Мус хкида адал абур?

Гъи аямди, гъи залумди
ЧІукнаватІа зи битавди?
Какахънава адан гьалар,
Къунва къаю, къунва давди.

Къе аямди ийиз къатІ-къатІ,
ЧкІанва чІал, чкІанва агь!
И мусибат, и аламат,
РикІе туна эх жедан, лагь?

ГъикІ эхзава бес хайида,
Залан парар штІуннавай?
Перишан я зи чІалан гьал,
Мехъерд либас хтІуннавай.

Ни къачурд я икъван гафар
Арабривай, фарсаривай?
Ихътин дамах низ герек я,
Патанбурун фурсар авай?

Мез къаткидай, рикІиз кІани
КІанзама къван гафар аваз,
Урус патай, мугъул патай
Келимаяр ни гъана чаз?

Гъзур я чун, викІегъ я чун,
“Маркуникай” “тая” ийиз.
Чал чарабур гъавалат туш,
Къе “къваликай” “къая” ийиз.

Я зарияр, я хайибур,
“Нагъил” мийир “махарикай”.
Я Алпандин тІвар хвейибур,
“Бажи” хъанан “бахайрикай”?

“Пенжеридай” килиг мийир,
Зарул туна жуван “дакІар”.
Масдаз “къапу” ава лугъуз,
Игисдани кІвалин “ракІар”?

Чна гъар кар, гъар са кІвалах,
“Башламиш” ваъ, “авалнава”.
Гъуцари чи къисметдин вар,
“Багъламиш” ваъ, “агалнава”.

“Ухшард” къадан, аваз “дигайд”?
“Ериш” жедан “къекъуьникай”?
Вучда масдан “сабагъдикай”?
“Сегъер” жедан “экуьникай”?

“Куърпуъ” къамир “муьгъ” аватІа,
“Кулак” жедач “шагъвардикай”.
Тимил аван чаз “гъуьлягъар”?
Вучда масдан “шагъмардикай”?

Жуван гафар кІар-кІар ийиз,
Патанбурун къула кумир.
Ашукъ хъана “къешенгбурал”,
“Иербурув” хъелиз тамир.

Авазрихъди яб це чІалан,
Шуршурзавай вацІ я Къулан.
Адан патав цуьквер таб я,
Валлагъ, вири эквер таб я.

Квадарна бахт гъиле авай,
ЦІийид кІандан цаваривай?
Бахтлу тушни чилинвиар,
Чи чІал хътин тавар¹ авай?

Чи нугъатда, гафалагда
Гъикъван иер гафар ава.
Лагъ гъи чІалан хафалагда²
Икъван мили хафар ава?

Булах я ам алахъзавай,
Макъам я ам авахъзавай.
Ам зи ацІай виртІед куьнуь,
ЧІал авани икъван къени?

Ам зи иман, ам зи пІир я,
Ам зи суьгъуьр, ам зи сир я.
Ам сабур я лезги чилин,
Ам абур я лезгивилин.

Цихъ тамарзу баянлух хъиз,
Гафари зи хъиткъинзава.
РикІ кудайдахъ цІигел хъана,
Вири тІалар хъуьткъуьнзава.

Ша, алахъна кІватІ хъийин чІал,
Гъич тахъайтІа чукІур тийин.
Жуван гъилив жуван рикІе
Чна хенжел акІур тийин!

14.03.1997

¹ *Тавар - иерди*

² *Хафалаг - алфавит*

ЧАН ДИДЕДИН

*Чан дидедин, вун масакIа акуна заз и гъилера,
Чан дидедин, гъам авай хъи, ви вилера.*

Пел ачуха, чукIура на фикиррин циф,
Лув ахъая, чан чи кIвалин бахтавар лиф.
Сабурлу хъухъ, алатдайд я гъар мичIи йиф,
Вилий накъвар авахъдайд я, чан дидедин,
Дердер вири алахъдайд я, чан дидедин.

Дуьнья я им - гъар жуьредин крар авай,
Дуьнья я им - ял тежедай парар авай.
Дуьнья я им - нагагъ къвадай харар авай,
Дарвилериз эхиз чира, чан дидедин,
Жуван рикIиз рехъиз чира, чан дидедин.

Дуьнья я им - хъсандни пис къвал-къвалавай,
Уьмуьр я им - дустни душман цал-цлавай.
Жуван гъилив туьхуьрайтIа цIай къулавай,
Ам куьхкIуьрун регъят жедач, чан дидедин,
Къакъатайла ахгат жедач, чан дидедин.

Уьмуьр я им - гъалзавайдаз гзаф четин,
Куьн - аялар гъвечIи чIавуз тIал я метIин,
Чехи хъайла рикIи дердер ийиз фитIин,
Акваз-такваз рехи жеда, чан дидедин,
Икьван крар эхиз жедан, чан дидедин.

10.01.2012

ХЪСАН ШИВДИН ГУЪГЪУЪНА

Гатун юкъуз хъуредат чаз милидиз,
Цийи свас хъиз хинедатай дугунар.
Вичин нурад чукурайла ракъини,
Къиб ягъунвай бахтлу жедат ругъунар.

Гъиссери звал къачудайла эркиван,
Верци жедат жуваз жуван рикин ван.
Циреризни накъв кванзата баркаван,
Марвардин цуьк жагъур мийир ругъат на.

Бегъер кватмир на тарарин хилер хаз,
Алахъат вун чилел хъсан гелер таз.
Жагъидани къадир чидат дустар ваз,
Терг тавуртат герек тушир ругун на?

Хъсанвилер жедатни гъич кевера,
Верци мецер хъанайтат чи сивера,
Писвилерин вири рекъер кевира,
Акъуд мийир винел жуван агъу на.

Къил хуьз жени, таб гъахъунай яз къуна,
Галтуг мийир гъахълубурухъ цаз къуна,
Крар аят халкъдин гафар кваз къуна,
Ругъ жедат я хъсан шивдин гуьгъуьна.

13.12.2005

ДАГЪЛАРАЛ КЪИН КЪАДА

Вучиз чун хиялри ялда яргъарихъ?
Вучиз чаз гирвеяр, куклушар кІанда?
КІамара, аскІанра къарай квахъда чи,
Къакъанрив гъуьжетун ава чи чанда.

Вучиз чун къару я дагъларал икъван?
Чигерни, циферни кІани я рикІиз.
Цуькведив дигида гуьнеяр, пелер,
Дагъвидин мурад хъиз, гатфарин цикІиз.

Лезгидин такабур, абур я дагълар,
Лекъре хъиз муг ийиз къакъан чархарал.
Къакъанвал рам ийиз циферин кІаник,
Лезгид кІвал эцигда дагъдин яхадал.

Вучиз чи рикІ ала синерал икъван?
Такуна эх жени къацу яйлахар?
Дагъларай яргъара бахт авачирдан,
Гъахълу яз авунва лезги чІалахъар.

Вучиз чун гъейран я къуталрал икъван,
Иервал гекъигиз даим чІафарив?
Дагъларин макандин шаир ятІа зун,
ГъикІ тесниф тийин за дагълар гафарив?

Эй элкъвей къуталар, какур хъиткъерар!
Эй цІалцІам рагарин сварар, чІидгъерар!
Эй чІехи къваларин хкатай синер!
Эй дагъдин хъенерик юзазвай ценер!
Синерал рекІв гузвай живед маргъалар!
Чи рикІин къеневай кукІар - яргъалар...

Дагъвидиз таб чидач, гъахъсуз рахадач.
Дагъларал кьин къада гъатайла кІеве.
Гъавиляй дагъвидин дегъ чІаварилай,
Дагълариз икрамин гъатнава хиве.

06.06.2000

МУРАДДИН БАЛКІАНДАЛ

Зи руш Севдадиз

“Чан диде, са шиир тесниф ая заз,
Тарифар ая зи, вуна рикІ алаз.
Гъар са гаф, гъар са цар хъурай рикІиз хуш”, -
Лагъана хъуърена милидиз зи руш.

Вуч лугъун за жуван хару веледдиз?
Вуч лугъун дуъньядин и набеледдиз?
ГъикІ къалун кІанивал баладиз жуван?
Дидед ашкъ алцумдай мизанар аван?

Фикириз амай зун хиялрин къене,
Цуъкведив диганвай дагъларин гене.
Акъатна зи вилик са лацу балкІан,
Фиридиз иер тир, кІвачерал къакъан.

А шивдин акунрал гъейран хъана зун,
Адав гвай алапат, суъгъуър аку тІун!
Лацуа авай ам - лацу мурад хъиз,
Ргана зи царар булахдин яд хъиз.

Къастунал кІевид хъухъ зи велед, зи руш,
Къегълди вичин шив дегишардайд туш.
Яргъариз фин патал хъанватІа кІвачин,
БалкІандал акъахмир лезнар квачир.

Четин я лугъумир уьмуьр кьерехда,
Кьегьалда кьерехдин тIаларни эхда
Пурарал акьахиз жедачтIа вавай,
Уьзенгдал кIвач тамир, пашман тахьурай.

Багънадлай хатур хаз, кьализ ишемир,
Кьенерар алатай балкIан хьиз жемир.
Кьенерар расай кас туштIа сересди,
БалкIандиз чир тийин герек иесди.

Виридлай чIехи дуст кьуртIани на ам,
Душман хьиз акьаха, чукваз, кьачу кам.
КIевера гьатайла гум квачиз кумир,
БалкIанни маса це, кьенерар гумир.

Гатал кьару жемир, гад алатдайд я,
Масдан балкIандилай фад аватдайд я.
Чарадан гьуьрч кьамир, вегьена турар,
БалкIан багъишайдаз багъиша пурар.

КIунтIуниз лугъумир “дагъ я, кьакьан я”,
Ябудиз лугъумир “шив я, балкIан я”.
Лекьрен гуж жедани нуькIрен луварда?
Шив кьейла, чир хьухъ ваз, ябуд суварда.

Чан руш, ажусд жемир, гафар уьтквемд хьухъ,
Са кардал гьалтайла викIегьд, бегьемд хьухъ.
Кьекьерай акьатна сел хьиз алахьмир,
Садрани гьахьсузвал эхиз алахьмир.

Зи гафар ван хьурай веледриз вири:
КIвачерик тваз тахьуй балкIандин фири!
Хуьрай чи Гьуцари, аваз хьурай куьн,
Мураддин балкIандал алаз хьурай куьн!

30.05.2000

ЗУН КЪАЯ Я

Зун секинар мийир куъне, кьегьалар,
Кагьалривай ч'ур жедайд туш зи гьалар.
Ван хьурай кьез, лезги хуьрер, магьалар,
Зун къая я, тухуз тежер гарувай.

Зи душманар - къаннивад къан чупазар¹,
Аваз хьурай яргъи ийиз тапасар,
Кьил хуьзва за, къабул тийиз къапазар,
Къаядиз вуч ийиз жеда гарувай?

Бязибуру гафар лугьуз къаракан,
Агалдарна зи гуьгьуьна пара къван,
Заз Аллагьди сабур ганва пара къван,
Къаядлай вуч алуд жеда гарувай?

Зи цук'ар гваз къугьъазвайбур машайрив,
Зи хьен гатаз элкьвенва хьи, лашарив,
Къе парабур муьт'уьгьнава кашарив,
Къая муьт'уьгь ийиз жедан гарувай?

Т'вар жузамир, муг жагьурмир зи т'алдин,
Пара хьанва зи чиниз рак агалдинд,
Секинвиллиз килиг мийир зи гьалдин,
Къаяд хура къваз жедани гарувай?

20.03.1996

¹ *Чупазар - тутарин са жуьре*

ЖУВАН ГАД

Мажал ава садбурухъ сас регъведай,
Пара хъанва къуншидиз фур эгъуьндайд.
Куъз я инсан писвилерихъ гелкъведай?
Уьмуър гарув, харув вугун гужар я.

Эй инсанар, рикIери куъ къуртIа муч,
Алахъда куън и дуьньядиз лугъуз пучд,
Чир тахъайтIа, чи кьил вуч я, чи пун вуч,
Пака лакIаб гилигда чяхъ: «пажар я».

Гьар бередихъ вичин гьукум, вичин дад,
Садра рехи хъайид хъижеч жегьил мад,
Жуван салай жува кIватIа жуван гад,
Фейи уьмуър вахкуз тежер буржар я.

03.02.2005

РИКЕЛАЙ АЛУДМИР

Са Талди кевидиз чукьквена зи туьд,
Садавай заз дарман жагъуриз хъанач.
Ишена хайибур, къвазна зи къилик,
Талди душманди хъиз заз аман ганач.

Дарманар гана заз лукьманри пара,
Запабар кхъена къунши къариди.
Шумуд къуз меселай къарагъиз хъанач,
Зи тал пехьиди тир, зи тал харуди.

Чара гъар патахъай атгайла, йифиз,
Зи руша зав са чар, са къелем гана.
Са гафни талана агална ракар,
За жуван дуьньядив къил-къиле гана.

Зурзавай тупарив къелем къуна икI,
Рикевай сузаяр чарчел кхъена.
Фикирри, хиялри къезиларна тан,
И гъамлу макандай яргъаз тухвана.

Лацу чар царарив дигайла бегъем,
Фикиррин цавара алахъна цифер.
Илгъамди къакъудна таларивай зун,
Шиирди сагъарна, ачухна кефер.

Хайибур, рикел хуьх, месе гьатайла,
Са чарни са къелем агакъара зав.
А чавуз тIалди гъил къачуда залай,
ЦIрада муркIуцIар, ахъа жеда дав.

Заз багъа дарманар, чIехи лукьманар,
Жагъурун паталди гъат мийир рекъе.
Рикелай алудмир зун зари тирди,
Дуьньядлай ракъурмир гаф амаз рикIе.

СИФТЕ РГАЛ

Мецел цIарар, рикIе аваз,
Къе илгъамдин шивдал алаз,
Вуч хъсан я, куън ава заз,
Шиир-дустар, мани-дустар,
Агата зав, кIани дустар.

“Бахтлу” я зун и пешеда,
Сив хъуьрейла, вил ишеда,
Девдин рикI хъиз са шуьшеда
Гъатнава зи фикир-мастар,
Шиир кхьин хъанва къастар.

Зи хур къакъан са рагал я,
Заз гъар цIар сифте ргал я,
И лежбер квехъ хупI цIигел я,
Агата зав, кIани дустар,
Шиир-дустар, мани-дустар!

27.07.1997

ТІАЛ

Зи гыссер, фикирар - зуракІ шиирар,
Са къариб уьмуьрдин суракъ шиирар,
ГыкІ лугьун абуруз туракъ шиирар,
Зи рикІин гьалар хьиз какахьнаватІа?

Дагъдин сел садрани экъи жедайд туш,
Ватандин муьгьуьббат рехи жедайд туш,
Халкъдихъ шехьуналди буьркьуь жедайд туш,
Виляй ваъ, рикІяй нагъв авахьнаватІа.

Гьамари кьунва зи илгьамдин цавар,
Вахтсуз мугьманди хьиз гатазва варар,
Маса тІал мехьер я, маса тІал сувар,
Са рикІе Ватандин тІал гьатнаватІа...

17.04.1996

ГЪАЛАТІАР

Зи уьмуьр гъалатІар...
За авур кІвалахар
 гъалатІар...
Зи кьинер, чІалахъар,
Зи кьилел къвайи хар,
Зи гафар, зи чІалар,
Зи ялар, зи гъалар,
Хура звал къачузвай зи тІалар,
ТІаларай кІвахъзавай стІалар...

Вилериз акур къван саврухар,
Зи руьгъдиз гайи къван басрухар,
ГъалатІ тир зи кесиб алухар,
ГъалатІ тир за авур чалухар.

Закай гъяз хъийизмач
Жува руьгъ гайида,
Заз хъен къалурзамач
Тар лугъуз цайида.

Жува къуьн гайиди -
Захъ далу элкьуьриз,
Жува экв гайиди -
Ава вил къекьуьриз.

Женг гьалатI - халкъ лугъуз акъатай,
Генг гьалатI - пIир лугъуз агатай.
ВутI хъана чан лагъай дустар зи?
ГьалатI ян мефтIедин мастар зи?

Заз амайд - галатар,
Заз амайд - фикирд пар.
Яла рикI, эха рикI,
ХъайитIан пара тIар,
На авур кIвалахар
ГьалатIар, гьалатIар...

27.12.2011

ХАРАР АКУ

Ирид арха жагъурна за,
Ирид яр-дуст къан паталди.
Ирид чилер тIушунна за,
Са кап гьалал фан паталди.

Ирид жуьре гьал хъана заз,
Ирид дердин звал хъана заз,
Ирид тIалди тIагъ гана заз,
Ватан рикIе тван паталди.

Ирид чIалал билбил я зун,
Ирид чIаван сефил я зун,
Ирид ванцин кфил я зун,
Шезва рикI а ван паталди.

Ирид чIалал рахайтIани,
Ирид цIуз зун вегъейтIани,
Ирид кIусда за зи танни,
Дидедин чIал хуьн паталди.

Ирид чилел къекъвена зун,
Ирид патай чуькъвена зун,
Халкъдин рекъе женгина зун
Кьулухъ хъанач чан паталди.

И дуьньядин крар аку,
Седакъетан цIарар аку,
Чал къвазавай харар аку,
Чун лукIар хъиз тан паталди...

АЛЦУРА

Ч'Алахъра зун, ава лугъуз дубньяда гъахъ,
Ви ч'Алахъ яз умуд хъурай пакагъан къак.
Ч'Алахъра зун: чилинвийриз инсаф ава,
Ч'урудакай дуъзд къеч'едай са саф ава.

Тапарривди пара яргъал физ жедач лагъ,
Гъарамвилив фу сак'ани нез жедач лагъ.
Стхаяр я санал алай - хийир-шийир,
Сабур к'анда, квадарайла ийир-тийир.

Ч'Алахъра зун, пис къан уъмуър куруъ жеда,
Хъсанвилиз алахъдайбур кири¹ жеда.
Ихтилата на дат'ана касвиликай,
Мердвилерин итимариз хасвиликай.

Аллагъ даим кесиббурун пата я лагъ,
К'валер ч'урун гунагъ я лагъ, хата я лагъ.
Гаф куда на элкъвез-хквез имандикай,
Зи хиялрин шумуд дадлу гимандикай.

Минет хъуй ваз, рахамир мад, ч'Алахъ туш зун,
Чан алачир к'арас туш зун, къалах туш зун.
Зун ч'Алахъриз къекъвемир мад,
Ша, къинерихъ гелкъвемир мад.

¹ *Кири* - улу

Галуднава зун гафари,
Чара ая зи “уфариз”.
Алщур хъия зун аял хъиз,
Мах ахъая на аялдиз.

“Хъана, хъанач” лугъуз на икІ,
Ахвашра са бищекдин рикІ.
СинтІер ягъаз ара-ара,
ВерцІи-верцІи тапарара.

Хъуьтуьл-хъуьтуьл секинра гьал,
Герен-герен ягъана ял.
РикІин гьалар кІар тавуна,
Заз са кІусни тІар тавуна,
Таб хъия на, лагъана “чан”,
Акъуда заз са верцІи ван.
Алщура зун алакьдай къван,
АвачтІани вичихъ макан.

Вучиз икъван верцІи я таб?
Алщура зун, гузва за яб.
Авани лагъ, дуйньяда гъахъ?
Умуд квани пакагъан къак?
ЦІугъа, цІура,
Алщурара.

Девран - таб я.
Заман - таб я.
Яман таб я.
Аман! Таб я!

Дуьнья кыляй-кылиз таб я!
Кьил квахънавай Алдин паб я!
Лугьун тийиз
Тимил-пара,
АлакьдатГа
Гаф жагъура.
Чалахъ жервал,
Уях жервал,
Гъич тахъайтГа
Алдах жервал,
Зун алцура,
Зун алцура...

19.12.1995

Рагъ хьурай

Муъеффер Меликмамедован 50-йисан юбилейдиз

Вуч тIалабин за ваз, дуст?
РикIин гафар лугьун мус?
Чехи хизан, чIехи кIвал?
Бул аялар са гапIал?
Яни дустар са кIватIал?
Яргъи уьмуър - течир къал?
Белки са рикI - такур тIал?

ТIалабдани тIакI ацIай?
ТIалабдани къула цIай?
Муьгъ - алуддай вацIалай?
Гуж - акъуддай яцIарай?
ТIалабдани гад пара?
Ви булахдиз яд пара?
Ви илгъамдиз дад пара?
Ви гьунарар, ви крар
Пара хьурай, мад пара!

Вуч тIалабин за ваз, дуст?
РикIин гафар лугьун мус?
Гьи жуьредин алхишар,
Гьи гафарин нехишар,
Хкягъин за ваз дигай?
Акъуддайвал цаз рикIяй?!

Эгъ, за лагъай затIарин,
И за кхъей хатIарин
Сад хъайила, сад жедач,

Шаир касдин дуьньяда
Къисметдихъни пад жедач.

Вуч тІалабин бес за ваз?
Бахтлу жервал ам аваз?
ЦІай тІалабда за ваз, цІай,
Ви рикІ ацІай, руьгъ ацІай,
ЦІелхем галаз, цІук галаз,
ЦІайлапандин чІук галаз.

Пара хъайла ялавар,
Йифиз-юкъуз яла пар.
ЦІай аватІа рикІе ви,
Хуьда вуна руьгъ кІеви.
Ви чандавай гурвади,
ИчІи тадач хур ади.
Ваз цІай хъгинд лугъурай,
Ялав хъурай ви гъарай.

Ви гафар - цІай, царар - цІай,
Ви къелем - цІай, чарар - цІай.
Юзуррай вун датІана
Ви илгъмдин ялаври.
Ваз секинвал гъурай икІ
Ви шиирри - аялри.

Гъа икІ, дуст вун сагъ хъурай,
Вун цІаярин дагъ хъурай,
Ви гъар легъзе, ви гъар югъ
Илгъмдавай чагъ хъурай,
Вун шиирдин Рагъ хъурай!

15.09.1998

ШАД АКВАМИР

Таб рахайдаз дуст хъана зун,
Дуъз рахана, хъана душман.
Нагъахъ карди шадарна зун,
Гъахъ кІвалахди ийиз пашман.

За синтІарив, за финтІарив
Желб авуна вири жувал.
Зи кІвал чІурна михъивили,
ИчІи хъана ацІай чувал.

Тарифдайла хъсан я зун,
Туъгъметдайла жезва яман.
Масдаз вичин гъарамд нуш я,
За дуъзвилив незва яван.

Дуъз крарихъ кутаз рехне,
БалкІандалла кье тапарар.
Дуъз рахайдан рикІни рикІе
АкІурзава кье гапуарар.

Кье дуъзвилер ише физвач,
Гъахъдин базар ужуз хъанва.
Зи гьал аку, я стхаяр,
Дуъз рахана, ажуз хъанва.

РикІе дердер хара я зи,
Шад аквамир квез кьецикай.
Эгъ, тахсирар пара я зи,
Куда дустар зун мецикай.

16.07.1996

СА ЛЕКЪ АЯ

Яргъал рекъяй хтанвайд хъиз юргъун я зун,
Вахъ са секин, са регъят пипі аван, дуьнья?
Зал тахсирар, зал гунагъар пара ала,
Ша силиса, ша ая зи дуван, дуьнья.

Рикіе хуьдай са чинебан сир тахъана,
Виридакай дуст къуна за чир тахъана,
Къил хвена за, масдан тараз кІир тахъана,
Тух къекъвена, фу тІуьртІани яван, дуьнья.

Заз гъар юкъуз са цІийи дерт мугъман къвезва,
Са рикІивай чІугваз тежер тІалар гъизва,
Къум хъиз гъапай авахъзава уьмуьр, физва,
Зунни вун хъиз мад хъижедач жаван, дуьнья.

Зун садрани ужуз хъанач, къезил хъанач,
Зи пІир, иман девлет хъанач, къизил хъанач,
Жув паталди я кІар хъанач, я цІил хъанач,
“Жуванд” лугъуз авуна за шуван, дуьнья.

Чилел рикІиз рехъ авач зи, чил аскІан я,
Цавук гъилер агакъзавач, цав къакъан я,
Чи лукІарни, лукІвилерни заз такІан я,
Са лекъ ая закай вуна суван, дуьнья!

17.02.1996

ЗАЗ АЯЛ ЖЕЗ КІАНЗАВА

Хъуьремир зал, я дустар,
Заз аял жез кІанзава.
Мад сеферда дуьньядиз
БицІек хъиз къвез кІанзава.

Шерехвализ, капа физ,
Алахъзавай кІвачи физ,
Шиндакъдай за датІана,
Къеб кІанзавай аял хъиз.

Тпарам тангарин къене,
Амукъдайвал яргъи къуз,
Ксуз-къарагъдай ана,
Дуьньядикай хабарсуз.

КІвалахри юргъунарна,
Хизанди галудайла,
Зи фикирри аял хъиз
Гуьгъуьна галтугайла,

Зи квахъзавай иервал
Гуьзгуьдай зал хъуьрейла,
Зун садани тІатІанвай
Тут хъиз тарал къурайла,

Зун къайгъуйрин хуруда
Амукъайла сефил яз,
Зун кІевера гъатайла,
Пакагъак муд тІимил яз,

Четинвилер марф хъана,
Кьилелай алахъайла,
Жагъин тийиз са чара,
Югъни йиф какахъайла,

Заз аял жез кІанзава!
Эгъ, чІехид жен гъунар туш.
Заз аял жез кІанзава,
Дердер хъайла зал алтІуш.

Чун вири аялар я,
Яшар чІехи ятІани.
Жив чкІана мегерал,
ЧІарар рехи ятІани.

Чун аялар туширтІа,
Къве къалай сад шехъдачир.
Къван акъунвай аял хъиз,
ДакІуниз элекъдачир.

Хару аялар я чун,
Дуьньяда гъармад жуван.
Вилер шехъда аялрин,
Чун шехъда - рикІе шуван.

Зал хъуьремир, я дустар,
Заз аял жез кІанзава.
Мад сеферда дуьньядиз
БицІек хъиз къвез кІанзава...

06.01.1996

ДИГАЙД Я

Дуьнья заз дигайди туш,
Зарпанд буш я адан, буш.
Залумарив тахт вугуз,
Фагъирбуруз гузва тIуш.

Зун дуьньядиз дигайд туш,
Гъар макъамдал къуьл жедай.
Садан патал тварни мух,
Муькуьд патал къуьл жедай.

Зун лукIариз дигайд туш,
Усалвилер чир жедай.
МуьтIуьгъвализ хахайриз,
Гардан какур кIир жедай.

Зун лекъериз дигайд я:
Гъахъ жагъуриз къал къадай.
Къилихралди мердвилин,
Къузгъунариз тIал гудай.

Заз кIандайвал жедалди,
Гъуьжетда дуьньядив за.
Заз кIандайди гудалди,
Ийида иза-къаза.

За адавай бахтлу кър
Къачуда уьмуър ацІай.
АтІуз гудач са кІусни,
Гудайла къисметдин пай.

Бахт тІалабда бегъемдиз,
КІандач адан зуракІди.
Ранг къачуда фирягъ тир,
КІандач гичІид, туракъди.

Ашкъ къачуда адавай:
Ялав галай, цІай галай.
ТІурфандинни саврухдин
Гъарай галай, гъай галай.

За къакъанвал, винивал,
За цаварин виливал
Къачуда дуьньядивай,
Авуна ам рекъивай.

Тагуз хъайтІа къакъудда,
КкІана чухвада ам.
Агакъдалди мураддив,
Ийида за дуьнья рам.

Дуьнья заз дигайди туш,
Дигайд туш зун лукІариз.
Лезги я зун, лезги я,
Дигайд я зун лекъериз!!!

03.01.1996

ВУЧ ИЙИН?

АлтҮш хъанва мад зи винел эхъенар,
Балҫан фена, гъиле ама лекъенар.
Зи сафунин чҫехи хъанва тҫеквенар:
Дустар сад-сад аватзава, вуч ийин?

Ухшар ава захъ тай квахъай карудин,
Ни лугъуда зун хъайид я харуди?
Бинедилай юзурнавай парудин,
Къванер сад-сад алатзава, вуч ийин?

Шадвал амач, сувар амач гъенел зи,
Рикҫин гъава циф галайд я, чҫимел зи,
Диде жагъай етимар хъиз кылел зи,
Гъамар сад-сад агатзава, вуч ийин?

Бахтунин фу аватзавач тҫанурдай,
Акҫанва зун, акъат тежез чамурдай,
Штҫум хъанвай, гатҫум хъанвай уьмуьрдай,
Йикъар сад-сад къакъатзава, вуч ийин?

26.09.1996

ХАЙИ ДИГЕ

Гъар гатфариз хайи муказ илифдай,
Чубарук хъиз илифда зун КцІариз.
Иервилел чІал тахъурай лагъана,
Югъди-йифди минетда за Гъуцариз.

Чилин гирде авуна за кІвачелай,
Мугъман хъана шумудни са динедин¹.
Заз дуъньядин са пипІени, садрани
Дад жагъанач жуван хайи дигедин².

Адаз тариф, адаз тесниф авани?
Ватан я ам, гуж гуда заз Ватанди.
Квез аян я, кцІарвияр, зи гъиссер,
Зи гъавурда акъадай туш патанди.

Чан КцІар зи, чан жуванди!
Дегъ чІаваринд, руъгъ жаванди!

2003

¹ *Дине - уълкве*

² *Диге - ватан*

ГЪИКЪВАН ЧІАВ ТИР

Гъикъван чІав тир, илгъамдикай хъелнавай,
Секин хъана, ргазмачир зи ятар.
Гъикъван чІав тир, къур акъатна къуранвай,
Сефил хъанвай зи булахар, зи латар.

За рикІелай алуднавай гаф лугъун,
Зи хиялри маса гелер атІанвай.
Гъикъван чІав тир, зун пашман тир аял хъиз,
Диде течиз, вич-вичелай гатІанвай.

За рикІелай алуднавай, цІарарив
Къугъван вуч я, харувалин вуч ятІа.
Заз чизмачир, рикІяй атай гафарив,
РикІ алайдаз карувалин вуч ятІа.

Жув-жувакай зун яргъариз катнавай,
Шаирвили заз виш дуван авунвай.
Мад садрани къелем къадач лагъана,
За къин къунвай, за агъд-аман авунвай.

Гъикъван чІав тир, кхъизмачир са цІарни,
Зулун цав хъиз зун циферив ацІанвай.
Гъикъван чІав тир, къарай квахъна амай зун,
Илгъамдиз рак ахъай тийиз, атанвай.

Вил кумачиз, муд амачиз са куьна,
Авай зун икI гьуд элягъиз рипинал.
Зун илгъамдин къакъан кIеле чукIурна,
Алахънавай муг эцигиз епинал.

Яд гъай вацIу мад хкида лугъуда,
Зи селлери кафарзава, вуч ийин?
Зи хиялрин къакъатнава регъятвал,
Зи гъарфари гафарзава, вуч ийин?

Гардан къуна мад цIарари сад садан,
Бахтлудаказ хъуьрезва зи шиирда.
Чара хъана, дуст хъхъанвай кIанид хъиз,
Гъатнава зун мад шиирдин суьгъуьрда.

Гъикъван чIав тир, къекъвезвай зун гъарикI яз,
Дегиш хъана, чир жезмачир жуваз-жув.
Накъ гъамара къатадзавай зи рикIи,
Къе хвешила сирнавзава, гана лув...

02.10.1996

ЖЕДА

Сад бахтлу ийизва, са масад есир,
Аллагъдин крарик пара ква кесир,
Инсанрихъ ама къван тапарарни сир,
Гафара къин жеда, тубаяр жеда.

И дуънья пел чѳуру паб я - хендеда,
Чин хъуърез акунач заз и бендедай.
Дувулдай акъатай къуъзуъ дендедал,
Элкъвейбур лекъвенар, къубуяр жеда.

Хахаяр хъанва ви кѳанидни таниш,
Кесибдиз къимишдач къизилни гимиш,
Гекъигиз жедани жейранни гамиш,
Серкѳверин къерехда бубуяр жеда.

Къелем къаз течирда къе къунва чарар,
Гъазур я кѳандайвал акъудиз къарар,
Ша рикѳик къамир, дуст, и жезвай крар,
Шиверин арада ябуяр жеда.

Ламатѳри алахъна кукѳвардайла вун,
Герексуз улуб хъиз акъалдайла вун,
Кѳваче къван акъуна, акъалтѳайла вун,
Рикѳ кудайд мадни эл, убаяр жеда.

Гъар халкъдихъ тарихда ава са макъам,
Визитдин чар я чи “Лезгинка” макъам.
Шарвили амай къван, Шагъ дагъ авай къван,
Алпанда бикейар, тубуяр¹ жеда!

¹ *Тубуяр - иербур*

ЛЕКЪЕРИН ЛУЖАР

Вил вегъена Нисин дагъдин синелай,
Шумудни са дагъ хвена за син алай,
Къефледи хъиз Къулан вацун винелай
Чарх ягъизвайд чи лекъерин лужар тир.

Сад-садавди агатнавай стхаяр,
Къакъан дагълар къунвай чпиз архаяр,
КІватІал хъана вили цавун кавхаяр,
Садвал авай чІехи элдиз ухшар тир.

ИкІ хъайид тир чунни яргъал чІавара,
Сад тир чи чил, мел-мехъерар, суварар.
Ни лугъуда, хайиди чи луварар,
КъецІи Теймур, пехъи Надир, Къажар тир?!

Вилив хвена лекъер лезги эллерин,
Суракъна за дегъ чІаварин гелерин,
Ша, чна мад къегъалвилин мелерин,
Талудайвал куън гынай тир, ву жар тир?!

03.02.2005

ВИШ ЙИС ХЪАНВАЙ КЪАРИ

Накъ са къари акуна заз,
Какур хъанвай макъун тар хъиз.
Са кам вегъез, ял ягъизвай,
Ял тежез тан, залан пар хъиз.

Виш йис хъанвай и къаридин,
Атгузвай рикІ гъарикІ гъалди.
Гъикъван чІав тир и дишегъли
Ажужарна Зулжалалди.

“Югъ тахъанмаз, я чан баде,
Гъиниз физва?” - жузуна за.
“Эгъ, я хтул, и бадедиз
КІанзамайди сур я хъи, са”.

ИкІ лагъана ацукъна ам,
Вилерал нагъв алаз, пашман.
Хажалатди чІагурнавай,
Къунвай адаз чІехи дуван.

Къазайрикай рахадайла,
Жегъил чІавуз къилел атай,
Фул акатна юзана ам,
Зулун пеш хъиз, хару гатай.

Гъикъван дертлу рахайтІани,
Тух тушир ам дуьньядикай.
КъатІана за: тІимил хъанва
И бендедин уьмуьрдин пай.

Вилера экв амачтІани,
Чанда мурад авай шумуд.
Аллагъдивай тІалабзавай,
Тан ятІани бегъем шулу.

АлакьнайтІа и къаридиз
Куъмекдай хъи, за жедайвал.
Адан чандиз сагъвал гудай,
Юкъ тик къуна къекъведайвал.

Са кІус жуван бахтуникай,
И ажуздаз пай гудай за.
Жуван гьалал уьмуьрдикай,
Къаридиз чІук атІудай за.

Зи рикІе са гъам гъатнавай,
Зи вилера къугъвазвай шел.
На лагъ, къуру тар тир къари,
Аламачир са ламу хел.

...ЯхцІурдалай камнава за,
Пакагъан къак муд аматІа?
Фагъумда за герен-герен:
Зи йисарик пад куматІа?

Аян туш заз жуван уьмуьр,
Яргъи яни, я куьруьди?
Язух чІугваз ава зун икІ,
Виш йис хъанвай са къаридин.

19.11.1996

ДИДЕДИН ЧІАЛ

Зи гафарихъ яб це, зи хва,
Лезги чІалав алапат гва.
Гъатун патал и ашкъ чанда,
Вун адан цІу кана кІанда.

Ваз хайи чІал кІан хъухъ, зи хва,
Ам диде хъиз на хуьх, зи хва.
КъатІутІ вуна адан сесер,
Ийидайвал рикІиз эсер.

Къ - къегъалвал ви лишан я.
КІ - кІвалевай ви хизан я.
Гъ - гъунарач чи бубайрин.
Хъ - мехъерач чи убайрин.
Хъ - хъар я чи дигедавай.
ЧІ - чІал я чи меце авай.
ТІ - тІалар я чна чІугур.
Къ - къеле я Шагъ дагъ лугъур.
Уь - уьмуьр - чаз Гъуцарин пай.
Гъ - гъвар я чи руьгъдик галай.
ЦІ - цІай я чи рикІе авай.
ПІ - пІир я чи - Ватан лагъай.

Гъар гъарфунихъ ава аваз,
Гъар гаф мили шиир я ваз.
Хайи чІалан суьгъурдаваз,
Уьмуьр гъала бахтавар яз!

2003

ГУМ, ГУМ

Гум, гум, зал къвемир,
Далдам алай къавал вач.
Гъам, гъам, зал къвемир,
Чил гадара, цавал вач.

Циф, циф, зал къвемир,
Тежедайвал чИмел, вач.
Йиф, йиф, къал мийир,
Яргъал хуъруън кимел вач.

Нагъв, нагъв, зал къвемир,
Алцурариз, марф лугъуз.
Жуван чАлар зав гумир,
Элиф лугъуз, гъарф лугъуз.

ТІал, тІал, зал къвемир,
Яргъи ийиз фикирд рехъ.
Вач, вач, алад вач,
Амач захъ на лугъур регъв.

Дерт, дерт, зал къвемир,
Аман амач зи чанда.
Дерт, дерт, зал къвемир,
Вун авачир пІипІ кІанда.

Гум, гум, къачу гъил,
Зи вилериз гъимир нагъв.
Гум, гум, атІутІ вил,
Зи гъиссериз гумир тІагъ.

Гум, гум, зал къвемир,
Зи рекъера къекъвемир.

05.10.1998

АХЛАД, АХЛАД

Зун хъуьруьриз алахъ мийир,
Вач аялар, ахлад, ахлад!
Юзур жедач садавайни
Зи хиялар. Ахлад, ахлад!

Хажалатри кьунва зи хур,
РикIи гьикъван ийида цIур?
Ахпагъаз тур, пакагъаз тур
Куь амалар, ахлад, ахлад!

Къе за гьамар алагъзава,
Талдин сварар сувагъзава,
Ван алачиз алахъзава
Залай звалар, ахлад, ахлад!

Сабур закай къакъатнава,
За гьамариз юкъ къатнава,
Зи пIузарар акъатнава,
Хьанва ялар, ахлад, ахлад!

ГьикI акъатин и юргъадай,
Авани сад, зи гьил къадай?
Квахънава хьи, квеv къугъвадай
Зи шад гьалар, ахлад, ахлад!

Дерт ганва чаз садаз тагай,
Мус жеда чахъ бахтар дигаЙ?
Кватнава хьи, зи тандикай
ИкI суалар, ахлад, ахлад!

Зун рекъивай ийимир мад,
Хъуьрез жедан, рикI туштIа шад?
Зи сивин дад, зи вилин хад,
Хъвач аялар, ахлад, ахлад!

Жагъизвач хьи, са ачар заз,
Амайди чахъ “амач”ар яз,
Кхъизва за къе начар яз,
Мийир къалар, ахлад, ахлад!

07.02.1997

ГЪАЛАЛ ФУ

Зи гьалал фу, зи гьалал фу,
Зи гьилин, зи кІвалин ризкьи!
Чир хьанач заз агъ, ви къадир,
КъатІизва им гила рикІи.

Шумуд йис я мадар тийиз,
Сидкъидивди вун гузва за.
Жуваз течиз, къадирсузрин
ЦІук, ялавдик вун кузва за.

За кІвалин рак ахъаядан
Хатур ханач, фад фу гана.
Шумуд мугъман зи суфрадал
Дустар хьана, зи фу тІуьна.

КІус гьилеваз викІегъ хъйи
Шумуда заз кІеле рамна.
Суфрадилай къарагъайла,
Вун кваз къунач, валай камна.

Вад кам анихъ алатайла,
Дегиш хьана сиверин дад.
Маса суфра ийиз тариф,
Вун рикІелай алудна фад.

Жуванд, патанд, писдни хъсанд
Аунач за садрахъ чара.
Зи гъилелай фу тІурбуру,
Зи рикІин кьил тІарна пара.

Зи гъалал фу, зи багъа фу,
Вучиз за вун ужузарна?
Гъарамбурув нез гана вун,
Вучиз за жув ажузарна?

Им вуч сир я, вуч суьгъуьр я,
Зи фу, вучиз хъел галач вахъ?
Вучиз пис кас ийизвач негъ,
Вучиз чІуру пел авач вахъ?

Галат тийиз икІ абурда
Твазва зи кІвал, суфра вуна.
Вун квадарай къадирсуздаз
Вучиз гъизвач сафра вуна?

Зи фу! Вахъ кьел галачни, лагъ,
ТахъайтІа зи гъилик ризкъи?
Акатайдаз гана за вун,
КъатІизва им гила рикІи...

06.06.1996

ЗИ ГИМАНАР

Квез суварар мубаракрай, зи душманар,
Куь дувулар кЛеви хьурай авайдалай.
Куьн гьар чЛавуз зун рикЛеваз, кьил галтадиз,
Зи гуьгъуьна аваз хьурай, ягъаз даллай.

Квез виридаз тЛалабда за яргьи уьмуьр,
Куьн тахьайтЛа кхьиз жедач цЛарни завай.
Куь жунда кье чайгъун, саврух рамзава за,
Куьн тахьайтЛа эхиз жедач гарни завай.

Куьн тахьайтЛа пара жеда зи гунагьар,
Рахшанд ая, вил экьиса, ракъуз гьам.
Шак ая зи гаф лугъунал, заривилел,
Куьн тахьайтЛа, фад туьхуьнда зи илгьам.

Аваз хьуй куьн зи бахтуна, я душманар,
Зи гьунаррин суракьар квев фад галуькда.
Квез килигна дуьз вегъезва за зи камар,
Куьн тахьайтЛа кЛвач галкЛана зун алуькда.

Куьн тахьайтЛа рази хьана дуьньядилаь,
Ярар-дустар зи кьисметда жеда пара.
Мудлувилив девран гьалда чилин винел,
Зи кар жедач я яргьара, я цавара.

Куьн тахьайтЛа жуван гьаким жув жедач зун,
Кье кьалай сад гьалтдач жувал - силисариз.
Жуван дуван масдан хиве твадач за гьич,
Алахьдач жув туьнбуьгь ийиз, синихариз.

Мез яргъи яз акурай заз куьн гъар чІавуз,
Хци ая зун ягъазвай гапурдин сив.
Рагъул вацІ хъиз авахъда зун гъарай галаз,
Куьне ая рахулди хъиз зи яд элциф.

Квез суварар мубаракрай, зи душманар,
Бегъемдаказ чирзава заз куьне крар.
Рази я зун, бахтлу я куьн ава лугъуз,
Зи хъен гатаз авуртІани куьне кІар-кІар.

Аваз хъуй куьн футфаяр тваз, къанихвализ,
Зи кхьинри куь рикІериз гъуй чІимелар.
За вуч ийин, куь гад фена, зул атанва,
Яру тежез хъипи ама куь чумалар.

Квез суварар мубаракрай, зи пехилбур,
Экъи хъана, пара хъуй куь хъилен кІватІар.
Зи ягъсузбур, зи гъахъсузбур, фагъумсузбур,
Гъал амачиз къецІил амай, эй зи ватар.

Чамарардай балкІан я зун: руг ийидай,
Квез хъиз дуьнья аквазвач заз са тІеквендай.
Йифиз-юкъуз кхъида за икІ куь хъилий,
Себеб хъурай, гаф жагъурай квез луйкІуьндай.

Квез суварар мубаракрай, зи душманар,
Вахтсуз къведай, геж хъфидай зи мугъманар.
Квез суварар мубаракрай, зи душманар,
Алцур жедач квевай, чир хъухъ, зи гиманар!

19.01.1996

СА МУС ЯТІА

Са мус ятІа,
Гьинал ятІа,
За вуч ятІа
Квадарнава.
Гьа чІавалай
Заз Аллагьди
Вуч гайитІа,
Мадарнава.
Ганва паяр
Мискьал-мискьал,
КкІал-ккІал,
СтІал-стІал.

Мугнавай зун -
Сувун кукІвал,
Аватна хьи,
Са паласдин¹
Юкьни-юкьвал.

Са мус ятІа,
Заз ни ятІа
КІанивалдай
Кьасарнава,
Гьида ятІа
Заз и саягь,
Залумди хьиз
Кьастарнава.
Чехи дуьнья,
Экуь дуьнья
Заз дарнава.

¹ *Палас - дуьзенлух*

Са мус ятІа,
Са вуч ятІа,
Гъинал ятІа,
Югъ хъиз гъиляй
Акъатнава.
Гъа чІавалай
Зи секинвал
Зи чандивай
Къакъатнава.

Къисмет тирни,
Бахт тирни ам,
Шадвал тирни,
ТахъайтІа гъам?
Жаваб течиз
Авазва икІ,
Ашкъ амачиз
Етим я рикІ.

Гъа чІавалай
Къекъвезва зун
Гел жагъуриз.
Агъ, алцуриз,
Зун кайиди
ГъинаватІа?
Яраб адан
РикІин пипІе
Зун аматІа?
Къекъведа зун,
Са мус ятІа,
Гъинал ятІа
Квахънавайди,
Зи хиялра
Гъахънавайди

СА ДУСТ КІАНДА

Дуьзд лугьумир какурдаз,
Бендегуьрдаз, такурдаз.
Нисинлай югь акурдаз,
Лугьумир гаф рикIевай.

Къегьалди! Гаф лагь атIай.
Кагьалди! Жеч гаф къатIайд.
Инсан рекьиз кIандатIа,
Алуда ам рикIелай.

Гафар - хцид, серинди,
Гафар - мана деринди,
На абурун ширинди,
Дустуниз лагь рикI алай.

Дуствал ятIа багьади,
Дуст гелкъведан багьнадик?
ГьалчайтIа гаф тегьнедик,
КIан жемир ам рикIивай.

Дуьньяди кIур гайила,
Гьамари хур кайила,
Ви гьалар чIур хьайила,
Са дуст кIанда рикI авай!

14.01.1997

АХВАР АВАЧ ВИЛЕРА

Къуланфер я, ахвар авач вилера,
Галукъзава япарихъ ви ван, диде.
Къарай квахъна, сабур квахъна ава зун,
Заз са ширин мах ахъая, чан диде.

Хъуьтуьлдаказ кап алтада баладал,
Ксурдайвал ви гъилерин ифинди.
Акъуда зун и мичерай, жедатла,
Фикирарни гъамар гъун я йифенди.

ЛуькIуьна зав мили-мили гафарив,
Цигел я зун, тамарзу я вахъ, диде.
За гъикI лугъун, дерт тежервал ви рикIиз,
И дуьньяда жагъизмач хъи, гъахъ, диде.

Цигел я зун, ви метIерал туна къил,
БицIекди хъиз са вил-ахвар авуник.
Ви ширин гъуьм, ширин нефес, ширин ял,
Ви верцIивал и дуьньяда ава нихъ?

Пехил я зун, пехил я зун виридал,
Ксанва эл, чилер, цавар ахвара.
Ша зи гъалар хабар къуна хъсандиз,
Туьнбуьгъ ая, ахмур ая, авхара.

Инадзава, гъад къазва заз фикирри,
Вуж ава захъ лугъудайвал “чан” диде?
Йиф яргъи я, вун яргъал я, зун ягъал,
Къвезвани лагъ, ваз баладин ван, диде?

2003

ТАРАН ГУЪМБЕТ

Бакуда са гур куъчеда,
Алатнаваз къвалер, патар,
Шумуд йис я, къванерикай
Хкатнава чинардин тар.

Йифиз-юкъуз дувулрилай
Агъзур жуъред машин физва.
Адан къацу, хъуьтуъл пешер
Авахъунвай пелеш жезва.

Шумуд агъзур сефер адан
Чан хъана тIар, рикI хъана тIар.
ТIалди къуна чIагана тар,
ГъакI ятIани къенач чинар.

Адан винел марфар къвана,
Адан къилел къванер къвана,
Гатана ам гару, хару,
Хъана чинар шулу, сайру.

ТIалар-квалар эхна ада,
Ханавай тан галкIана мад,
Са таватдин кифер хътин
Хилер къуьнел чкIана мад.

Хъел акатна са пехъидак,
Тар кIанелай атIана, агъ!
Иервилин душманар на
Вучиз халкъна, чIехи Аллагъ?

Дувулрикай къачуна гуж,
Тара къуват кІватІна са къуз.
Хкаж хъана чиликай мад,
Тарам асфалът къатІна са къуз.

Къил хкудна къванерикай,
ЭкъечІзавай тар акуна,
ЦІай галачиз кана итим,
Пер хайид хъиз хъана итим.

Ам гъавурда акбуна хъи,
Тан рекъидач, рикІ аматІа.
Са чІавузни къурадач тар,
КІеви дувул, пун аватІа!

Писвилакай галатна кас,
Пашман-пашман алатна кас.
Азадвилин гар галукъна,
Тар са чІибни хкаж хъана.

Къил цававай къакъан тарав
Ягъид гъилер ахгакъзамач.
КІвал уьцІуърдай пехъидалай,
Тараз гъад къан алакъзамач.

Шумуд йис я Бакуд къене,
Гур куьчедин юкъни-юкъвал,
Хкаж хъанва таран гуьмбет,
Вич вуж ятІа чирун патал.

ХЪАНАЧ, ХЪАНАЧ

За лагъайвал хъанач, хъанач,
Зи рикГин экв канач, канач,
Зи Гъуцари вучиз ятГа,
Заз кІандайди ганач, ганач.

Уъмуър сад я, мурад пара,
Гъар дердиниз жедач чара,
АматГа кье гебе тара,
Зи чешнеди гъанач, гъанач.

Зун чІугвар¹ я - гад чІугвадай,
Зун чІудхар я - яд чІугвадай,
Хару шив я - фад чуквадай,
Заз секинвал хъанач, хъанач.

КІапІал амач - там хъижедай,
Гъалар амач - гам хъижедай,
Фикир амач - гъам хъижедай,
За лагъайвал хъанач, хъанач.

АлатГани виш хер рикІел,
Мад бахтуник я зун цІигел,
Вуч хъсан я, шиирдин хъел,
Илгъамдин пер ханач, ханач.

2003

¹ *ЧІугвар - художник*

ЛИШАН

ГъалатІ авун хас кІвалах я инсандиз,
ГъалатІ тавур кас авани дуьньяда?
Ам нагагдай кІвалин къенез гъахьда ви,
Ахъай тийиз, ам раКІарихъ гьикІ тада?

Алатдач ам вучайтІани ян гана,
Чахъни тахсир авачиз туш чир тежер.
Рекъидачир жеди инсан фикирри,
Ялар тиртІа рикІе, гъакІан сир тежер.

Суракъна за гъалатІ квачир инсанар,
Къалура заз ахътин са кас аватІа.
Белки дуьнья туькІуьр хъайи йикъалай
Уьмуьрдин сир азабрихъди хъун ятІа?

Жуван гъалатІ жуван рикІиз пар жеда,
Залан жечни вилел алай хер вилиз?
ГъалатІ авун хас кІвалах я инсандиз,
Ам хиве къун лишан ялда мердвилин.

18.11.2005

ВАЗ ВУЧ ХЪАНВА?

Ваз вуч хъанва? - хабар къуна
Сада садан гьалдикай.
Аян хъанвай садаз садан
РикIе авай тIалдикай.

Пуд гафунин суьгьуьр аку,
Ваз вуч хъанва? - жузазвай.
Мили гафар ван хъайидан
РикIни цуьк хъиз юзазвай.

Хъуьтуьл ванци гьам цIурурна,
Хажалатар чукурна.
Чи бубайри дуьз лагъанай:
Гафуни ракъ какурна.

Лукьмандивай тежедай кар
Гафарилай алакьна.
Абур багъа дарман хъана,
Начагъ касдив агакьна.

Эй инсанар, дертлу ксар
Кваз такьуна алатмир.
Ваз вуч хъанва? - жузун патал,
Са чIавузни галатмир.

Ваз вуч хъанва? - суал гана,
Дертлу касдив агата.
Асул инсан лугьуда ваз,
РикIе регьим аватIа.

Лугьумир хьй, вахт гьинвайд я,
Патан касдиз чан-рикIдай.
Ви рикIени илифда гъам,
Гьал гьикI хьурай гъарикIдан?

Хъсан, мили къилихралди
Къезилара дуьньяд пар.
И дуьньяда гьич садрани,
Садан рикIни тахьуй тIар.

21.05.2000

РИКІЕР ДАР ТАХЪАЙТІА

Масадан гуьгъуьна къван вегъезвай кас,
Гъардахъ са дерт авайд чизвачни бес ваз?
Вунани са зулум артухар мийир,
Заликриз дуьньяда жагъидач хийир.

Хъел галаз садани акІур мийир цаз,
Алахъмир бегъерлу таран хилер хаз.
Гурарихъ гадармир къакъан кІарцІелай,
Кицикар атІумир чумалд тарцелай.

Масдан къажгъан акваз жуван цІиб хамир,
Чарадан хандакІдиз вуна юкІ ямир.
Гъар куьлуь гафункай жез ийир-тийир,
Дуьзвилин рекъелай гъич элячІ мийир.

Анжах фагъумсузда къил вине къада,
Аватай чІавуз цІуз, ракъни цІрада.
Такабур дагълариз хар къвадайди я,
Къегъалрин къилелни кар къведайди я.

Вуна икрам ая хайи дигедиз,
Пакаман шагъвардиз, экуьн чигедиз,
Улам чир тавуна вацІуз гъахъ мийир,
Квадармир хиялар - верцІи мах ийир.

КІан хъайтІа, гурмагъдай акъатда деве,
Жанавур къуър жеда, гъатайла кІеве.
ЧІехи тар экъечІда са цилиникай,
ЦІайлахан куькІуьда са цІивиндикай.

На жуван нефсинин ракІар агала,
Вацран экверихъди мичІерни гала.
АтІанвай некІедал фири чар жедач,
РикІер дар тахъайтІа, дуьнья дар жедач...

10.10.2001

ГЕЛ ТАДА

Зи хва Фергьадаз

И дуьньядал гьарда вичин гел тада,
Ава гьардахъ гекъиг тежер вичин рехъ.
Садбуру гьей ракъини хъиз нур гуда,
Садбуру ваз бахшда даим къайи мекъ.

Акьуллуда циферикай къадач дерт,
Ада вичин варарив гьам агуддач.
Бахтлубуру бахт туькIуьрда алахъна,
ТуькIуьрнавай чараданди къакъуддач.

Тади къачур гьар вацI гьуьлуьв агакъдач,
Къвал хуьзватIа, хьуьтуьл жедач кIеви къван.
Эквдай чирагъ яргъалайни чир жеда,
Чуру лемпед фад туьтуьниз гьида чан.

Циф цифедик какахъайла марф къвада,
Хваларикай, кIамарикай вацI жеда.
Синихар квай крарихъди гелкъемир,
Гьар са цIалцIам чархунални къацI жеда.

Агъуз хилен майваяр фад атIуда,
Виниз хилев гьармадан гьил агакъдач.
Бязибуру гуьгъуьл чIурда, рикIер хаз,
РикI шадарун гьар садалай алакъдач.

Гзаф тІуърла виртни туькьуьл аквада,
Артух хъайла бегьер, хада тарцин хел.
Гъар инсандив вичин жигъир, вичин рехъ,
Гъар инсанди атІуз жеда къадай гел.

ВикІегъвал бурж къачуз жедач масдавай,
Къел гъарадан рикІин къене кІанда, икІ.
Къегъал касди зегъмет чІугваз датІана,
Дуьнья рамда, аваз хъайтІа чанда рикІ.

И зи гафар на рикІелай алудмир,
Уьмуьр гъалмир на винелай, чан зи хва!
Ватанни эл на мецелай авудмир,
Руйгъдин ивир хуьх кІевелай, чан зи хва!

10.10.2001

АВАЗВА ЛИФ

Юкбюз зун са лацу лиф тир,
Сирнавзавай вили цава.
Жуван верцИи гафаривди
Рагъ алцуриз жедай завай.

Ргаз иви, гьатна ифин,
Дамах аку лацу лифрен!
Кьил виневай, луварар шах,
Лиф тир вили цаварин шагъ!

Зи вилерай хъвер чкИизвай,
Бахтлувилин навар галаз.
Бахтавар тир зун цавара,
РикИиз кIани чIавар аваз.

Няни хъана, атана циф,
Цавай чилел авудна лиф.
Лувар хана, шулу хъана,
Секин рикИиз тIурфан гъана.

МичИи кIвале, ялгъуз пипIе,
Зарул хъана ишезва лиф.
Ханвай лувар туна вилик,
Авазва лиф... чкIана миф...

05.02.1996

БАХТ

Авазва зун алакьдайвал алцуриз,
Саядай кьаз, аялдай кьаз вирида.
Зи шад гьиссер, бахтлувилер кьакьудиз,
Кутазва хьи, хажалатрин кирида.

Авай гьамар тӀимилди хьиз арада,
Хажалатар жагьурда мад жуваз за.
Ярар-дустар кьугьвадайла пуларив,
Зун гьиссерив, зун хиялрив кьугьвада.

Акьан тийиз заманадин гьавурда,
Ама кье зун виридалай гуьгьуьна.
Какахьнавай зи кӀвалахар, зи крар,
Кухтаз жезмач гьич сакӀани гуьнгуьна.

Йифиз-юкьуз кӀвалахда за чӀижре хьиз,
Алахьда икӀ цуькверикай ийиз вирт.
ГьакӀ ятӀани авайди зи киледа,
Фикирар я, хажалат я, садни дерт.

Гелкьведач зун кьизилрихьни кьашарихь,
Зун хьгиндаз и девлетрин жеч кьадир.
Агьзур жуьре нямет авай дуьньяда,
За кьелемдиз бахш авуна зи уьмуьр.

Гьич асантиз гьалтач дустар, ризкьи зал,
Четинвилив жагьанвайд я заз зи тахт.
Вахтунихьди галтугда зун датӀана,
Зун паталди ам я девлет, ам я тахт,
Захь кхьидай вахт аватӀа, бахт я, бахт!

14.01.2001

ЗАЛДИ ХЪАНАЙТІА...

Залди, залди хъанайтІа,
Квадар тийиз сятар,
Кхъидай за датІана
Шиирарни баядар.

Къелем чилел тадачир,
Чир тахъана галатар,
Зи илгъамди хкаждай
Зи чІаларин тІаратІар.

Хуъчир фикирд харада
За сур гафар - баятар.
Зи шиирар, зи цІарар -
КІанивилин аятар.

Залди, залди хъанайтІа,
Зун чилинви жедачир.
Руфунни хук ацІурун
Гъич рикІелни къведачир.

За вучин, къе са кап фу
Къазанмишун илим я.
Гъиле къелем къадай вахт,
Жагъин тийин зулум я.

За вучин, цар кхьидай
Мажал авач, ч'ав авач.
Къе балк'анар гьалзава,
Пар шт'унна, лугъуз "гъач".

Авазва зун муд кутаз,
Лугъуз, залди хьанайт'а...
Закай шаир жедайни,
Аллагъди бахт ганайт'а?

ПАРА КІАНДА

Зун куыз ятІа бахтсузбуруз пара кІанда,
Завай чпин хажалатриз чара кІанда.

КІанда рикІел хер алайдаз,

КІанда гьиле пер авайдаз.

Агатда зав хару ягъайд,

Рахада зав дердер жагъайд,

Зун парадаз хажалатрин хура кІанда.

РикІ ахъайда заз шумуда,

Гьам магъримда, гьам шулуда.

Дуьньядик муд галачирда,

Уьмуьрдик дад кумачирда,

Дердер эхун завай чирда.

РикІин гьава хъайила чІур,

ЧІудгъунайла фикирри хур,

Эгъ, шумудаз дуст жеда зун,

Дердер гьализ суест жеда зун.

Кьиле тухуз чІехи къастар,

Агуддайла ялгъуз дустар,

Гафаривди рикІ сагъардай

УстІар я зун, чІехи устІар.

Агата зав, вири дустар,

Гьамлу, зарул фикирар гваз,

Куь рикІевайд зи рикІе тваз.

Хвешивилин бурж кІандатІа,

Бурж гун за квез.

Яшамишдай гуж кІандатІа,

Гуж гун за квез!!!

РАГЪИМАТАН МАНИДИ

Агъ, уьмуърдин гъар са легъзе иер я,
РикІ ахъайдай манияр хъиз, шиир хъиз.
Аллагъди низ гъикъван уьмуър ганватІа,
Амукъдайд я эхирдал къван са сир хъиз.

Бес вучиз лагъ, гъамишалух авайд хъиз,
Къадир течиз, тергда чна йикъар чи?
Сад дуьньядлай феи чІавуз пашмандиз,
Вилерилай алахъда хъи, накъвар чи.

Четинвилер, хажалатар, фикирар,
Яхъ Аллагъди ракъурнавай савкъватдай.
Къе къисметдин рехъ кІевнавай а Касди,
Пака чаз рехъ къалурдатІа агатдай?

РикІ ахъайда Рагъиматан маниди,
Лагъай чІавуз: “Гъамар рикІив агудмир,
Маса дуьнья жагъизмайд туш садрани,
На и дуьнья жуван гъиляй акъудмир”.

04.02.2005

ИРИД ХЦИН ДИДЕ

Ирид хциз аявална дидеди,
Виш жуьреда къурбанд хъана веледриз.
Эгъ тавуна, негъ тавуна са уьмуьр,
Вичин патай бахш авуна веледриз.

Дуст-душмандиз акI хъана хъи, бахтавар
Ирид хци эхъурзава гъерида.
Ирид хана, ирид хвейи дидедиз,
Ирид къузни аявалнач ирида.

Чинал хъуьрез, шехъна диде чинеба,
Гелкъвена ам са суалдин жавабдик:
“Ирид жуьре къай алахъай ирид къван,
РикIин къене хвенатIа за яраб гъикI?”

Веледрикай вил атIанвай дидедиз,
Аллагъдивай къезил ажал кIан хъана.
Садазни пар тахъуй лугъуз, къейила,
Пад-къерехдай са югъ мажал кIан хъана.

КIвалер ми хъна, игъсанд шурва чуруна,
Азраилдиз “ша” лагъана вилерив.
Ирид юкI агъ, ирид юкIни пекдикай,
Вичиз багъа кафан расна гъилерив.

Ирид хчин кІвализ хабар ракъурна,
МичІна вилер. Мягътел хъана акурбур.
Ирид хчин къуьнераллаз суариз,
Тухвана ам, кучукна икІ абурдив.

Ирид юкъуз марфар къвана датІана,
Хар какахъай юргъар къвана цаварай.
Ирид хциз яраб аян хъанач жал,
Марфар тирди а дидедин цІугъ, гъарай?

Ирид хци ирид жунгав тукІуна,
Ирид юкъуз диде рикІел хкана.
Ирид хчин и “бахтавар” дидедин,
Суракъ бегъем ирид хуьруьз чкІана.

...Ирид къалай хуьруьн кимел гъим ятІа,
Ирид къуз къвай марфадикай рахана.
Аян тушиз и кардикай, а касди,
Ирид хциз ирид алхиш ракъана...

21.09.1996

ЧИР ХЪНАЧ

Заз акІ хъанай, зун чемеда гъатнава,
На лугъумир, кІвач желеда гъатнава,
Акъат тежер са чиледа гъатнава,
Низ гъарайин, низ эверин, низ лугъун?

Чугваз тежер са тІал ава рикІе зи,
Чалахъ тежер са гъал ава рикІе зи,
Пара тешер са къал ава рикІе зи,
ГъикІ алудин, гъикІ иливрин, гъикІ чІугван?

Зун дердери гатадай къван хъанва мур,
Элкъвез-хквез гузва ифин, кузва хур,
Шумуда заз эгъуънзава шумуд фур,
Чир хъанач заз: гъим масад я, гъим жуванд?

06.02.1996

РАХАЗВА ЧИ ЧІАЛ

Жузамир вуж я зун, гьикъван я зи яш,
Захъ гьисаб тийижир виш йисар ава.
Акъван къадим я хьи, акъван сур я хьи,
Алцумиз жадайд туш зун йисаривай.

Дуьньядин бинедлай аватІа зи тІвар,
Жени зи тарихдик ферер, хьиткъерар.
Къе акваз кІан ятІа ваз зи дегъ чІавар,
КІела на зи пелен, чинин шуьткъверар.

И къуьзуь дуьнья хьиз рехи я зунни,
Алатна, къакъатна зи дегъ береяр.
Гила зав гумайди гафар, чІалар я,
Ихтилат береяр, милегъ береяр.

Зи пунар дегънейра жагъура вуна,
Зун тар я, цІир ганвай виш агъзур хиле.
Зун хьтинд сад я къе, заз ухшард пара,
Зи гелер бегъемдиз жагъанвач гъеле.
Жузамир вуж я зун, гьикъван я зи яш,
Пара я, яргъал я, къакъан я зи яш...

19.03.1999

КЪАЛ АЛА

Бахт хъайила, ламракайни шив жеда,
Бахт тахъайла, шив элкъвена лам жеда.
Бахт авайдан “йикъни” фад илив жеда,
Авачирдан “чанни” чІехи гъам жеда.

ТІвар алай къуз бахт пайнава Аллагъди,
Садал пара, садал тІимил гьалтнава.
Вишелей сад бахтлу хъанва нагагъди,
Парабуруз кІусар, чІукар гьатнава.

Амайбуруз са гъвел къванни тахъана,
Кузни-хкІуз ава чка-чкадал.
Бахт авайда тахт къачуда чухвана,
Авачирдаз ам палан хъиз аквада.

Бахт авайдаз суна билбил вуч чида?
Рази я ам икрам ийиз нуькІериз.
Нез чидайдаз гъар тІямди дад гуда,
Течидайди! Чан-рикІ ая цуьквериз!

Пакаман югъ фагъумдан бахт авайда?
Накъанан югъ рикІел хуьдан ферлуда?
Гурмагъда гум, къулал къафун алайдаз,
Чир жедани чІугвазвайди дертлуда?

Бахт авайдан кака хада клекрени,
Авачирдан вил атГуда ашдикай.
Бахтсуздакай синихарда цегьрени,
Бахтавардиз хабар жедан кашдикай?

Бахт авайдаз писвилерни кутугда,
Авачирдахъ са кар жедач кутугай.
Бахт авачирд гъа вичин цГу алугда,
Бахтавардахъ хъанатІа са галтугайд?

Вучиз бахтар пайнатІа и жуьреда,
Кутугай пай куьз гьалтначтІа гъарадал?
Гъахъсузвили элкъуьрзава чи Гирде¹,
Гъавияйни къл ала кье парадал...

07.01.1997

¹ *Гирде - Чилин шар*

ЛЕПЕЙРИ ЭЛЯГЪ ЖЕЗ...

Зун гьикъван бахтлу тир, зун гьикъван шад тир,
Хъуредай, са куьнин фикир авачиз.
Са гъвечи аял хъиз марфадин кІаник,
Ятарай звердай зун, кІвачел алачиз.

Дердерин хъен къванни авачир рикІе,
Зун хифет течидай са чепелукъ тир.
РикІиз хупІ чими тир а чІавуз дуьнья,
Авачир садакай чуьнуьхардай сир.

Зун квекай рахазвай, за вуч ийизвай?
Зи мурад вуч тиртІа, зи эрзиман вуч?
Жаваб жагъин тийиз къариб я зун къе,
Гъи патаз хъфенва зи шадвилин куьч?

Гъамари гъужумна сад лагъана зал,
Авуна перишан, авуна гъарикІ.
Са тІурфан атанва зи секин гъуьлуьз,
Лепейри элягъ жез кукІварзава рикІ...

13.11.1996

АМАН АМАЧ

Зи гаф аку, зи чІал аку,
Жува кхъиз, жува кІелдай.
Зи кар аку, зи гІал аку,
Жува рикІ хаз, жува хъелдай.

Гъамарив гва зи йиф, зи югъ,
Къелемдикай кІвахъзава нагъв,
Пара чІавуз зал къвазва юргъ,
Акъат тежез ава селдай.

Жив кІандай заз гатун цикІиз,
Къай алахиз кузвай рикІиз,
Хуър атанва кІвал эцигиз,
Аман амач жуваз мелдай.

16.07.1996

ЗАВ ГВА ВИРИ

Дуьньядилаь цIар ягъамир,
Гзаф туьнт я адан фири.
Залай бахтлу, залай шад я,
Кас авачир ялгъуз къари.

Йикъа вишра гъал дегиш жез,
Гагъ билбил я, гагъ лал я мез,
Залай гъамлуд жагъидан квез?
Зи яр - дерт я, зи тIвар - зари.

Заманади заз къунва гъад,
Квадарнава за рикIин пад,
Зи гафуни атIузмач мад,
Шиир-гапур жезва къуьруь.

Йифиз-юкъуз кваз азабдик,
Тамарзу я зун сувабдик,
ГелкъвезватIа къе жавабдихъ,
Вучиз зи мез хъанва куьруь?

Ватан авай ватансуздан,
АтIудач хьи, рикIин суза,
Им вучтин гъал, вучтин жаза?
Дуьньяд дердер зав гва вири...

07.02.1997

ТАЛГЪУРАЙ

Мад тIарна, мад кIарна жуванбуру рикI,
Хулан яд какахъна зи булахдин цик.
Зал херайд гила за гъавурда тван гъикI,
ГъикI чирда вуж чарад, вужар хайид я.

Мад есир хъанва зун гъамарин гъиле,
Авахъиз, алахъиз сел ава виле,
Авач хъи, зи дердер алцумдай киле,
Дердери эвелдай зи рикI кайид я.

Гъамиша, гъар чIавуз гъа икI хъайид я,
Мукъвада - къилида зи рикI хайид я,
Марфади чилериз цуьк акъудай хъиз,
Накъвари заз цIийи шиир гъайид я.

Хъуьремир садрани цавун гъетерал,
Ви къантIар мукъвалла, ви фу метIерал,
Гъалч мийир тегънеяр жуван буьтерал,
Талгъурай чахъ ихътин “ксар” хъайид я.

02.05.1997

ДУЪНЬЯ

ХупІ бахтавар тушни вун,
Къеггал дуънья, чам дуънья.
Хважамжамди ришанва
Эвелдай ви гам, дуънья.

Вилидавай цав хътин,
Миже галай нав хътин,
Жегъилвилиин чІав хътин
АцІай дуънья, там дуънья.

Вун бахтавар гад я, гад,
Вун жагъайди шад я, шад,
Муьгъуьббатдин дад я, дад,
Вахъ авай и тІям, дуънья.

Садаз - хъилер атІугъай,
Садаз кІвал я, татугай,
Садаз - шадвал кутугай,
Са масадаз гъам, дуънья.

Кутаз тахъуй хай, тахай,
АтІуз тахъуй пай чакай,
Къачурд хъанани вакай,
Эхирдал къван кам, дуънья?

06.10.2001

ДАГЪ АВАНИ?

Зи гуьгъуьна - за ахъаяй гъалатIар,
Зи гуьгъуьна - юргъунвилер, галатар,
Зи гуьгъуьна - дердер, гъамар - алатай,
Вуч аматIа зи вилериз ахквадай?

Зи гуьгъуьна - зи гунагърин пар - шеле,
Зи гуьгъуьна - авунвай къван кар - силе¹,
Зун са тар я - руьгъ рахазвай гъар хилел,
Вуж аматIа захъ агъвадай, захъ кудай?

Вилерикай карагиз зи шумуд кар,
Ахъа хъайла рикIин къилел шумуд свар,
ЦIалцIамариз алахъда зун, гана гъар,
Сад жагъида, къван къуна и гъар хадай.

Вуч аматIа захъ зи амай уьмуьрда,
ГуьтIуь хъанва шегъре рекъер, уьмуьр - дар,
КIвачин я зун, гъиле къуна шумуд кар,
Вуж ава захъ и дуьньядал гуж гудай?

Руьгъ квачирбур акваз зи рикI цIрада,
Алахъна за къелемдив руьгъ храда,
Зи хирерал къел алахда парада,
Къекъведа зун са бендедихъ - гъил къадай.

Инлай къулухъ вуч жедатIа, хъурай мад,
Хажалатар марф хъиз къилел къурай мад,
Заз къисметди цIийи тIалар гурай мад,
Эхиз жедай дагъ авани, зав къведай?

¹ Силе - гзаф

ЧИ БАДЕДИН ХТУЛАР

Чи бадедин машгъулат
Аялар я, аялар.
Са къуз абур такурла,
Ялар жеда ам, ялар.

Пара кӀанда хтулар,
Штуларни птулар.
АкватӀа, - лугъуда, -
Зи вилериз ктулар?

Хъсанди я чи баде,
Чурдайди туш чин ади.
Агатда чав, кваз тади,
Лугъуз: «чан зи ширинди».

Чун я адан дувулар,
Хтуларни штулар.
Цицибар хъиз циргъина,
Гъатда адан гуьгъуьна.

Сад-садалай гъвечиibur,
Иербурни гвечиibur,
ЦӀарубурни гичиibur,
ВикӀегъбурни кичӀеbur....

ЧАРАВАЛ

Зи диде Куьбра рагьметдиз фена 11 йис я.

Са сятда вун кІвалера тахъайла,
Къарай квахъна амукуьдай чун гъенерал.
Аквадачир чи вилериз фу-къафун,
Чун гишила алаз жедай гуьнейрал.

Тек са юкъуз вун тахъайла чи патав,
Вучин лугъуз къекъведай чун сефил яз.
Ругуд шандакъ къугъвадай ван алачиз,
Чи финдикъни акъатдачир саналлаз.

Вун хкведай - чи виртІедин куьнуь хъиз,
Чун чІижер хъиз элкъведай ви къилелай.
Вердишнавай на чун гъилин къушар хъиз,
Вуч шириндиз недай фу ви гъилелай.

Вун са гъафте мугъман хъанай масана,
И ирид югъ ирид йис хъиз яргъи тир.
Вун хтайла чун гъавалат хъанай вал:
“Я чан диде, ви сефер вуч яргъа тир?”

Ви вилерал нагъв акъалтнай а чІавуз:
“Чан балаяр, зун вад йикъан мугъман я,
Дуьньядилай куьч хъайитІа зун са къуз,
Садазни куьн такурай икІ пашман яз”.

Чаз а чІавуз къиникъ вуч я чидачир,
Таниш тушир ада гъизвай чІехи тІал.
ЦІусад йис я вун мугъмандай хквезвач,
ГъикІ эхзава чна бес и чаравал?

21.12.1996

СУВАР

КцІарвийриз сувар гъанвай «Сувари»,
Мад илигиз макъамрал дегъ ЧІаварин.
«Чилин гъетер» вилив хвена цавари,
Ракъурнавай зулуз чими гъаваяр.

Шумуд хуьре къе «Суварин» мел ава,
Чи макъамрин алахъзавай сел ава,
Гъар манида чи тарихдин гел ава,
Яргъаризди чукІурай и гъаваяр.

Рушар къвезва - иер, виКегъ, милибур,
Цуьквер къуна яру, лацу, вилибур,
РикІ юзурдай навар алаз «Силибур»,
ЧкІизва мад «Къаварилай къаварал».

«Магъи дилбер» хайи чилин суза я,
Авагъзава ам ван хъйи къузаяр.
РикІел хкиз кьилел атай къазаяр,
Шезва дагълар, шезва къванцин бубаяр.

И дуьньяда «Лезги рушан» тай аван?
ЧІалал къвезва «Алагуьзли», «Суна чан».
Алахъайла Жавагъиран верцІи ван,
Гъейран жезва чи таватар - тубуяр.

Мад кьузекрин мурк цІурурна Руслана,
«Кай дилберди» чи кьегьалрин хур кана.
Шумуд руша адав вичин рикІ гана,
Аладариз вилин накъвар - кьубуяр.

Виш гъавадал ргадайла булахар,
Чилин кІаник чІалал кьведа чІарахвар,
Чи манияр чи гьиссерал алаха,
Ахъа жервал чи рикІера бубуяр.

Чархачияр, чукІура шад хабарар,
Эл рикІеваз атанва лагъ мад «Сувар»,
Манийралди вегъез кІан я лабарар,
Бахтлу жервал лезги хуърер, убаяр.

19.09.2005

ХАЙИДИ ХЫИЗ АГАТА

Са межлиса заз алапат агуна,
Эхиз жени а ихтилат тавуна?
Какадариз патан гафар итимди,
Лезгидалди тост лугъузвай етимди.

Алахъунвай ам чІал кІандай къасариз,
Гьекъ акъатнай ацукънавай ксариз.
(ЧІуру никІик къалар жеда лугъуда,
Ваякъандив чІалар жеда лугъуда.)

Са рехиди датІана икІ рахазвай,
И ламатІ кас акурбуруз регъузвай.
Тийижирдаз хайи чІалан ивирар,
ГьикІ лугъуда рахамир, сив кІевира?

“Им вуч чІал я? - лагъана са мугъманди,
Вири гафар къачунвайбур, патанди.
ХупІ кесиб я куь рахунар, куь нугъат,
Куь гафарихъ авач хьи, дуст, лезги дад”.

А мугъмандин вири гафар серес тир,
Тост лугъузвайд адан мукъва мирес тир.
Инадзавай а миресди чІалазди,
(Къенибурук тахъуй дустар калацІди.)

Са жегьилди эхиз тежез и гафар,
Межлисдилай лекьрен саягъ яна цIар,
Лезгидалди билбилди хьиз рахана,
ЧIал чIурзавай ваякъандин пер хана.

А жегьил икI рикIяй рахун кумазди,
Рамна вири хайи чIалан авазди.
Гзаф авай амаратда гафар хас,
Гелкъвезвачир маса чIалахъ къегьал кас.

Хайи чIалал рахаз рикIер рамзавай,
Уьленрилай, уламрилай камзавай.
Иербур тир лезги чIалан гиширар,
Гзафбурук руьгъ акатна хвешила.

А мугьманди чуькъ тавуна яб гана,
“Лезги чIал хупI иер чIал я”, - лагьана.
БатIул касдин гафар гзаф векьи тир,
Дуьз лагьайтIа, батIулди тек рехид тир.

ЧIал михьиз хуьн я лагьана бакара,
Пашмандаказ гьатна адан къил хура.
Тахьурай чахъ ихьтин ксар, аватIа,
Хайи чIалав хайиди хьиз агата!

2005

ГЪАЛТ ТАВУРАЙ

Аяр¹ я хупІ, дуьнья аяр,
ХъайтІани цІаяр, къаяр,
Тебиатдин гъар пІипІ - са яр,
Яд булахдинд, цуьк - суванди.

Гъатиз кІанда заз чуьллера,
РикІ ала зи чи мелерал,
Ашукъ я зун чи эллерал,
Лугъузвай заз: «чан жуванди».

Алукъайла гатфарин цІиг,
Мурзун цуьк² хъиз юзада рикІ,
Бубайри куьз лагъанай икІ:
Гаф - къуьзуйди, яр - жаванди.

Гъар бередин дад сакІа я,
Гъар булахдин яд сакІа я,
Гъар уьмуьрдин гад сакІа я,
Хциз кІанда рикІ жуванди.

АлахъайтІан гъиссерин сел,
Уьмуьр кІандач заз, квачир къел.
КІани дустар, садрани квел,
Гъалт тавурай руьгъ яванди.

02.08.2011

¹ *Аяр - иер*

² *Мурзун цуьк - гатфарин хъипи цуьк*

ШАКІУКІА

Чаз дидеди чразва мад шакІукІа:
“Ша аялар, я аялар, килига!”
На лугъуди, Рагъ чразва хъра чи,
ЦІукай бегъем рагъ хразва хъра чи.

“Садни тадач за шакІукІа тагана,
Са геренда таб це куъне,”- лагъана,
Элкъурзава деди кведив хъра фу,
Гъарда санлай гъарайзава: «Къала тІун!”

Ругуд пагаз пайзава са шакІукІа:
“Неъ, аялар, ахпа инай чукІукІ гъа!”
Бугъ алахъиз хъурезва мад къени фу,
Гъар куънилай чаз багъа фу, къени фу.

Пара кІанда шакІукІа гъар хизандиз,
Сад лагъайди неда акъван хъсандиз,
Къвед лагъайди недай уртахд жагъурда,
Пуд лагъайди къуншидиз пай ракъурда.

Хъурезва мад икІ чи хъра шакІукІа,
Гатфарин рагъ хъуредайвал дагъд кукІва.

ЗИ АХВАР

Накъ ахвара зи рикЛелай
Дидедин чІал алатнавай.
Рехъ алатай, уба квахъай
Къариб хъиз зун галатнавай.

Ажуз хъанвай пара яман,
РикЛел текъвез лезги гафар.
Заз чизмачир зулун цифер,
Заз чизмачир вуч я гатфар.

РикЛел текъвез къепІин къилик
Дидеди заз лагъай мани,
Гъи гафарив, гъи ванерив,
ГъикІ эверин ярдиз кІани?

Алахъна зун рикЛел хкиз
Стхаярни хайи вахар.
КІватІна хъуьтІуьз къулан пагав,
Бубади чаз рахай махар.

Чи рагъ хъгин хъран фаз вуч,
ШакІукІадиз вуч лугъуда?
Такурбуруз таквад афар
Вуч затІ ятІа гъикІ къалуда?

Хважамжамдиз вуч лугъуда?
Яргъи рушан акунриз вуч?
Зи Шагъ дагъдин кукІушдавай
Шагънабатдин пикІиниз вуч?

Яраб Аллагъ, вуч лугъуда
Чи дагъларин хару Лацуз?
Са лекърен къве лувар хътин
Шагънабатдиз, Къулан ваЦуз?

Къизилдилай заз масан тир
Лезгистандин къванериз вуч?
Чи Расиман чАгъандив гвай
«Лезгинкадин» ванериз вуч?

Хъелна закай Шарвиледи,
МичИ хъана рагъ алай югъ.
Агъ чІугуна лагъана заз
КІири Бубад, вилеллаз нагъв:

«Ваз бахшда за яргъи уьмуьр,
Са агъзур къуьд, са агъзур гад.
Вуч кІандатІа гуда, амма
Лезги чилел къекъвемир мад».

ИкІ лагъана, атай патахъ
Хъфена мад КІири Буба.
Лагъанач, за гунагърилай
ГъикІ гъил къахчун, ийин туба.

Хци гапур акъурди хъиз,
Гъатна рикІе са экъи тІал.
Заз акІ хъана, ялгъуздаказ
Амукъна зун дуьньяд винел.

Элкъвена зун и гьал-къиса
Жузан лугъуз къегьалдивай.
Кири Буба ахкунач мад,
Живед винел гелер амай.

Ван алазди шехьдай чIавуз,
Аватна зун икI ахварай.
Заз килигиз хьуьрезавай,
Чехи Рагъни генг цаварай.

Чубарукри къуьд рахканвай,
Чи Ватандиз гъанвай гатфар.
Чи никIера кукIупIар хьиз
Ахъа хъанвай лезги гафар.

Фикирна за, вуч хъсан я,
ЧIал рикIелай алатнавач.
Рехъ алатай, уба квахъай
Къариб хьиз зун галатнавач.

Дуьнья экуь, зи рикI секин,
Цавун чина авач са цIар.
Вуч хъсан я, акурди заз
Са ахвар тир, я чан гьуцар.

ГЬИКІ ЛУГБУДА?

Заз жегьилар акуна, кьуьзуь хьанвай фадлай рикІ,
Ихьтинбуру уьмуьрдкай гьикІ хкудрай миже, гьикІ?
Заз жегьилар акуна, члаф тарциз ухшар тир,
Гьил хкІурла хаз хилер, гьакІан кьуру лашар тир.

Заз жегьилар акуна, кІвачик кутаз гьахъ, дуван,
Усални я, ажузни, гьакІ са севт¹ я, гьакІ са ван.
Заз жегьилар акуна, фенвай дерин ахварал,
Ихьтин кагьалбурукай лекьер женни чархарал?

Заз жегьилар акуна, яд алачир яракъ я,
Абур патал дуьньядин вири рангар туракъ я.
Заз жегьилар акуна, руьгъ авачир яванбур,
ГьикІ лугьуда вуна, гьикІ, ихьтинбуруз жаванбур?!.

2011

¹ *Севт - эхо*

КУЪЛЕГ

Бахт! Гьинва вун?
Ава хьи, вун суракъиз.
Таз тахъурай
Зи уьмуър на зуракІдиз.

Чубарук хьиз
Лув ганвани яргъариз?
И кардикай
Хабар яни маргъариз?

Зи шагъ мурад!
Ви тІвар вуч я, низ чида?
Чир тахъайтІа,
Дуьньядилай гьикІ фида?

Белки зи бахт
АматІа рехъ алатна?
Ял язватІа
Юргъун хъана, галатна?

АлатІа вун
Зи уьмуърдин гуьнедал?
Мус жеда, лагъ,
Зун мураддин гъанадал?

Гьикъван чІав я,
Жагъурзава ви куълег.
Сефил жечни
Бахт квахънавай са куълегъ?

16.12.1995

АЛПАНДИН ХВА

Чи дагъларин жив цІразва,
Чи вацІарин яд кьуразва,
Чаз ракъун часпар хразва,
Алпандин хва.

КичІез-кичІез къекъвезва вун,
Къе цІухъ галаз кьугъвазва вун,
Жуванбурал элкъвезва вун,
Алпандин хва.

КІан хьуналди чІулав пехъер,
Жедайди туш дагъдин лекъер,
Туьхуър мийир бахтун эквер,
Алпандин хва.

Ватандин чил къатІнава хьи,
Ви чанда фул гьатнава хьи,
Вун яргъариз катнава хьи,
Алпандин хва.

Зи гафарихъ яб це хъсан,
Хуьн тавуртІа на ви Ватан,
Алпандин цІу курай ви чан,
Алпандин хва.

УЪМУЪР ВУЧИЗ КУЪРУЪ Я?

Уъмуър вучиз куъруъ я,
Са легъзе хъиз, са ял хъиз,
Верџи, дадлу хиял хъиз.
Гагъ-гагъ квахъай йисарихъ
Шехъиз кІанда аял хъиз.

Са уъмуър бес жедани,
Дуънъядкай дад хкудиз?
Бахтар жував агудиз?
Хъайила гагъ рикІни тІар,
Агакъ тийиз сятар,
Мажал гъатдач гъиле ви,
Дуъзар хъийиз гъалатІар.

Квадарайбур кІватІ хъийиз,
Йикъар, йисар агакъдач.
ЧІур хъайи мансур валай
ТуъкІуър хъийиз алакъдач.

Уъмуър икъван куъруъ яз,
Зверзава чун каш къуна.
Са къуз епер буш жада,
Клевиз ягъайтІан пуна.

Уьмуьр вучиз икI ятIа,
Са уф гана хаз жедай
Чепелукьдин лувар хьиз.
Адакай тух жедани,
Геж алукуьдай сувар хьиз.

Уьмуьр акьван куьруь я,
Хиялдизни кьведач ви,
КIар жедайди ам са кьуз,
Тутьуьнавай хтар хьиз,
Хадайди са кутар хьиз.

Уьмуьр яман куьруь я,
Дуьньядин кIвал кири я,
Чунни адан киричи.
Вахт атайла хьфида,
Чун вил ичIиз, гьил ичIиз...

09.10.2004

КЪВЕТХВЕРАР

Хъуьреда, ишеда чун,
Агатда чав шелни хъвер.
Са ни ятІа тийижиз,
Ийида чи рикІел хер.

Ахпа шадвал илифда,
Цав хъиз ахъа жеда рикІ.
Гуьгъуьналлаз сад садан
Къуьдни гатфар къведа икІ.

Дили сел хъиз хабарсуз,
Садлагъана къведа хъел.
Фад-фад къалар акъудиз,
Ада рикІе тада гел.

РикІ тІарзава инсанри,
Багънадилаь хатур хаз.
АтІуз жени вавай цуьк,
Акъахайла марвард цаз?

Гагъ булах хъиз, датІана,
Чун жув-жуваз ргада.
Гагъ дар хъана дамарар,
Къур акъатна къурада.

ХкІурайла сад садахъ,
ЧІун гуда чи хирери.
Гагъ цІир хъийиз кІурукІда,
Чна ханвай хилери.

Къветхверар я саналлай,
Гъамни шадвал гъамиша.
Чимел ятІа къенин югъ,
Пакагъан югъ гуьлуьшан...

ДУЪНЪЯ Я

Жуван гьалдал кьару жемир вун икьван,
Фагьум ая, лугьумир на гаф гьакІан,
Садлагьана рам ийидай руьгь кьакьан,
Им сед авай, им фенд авай дуьнья я,
Им са вацІуз виш банд авай дуьнья я.

Кар ийиз жеч кІандай жуьре кефиниз,
Чара авач маса, рекье тефиниз,
Уьмуьр гьала тербет гана нефсиниз,
Им атунни хьфин авай дуьнья я,
Им тІал алай, ифин алай дуьнья я.

Кваз такьуна пашман турдан садра на,
АлакьдатІа гила гуьгьуьл шадра на,
Усалвилер, ажузвилер гадра на,
Лугьумир, агь-шуван авай дуьнья я,
Им гьахь авай, дуван авай дуьнья я.

КІеви цлар хуьда кІеви кьевери,
Жанавурар гьикІ кукІваррай кІелери?
Кьегьалбуруз кагьалвал гьич кІевери,
Им хьуьтІерни зулар авай дуьнья я,
Какахьнавай гьалар авай дуьнья я.

02.10.2001.

ЗУР АКАТДАЧ

КІан хъайила баябандиз чІур акъатда,
КІан тахъайла къацу тамуз къур акъатда.
КІан хъайила пурчаризни нур акъатда,
КІан тахъайла нисид целцей шур акъатда.

КІан хъуналди къачуз жедан гъар са кІеле?
Рагъ хъуърейла жив къвадани къакъан пелел?
Чан аламаз кард аватдач цавай чилел,
КІан тахъайла виКегъбурук хур акатдач.

Сел атайла адан хурук рув акатда,
Къур атайла баянлухдик сув акатда,
КІан хъайила, аждагъандик лув акатда,
Бинедилай зуракІбурук зур акатдач.

ТАКУРВАЛМИР

АкуртІа ваз, тІушуннава гѣамди зун,
АкуртІа, зи далудиз ягѣанва кІун,
АкуртІа ваз, зи хирери гузва чІун,
Такурвала, алатна вач патавай.

Дерт аватІа шумудни са жуѣре захъ,
Гаф лугъудай сад амачтІа хуѣре захъ,
Цигел туштІа кѣе Кѣуба захъ, Куѣре захъ,
Такурвала, алатна вач патавай.

Ингѣе, са кѣуз, хѣуѣрейтІа сад зи элдал,
Шак гѣайитІа зи гѣунардал, амалдал,
Шак гѣайитІа зи сувардал, зи мелдал,
Минет хѣуй ваз, хѣел буржни яхъ садавай,
Такурвална алат мийир патавай.

ШАМИЛАН ДАГЪ

Чи Къафкъазда са чIав авай,
ЭвичIнавай лекьер цавай.
Чехи лекьерен тIвар Шамил тир,
Дагъвияр адан шанил¹ тир.

“Гъей” лагъана женг чIугурла,
Душманарин жерг чукIурдай.
Къакъан синер Шамиланд тир,
Дагълар чебни шанилар тир.

Ам кхилеваз къегъалар чи,
ТIурфанариз уфтан хъанай.
Азадвилихъ гелкъвей лекьерен,
Динни иман Ватан хъанай.

И Ватанда авач лугъуз
Чун агудай имилан² дагъ,
Хкаж хъана чи рикIера,
Шамилан тIвар, Шамилан дагъ.

22.07.1997

¹ *Шанил – къушун*

² *Имил – къушундин къил*

ВАТАН

Я кылел къл алай Ватан!
Я рикле тал авай Ватан!
Лагъ, шумуд цѳу кузва ви тан,
Мад дуъньяда цѳай аматѳа?
Вал гьалтзамай пай аматѳа?

Гъамар галаз чѳехи хъанвай,
Твар алачиз рехи хъанвай,
И кардикай регъуъ хъанвай
Аямдиз вуч лугъун, Ватан?
И дерт рикѳин гъи пипле тван?!

КЪАРАГЪ ДУЪНЬЯ

Чагъанчи, ягъ макъам!
Атанва зи макъам.
Далдамчи, агата,
Гъамарай акъата.

Гъинва зи кІаниди?
Ван хъуй и манидин.
Са къуьлин рикІ алаз,
Ягъ гада, ягъ аваз!

Чи убайриз, чи хуърериз ван хъурай,
И гъавади хайи чилел чан гъурай,
Ам авачир мехъерар я тапарар,
“Лезгинкадихъ” хъайиди туш часпарар.

Ван алаз ягъ устІар,
Агуда на дустар.
КІанибур кІватІ хъурай,
Межлисдиз дад гъурай.

Ягъ са лезги гъава,
Лекъ хъиз лув гун цава,
“Лезгинка” ягъ гада,
Ягъ гада, ягъ фада!

Цаваризни, чилеризни хъуй хабар,
Я лезгияр, я инсанар, ягъ капар.
Къе эллериз бахтлувилиз эвериз,
Къарагъ дуънья, “Лезгинкадал” къуьлериз!

СЕЙЛИ БАДЕ

Зун Яргунрин гимредалла ялгъуздиз,
Эл хквезва галатнаваз “Руьцелай».
Гагъ гъарайиз, гагъ вичин ван агъузиз,
Сейли баде хтулар гваз гуьрцелла.

Харувилер, кстахвилер аялрин
Эхда ада, ширин-ширин хиялриз.
Чан-рикI ийиз “таватризни”, “къегъалриз”,
Аватдач гъич верцIи гафар мецелай.

Къудкъад фадлай хъанватIани дири я,
И викIегъдиз лугъуз женни къари я?
Гафаривди тухуз жедач - зари я,
Йифди-югъди лезги баяд мецеллай.

Хайи хуьрел адан пара рикI ала,
Вичин кIвале михъивилин рекIв ава,
Адан руьгъда гурва ава, цIук ава,
Алакьунар чир жеди ваз ванцелай.

Какахъдач гъич бадед чина къуьдни гад,
Таниш я заз адан верцIи мецин дад,
Са маса кас жагъидани хуьре мад,
Разивалдай сусалайни хцелай?

Куьлег хъанач садра къванни тІакІарихъ,
Эл илифда и бадедин ракІарихъ.
Рехъ алатна физ хъайитІа ЧІакІарихъ,
Адан тІвар къаз, вуч кІандатІа “гице” лагъ.

Йисар физва, мад акІ жезва къаридиз,
Дуьньяд крар вичин рикІ хъиз вири дуьзд.
ЦІалцІамариз рахунарни гъери хъиз,
Вич бахтавар къалурда хупІ къецелай.

Ам галачиз кыле фидач хуьре мел,
Ам аватІа, авайдай я хуьре эл.
ТамукъайтІа са къуз вичин хуьре гел,
Адан гафар аватдан гъич мецелай,
Карагиз икІ, хкведайла “Руьцелай”,
Сейли баде хтулар гваз гуьрцеллай...

12.03.2003

ТАЗИЯТДИН КІЕЛМИР МАНИ

Зун кьейила кьуна кьуьнел,
Акьуда са кьакьан синел,
Цуьквер тур зи рикІин винел,
Акьурай за Шагьдин аяз,
Лугьун, дагьдин пел ава заз.

Рагал тур зун гарар алай,
Марф кьурай зал харар галай,
Зи са шиир лагь хуралай,
Лагь рикІивай, лагь рикІ алаз,
Чир хьурай хьи, гел ава заз.

Кьегьалвилив кьуна зи тІвар,
Агуй вири алпанвияр:
Лезги, цІахур, рутул, агьул,
Удин, кьирицІ, табасаран,
Арчи, будугь, хиналугь, жек,
Са дидедин хьванвайбур нек.
Руьгь ацІуй зи бахтавар яз,
Шумудни са хел ава заз.

Хъайиди туш лезги усал,
Хвейиди я дидедин чІал,
Лигим хъижез Алпандин цІал,
ЦІайлапан хъухъ тІурфан галаз,
Акурай хъи, сел ава чаз.

Къиле фирвал чи мурадар,
КІанивилин яхъ тІаратІар,
Ватан хвена, зи веледар,
Лугъудайвал къил виневаз,
Жуван лезги эл ава чаз!

ЯтІани и дуьнья фани,
Крар ая рикІиз кІани,
Тазиятдин кІелмир мани,
Талгъурай хъи, “пашман я”, чаз,
Сувар ава, мел ава чаз!

24.06.1997

САМУР

“Самур” газетдин виш лагъай тилит акъатайла

“Самур”, “Самур”, зи кІаниди!
Зи багъади, зи къениди!
Зи хайиди, зи верцІиди!
Зи уьткъемди, гаф хциди!
Йифиз-юкбуз алахъзавай,
Къулан вацІ хъиз алахъзавай,
Чи руьгъдик дад кутазвайди,
Къегъалрин рак гатазвайди,
Дидедин чІал хуьзвайди зи!
Даим вилик физвайди зи!

“Самур”, “Самур”, зи барка тахт!
Зи геж хъайи къисметни бахт!
Шагъ дагъ хътин такабурлуд!
Зи абурлуд, зи сабурлуд!
Чи мецера ава ви тІвар,
Вун акъатай гъар югъ сувар.
Бахтар юязз гара хъурай,
Чахъ суварар пара хъурай!

“Самур”, “Самур”, зи азизди!
Чирна на заз пар ялизди!
Эй къайгъудихъ муьгътеж велед,
Аллагъди чаз гурай нуьсрет.

Такъатар чи хъурай чӀехид,
Акъатдайвал агъзур тилит.
Гъат тийирвал гъич кӀевера,
Хайи халкъдиз на эвера!

“Самур”, “Самур”, зи виКӀегъ шив,
Ви гъунарар гекъигин нив?
КъунватӀани шумуд тӀалди,
Женг чӀугвазвайд эл паталди,
Вуч лугъун ваз, кесибди зи,
ГузватӀани руьгъдиз рузи,
Вахъ кудайбур тӀимил я, агъ,
И кар завай эх жени, лагъ!

“Самур”, “Самур”, зи чӀехи ашкъ!
Зи вил ацӀайд, чидачирд каш!
Четинвилер, залан крар,
Кваз такъуна гун за къарар:
Къадирсузри галудайтӀа,
Вун рикӀелай алудайтӀа,
За датӀана агудда вун,
“Самур” газет! Акъудда вун!
Аваз хъурай, аваз, “Самур”!
Халкъдин верцӀи аваз “Самур”!

18.03.1999

ЗУРАКІ ЦІАРАР

Язух кьведа заз зи зуракІ цІарарин,
Етим хьана, диде-буба амачир.
РикІ тІарда зи рагьул, туракь цІарари,
Илгьамдин гуж, шиирдин дад авачир.

ЯтІа абур зуракІ амай мурадар,
ВучайтІани кьилиз акьуд тежезвай?
ГьикІ гилигин рикІиз кІани бегьем тІвар,
ЗуракІбурал, жував агуд тежезвай?

“Чан зи зуракІд” лугьудай заз дидеди,
Акурла зи кІвалахарни кьилихар.
АвайтІани зуракІвилин рехне захь,
Заз хайида ийидачир синихар.

ЗуракІ цІарар зи уьмуьрдин лишан я,
Гьар шаирдихь вичин зуракІ цІар жеда.
Бегьемсузди тахьурай гьич цІарар зи,
КІанибуруз ялиз тежер пар жедай...

01.10.2001

КЪАКЪАНАР

Къакъанрихъди ялда чна датІана,
Къакъан кІанда шехъдай бицІи аялдиз.
Секин жедач вич къужахда къадалди,
Маса къакъан къведан адан хиялдиз?

И дуъньядин къакъан дагъ я лугъуда,
Гъар аялдиз бубадин къуън, дидед хур.
Са чІавуз заз акІ жедай хъи, къакъанд я,
Гъар дагъдилай Яргун хуъруън КІелед хур.

КІвачи чил къур гъар аялди куъз ятІа,
Къал къачуда акъахиз кІанз гуарариз.
Са чІиб чІехи хъун кумазни абуру,
Аман гудач бегъер алай тарариз.

Ахпа рамна тепеярни гуънеяр,
Секин тежез къакъан дагълар суракъда.
Хкаж хъана лап кукІушрал лекъер хъиз,
Дагълар гъа икІ кІвачик кутаз алахъда.

Маса къакъан амач адлай а пата,
Къакъанрихъди ялзавай руъгъ жеч секин.
Къарай квахъна сефил хъанвай фикирриз,
Хкаж жедай кІукІ амачтІа бес гъикІин?

02.04.2002

СА КЪИЛИКАЙ

Я чина хъел авай тават,
Хъилер мийир, пел ахъая.
Пара ятIа дердияр ви,
Мецел гъана, хъел ахъая.

И дуьньядин крар вавай
Хъилеривди туькIуьр жедач.
Агуд мийир саврухар на,
Хъилерив экв куькIуьр жедач.

Рази тушиз къисметдилаь,
Шел-хвал мийир икъван вуна.
Лагъ, я тават, и дуьньяда
Низ хъсанвал авуна на?

Четинвилер, заланвилер,
Рам ая на муьгъуьббатдив.
ТакIанвили, яргъалвили
АцIай бахтар вугайд я нив?

РикIериз рехъ жагъура на,
Агакъдалди галат мийир.
Умун туштIа къилихар ви,
Руш, садавни агат мийир.

Иер туштIа ви руьгъ, ви къен,
Иер туштIа ви къилихар,
Иервилин кукIва хъайтIан,
Квадарда на са къиликай...

27.09.2000

ДУСТУНИЗ

На дустуниз эвера,
Четин йикъар атайла.
Ам рикелай алудмир,
Шадвили рак гатайла.

Хванахваяр аваз хъуй,
Дуст жедач гъар садакай.
ТІвар вине яхъ на адан,
ЧуькъвейтІан гъар патахъай.

Верціи гафар, хуш гафар
ЛагъайтІани парада,
РикІин дуст тек сад жеда
Ви уьмуьрдин харада.

Хъсан хъра хъсан фу
Чрадач гъвар паталди.
Къегъал касди садрани
Дуст къадач тІвар паталди.

04.04.2007

КЪВЕ ГЪИЛЕРА

Эвел кыляй бинелу, кьеггал ксар я лугъуз,
Лезгийри гъич садазни авурди туш кыл агъуз.
Чидачир вуч затI ятIа гардан кIирун, регъвен сас,
Чирагъдив кьекъвейтIани жагъидачир усал кас.

Кыл агъуздай абуру уьмуьрда кьве гъилера:
БицIек яз нек хъвадайла, алаз дидед гъилерал.
Садни, жегъил береда, ават тийиз дамахдай,
МетIер чилиз ягъана яд хъвадайла булахдай.

Элди лагъай гафарин чIалахъ я зун рикIивай,
Заз шумуд кьеггал чида вири элдин рикI алай.
МуьтIуьгъ хъанач садрани чукъквейтIани кьуд патай,
И дуьньяда абурун кар амач кылел татай.

ЯтIани гъич садазни кыл агъузнач ксари,
Ихьтинбуруз гъар чIавуз кьуват гуда гъуцари.
Абуру мердвилелди хвена чпин тIвар михъиз,
Гила абур рехи я, кукIуш лацу дагълар хъиз.

Эй жегъилар, рикIел хуьх куьне хъайи кIвалахар,
Хъелар мийир жувакай хайи чилин булахар.
Жуван дидедин вилик регъуь жемир мет ягъаз,
Садни, Ватан гадарна физ тахъурай куьн яргъаз.

11.11.2005

ЛЕЗГИ ЧІАЛ

ЦІийиз чІалал акьалтзавай аял хьиз,
Йифиз-юкьуз рахазва зун, рахазва.
Лезги чІалан гьар гафуни кфил хьиз,
Ширин макьам ягъизва заз, ягъизва.

Булахри хьиз шуршурзава зи чІала,
Гьар элифдал рикІ ацІудай ван ала.
Инжияр хьиз сад садахъди акалай,
Багъа хтар жагъизва заз, жагъизва.

Яргъи руш хьиз гьар гафунихъ ирид нав,
Гьар навунихъ ирид бере, ирид чІав.
Ам хуьх лугъуз, аманат яз ганва чав,
Алпандин чІал авазва чахъ, авазва.

КЪЕБ

Агъ, гъвечІи къеб, хайи къеб,
Къилик кваз диде.
Вун я жеди лезгидин
Сад лагъай диге.

Вакай я чи дидейрин
Сад лагъай мани.
Аваз хъурай манияр -
Виридаз кІани.

Аваз хъурай лезгидихъ
Чи гъвечІи ватан.
Ви гъунардин гъавурда
Акьадач патанд.

Аваз хъурай бицІекрихъ
Хайи муг - чими.
Чи уьмуьрдин гъуьлерин
Сад лагъай гими.

Бес вучиз и гафарин
Чалахъ туш зи рикІ?
Ам акурд азадвилехъ
Жедачни гъарикІ?

Туракъбур я, алахъай,
КъепІинин рангар.
Тар ийизвай аялдиз,
Тарам яз тангар.

Гъилер, кІвачер еперив
КутІуниз тахъуй,
Чехи кьeб зи далудал
ШтІуниз тахъуй.

Са чІавуз зи рикІ кІарнай
КІарасд кьeпІини.
Агъ, заз ахътин тІал ганай
Памбагд епини.

ТуштІани им дуъньядин
Сад лагъай дарвал,
Заз бицІек яз ақунай
Гъамарин шарвал.

Хун тавурай, дидеяр,
Закай куъ кефи,
ТакІан я заз бинедлай
И кІеле - кІеви.

Заз акІ жезва чи гъунар,
Чи алакъунар,
Къакъудайд хъиз кьeпІини,
Тангарив къуна.

Акъат жезвач сакІани
КъeпІинай чавай.
Чун аял хъиз амазма,
Тангара авай.

МуьтІуьгъвал гъа чІавалай
Тунва чи хиве.
Гъавиляй гъатнаватІа
Хайи халкъ кІеве?

03.03.2010

ВИ СУРАЛ СА УЛУБ АЛАЙ...

Лезги Няметан хатурдиз бахшзава

Ви сурал са улуб алай,
Рангар, чарар какахънавай.
Ви накъвадал зулун пеш хъиз,
Ви шиирар авахънавай.

Вун хъиз ялгъуз улубни ви,
Пехъи гару чІагурнавай.
Улуб тушир, гуъмбет тир ам,
ТІаларикай туькІуьрнавай.

Улуб тушир, ви дердер тир,
ЧкІанвайбур и сурариз.
ЗуракІ амай уьмуьр тир ви,
Элкъвенвайбур икІ цІарариз.

Гъилер зурзаз элкъуьрна за,
Ви улубдин хъипи чарар.
Хайидилай хайи тир заз,
Ви шииррин таниш цІарар.

Рагъмет хъуй ваз, чІехи шаир,
Вири уьмуьр бахш авур чаз.
Чи дердияр, мусибатар
Чалай хъсан аян тир ваз.

ГъикІ эхнай лагъ, вуна шаир,
Чи лукІвилер, кагъалвилер?
Мус хкведа, фикирдай на,
Чи мердвилер, къегъалвилер.

Алатнавач чи рикІелай,
Ваз ламатІри гайи азаб.
Гъикъван гагъди чи рухвайри
Гъахъсузвилиз гудатІа таб?

Вун авачиз, Лезги Нямет,
Гъикъван чна ийида дад?
Мус хкажда бес зи халкъди
Азадвилин яру тІаратІ?

Мус хкведа чи чилерал
Нямет хътин къвед лагъай кас?
Азадвилин гимн кхъей,
Рагъмет хъурай, эй шаир ваз!!

1992

ГАФАР

Чехи са чІал туькІуьрзавай
Хафарикай гафин за квез.
Садаз туькьуьл, садаз верцІи
Гафарикай гафин за квез.

Экв куькІуьрдай, жив цІурурдай,
Ракь какурдай гафарикай.
РикІер тІардай, гьалар чІурдай,
КІвал чукІурдай гафарикай.

Гагь-гагь кайи хамаралди,
Кьел алахдай гафарикай.
Виш ранг кьадай, виш рекІв гудай,
Фад алахьдай гафарикай.

Гафар ава -
Секин кІвале тІигь кутадай.
Гафар ава -
Нагагьдай чун куз-хкІудай.
Гафар ава -
Къирмеяр хьиз акьада ча.
Гафар ава -
Гапур хьана акІида ча.

Гафар ава -
Агьудин тІур,
Гафар ава -
Ширин вирт я.

Гафар ава -
Хада хатур,
Гафар ава -
Чехи дерт я.

Гафар ава -
Целхемар хьиз
Куз-туьхуьндай.
Гафар ава,
Хайибуру ваз кьехуьндай.

И дуьньядиз атай кьалай,
Гафарив гвай кереметар аквада чаз.
И дуьньядай куьч жедалди,
Гафарив гвай аламатар ахквада чаз.

24.02.1994

КЪИЛИВ КІАНДА

Ви рикІин цав ахъа туштІа,
Адав къадай тав жагъура.
Гъала вуна мураддин шив,
ЦІай аватІа эгер хура.

ГъатнаватІа яцІа гуьгъуьл,
Рагъул ятІа хиялрин гъуьл,
Хифетрикай мийир на цуьл,
Цуьк гъатда ваз пака чІурай.

Вахт миях яз, хъанва чун ях,
Гъакъикъатдай къамир на мах,
ГелкъвейтІа вун, жагъиди гъахъ,
Уьмуьр вазди сувар хъурай.

ГатайтІани рак патанда,
РикІ кудайди къилив кІанда.
Бахтлу хъурай вун ватанда,
Къариблухрик вил тахъурай.

04.02.2005

АРУШ ХЪАНВА ТАБ

Зун дуьньядиз атун ятІа чІехи сир,
ЯтІа са аламат, Гъуцарин тІалаб?
Фикирри, хиялри авуна есир,
Гафарин лужунай жагъизвач жаваб.

Зун дагъ я - къуд пата рагар, къуталар,
Зи гафар, зи чІалар эх тежер тІалар.
Къелемди кхъейтІан шумуд кІватІалар,
Зун кІелиз тахъанвай къалин са ктаб.

И чІехи, и ацІай дуьньяда гьертеш,
Зи гьиссер шулу я, хиялар - пелеш,
Зун хъуьтІуз цІирнавай къакъан таран пеш -
Гарари, харари авунвай татаб.

Чугуна физва къе уьмуьр мегъ патахъ,
Къекъевезва зун зи рикІ кІелиз жедайдахъ,
Зулум я, четин я суракъдайдаз гъахъ,
Дуьньядлай цІар ягъиз аруш хъанва таб.

02.06.2000

ВАТАНДИКАЙ ФИКИРАР

“Ватан” лугъуз цӀугъмир икъван,
Акбада ва са зурба къван,
Ягъада къил вуна цӀаз”, -
Лагъана са миресди заз.

“Гъина ви къар хуш фейитӀа,
Гъина ваз фу нуш хъайитӀа,
Секин ятӀа гъина ви чан,
Гъанаг кӀвал я, гъанаг Ватан.

Хайи чилел вун кваз такъаз,
ГъалтнаватӀа вал тӀагъ чӀугваз,
Цифер ятӀа валай алтӀуш,
Ваз гъамари гузватӀа тӀуш,

Ачух са пел аквазвачтӀа,
Ваз рактарар ахъазвачтӀа,
Вучда ихътин Ватандикай?
Дагъ яхъ жуваз къакъандакай!”

За миресдихъ акална яб,
И гафарик галачир таб.
Къакъатна зи кӀвачикай чил,
Шехъна, шехъна зи рикӀин къил.

ГъикӀ алудин за рикӀелай,
Мукъва-къилид зи рикӀ алай?
Ярар-дустар гъикӀ туна фин,
Физ жедан элкъуърна чин?

Бес зи хайи дидедин чІал,
Ам авачиз гьикІ жеда гьал?
Жагъидани и накъв, и чил,
Ватандикай гьикІ атІун вил?

РикІ ацІудан Ватандикай?
Зи дегъ, зи сур Алпандикай?
Уьмуьр жедан вад къандакай?
Ватан жедан патандакай?

Ватан рикІе хуьн авачтІа,
Адал къадай кьин авачтІа,
Эвера на Алапехърез,
Къачурай чан хьуьрез-хьуьрез...

10.07.1996

ЛАМРАН БАЛА

Чуълдин юкьвал цингавзава шарлункІди,
Ам нуькІерив, чепелукьрив кьугъвазва.
Чукваз-чукваз агатзава цуькверив,
Рехъ алатиз, аялри физ хкизва.

Иервилиз килига тІун шарлункІдин,
Вилер чІулав, пелел кьашкьа алайди.
Акурбуру гьейранвилив лугьуда:
“ШарлункІ я хьи, гьайванрихъди галайди”.

Фурсар ийиз тайлункІдизни, кІелезни,
Ухшар я ам лап жейрандин баладиз.
Вуч сир ятІа, вучиз ятІа гьайвандин,
БицІекдилаь жедач хьи, вил алуниз.

ШукІвади ваз килигайла харудиз,
Агатда вун аялдив хьиз “чан” лугьуз.
Туьмер ийиз махпур хьтин хамуниз,
Алахъда вун ам кьужахда кьан лугьуз.

Аялдал хьиз кап алтадиз вирида,
Чан-рикІзава кье бицІекдиз - кІурадиз.
Пака кьилел кьезвайдакай хабарсуз,
Авазва ам кье цингавриз, кІулариз.

Гьалдна палан, гьалда пака сада ам,
Далудал пар, вилерални гьам жеда.
ШарлункІ, шукІва, гьикІ кІандатІа эвера,
Ламра бала чІехи хьайла лам жеда.

11.01.1997

КЦАР

РикIиз чими, вилериз хуш,
Маса диге захъ авайд туш.
Гардан къуна жедан аруш,
Гъар акурла диде КцIар?!

Вун зи мурад, ширин хиял,
Зи дамахар валди я, вал.
Ви чанда тIал, ви кьилел къал,
Такурай заз ади, КцIар.

Вун зи ашкъ я, зи кузвай рикI,
Садрани зун тамир гъарикI,
Ви муьгъуьббат ргаз хъуй икI,
Зи танда, ивида, КцIар.

Бахтунилай я зун рази,
Вун фу я зи, вун зи ризкъи,
КIан я рикIиз, хтулриз зи,
ХъайитIа вун баде, КцIар.

Зун ви мука нуькIерин сад,
На чирна заз къакъанрин дад.
Ви къужахдиз хкведа мад,
Атайла зи вяде, КцIар!

02.11.1997

ЛУВАР ТАХЪУРАЙ ХИПЕРИЗ

Мукъвара мугъман тир са межлисда зун,
Гъа ихътин чкайра чир жеда чаз чун.
Са сагълугъ лагъана са касди ана,
ЧЕхи тир, дерин тир гафарин мана.

Рагъ авай са югъ тир, къуд пад гуълюшан,
Гарукай, харукай авачир лишан.
ЧукГурна лапагар дагъдин ЧАфариз,
Са чубан суст хъана фенвай ахвариз.

Лапагрин винелай элкъвезвай са лекъ,
Ам акваз гъайванриз акъатзавай гъекъ.
И лекъре хиперин тунвай чанда тІал,
Къив гана, луварар гъалчнай сад садал.

Ам къван хъиз атана цаварай чилел,
ЦІар ягъиз элкъвена са хипен кылел.
Ракъ хътин къармахар акГурна ада,
Бахтлу яз лув гана мадни гъавада.

Хеб хкаж хъайила пара къакъандиз,
Акуна гъуърчевай са гъуърчехъандиз.
Чубандин киЦериз тІуън хъуй лагъана,
Ада лишан къуна, и хеб ягъана.

Ван гъатна дагълара, юзана цавар,
Гуьлле туьш хъайила, кIар хъана лувар.
Лекъ иви авахъиз чилел аватна,
Хеб цавуз акъатна, лувар акатна...

Им гъихътин дуьшуьш тир, им гъихътин кIвалах?
И кардин, късадин гъикI жеда чIалахъ?
Винида аял хъиз ишезвай цавар,
Агъада лапагри ийизвай сувар...

Ша, ихътин сагълугъдай хъван чна, дустар,
Такурай вилериз и жуьре къастар,
Луварар тахъурай чилин хипериз,
Чил къисмет тавурай цавун лекъериз.

11.11.1996

ЗИ УЪМУЪРДИН ГЕЛЕР

Гена завай мани кхъиз хъайиди,
Дуьньяд гъамар гъикI алуддай тахъайтIа?
Манияр я рикIиз сабур гъайиди,
Яргъи йифер гъикI акъуддай тахъайтIа?

Зи манияр - зи фикиррин чешнеяр,
Цайибур я за илгъамдин перерив.
Лепе хъиз я зун гъуьлерин къужахда,
Агакъиз кIанз цIигел хъанвай кьерерив.

Гъикъван кIевиз сирнавайтIан ятара,
Акъудиз жеч и гъуьл къилиз гъилерив.
Къисметдикай пай авачир садавай,
Бахтунин гъед агуд жени чилерив?

Мани кхъиз хъаначиртIа завай, дуст,
Ажуз хъана къилиз гъава къведай зи.
За манийрив рехъ алудда дердерин,
ИкI туширтIа пер фадалай хадай зи.

Зи манийра куьз сефилвал, къарибвал
Ава лугъуз хабар къада садбуру.
Зи уьмуьрдихъ тIимил ава шад йикъар,
Шад манияр туькIуьрда рикI шадбуру.

Чара атГай, кьарай квахьай береда,
Хажалатар за манийриз элкьурда.
Чуьнуьхариз гьа и саягь дердияр,
Манийри зун бахтлу рекье кьекьурда.

Зи манияр - зи сузаяр, зи агьар,
Зи вилерай авахьзавай селлер я.
Гелкьвез тахьуй зи уьмуьрдин гелерихь,
Зи манияр зи уьмуьрдин гелер я.

06.12.2005

ЧИР ЖЕДА

Уьмуьрд къадир яшар фейла чир жеда,
РикI тIарда ви гьар алатай легъзеди.
Пакад юкъуз вуч жедатIа низ чида,
На гьар йикъаз лагъ «жуванди», лагъ «зиди».

Туькъуьлвилер хъайитIани бахтуник,
Иер я хупI чи уьмуьрдин гьар са гьуьм.
Сад муькуьдаз ухшар тушир йикъарин,
На рикIелай гьим алудна, тада гьим?

Рехи хьанвай мекер, цIвелер акурла,
Гъайиф чIугваз, ялар жеда, чун ялар.
Фикирри икI гайитIани басрухар,
Эвеланд хьиз верцIи я чи хиялар.

АватIани феи къарик галтугиз,
Чи мурадри датIана икI цIир гуда.
Жегьил чIавуз вучиз чна къатIудач,
Уьмуьрд къадир яшар фейла чир жеда?!

ЭКУЪН ХИЙИР

Экуън хийир, я зулун рагъ,
Ви чимериз кый.
Регъят хъана зи чандиз хупІ,
Ви туъмерриз кый.

Цару дуънья царце хутур
Ви гъунар пара.
Дамахар гвай чам яни вун,
Гъатнавай гара?

Шумуд югъ тир ацІанвай цав,
Нагъв авадариз.
На алахъна къурурна чил,
Бугъ аладариз.

Яргъаларна хушвилелди
Сефилвилер на.
ИкІ рикІера туна михъиз
Жуван гелер на.

И дуъньядин кІубанвилер
ХупІ гъунар я ви.
Мад дамарра звал къачуна
Ргазва иви.

Ви акунар хупІ иер я -
Хъуърезвай чиниз.
Ви рапрапар чкІиз хъурай
Цаварай чилиз.

Вун авачиз дарих хъана
Акъатдай хъи, рикІ.
Вун авачиз и дубньядин
Гьалар хьурай гьикІ?

Валди я зи чинавай хъвер,
Валди я шадвал.
Муьгъуьббатни, кІанивални,
Дуствални, садвал.

Аваз хьурай цавара вун,
Чан чи чІехи гьуц!
Зи чандилай и начагъвал
АлатдатІа мус?

Тпалабунар ийиз вавай
Аял чІавара,
Зи хиялри гьикІ сирнавдай
Къакъан цавара.

Я Рагъ буба! - лагъана за
Минетайла ваз,
На кІеверай акъуддай хъи,
Зун акваз-акваз.

Ви тІвар къуна къадай за кьин,
РикІяй чІалахъ яз,
Гила мадни кІевета зун,
Куьмек ая заз.

Лагь лукьманриз ви гъилик квай,
Жагъуррай дарман.
Зун эвеланд хъжедайвал,
Це вуна фарман.

Эжуьн хийир, чан зулун рагъ,
Ви чимериз кый.
Ая на зи гъамар элягъ,
Ви туьмерриз кый.

03.10.2001

ЗАЛЗАЛА

Ав къачуна авай кицѠер са йифиз,
Инсанарни хъел кваз авай, пѠуз жакъваз.
АкѠуртѠани зурба къванер, кесекар,
Секин тежез авай кицѠер чил чухваз.

Акатнавай чилик зурба гъулгъула,
Акуна чаз алапатдин залзала.
ЧѠакъачѠакъдин ван алахъна къванерай,
ЧѠѠана икѠ шумуд патахъ гъай-гъарай.

Алай-лайдал туна, катна хизанар,
Кесибд-варлуд, къуъзуъд-жаванд талана.
Четин ятѠан, туъкѠурнавай кѠвал туна,
Акъатнавай гъармад вичин чан къуна.

КичѠевиляй инсанар гъикѠ чѠаганвай,
Им хабар тир сад Аллагъди ракъанвай:
“Мугъманар я чилин винел куън вири,
Уъмуърдин рехъ куъруъди я, лап куъруъ.
Са къуз вири хкъведа куън зи патав,
КицѠери хъиз къамир са-сад, къачуз ав.”

Секин тежез къув ягъизвай кицѠери,
Гзафбурун звал къачунвай гъиссери...

27.12.2000

ХЪСАНВАЛ

Зун диганвай са гуьне хьиз, рагъ акьур.
Заз хвешизвай... И бахтавар гьал акур
Са кьариди агатна зав жузуна:
«Лагъ, гьи касдиз на хъсанвал авуна?»

Лекъ хьиз ирид аршда аваз цаварин,
Байихнач за мана адан гафарин.
Хабар тушир адаз зи шад рикликай,
Зи вилера ялав авай, рикле цлай.

Кьатлуз хьанач завай суал, дуьз лугьун,
Зи хиялра - цуькведавай дуьз, дугун.
Чепелукъ хьиз авай зун и дугуна,
Алатна физ клан хьана заз, чуквана.

Гьил кьачунач а кьариди залай мад:
«Лагъ, я бала, куьз ятла вун икьван шад?
Гьи инсандин куьмекдив вун агакьна?
Гьидаз чан-рикл ийиз валай алакьна?
Гьи начагьдал кьил члугуна, на, чан руш,
Жаваб це тлун и бадедиз, я чан руш».

И суалрай акуна заз адан рикл,
Эвлия хьиз пак туширтла кьари икл,
Хиял яргъаз тухуз тирни гафари,
Стфундаини за крарни сафарив?

Тесниф ийиз дагъдин синер, пелер за,
Хабар къунан куь гьалдикай, эллер за?
Са етимдин къилел атай къалдикай,
Са кесибдин рикле авай тлалдикай,
Къуьзуьдакай - къвалав велед галачир,
Сефилдакай - уьмуьрдихъ дад кумачир.

Жув паталди я къван алахъунар зи,
Жувахъ ялун я къван члехи гъунар зи.
Авазва къар акъудиз и жуьреда,
Жувакай вуч лугъун за и береди?
Гъи магъледиз яд члугуна булахдин?
Тариф ийин за жуван гъи къвалахдин?
Гъи рехъни руьшт - къунвай меред цацари,
Абадна за жуван хайи Кцларин?
Гзаф тлимил авунва къван суваб за,
И къаридиз гъикл вугун бес жаваб за?

Зун клевера гъатнавайди къатлана,
Зи къаншардал акъвазна ам, атана.
Лагъана заз хъуьтуьлдаказ: «Я бала,
Зи гафарихъ хъсандиз яб акала.
Гъар са касдиз ацлай уьмуьр хъун патал,
И уьмуьрди адаз тлеам гъун патал,
Амукъдайвал дуьньяда твар, къатлана,
Суваб кардихъ гелкъвен герек датлана.
Тек жув патал атлуз тахъуй уьмуьрд рехъ,
Ялгъузбурув фад агатда тлибни пехъ.

Тек жувакай фагъумайтла, квахьда гел,
Ракъур мийир на риклелай хайи эл.

Хъсанвализ алахъайтла датлана,
Инсанарни агатда вав, рикл кана.
Сад авуртла, Аллагъди цлуд хугуда,
Жував анжах суваб крар агуда.»

Фена къари, амукъна мад хиялриз,
Ацлана зун члал тийижир аял хъиз.
Шумуд метлеб авай адан гафара,
Эвична зун са легъзеда цаварай.
Заз зи уьмуър маса дуьнда акуна,
Заз гафарай маса дуьнья акуна.
ЭгечІнава зун жагъуриз жавабар,
Къазанмишиз кланзава заз сувабар...

ХЪУЪТУЪЛ ГАФУНИХЪ

Ажубурун дуьнья туш им,
Вине яхъ на кбил.
Гзаф аван алукаядав
Вугудайди гьил?

Аллагъдиз дад авуналди
Дуьз жедан крар?
Сувардай яхъ вуна жувал
Гьалтзамай йикъар.

Къенин йикъан къайгъуда хуьхъ,
Шад хъана рикIяй.
Вун къуьл кIватIиз алахъ мийир
ЦуькI цайи никIяй.

ВацIай фидач живед гьелер,
Ваз кIан хьуналди.
Квадар жедач шивдин гелер,
Рекъер къуналди.

Миресдикай стха жедач,
ТукIуналди гьер.
Дагъдин селлер алахъайла,
Цавал жеда къер.

Суфра кесиб тахъурай ви,
Дустарни къери.
Ажуз жемир, аскІан цлал
Акъахда вири.

Шумудни са хер сагъарда
Векъери туькъуьл.
Асланни кваз муьтІуьгъарда
Гафари хъуьтуьл.

...Са кыликай стфунзава
Уьмуьр сафуни.
ГъакІ ятІани гелкъвезва чун
Хъуьтуьл гафунихъ.

03.10.2001

ТІВАР КВАХЪАЙТІА

Лезгивал негъзавай са профессордиз

Зун лезги я, лезги язни амукъда,
И лезгивал Чил амаз къван алукъда.
Руьгъ къенвайдахъ зи хци гаф галукъда.
И дуьньяда зи кІанивал, бахтлувал,
Зи мурадрин эркиванвал, тахтлувал,
Зи гьиссерин, зи фикиррин гъахълувал,
Дуьньяд винел лезгидин тІвар хуьн я, хуьн!

Аваз хьурай, кІубан хьурай Алпанд чил,
Агъуз тахъуй са чІавузни Шагъдин къил.
Ватандикай атІудани зарид вил,
Лезгидин тІул гумачтІа къе убайрив,
Хуьз жедани ам къинерив, тубайрив?
ГьикІ лагъанай дегъ чІавара бубайри:
Гьар лезгидиз муькуь лезги къуьн я, къуьн!

ТІвар квахъайтІа тухуда чун вацІари,
Гьад къада чаз, чуькъуьда чун яцІари,
Лезги эллер халкънавайд я Гьуцари.
АвазватІа чун и крар къатІана,
Чи мехъеррик эвеланд хьиз чІагана,
“Лезгинкадин» ван аватІа датІана,
Чун рикІивай такІанбуруз чІун я, чІун!

Амма гьикІда, аватІа чахъ гъалатар?!
Къе лезгийрихъ пара хъанва къанатІар,
Хуьшреканин гъиле гъатна тІаратІар,
ГъатайтІа чун руьгъсузбурун арада,
Аквас-таквас чи намусдин пер хада.
АмукайтІа тек са лезги дуьньяда,
А зулун пеш,
А са пелешд,
А ялгъузди,
Къил агъузди -
Зун я, зун...

06.01.1999

ХЦИЗ

Зи хва велед, гада велед,
Заз атуй ви къада, велед.
Ви кІваче са цаз акІайтІа,
Зи рикІ тІалди къада, велед.

Ви кар-кеспи дуъз тахъайла,
Завай ваз къуън гуз тахъайла,
Вун паталди куз тахъайла,
Зи тан, зи чан тІада, велед.

Вун зи дагъ я, зи арха я,
Къилих векъид, гъил захад я,
Дерт аватІа, заз ахъая,
Ваз секинвал къведа, велед.

На уьмуърда мийир суза,
Уфтан хъухъ вун, рамна къуза,
Вун паталди датІана за,
Мураддин ник цада, велед.

Экв хъурай вун жуван кІвализ,
Алахъ мийир кикІиз, къализ,
ХъайитІа икІ девран гъализ,
Геж жемир вун, фада, велед.

Дуст яхъ жувахъ рикІ кудайди,
Эверайла гъай гудайди,
Ферли хцин гел дигайди,
Кутугайди жеда, велед.

Къил аюх хуъх, чанни пайгар,
ГъакІ ракъурмир атай йикъар,
ТахъайтІа зи вилин накъвар,
Зулун хар хъиз къвада, велед.

Къве гъил авайд жедан кесиб?
Лекърез лукІвал тахъуй несиб,
Къегъал хци дидед веси,
Даим рикІел хуъда, велед.

15.03.1996

ТАДИВАЛ

Гъар са кардиз чара ава дуъньяда,
Гур селлерин эхир секин вацIар я.
РикI хадайбур пара ава дуъньяда,
Залан гафар сагъ тежедай къацIар я.

Хъсан кардиз къимет гудач гъар сада,
Сая крар сая ксар паталд я.
Са береда чи чIал хвейи къегьалрал
Кагьалбуру тIвар илитIнай: “кIватIал я”.

Зарпанд гъиляй ахъай мийир сабурдин,
Дуъз рекъихъни синтIар жеда, легъв жеда.
Гъар гафуниз фикир гумир регъвезвай,
Регъуьхбандихъ вичиз дигай регъв жеда.

Тарци гатуз гъайитIани майва бул,
Бегъер вири багъманчидив агакъдач.
Аллагъд патай я, лугъуда, жумартвал,
Гъар касдилай захавилер алакъдач.

Шиирдин цIар туькIуьр жедач гъардавай,
Хци жедач къелем, къилав гуналди.
Гъар кIанивал муьгъуьббатдиз элкъведач,
Гъар кIарасди чим гудач цIай къуналди.

Куьне дустар багьнадилаь атIумир,
Элекьун я гьар са хьйлен эхир кьил.
Уьмуьр тирвал чуйкьвейтIани тIалари,
Дуйньядикай атIайди туш садан вил.

Уьмуьрдин рехь гьикьван яргьи хьайтIани,
Адан а кьил чаравал я, рекьин я.
Бес вучиз икI тадивал кваз ава чун,
Гьар са кардал кIвачин я чун, рекьин я...

КЪЕГЪАЛ ВЕКІЛ КІАН ХЪАНАЧ

*Къведра сечкийра уфтан¹ хъайи зун
республикадин парламентдив агуднач*

1. АКУРТІА ЗАЗ

Халкъдин рекъе хъанай зун, чан гун лугъуз,
Лезги чилел Лезгидин тІвар хуьн лугъуз,
Амукъна зун са далу, са къуьн лугъуз,
ЯтІани мад и рекъелай элкъведач,
Лигим хъанва, зи пер квевай хаз жедач.

Гъил къахчу мад залай хуьрер, убаяр,
Герек туш заз куь кьинер, куь тубаяр,
Хъайиди туш захъ гьунаррин къубуяр,
Ятар, хвалар пара яргъал тефидай,
Чуьнуьх хъана са дереда акІидай.

За и йикъар зи уьмуьрдиз кхьидач,
Квахъай къарай, гьинава вун, лугъудач,
Икъван гунагъ виш сувабди чуьхуьдач,
Зи къанвай рикІ мад къаюкай рекъидач,
Зун тІалари пара яргъал ракъудач.

Гъил къахчуртІа зи чандилай гъамари,
Эвер гурай заз чІафари, тамари,
Хайи чилел за эцигай камари,
Лугъурай заз: вун кІевера акІидач,
Жуванбурун тегънейрикай рекъидач.

Жив цІрана, рагъ куькІуьнрай цавара,
Мулдин цуьквер ахъа хъурай суvara,
АкуртІа заз эл бахтавар чІавара,
Квахъда дердер, зи руьгъ тІалди чуькъуьдач,
Квез зун хътин са векил мад жагъидач.

28.11.1995

¹ *Уфтан - гъалиб*

2. ДУСТАРИЗ

Алахъ мийир, дустар зун,
Гафаривди секинриз.
Ракъурмир зи хиялар,
Мад яргъариз, деринриз.

Завай затІни жузамир,
Зун рахурмир, юзурмир,
Зи чІун гузвай хирериз,
Куъне мелгъем жагъурмир.

Зи тІал чара са тІал я,
Шел-хвал ийиз ишедан?
АкъатайтІа дувулдай,
Тарцикай тар хъжедан?

Зун батІулбур гъахъунив
Агудунихъ гелкъвенанай.
Къураба хъиз гъар хуъре,
Гъар магъледа къекъвенанай.

Зи ванери юзурнай
Гъуцар сувун синерни.
Зи рахунри, чІалари
ЧІалал гъанай къванерни.

Мурадрикай рикІевай,
Алахънай зун къачуз кам.
Заз пишкешрин чкадал
Жагъанай хъи, агъзур гъам.

Ишейла зун жувандахъ,
Заз душманар жагъанай.
Гелкъвейла зун имандихъ,
Зун харари гатанай.

Залай дустар, цуьквер хъиз
ВерцIи гафар алахмир.
Зи дерг чирун паталди,
Зи рикIин рак ахъаймир.

Рехъ алатна квахъда куьн,
Зи фикиррин арада.
Зун чарасуз ама къе,
Хъел акъуна парадан.

Заз рикI-дуркIун ийимир,
“Хъайи кардиз вуч жеда?”
Къегъалвилер квахъзавай
Халкъдиз чIехи гуч жеда.

Алахъмир зи рикIин тIал
Хуш гафарив алудиз.
Жуванбуру чIехи кIун
Ягъана зи далудиз.

Гзафбуруз рикI кудаь
Къегъал векил кIан хъанач.
Пара хъана ламатIар,
Гъавиляй зи ван хъанач.

Алуд женни рикІелай
Алцуарни тапарар?
Шармунуяр сад хъана,
ГьикІ ракъурнай зал харар.

Ахъа хъайи цуьк тир зун,
ХъуьтІуьн цикІиз Ватанда.
Жуванбуру кІарна зун,
Зи рикІ тІарнач патанда.

Зун звалар тир, тІалар тир,
Шулу хъанвай, гатанвай.
Зун пакагъан хабар тир,
Лезги чилел атанвай.

Зи рикІ алай шатІияр¹
Акъунач зи гъавурда,
Къе кефияр къумбар я,
Зи рикІе къацІ авурдан.

Алахъ мийир, дустар зун
Гафаривди секинриз.
Ракъурмир зи хиялар
Куьне икъван деринриз...

27.11.1995

¹ *ШатІияр – жемятар*

3. “БАРМАК”

“Бармак” кІанда лагъанай,
Гаф-чІал садна ксари.
Усалвилев, салвилев
Зи рикІ паднай ксари.

Гъар хуъре, гъар убада
Кутаз эрекъдин бине,
Акьулдикай раханай,
Къуна чпин хук вине.

Бармак алай са векил
КІанда лугъуз туна ван,
Виш грамар дугуриз,
Агатнавай виш жаван.

КцІариз чав чкІанай,
Алахъзавай тапарар.
Эрекъдини, чехирди
Ахъайзавай ракІарар.

“Бармак” лугъуз депутат
Хкягъайбур “шад” я къе.
Абур паталд зи гафар
Эвеланд хъиз сад я къе:

Бармакдини фитеди
Гъизвайди туш къегъалвал,
Халкъ течирдахъ муд кутун
Кагъалвал я, кагъалвал!

1995

4. “ГЪУНАР”

За алахъна расай хъра,
Чарада фу чрана.
За ришанвай гъаларикай,
Чарада гам храна.

Гъилик ийиз зи шан дигай,
Вирт къахчуна масада.
Зи рамагдин тайлункидикай
Балкџан хъана масадаз.

За эцигай бинедикай
Са низ ятџа хъана кџвал.
Хвал лагъана зи гур вацџуз,
Зи дагъдикай ийиз къвал.

За кутунвай багъдин бегъер,
Къисмет хъана “чџехидаз”.
Гъикџ субутда хъайи крар
Гила вуна рехидаз?

Дуъз гафни зи хъана батџул,
Масдан тапар хъана гъахъ.
Негъна акъул, къаз ихътин “џул”,
Ихътин “гъунар” ава чахъ!

2000

БАГЪМАНЧИ

Акъатнава вичин багъдиз багъманчи,
Адав гвайди мукІратІ яни, кеменчи?
Эхиз тежез акурла са хел кьураз,
Чан-рикІзава ада ина гъар тараз.

Гагъ секиндиз, гагъ йигиндиз кІвалахиз,
МукІратІдин ван хуш я рикІиз мани хъиз.
Къуьзуь хъанвай, кьуру хъанвай гъар са хел,
АтІуз чилел гадарзава тегъиз хъел.

И саягъда гъар гатфариз, гъар зулуз,
Къуьзуьвилер вичин багъдай икІ ялиз,
Чандал хкиз алахъзава гъар са тар,
Эх жеривал тІебиатдин гарни хар.
Гъайиф текъвез кІусни вичин гъилерин,
Ам къайгъуда ава начагъ хилерин.

Адахъ - рикІяй кІвалахзавай и жуьре,
Мажал авач ял ягъидай са герен.
Динжвал течиз къуьзуь жезва багъманчи,
Ишезва икІ адан мукІратІ - кеменчи.

Таран хел хъиз какур хъана нагагъ юкъ,
Мукъвал хъана багъманчидин эхир югъ.
Яман дерт я эх тежедай - къуьзуьвал,
Гила адахъ къуват авач, авач гъал.

Къуьзуь са тан кутІунайтІан мукІатІдив,
Виш аламат хъайитІани мукІратІдив,
Чан хкведач кьуру тандал, сир я, сир,
Къуз инсанри тарари хъиз гудач цІир?!

13.01.2001

УЪМУЪР ТУШ

Са суст хъанвай мярекатда ава зун,
Ацукънава жувни суст яз, ахвар къвез.
Са герендин вахт авачир заридиз
Югъ квадарун вуч кар ятІа чидан квез?

РикІ къакъанра, руьгъ яргъара къекъвейла,
Хиял фена лекъерихъди гелкъвейла,
Зун негъредихъ ацукънава, физва югъ,
Квелиндаказ чара ийиз чІемни тугъ.

Ватин гъал хъиз какахъзава ихтилат,
Куьз гъалтда зал къил квахънавай чІуру ват?
На лугъуди, зун биярдиз атанва,
На лугъуди, зун штІумд я, гатанвай.

Заз акІ жезва инлай анихъ - вири гъахъ,
Заз акІ жезва анлай инихъ - суст я бахт,
Заз акурд я гъавая фей вахтарни,
Хъайиди туш завай адаз мадарни.

А крари авурди я зи рикІ тІар,
Зи къисметда тІимил хъанач тукъуьл къар.
Кваз къадач за суст легъзеяр, уьмуьр туш,
ТахъайтІа заз вахтунини гуда тІуш...

04.12.2000

ПАЙ КЪАЧУНА

Рехи хъанвай зи тай-туьшер -
Хъипи хъанвай таран пешер.
Низ лугъун дерт, эхиз тежер,
Куз жезамач цІай къачуна.

Хиялариз дерин-дерин,
Тар жезва рикІ герен-герен,
Юаз кІанда серин-серин,
Шагъвардивай къай къачуна.

Къуьзуь лекъер рагал жедач,
Къегъалдин рак агал жедач,
Уьмуьрдихъ цІил акал жедач,
Масадавай пай къачуна.

14.01.2001

ЗИ ФИКИРАР ХАРУ ХЪАНВА

Зулуз пешер гадарзавай тарци хъиз,
ХтІуннава мадни пекер хиялри.
РикІевайди акъудиз кІанз къилиз икІ,
Шерехвализ къал къачунва “аялри”.

Зи фикирар хару хъанва вижеваз,
РикІин гафар мецел къвезва, килига.
Зи хиялра чуьнуьх хъанвай мурадар,
Агата зав, зи гъиссерал илига.

Вуч хъсан я, къе часпарар тийижир,
Захъ хиялрин ахъа, михъи цав ава.
И бахтавар, и гуьлуьшан маканда
Алахъ тийир шумуд жуьред тав ава.

За юргъунвал къачузва икІ хиялра,
Руьгъ ацІана алахъзава, силе жез.
Вуч хъсан я, зи чинебан дуьньядив
Агатзавач табни алцур киле жез.

04.10.2001

САБУР ТІАЛАБНА

Мехъер тир, бахтлу тир свасни чам хъуърез,
Шадвилин макъамар чкІизвай хуъруз.
Савкъатар бахш ийиз хизандиз цІийи,
Авазвай какахъна тахайди, хайид.

Межлисдал хуш гафар чкІизвай марф хъиз,
Къве бахтлу жегъилдиз темен-тавализ.
Илигна сагълугърал алахъзавай эл,
Гафарин майдан тир, им гафарин мел.

Вирида жегъилриз икІ алхишзавай,
Гъармада са хъсан гаф нехишзавай.
Гъетер хъиз нур гана хъуърезвай бахтар,
Мураддив агакъдай чІаварни вахтар.

Тавундай гум кими тахъурай лугъуз,
Вилериз дарвилер такурай лугъуз,
Сада пул тІалабна - куътягъ тежедай,
Сада верцІи уъмуър - виртІед межеда.

Куърелди лагъана за жуван мурад,
Уъмуърдихъ гъамиша хъурай лугъуз дад,
Алакърай лугъуз гаф къилиз акъудиз,
За сабур тІалабна и къве жегъилдиз.

Дустари лагъай гур сагълугърин патав
Зи гафар ухшар тир тарциз - алахъай.
Хилекай кватнавай бегъер тир а къвед,
Аквадайд авачир чилел авахъайд.

Гъеле иервилини тахтуна авай,
Гъеле жегъилвилини вахтуна авай.
Хъуърезвай хвешила жаванар милиз,
Мехъерик маса затІ аквадан вилиз?

...Мехъер куътягъ хъанвай, межлис чкІанвай,
За алхиш ийизвай гъа са саягъда:
“Веледар, куън дарда, кІеве гъатайла,
Сабурди кутурай уъмуър салагъда”.

10.02.2002

КІАРНАВАЙ НУГЪАТ ХЪИЗ

Зи рикІин дегънейрай гафар акъатда,
Зав хъсан дустар хъиз гафар агатда.
Са иер, са хъуьтуьл гаф жагъайла заз,
Жувалай рази яз, сивел хъвер алаз,
Хвешида, цаварни заз гайиди хъиз,
Са лугъуз тежедай кар хъайиди хъиз.

Рамда зун гафунин иервили икІ,
Гатфарин цуьквер хъиз ахъа жеда рикІ.
Къекъвена манадихъ гафарганда фад,
Алахъда къачуз кІанз адан верцІи дад.

ГатІунай береда “жузун-качузун”,
Зи гурлу гъиссерик акатда юзун.
Гафарин цІиргъиниз фикир гуда за,
Абурун манаяр рикІел хуьда за.

Векъидиз, хцидиз, лезги лагъана,
Гъуцари чав зурба са чІал вугана.
Абуру шиирдал туькІуьрнавай чІал,
Бес вучиз хъанва къе икъван гуьтІуь, сал?
Нугъатдай ахквасмач чаз гафар вири,
Чи нугъат - чи гапур хъанва хъи, къуьруь.

Гъар халкъдин къисметдиз ухшар ялда чІал,
Садан бахт кІвачева, садан къилел къал.
КІарнавай нугъат хъиз сал ятІа уьмуьр,
Тахсирар чал ала, масад къалумир.

01.04.2002

ИЕРВАЛ

Иервални са бахт я,
Гъар са касдал гьалтдачир.
Иер кІалуб, иер чин
Авани сад, кІандачир?

Иервили вилериз
Регъатарда, шадарда.
Къвалал иерд алайда
Гъам, хажалат квадарда.

Иер чинив сад къведай
КъелечІ танни хъсан я.
Гъар са касдиз иерди
Виридалай масан я.

Анжах иер тахъайтІа,
Са инсандин хесетар,
Акъада ва гафарин
Фад-фад къванер, кесекар.

07.01.2011

ЯРГЪАРА

Яргъара Ватандихъ ялда хьи, рикIи,
Ана жуванбурухъ чун цIигел жеда.
Вилеркай карагда дустар, танишар,
ВерцIи хиялрикай гурлу сел жеда.

Кваз такъаз хъайи къван инжиклувилер,
Анжах хъсан крар рикIел хкведа.
Са чIавуз хатурдихъ хкIурай гафар,
Мани хъиз яргъарай чаз мугъман къведа.

Чан жуван хайибур, яргъаравайбур!
Дидедин чIалалди рахазвай ксар!
Куън вири къе рикIе акъунва хьи, зи,
Им рикIин гафар я, ийизвач къасар.

Яргъара масакIа дегиш жеда чун,
Гзаф хъуьтуьл жеда чун акваз-акваз.
Къефесда авайд хъиз чIалал къведа рикI,
Илифда хиялриз яргъалбурни кваз.

Яргъарай масакIа аквада Ватан,
Вун цIигел жедачни адан гъар пIипIин.
Хайи гафари, дуст, цIурурда ви мурк,
Руьгъ чIалал къведачни хъайила рикIин?

Яргъариз акъатун герек я гагъ-гагъ,
Хайи чилин къадир чир хъун паталди.
Гъурбатдин вилерай килиг Ватандиз,
Садрани къураба тахъун паталди.

Тек пуд къуз гъурбатдин дад хъсанд жеда,
Ана уьмуьр гьалун чаз асант жеда.
Ахпа къарих жеда хайибурухъ чун,
РикI алай дустарихъ, кIанибурухъ чун.

Ахпа хъуьтуьл жеда фикирар кьиле,
Ахпа залан жеда хиялрин киле.
Ялда чун вичихъди ватанди жуван,
Хуьн герек хайи чил инсанди жуван.

Элкъвена фад хъша яргъарай, дустар,
Ватан куьн авачиз тахъурай, дустар!

15.12.2003

ИРИД НОТ

Ирид нот я гъар гъвадихъ авайди,
Гъава аван ирид нотда гъакъ тийир?
За уьмуьрдин агъзур макъам туькӀуьрдай,
Ирид нотди ачухнайтӀа рикӀин сир.

Агъзур йис я аялар хъиз дуьньядиз
Къвез манияр - ирид нотдал илигай.
Зун хъгинбур бахтлу тушни илгъам гвай,
Манид виляй и дуьньядиз килигай?

Амма гъакъдач ирид нотда гъайиф хъи,
Са инсандин эрзиманар, мурадар.
Са халкъ тесниф ийиз кӀан тир шаирдиз
Ирид нотдин кӀалубар хупӀ дар я, дар....

12.12.2011

И ЖУЪРЕДА СЕЙЛИБУР Я

Лезгидилай чан-рикІ ийиз алакьдач,
Алахьдач ам хъуьтуьл гафар мецел гьиз.
Шириндаказ, верцІидаказ рахана,
Кар аквадач ада садра мез-гъвелиз.

РикІевайди мецел гъана гъасятда,
Гафаривди гапурди хъиз ягда.
Анжах садан рак къзади гатайла,
Агатна фад, ам адан цІал ргада.

Гафариз ваъ, акьулдиз кьил агъуздай,
Ухшар я ам кар алакьдай устІардиз.
И жуьреда сейли хъанва лезгияр,
И жуьреда сейлибур я дустариз.

ЦУЪКВЕР ХЪИЗ

Авайвал нугъатда гъатдани чІалар,
Жагъуриз жедани гафарин гьалар?
Гагъ-гагъ атІуда хьи, зи рикІин гьалар,
Акурла кье чи чІал гъатнавай саягъ.

Гьар лезги гафунин мана я дерин,
Ван хьайла, ви рикІиз жедачни серин?
Дегънейра кьатканвай булахрин церин
Дад гала, тІям гала чи хайи чІалахъ.

Са чІала са халкъдин мурадар, камар,
Гьар са гаф чешне хьиз - туькІуърдай гамар,
Алудда чи чІала рикІелай гьамар,
Винелай цуьквер хьиз алах жез, алах.

02.08.2011

ЧИДАЧИР

Заз квадарун вуч дерт ятІа чидачир,
Квадарун туш чаравилер, я хъилер.
Зи вилерин сад шедай, сад хъуьредай,
Къведни санал ацІудачир зи вилер.

Зи уьмуьрдин са пад шадвал, бахтлувал,
Муькуь пата са тІимил къван гъам авай.
Заз акІ жедай, им иливар тежедай,
Зурба тІал я, дегъне авай, кІам авай.

Дарвилери гайила заз басрухар,
КуьцІуьдай зун къисметдикай датІана.
Четинвални нехиш я къван уьмуьрдин,
Кузава зун гила и кар къатІана.

Квахъайбурун гъайиф чІугваз ава зун,
Фейи уьмуьр тупІалайдай вахт я, вахт.
Къадир чидай ксар патал, чІалахъ хъухъ,
И дуьньядин хажалатни бахт я, бахт.

28.09.2001

ВАТАНДИН ЧИЛ

И дуьньяда чилер пара,
А чилерал эллер пара,
Рекьер пара, гелер пара,
Сад кылинд я - Ватандин чил.

Вакай зи вил атГудач гыч,
Вун авачир уьмуьр я мичІ.
Бес вучиз садбур жезва куьч,
Гьурбатдиз, зи Ватандин чил?

Яргъара бахт авайди туш,
А бахт садаз жагъайди туш,
Гьурбатдихъ дад галайди туш,
Ватандай кьаз патандан чил.

Тек вав гвайд я зи руьгьдин ван,
Руьгъ авачтІа, куьз я зи тан?
Вишра вазди лагъайтІа “чан”,
Галатдач зун, Ватандин чил.

ТІАЛ

Са тІалди зун кукІварзава,
Са тІалди зун кІар-кІарзава.
Юзурзава, галтадзава,
Пехъи хъана пад-падзава.

Уъшуънзава гагъ тини хъиз,
Къугъурзава гагъ гими хъиз.
Квадарна кьил, дили хъана,
АлкІизва зал зили хъана.

Гъуълягъ тарал аруш жервал,
Аруш жезва зи тандал тІал.
Алчуд хъана чубъубъзва зун,
ТІазва зи рикІ, къазва зи ял.

ТІал атайла, звал атайла,
Заз и къариб гьал атайла,
Дерт къати жез къатІзава зун,
Дуъньядикай катзава зун.

Къе гарарин хурук ялгъуз
Зулун пеш хъиз ама зун.
Къе харари рекъер атІуз,
Сефил къуъд хъиз ава зун.

Залум тІалди кьуна зи туьд,
Вучиз масдахь эцягъзавач?
Яргъид хьана уьмуьрдин кьуьд,
СакІани мурк элягъзавач.

Им вуч тІал я?
Тай авачир,
ЦІай авачир,
Къай авачир.
Зи тІалдин тІвар -
Пара яман.
Зи тІалдин пар -
Пара залан.

Жуванбуру жуван кІвале
Чи крарихь кутазва кІар.
Зи халкъдилаь, тарихдилаь
Шумуд гъили чІугвазва цІар.
И кар акваз зи рикІин кьил
ГъикІ тахъуй тІар, гъикІ тахъуй кІар?

Я ламариз
Палан хьана,
Ажуз хьана,
Ужуз хьана,
КъатІна жуван
Намус, виждан,
Тийиз са ван,
Маса гана

Ватан, иман
Чна гардан
КІрна кІанда.
Я ламатІвал
Къабул тийиз,
Халис, къегъал
Лезгиди хъиз
Къе часпарар
КІарна кІанда!
ИкІ хъайитІа,
Амукъда тІвар.
Алатда чи
РикІин тІалар,
Вири тІалар!

21.12.1994

ЗАЛАЙ ЦИФЕР АЛАТЗАВА

Са нагъв ала зи гъар вилел,
Тпагъ авунва рикІин кьилел.
Вил мичІайтІа, авахъда ам,
Чалал кьведа зи дерт, зи гъам.

Залан хъанва хупІ зи кІакІар,
Кватнавайд хъиз цІурай ракъар.
Къве нагъв хъанва къве чІехи къван,
И зурба пар ял жеда къван?

КІакІаривди къуна накъвар,
Яргъалариз яру юргъар,
Ялзава за абур къенез,
Ялзава за сабур къенез.

Ахъайзава за вилер генг,
Къан паталди накъвадин кІвенкІ,
Алщурзава къвезавай шел,
Алудиз кІанз вилерин сел.

И женг гзаф яргъи жезва,
Эхир хъи, гъам яргъа жезва,
Залан вилер галатзава,
Залай цифер алатзава.

17.04.1997

ШИИР ВУЧ Я?

Шиир вуч я?
РикІин тІал.
Лугъуз тежер
Зарул гьал.
Хиялар я къачузвай икІ
Гъамди звал.

Гъар чарчардал къведайди туш
Фири каф.
Гъар дереда экІяй жедач
Цуьквед чІаф.
Зи шиирриз кутугайд туш
Гъар са гаф.
За къе гафар стфунзава
Къуна саф.

Зи шиирар тІурфанар я -
Гъиссерин.
Юза хъайи зи фикиррин
Сал - дерин.
Зи шиирар - гатфар чІаван
Хару кІам.
РикІ шадардай, секинардай
Къацу там.
Зи Шагъ хътин къакъан мурад -
Тежер рам.
ХъанватІа сад шиирдикай
Къачур кам?

06.08.1999

ЧІАЛАН КЯБЕ

Меккедиз физ тахъана,
Фикирлу я са мирес.
Вири фена, кефсуз яз,
Къисмет хъанва адаз мес.

Гьалар чІурмир, хванахва,
ТуйкІуьдайд я ви крар.
Къезиларрай Аллагьди
Гьар бендедин гунагьд пар.

Меккедиз фин, я стха,
Ниятар я, гьунар туш.
Чалахъ хьухъ зи гафарин,
Им Аллагьдин гунар туш.

АлакьдатІа, хъсанвал
Ая жуван ватанда.
Тимил аван чими пек
Алачирбур кье тандал?

Хъсанвални захавал
Абур ялда итимдин.
Гьил кьуртІа на нагагьдай,
Хвеши жечни етимдиз?

Дидедикай хабар яхъ,
Вах суракъа, жедатІа.
Къайгьу чІугу стхадин,
Вун сувабдихъ кьведатІа.

АлакьдатІа, садра дуст,
Ша вун ЧІалан Кябедал.
Чал хуьнилай гереклу
Вуч ава, лагь, дуьньядал?

ЭРЗИМАН

Са кардикай фикирда за датІана,
Туьтуькьушди чІал ахъайда кьефесда.
Ялгъузвили, ажузвили чуькьвейла,
Ван акьалтда хъайитІани кьефес дар.

А дарвиляй акъатайла жеда кис,
Мад дуьньядиз ашкьидивди килигдач.
Адан вилик на кьизилдин тварар вегь,
ВучайтІани мад манидал илигдач.

Азадвал я гьар са кьушран эрзиман,
ЧІал ахъайда и ашкьидин гьевесдай.
Эгь, гъавиляй туьтуькьушдин манияр,
Куьтягь жеда, акъатайла кьефесдай.

06.03.2002

ЗАЗ АКІ ЖЕЗВА

Заз акІ жезва, са мус ятІа,
Виш йис яни,
Къве виш яни, виликдай
И дуьньядиз атанай зун.
И гарари, и харари
Гатанай зун.

Заз акІ жезва,
Чилни, цавни,
А чІавузни
Гъа ихътин тир.
Рагъ буба хъиз
Чаз кІани тир.

А чІавузни ашкъи лугъур,
РикІ куькІуьрдай са цІай авай.
А чІавузни ялгъузвилин
Са фул авай, са къай авай.
А чІавузни дагълар яргъал,
Сурар икъван мукъвал алай.
А чІавузни садаз девлет,
Са масадаз акъул авай.

Таниш я заз и къузаяр, и гуьнеяр.
Таниш я заз и тепеяр, и кІелеяр.
А чІавузни варзни гъетер,
РекІв гуз авай цавун гене.
А чІавузни Яргун хуьре
Акунай заз «Цуьквед гуьне».

И латалай пархъулдаваз
Са мус ятІа за яд хъванай.

Са мус ятІа и талада
Зал цуькверин марфар къванай.

А чІавузни са низ ятІа
КІан хъанай зун.
Адаз рикІин сир тагана,
Къван хъанай зун.

А чІавузни кІанибуруз
КІанивилин дад пара тир.
А чІавузни чарабуруз
Чаравилин дад чара тир.
Зи азабар, зи къайгъуяр,
верцІивилер.
Зи гьиссерин къуьруьвилер,
хцивилер.

Фагъумнай за
Са мус ятІа уьмуьрдикай,
Алахъначир вара-зара ийиз йикъар.
Хайи халкъдиз, хайи чилиз
Икрам ийиз кхъенай цІар.

Ингъе мадни фикирдин пар
Ялиз тежез акІанва зун.
Элкъвена икІ мад гъилерда
И дуьньядиз хтанва зун.

Тек вун рикІел атай чІавуз,
ГъарикІ хъана, зериф гьиссер
Кайи рикІе гъатай чІавуз,
Вун рагъ тирди, вун экв тирди,
Вун авачиз зун тек тирди къатІай чІавуз
Лугъуз жедач:
Са мус ятІа и дуьньядиз атанай зун...

04.03.1994

ШИИР КІАНЗ

Залай виКіегьд жагьйдач квез,
Кар-кеспидал гьалтайла.
Зун куьмекдиз агакьда фад,
Сада раКлар гатайла.

Аваз жеда зун кьуна пер,
Чи лежберрин арада.
Пар ялунин сирер завай
Чириз хьурай гьарада.

Кьерех тежез крарикай
Хийирдинни шийирдин,
Булахар хьиз ргада рикІ,
Царара зи шиирдин.

Кьал акьудиз алакь тийиз,
Ажуз я зун бягьсера.
Ажуз я зун - кхьенвай кас
Шумудни са эсерар.

Акатайда муьтІуьгьарда
Зун рикІ тардай кьалара.
Синихарни акатда зак,
Акьат тежез яларай.

ХупІ такІан я чилинвийрин
Мидявилер рикІиз зи.
Миян хъайтІа цуьк акъудда,
Чили хъуьтІуьн цикІизни.

Къабул жедач завай дустар,
Ягъанатар, ахмурар.
Хуш жени гъич гатун юкъуз
Цавай къвадай ягъмурар?

Рахамир заз крарикай
КукІун галай, къал алай.
Тек шиир кІанз агата зав,
Зал илгъамдин зар ала.

ЧИ ГЕЛЕР

Гам ришазвай иер баха,
Ви гамунин навар пара.
Ваз храдай чешне гзаф,
Заз лугъудай гафар пара.

На алахъна гъаларикай
«Фур» хразва, «Саф» хразва.
За алахъна хафарикай¹
Шумудни са гаф хразва.

Ви сумагдин ярашух я,
Бубуярни мулдин цуъквер.
Зи гафарин халичада
Тимил хъанва лацу эквер.

Ви гамунай хъуьреда заз
Хайи чилин вири навар.
Зи гамунай аквада ваз
Хайи халкъдин четин чIавар.

Ви гиширри безек гуда,
Шумудни са халичайриз.
Зи шиирар садра къведа
И дуьньядиз инсанар хъиз.

Зи шиирар масан я заз,
Ваз кIани я жуван гамар.
Ваз гам атIун суварар я,
Заз гъар шиир рикIин тIалар...

¹ *Хаф - элиф*

ШИРИН МЕЗ

Агъ, ширин мез, гурчег къамат, килиг заз.

Е.Эмин

Агъ, ширин мез, вун авайди бахтлу я,
Ахъайда хъи, гъар са кIеви ракIар на.
Я тукъуъл мез, вун авайдан квахъда къил,
Ракъурда хъи, марф хъиз вилин накъвар на.

ГъвечIи меци чIехи къалар акъудда,
Акъваз жени хурук селдин кафарин?
Мез тукъуълда вичив гъамар агудда,
Мез хъуътуълдан бейгъушда вун гафари.

Ширин гафар ван къвез кIанда япариз,
Тукъуъл гафар и дуъньяда куъз я, куъз?
ГъикI аквада ваз гъиссерин дегънеяр?
Гъар инсандин рикIин гуъзгуъ - адан мез.

Агъ, тукъуъл мез, вучиз икI такIанда вун?
Чан ширин мез, бинедилай кIанда вун.

09.10.2004

ПИЧХАЛ

Заз Пичхалда¹ са мегъуьн тар акуна,
Цайлапанди алуغارна чГухнавай.
Агъзур йисан и кьакъанди, зурбади
Са геренда тахъайди хъиз юхнавай.

Гегъенш тГула гзаф авай тарар мад,
Абурукай садазни затГ хъанвачир.
Мегъуьн тарцин патавай акъатнавай
Хутун тарцин са хел къванни ханвачир.

Са пиралви кьуьзека заз лагъана:
«Чи Пичхалдин рикГ алайди гъа тар тир.
Цайлапанди хкъягъна гъам алугун,
Эхиз тежер алааматдин са кар тир».

За дувулриз килигна вил илисна,
Ана са берт аматГa цГир хъгудай?
Кьуьзека агъ аладарна: “Чан хтул,
Къацу женни цГайлапанди алугайд?”

Чи тарихар вилив хвейи пагъливан,
ЯрхарнатГa яраб Аллагъ, гъи вили?
Алупандин гъихътин сирер хвенватГa,
Пирал хуьрун Пичхал лугъур и чили?

¹ Пичхал – КцГар райондин Пирал хуьре къадим яшайишдин чка

Сулар ава ина чи дегъ чIаварин,
Алупандин гафар хвенвай къванерал.
Зи рикIелла, са береда аялар
ГьикI къугъвадай и къванерив ценера.

Садбур хана а къванерин, руг хана,
Садбур инай чуьнуьхна са ни ятIа.
Чехи хуьре фагъумдай кас жагъанач,
ТIвек хъайила амуькдачирд гъуьр гатIа.

Пиралвийри пIир лагъана Пичхалдиз,
Шир гафуна акъван сирер ава хьи!
Са къуьзуь тар акуна заз патавди,
Авазвай ам вилелай шел авахьиз.

Вуч акунач и къуьзуьдаз дуьньядал?
Бахтлу тир ам патав инсан татанмаз.
Мегъуьн тарар тек са йикъан ризкъидихъ
Маса гузва къе садбуру патандаз.

Яргъаризди чкIанвай а чIавара
Чи бахтавар чилерин хуш суракъар.
Хазарарни, арабарни, фарсарни
Катайди я инай туна яракъар.

Са береда и гуьлуьшан гуьнеда
Лугьуз тежер са бахтавар хуьр авай.
Гьи душманди вегьенайтIа адал агь,
Гьи ягьийри ам чилив сад авунай?

Са шегьердин амукьаяр ама кье
ЛукIарани, Бекьедани, Пичхалда.
Инра са чIиб чил эгьуьнин кумазни
На кьенчIебрин цIугьарихь яб акала.

Чи тарихар чуьнуьхар жеч садрани,
Гьилер-кIвачер кутIунайIан тангарив.
Са береда и чилерал лезгийри
Яд тухвайд я булахрилай гунгарив.

ХупI хьсан я, кье пIирериз элкьвенва
Са чIавуз чи хуьрер хьайи чкаяр.
Мураддин цIил кутIундайла рикIел хуьх,
И пIирерин ихтилатар чакай я.

11.06. 2010

ШУРВАН ПЕПЕ

Шурван пепе, шурван пепе,
АцІура чи ичІи гъебе,
ЦІийи хъия цІуру гебе,
Къуъл ракъура чаз са рипе.

Шурван пепе, шурван пепе,
Тамун пепе, суван пепе,
Фейи йикъар элкъуър жедай
Вахъ алакъун аван, пепе?

Шурван пепе, шурван пепе,
Гаф лугъун ваз жуван, пепе.
Фу це на заз яван, пепе,
Хъия на зун жаван, пепе.

Шурван пепе, шурван пепе,
Къарагънава гарун лепе.
Жагъизвач заз жуван тепе,
Ийидан йикъ-шуван, пепе?

04.02.2004

ЗИ РУШАЗ

Чан зи Севда, чан зи руш,
Рикѐл хуьх и гафар зи.
Зи весидал хуьремир,
Чан уьмуьрдин гатфар зи.

Ийин за ваз ихтилат,
Гила галай-галайвал.
Регьят хьанач уьмуьр зи,
Акунач заз кьулайвал.

Кьвалахна за чѐижре хьиз,
Ял ягьидай вахт хьанач.
Садбуруз хьиз заз дигай
Я бахт, яни тахт хьанач.

Анжах жуван гьалал фахъ
Акадарнач гьарамд за,
Паганбуруз гьамиша
Кьалурна жув хурам за.

Жуван диде-бубадиз
Икрамна за чан-рикѐиз.
Зи вахар, стхаяр хуьх,
Лугьуз дадна Аллагьдиз.

Куь хайи бубадиз за
Аявална жедайвал.
Жуван кьве веледдизни
Дидевална жедайвал.

Ништа, белки зун акъван,
Хъсан диде хъанач квез.
Садбуру хъиз девлетар,
Пулар, малар ганач квез.

Квел рикІ алаз за маса
Ашкъи рикІив агуднач.
Заз уьмуьрда идалай
Суваб кІвалах акунач.

Куь арада тафават,
Тваз алахънач, чан зи руш.
Веледрикай садрани
Хайид, тахайд жедайд туш.

Йикъар, йисар фена зи
Четинвиле, дарвиле.
Гъич жувакай фикирнач,
КІулал алаз пар, киле.

За къурбандна чан жуван,
Лезги лугъур халкъ патал.
Заз алхишрин эвездай,
Къисмет хъана шумуд тІал.

Писвал авун вуч ятІа
Заз садрани чир хъанач,
Заз темягъдин сас хъанач,
За гъич нагъахъ кар къунач.

Ингъе, жув арха хъайи,
Шумуда - за къуьн гайи,
Элкъуьрна хъи, далу захъ,
Квадариз икІ дуьзни гъахъ.

Зи крар, алакьунар
Аян хьайла эллериз,
Садбуру пехилвална
Алахьна зи гелериз.

ЯтІани зи мурадар
Аян хьана кьегьалриз.
Зун амаз кьван кичІела
Ван акьуддач кагьалри.

Анжах са кьуз дуьньядал
Зун тахьайла, душманар
АлахьайтІа тапаррив
Ийиз дустар пашманар,

Зи гафарихь, чІаларихь
Кутаз хьайтІа рехнеяр,
Ачухара, чан руш, на,
Зи кхьинрин дегьнеяр.

РикІел хкваш зи крар,
РикІел хкваш зи цІарар.
Рекьер-руьштер - зун феи,
Къени тумар - за цайи.

Вине кьуна тІаратІ хьиз
Лезгивилин михьи тІвар,
Кьегьалвилив ялайди,
За датІана уьмуьрд пар.

Чан зи Севда, чан зи руш,
РикІел хуьх и гафар зи.
Зи весидал хьуьремир,
Чан уьмуьрдин гатфар зи.

27.12.2011

ВУЖ ТИРТІА?

Бахтавар ч'авар зи, аялвал шандакъ,
Гьинва куьн, зи феи уьмуьрдин къадакъ.
Къайгъуяр тийижир, дердер тийижир,
Зун куьлуь, зун хару са чепелукъ тир.

Далудал хъайила даим залан пар,
Сак'лани алудиз тахъайла йикъар,
К'Ивалахиз лежбер хъиз галатун течир,
Зун жуван зегъметдал рик'І алай цегв тир.

Чуьллерихъ ялдайла гатфари рик'Іер,
Суракъдай вилери мукара нуьк'Іер,
Абур хъиз манийрал рик'І алаз, къару,
Зунни тир дуьньядин бахтавар кару.

Гагъ гъвергъвер жедай зун, гагъни гъулан цуьк,
Гагъ-гагъ бубуйривди ац'Іудай зи ник,
Дуьгуьриз зи суйдал къвалан ақунар...
Гилигдай зал вац'Іун гъарай авунар...

Хкатай раг тир зун дагъдин хурукай,
Гагъни са пеш хъана катдай гарукай.
Гуьнедал ялгъуздиз акъатнавай тар,
Шегъредихъ ялзавай къацу жигъир, дар...

Гзаф я дуьньяда къе ухшарбур заз,
Ава зун хабар къаз, ава зун жуаз:
Зун даим гьиссери къачуз ик'І гъалаб,
Виликан уьмуьрда вуж тирт'Іа яраб?

30.05.2000

ЛЕКЪ ДАГЪЛАРА РЕКЪИДА

Чун уьмуьрди мад кутуна кӀевера,
Мадни рекъин юкъвал туна вуна зун.
Зун - нагагъдиз ажуз хъанвай начагъди
Ялгъуз туна, къил вине къаз фена вун.

Гаф лагъайла гъай гудайди амачиз,
Зун сефилдиз, кагъул хъана амукъна.
Галатнаваз, гъиссерихъ таб авачиз,
Зи вацӀарин рагъул бере алукъна.

Миргиз вичин крчар залан жедайд туш,
Лув хуналди лекъ элкъвена нуькӀ женни?
Гъи кӀачӀичӀлух хъайиди я рикӀиз хуш,
Яд гуналди къалгъандикай цуьк женни?

Тебиатдихъ гатфарни гад авайд я,
Гуьгъуьналлаз зул алукъда, къуьд къведа.
Галудда вун са жуьредин гъавади,
ВерцӀид туна эхир вуна кӀуьд неда.

Заз къаяр ваъ, къайивилер акурла,
Фул акатна гъилер, кӀвачер рекъида.
Лувар хана зун ажуз яз аквамир,
ВучайтӀани лекъ дагълара рекъида.

Къабул жедач зи рикӀивай усалвал,
Ийидач за са чӀавузни сузаяр.
Гъазур я зун дагъларилай чарх ягъиз,
Рам хъувуна гуьнеярни къузаяр.

05.10.2001

ГЪИКИ ЛУГЪУН?

Мад аруш жемир зал гъамар-агъуяр,
Заз шехъиз кланзавач ягъиз угъуяр,
И дуьнья амаз къван жеда Магъуяр,
Фикирри туькӀуьрай кӀам я и дуьнья.

Вягътедай тефидай кар пара хъанва,
Далудал ял тежер пар пара хъанва,
Гъавиляй перишан къар пара хъанва,
Дерт я къиляй-къилиз, гъам я и дуьнья.

Мад герек хъийизмач акъулни камал,
Пул гватӀа, къада вун вирида къамал,
Шел-хвал я, фикир я къе кесибдин мал,
ГъикӀ лугъун бегъем я, там я и дуьнья?

18.08.1999

ХЪСАНБУР Я КЪАСТАР ЗИ

*РикI ацIанва, дуитар, зи,
Хъсанбур я къастар зи.*

Жагъидач заз дуьньяда
Куьн хътинбур, квез ухшард.
Гъавиляй за хвешила
Ийида квез алхишар.

Заз кIанда, куьн сад садаз
Арха хъурай, къуьн хъурай.
Заз кIанда хьи, Гъуцари
Балайрикай куьн хуьрай.

Заз кIанда, квез уьмуьрдин
Гъар са йикъа дад гурай.
Заз кIанда, гъар са чIавуз
Куь гуйгъуьлар шад хъурай.

Куьн бахтавар авурай
Веледри хуш крарив.
Агакъдайвал рази яз,
Къуьзуьвилин гуарарив.

Хъсанвилер бахшдайвал
Квез куь мукъва-къилида,
КIусар кими тахъурай
Куь къисметдин киледай.

Чи бубайри лагъайвал:
Хтулар хъуй кІвал ацІай.
Алпанвийрин садрани
Квахъ тавурай рикІяй цІай.

Куь кьил агъуз тахъурай,
Хъуьредайвал патанди.
Гъар лезгидин кьилин кар,
Намус хуьн я Ватандин.

Бахтлувални кІубанвал
Хъурай лугъуз куь бине,
Гъуцари халкънавайд я
КІанивилив чи дине.

РикІ ацІанва, дустар, зи,
Хъсанбур я къастар зи...

25.04.1998

ЗУЛУН ЦУЬКВЕР

Зун дуьньядлай фад фейитIа,
Зи илгъамдин кIвал уьцIейтIа,
ГъарикI къушран куьч хъфейтIа,
Зун рикIелай алуд мийир,
Зун мецелай авуд мийир.

Ам чи элдин зари тир лагъ,
Къияй-къилиз са гъарай, агъ,
И дуьньядин чIуру салагъ
Къабул тежез цIрана лагъ,
Фикир чIугваз къурана лагъ.

Вичин цIу вич алугнавай,
Талари рикI руг-ругнавай,
“Лезгинкадал” илигнавай
Са шаирдихъ хъайла цIигел,
Адан цIарар хкваш рикIел.

Лагъ, къилихрик квачир кесир,
Хъанвай вичин халкъдин есир,
Лезгивилин суьгъуьрни сир
Гъатна рикIе, сузадавай,
Вич уьмуьрдин къузадавай.

Таларикай зи тан мур я,
Тимил ама, гъалар чIур я,
Амукъдайди зарид сур я,
ЖедатIа сад, рикIел гъидай?
Зулун цуьквер винел гъидай?

19.04.1996

ПАШМАН БЕРЕ ЗИ

Зи чина гъам акурла,
Зи дердер хам акурла,
Агатдач зав садни гъич,
Акъялтда дуъньядал мичІ,
Къведа сефил бере зи.

Эл вичикай катнаваз,
Къил къуънерал кватнаваз,
Цуъкверин хвеш хкатна,
Циферин къеж акатна,
Ялгъуз жеда дере зи.

Аладариз луварар,
Дагъдин къушар - таварар,
Хквезмач зи ванцелди,
Ацукъна са къванцелди
Шеда зарул, фере зи.

Гугрум ийиз, гъай галаз,
Харар гъизвай къай галаз,
Алукъзава саврухар,
КукІвариз мад къурухар,
Яд ацалтай къере зи.

Ван кутуна авахъиз,
Гъамарин сел алахъиз,
УьцІуьз рикІин чІере зи,
Жагъизвач заз къере зи,
Алуддайд и бере зи.

05.10.2001

ИЕРА

Иера, чан Иера,
На бадедиз эвера.
Зи кланиди, гьалалди,
Жуван хайи чІалалди
ВерцІи гафар лагъ на заз,
Це са ширин пІагъ на заз.

Иера, чан Иера,
Бадеди и гьилера
Ваз цІийи мах ахъайда,
Вун захъ авай багъад я.
Акъудда вун цавариз,
Тамаризни сувариз.
Зи гафарихъ хъсандиз
Яб акала, масанди.

Сад авай, сад авачир,
Булахдиз яд авачир.
Вун булахдин яд хъана,
Вун зи сивин дад хъана.
Дуъньяда ви авач тай,
Чан зи тайлункІ, чан зи тай.

Иера, чан Иера,
Зи гафара, шиирра
Я вун марвард кІурукІ руш,
Акъваз жеч ви хурук руш.
Илигнавай къелем зи,
Чан куьлуьди, целем зи.
Чан зи курум - рикІ алай,
Чан зи мурад - рикІевай.
Мани лугъуз милидиз,

Чан-рикI ийиз лилидиз,
Вич чIехидай къазвайди,
Тешер «бицIек» хуъзвайди.
Нинийриз на къамир гъад,
Я бадедин лацу кард!

Иера, чан Иера,
Жуван саягъ къуълера,
Чан зи бала, баладин,
РикI алайди бубадин.
Фурут галай фарфалаг,
“Квар-кварзавай” кварквалаг,
ВерцIидакай хъверзавайд,
Хару жезвайд къвердавай.

Иера, чан Иера,
Эквер къугъваз вилера,
Хъухъ гъамиша шад, хтул.
Чехи хъухъ вун фад, хтул,
Жуван хци ванцелди,
Жуван верцIи мецелди
Эвера заз, эвера.
Бадеди ваз гъай гурай,
Чинеба са пай гурай.

Иера, чан Иера,
Къе зун ийир-тийир я,
Вун бадедив агата,
Валай хъсанд аватIа?
Гайи Гъуцард мад гурай,
Вун хътин къуд-вад хъурай.
Иера, чан Иера,
На бадедиз эвера.

ЛЕЖБЕР

Ахварани жагъидач заз секинвал,
Зи мефтѣда шумудни са цѣар ава.
Югъ хъайила меле авай фикиррин,
Кѣула йифиз ял тежедай пар ава.

Зи хайибур хъуьрезва и крарал,
Ван алазди зун ахварай рахайла.
Зун хиялрин яцѣа гъатда йифизни,
Юкъуз рикѣиз нагагъ къарай тахъайла.

Гъикъван чѣав я, мефтѣдани звал аваз,
Гъикѣ секин жен, гъи саягъда ял ягъан?
Аман тагуз рикѣин кѣеле рамзавай,
Зи гъар ахвар са пагъливан, са Тагъан¹.

Гагъ ничхирри басрух гуда йифиз заз,
Зун пад-падиз гъазур хъанва пеленгар.
Гагъ аял хъиз аватда зун уьлендиз,
Ахвар квахъна, зи рикѣин къил жеда тѣар.

Гагъ къифери ийида заз басрухар,
Гагъ тандилай аруш жеда гъуьлягъар.
Гагъни ракъар аквада заз къуд пата,
Гагъ кѣвачера чидар жеда алагъар.

¹ *Тагъан - дегъ чѣавара Яргунай акъатай пагъливан*

Ахваррикай шулу хъанва зун, шулу,
Вилер мичІнан, ийизва икІ рекъивай.
Ничхиррикай, тІаларикай кичІе туш,
Ксуникай кичІезва заз рикІивай.

Чир хъжезмач ксай чІавни аюх чІав,
Галатнаваз хквезва зун ахварай.
АцІузвач хъи, зи фикиррин гъебеяр,
Къуланфериз кинойрайни махарай.

Зи югъни йиф какахънава и саягъ,
Авазва зун къелем къуна цІар кхъиз,
Ялзавай пар тІимилди хъиз за юкъуз,
Ахварани кІвалахзава гъар йифиз.

05.01.1998

КІАНИ ПІПІ

Диде-буба рикІе гьатна нагагдай,
Къариб хъана, ишена зун аял хъиз.
Зун КцІариз рекъе гьатна Бакудай,
И дуьньядин крарикай хиялриз.

Къубад пелей акъатайла, чина зи,
Хайи чилин михъи шагъвар акбуна.
Гъейран хъана зун тамарин дамахдал,
Секин хъана, Шагъдин гирве акуна.

Дурнаяр хъиз цІиргъинавай КІвалери,
Зи фикирар элцифарна, шадарна.
Агатна зав мукъва-къилид, дуст-таниш,
За чандавай вири дердер квадарна.

Диде чилин гъуьм галукъна мукъувай,
Зи хуравай вири тІалар хъана липІ.
ГъикІ жедайтІа и шаирдин рикІин гьал,
АвачиртІа Ватан лугъур кІани ПІипІ?

20.12.1997

**ГЪИХЪТИН
ЛЕЗГИЯР Я ЧУН**

АКВАДА

Вердиш я чун гѣа жуванбур негь ийиз,
Вердиш я чун дудгъвердикай цѣвегь ийиз,
Вердиш я чун къантѣадикай цѣгь ийиз,
Жуван деве чаз пепе хьиз аквада.

Гъазур я чун тѣимил лугъуз парадаз,
Гъазур я чун лакѣаб ягъаз гъарадаз,
Гъазур я чун къил агъузиз чарадаз,
Жуван чувал чаз рипе хьиз аквада.

Им вуч кар я, кару къунва нуькѣ лугъуз,
Им вуч кар я, рекъекьилдиз цуьк лугъуз,
Къе чи чилер кѣар-кѣарзава чѣук лугъуз,
Жуван накъвар чаз чепе хьиз аквада.

Икѣ жедани виртѣедик къел кутуна?
Икѣ жедани кѣанидахъ хъел кутуна?
Икѣ жедани кѣвачерик эл кутуна?
Жуван гъуьлни чаз лепе хьиз аквада.

Зи къариб рикѣ татаб хъана, юзана,
Адахъ дердер амукънатѣа шазалай?
Хупѣ лагъанай са къуьзека Кузуна:
“Жуван дагълар чаз тепе хьиз аквада”.

05.03.1996

ТАХСИР

Им вуч кар я, михъи рикIе
Лугъуз тежер звал жеда хъи.
Женг чIугуртIа халкъдин рекъе,
Ви къисметда тIал жеда хъи.

Им вуч кар я, тIвар хвейидан
Умуд яван фал жеда хъи.
Къал акъудиз кис хъайидан
Цегърекайни кал жеда хъи.

Им вуч кар я, зи аш хапIа,
Зи багъ чкIай сал жеда хъи.
За хъсанвал авур сада,
Заз писвализ къал жеда хъи.

ЦайитIани къизилдин тар,
АвуртIани виш хъсан кар,
Ала лугъуз лезгидин тIвар,
Мадни тахсир чал жеда хъи.

08.04.1995

ЖЕРИ КРАР

Жери крар хъана вири,
Мад хъжедай вуч ама къван?
Селдин хурук акатна чун,
Мад къежедай вуч ама къван?

Жери крар жериди тир,
Нехир хъана рамагдикай
Чав макъамар ягъиз тазва,
Кфил ийиз чумакъдикай.

Жери крар жериди я,
БалкІан къамир земекІдикай.
Дагъдин кукІвал лув гайида,
Муг ийидан демекдикай?

Жери крар жериди хъуй,
ВацІ къулухъ элкъур жедайд туш.
Тама гъулягъ ава лугъуз,
Асландикай къур жедайд туш.

03.04.1997

АКАТНА

Гъар шей багъа, ужуз я дерт,
Намерд гзаф, тГимил я мерд,
Кукра незва зи рикГин жерд,
Кузва зи тан цГай акатна.

Къегъалдин рак хъанва игис,
Адан къула ийизва гъис,
Какахънава хъсандни пис,
ШукГвад кГвачихъ тай акатна.

Булах жедач чуълдин юкъва,
Пехъ жагъурмир дагъдин кукГва,
Кака хамир масдан мука,
Патандакай пай акатна.

Ясдиз фимир мел гадарна,
Чарад къамир эл гадарна,
СтГал къуртГа, сел гадарна,
Лугъудачни, вай акатна?

07.02.1997

ЧИМЧИМ

Гаф тавуна кьваз жедан?
Ихьтин эхьен кьаз жедан?
Икьван сурматІ гваз жедан?
Вун гьинай я, гьим я, гьим?
Пехил папан хва ЧимчІим.

Кьил бурандин пар хьтин,
Чин яру тир хьар хьтин,
Хук ава вахь гьар хьтин,
Неда гьар затІ, ийиз чим,
Пехил папан хва ЧимчІим.

РикІ ктІанвай хьалхьам я,
Мез - цаз алай кьалгъан я,
Суй авачир жалгъан я,
Ийиз идаз-адаз цІим,
Пехил папан хва ЧимчІим.

Къеневайди гьуьрс я ви,
Метлеб-мурад кирс я ви,
Тавундин кІир терс я ви,
Акъатич ви кьулаз чим,
Пехил папан хва чІимчІим.

КІерец хьиз вун экьитІна,
Авайвал тІвар гилитІна,
Вал и гафар илитІна,
Зарид кхьей цІар я им,
Пехил папан хва ЧимчІим.

МУГ ТАВУРАЙ

Кесиб хьунвай инсанар,
Кесиб жезва кьилихар.
ХкГурзава сад садахь,
Ийиз чIехи синихар.

Гъавалат я инсанар,
Пехилвализ сад садал.
Къунши гужлу хъайила,
Ацукъ тежез чкадал.

Сад бахтлу яз акурла,
Хвешивалда кьецикай.
Гъиле макъам гъатнани,
Ялиз жеда кIвачикай.

Зегъметдив кIвал ийизвай
Миресдикай хъачзава.
Вичивай са кар тежез,
Масдан ламраз гъачзава.

Дустарикай хъел аваз,
Къваз тавуна къалзава.
Пехилвилин залан пар
Туна рикIе, ялзава.

Парабурун мастара
Чулав пIаркIвар юазва.
Пехилбурун рикIера
Мархулаяр авазва.

Пехил хъанва сад садал:
Фагъирбур - яманбурал,

Къуъзуъбур - жаванбурал,
Къезилбур - заланбурал,
Кесибар - каланбурал.
Эх жедан хъайла пехил
Жуванбур - жуванбурал?

Къе инсанрин къилихар
ЦИлер хъанва, цИлихар,
Вучиз икъван туънт я лагъ,
Куън я серкин силихар?

Гъинай атай тIал тир им,
Жувандакай синихин?
КIвал чIур хъайи пехилвал,
Чна ви дерт гъикI эхин?

Чи бубаяр гъич ихътин
Ксар тушир, стхаяр.
Къегъалвилив жагъурдай
Чпиз дустар, архаяр.

Пехил тушир сад садал
Чи рикI михъи дидеяр,
Чи вахар са чIавузни
Тушир ихътин мидеяр.

Пехилвилин пехъи гар
Ни ракъанва чи патаз?
Къайивили кIвал чIурда,
Амукъда чун къил гатаз.

Гъалар кесиб ятIани,
Къилих кесиб тахъурай.
Пехилвили садрани
Чи рикIе муг тавурай!

НИЗ РАМ ХЪАНА?

ЧичИидикай рух хъана,
Леэндикай хвах хъана,
Акурдаз вун мах хъана,
Гафар-чІалар таб дуьнья.

ВацІарикай каф хъана,
Суварикай чІаф хъана,
РикІ тІвек-тІвек жез саф хъана,
КІан галачир къаб дуьнья.

Гатфарикай зул хъана,
Чанда гъатайд фул хъана,
Ви иманни пул хъана,
Къекъверагдиз гъаб дуьнья.

Багъларикай сал хъана,
МукІватІидикай гъл хъана,
Ви гъар кІвалах фал хъана,
Я хендедан паб дуьнья.

Лампадикай шам хъана,
КІарасдикай цІам хъана,
Лагъ кван вун низ рам хъана,
Гъл галачир раб дуьнья.

20.12.1994

МЕЦИКАЙ

Таб рахайдаз дуст хъана зун,
Дуъз рахана, хъана душман.
Нагъахъ карди шадарна зун,
Гъахъ кІвалахди ийиз пашман.

За синтІарив, за финтІарив
ЧІалахъарна вири жуван.
Зи кІвал чІурна михъивили,
ИчІи хъана ацІай чувал.

Тарифдайла хъсан я зун,
Туъгъметдайла жезва яман.
Масдаз вичин гъарам нуш я,
За дуъзвилив незва яван.

Дуъз крарихъ кутаз рехне,
БалкІандалла къе тапарар.
Дуъз рахайдан рикІни рикІе
АкІурзава къе гапурар.

Къе дуъзвилер ише физвач,
Гъахъдин базар ужуз хъанва.
Зи гъал аку, я стхаяр,
Дуъз рахана, ажуз хъанва.

РикІе дердер хара я зи,
Шад аквамир квез къецикай.
Эгъ, тахсирар пара я зи,
Куда дустар зун мецикай.

16.07.1996

ТАХЪАЙТІА

Къуъл авачтІа регъв жедач,
ЦІай авачтІа рухъ жедач,
ТІазвай рикІиз рехъ жедач,
Гъил къадай сад тахъайтІа.

Риб чуьнуьхмир шешелда,
Дерт, авайда эчІелда,
Ишеда вун, ишеда,
Пад хуьдай сад тахъайтІа.

Ви дердери гуда цІир,
Какахъда вун, тежез чир,
Ахъай жедан рикІин сир,
Яб гудай сад тахъайтІа?

КІар кумачиз гурарик,
Амукъда вун варарик,
Йиф чІичІда на гарарик,
РикІ кудай сад тахъайтІа.

Къизилгуьлдихъ цаз кІанда,
ЯтІани ам къаз кІанда,
Яргъи уьмуьр низ кІанда,
Дад гъидай сад тахъайтІа?

26.11.1996

ГЪИКИ ЛУГЪУДА?

Ви пеше я гардан кІирун,
Зун вердиш я кьил вине кьаз.
Мад атанан кьакьра ягъаз,
Вуч кІанда ваз, я чилин кьаз?

Усалвилив кьил хвенач за,
Уьмуьр гьална уьтквемвилив.
Масадан кІус кьакьуд тийиз,
Фу тІуьна за итимвилив.

Къве шиирдкай ктаб ийиз,
Вуна хьиз чав чукІурнач за.
Гъаб ахъайна идаз-адаз,
Илгъам яргъал чукурнач за.

Къе пул хъанва ви кьин, иман,
Гелкъвезва вун икІ хийирдихъ.
За рамзава илгъамд кІеле,
Гъарам галач зи шиирдихъ.

Халкъдик кудай рикІ авачтІа,
ГъикІ лугъуда ваз зари я?
Мецел шиир алатІани,
Вун руьгъ кьенвай са къари я.

21.01.1996

ХУЪХ АБУР

Са итимди маса гузвай дуст вичин,
Катадзавай цѳуру къаб хъиз ам гичин.
Къях хъана зун яб акализ а касдиз,
Фагъумна за: гъазур я хъи, ам къастиз.

Ахпа вичин папакайни “гафарна”,
Адан сиви са масакІа “кафарна”.
Ахмурариз, тегъне ийиз датІана,
Дишегълидихъ агъзур рехне кутуна.

Стхадикай ихтилатна къаб алаз,
Ягъанатиз, гъар гафуна таб аваз.
Ара гана дидедикай “рахана”,
“Виже къведай микеж туш ам”, - лагъана.

И саягъда къекъвез авай а итим,
Гъар магъледкай, куъчедикай ийиз ким.
Маса гузвай жуванд-патанд талана,
Гаф къечІезвай садаз аман тагана.

Садра ада маса гайла вичин эл,
И хабардал кІусни хъанач зун мягътел.
Ихътинбуру хайи уба ужужда,
Ватанни кваз маса гуда ягъсузда.

Садра маса гайи касди вичин яр,
Синихайда и тегьерда стхаяр,
Нек рикелай алудайда дидедин,
Дад квадарда вичин чилин, дигедин.

Тек са сефер маса гайдаз кланибур,
И дуьньяда четин жеда хуьн абур.
Эй гъазур кас, са вуж ятIа маса гуз,
Са югъ къведа, амукьда вун куз-хкIуз.

Са югъ къведа, негда вунни вирида,
И чи уьмуьр эбеди туш, куьруьда.
Ужувалмир, хъсан затI я такабур,
Гъар са чIавуз хуьз алахъа на абур!

17.04.2000

ВУЧ АЯМ Я?

И чи аям вуч аям я?
Акьул садав, пул садав гва.
Ам пуч тирди заз аян я,
Къилих садав, тІул садав гва.

Акьулсузрин базар хьанва,
Къил авайдаз азар хьанва,
Ви бендеяр бизар хьанва,
Ифин садав, фул садав гва.

Ви кІвалахар са уюн я,
Гагь кІевун, гагь ахъаюн я,
Им гьи саягь бахт паюн я,
Парад садав, цІил садав гва.

Тимил я хъвер, бул я гъазаб,
Са пад шадвал, муькуьд азаб,
Ни ийизва и гъахь-гъисаб?
Гатфар садав, зул садав гва.

И чи аям вуч аям я?
Садаз мехъер, садаз гъам я,
Сад кукІуш я, муькуьд кІам я,
Девлет садав, эл садав гва.

23.01.1996

ВУЧИЗ?

Дуъзд дуъзендал амукъзава,
Дуъздахъ дуъз тІвал галукъзава,
Дуъзд дуъз рекъел алукъзава,
Шумуд на икІ канва, дуънья.

Какурбуру какурнава,
Такурбуру дакІурнава,
НефсетІбуру чукІурнава,
КукІвар хъана фенва дуънья.

Квадарнава мизан-терез,
ЯпатІвилер хъанва мерез,
Мелгъем авач ихътин хирез,
Нагъахъбур гъахъ хъанва дуънья.

Къиляй-къилиз виш тапарар,
На цазвайбур - пис хабарар,
Гъавиляйни ви часпарар
Эхиз тежез цІвенва, дуънья.

Заз гузвай фу муханд ятІа,
Вид тарашун, чухван ятІа,
Чан аламаз тухун ятІа,
Вучиз зун мул хъанва¹, дуънья?

10.03.1996

¹ *Мул хъанва - арадиз атанва*

ТІАРАТІАР

Ракъуриз чал чавгъунарни саврухар,
Гзаф хъанва гъар патахъай басрухар,
Лезгидикай гафар рахаз артухан,
Яд рагъулиз ава бязи небгетар.

Пара хъанва къе гафарин устІарар,
Маничи хъиз ягъизвайбур синтІарар,
Ихътинбуру ийида хъи, рикІер тІар,
Чеб эллериз кыляй-кылиз хкетар.

Зи халкъдикай ийиз женни ягънатар?
Ни ганва квев и ихтияр, къанатІар?
Къил агъузиз, хук виниздай япатІар,
Эй кичІебур, эй ажубур, къеркъетІар.

Жув вине къаз, маса халкъар агъуздай,
Жув къегъалдай, патанд къадай ажудай,
Жуван чилер маса гана ужудай,
Виждандикай чав чукІурдай кІеретІар.

Цийидаказ хкатІиз къе тарихар,
Дегишариз кыляй-кылиз кылихар,
Сейливилиз, машгъурвилиз къарихар,
Тапаррикай туькІурнавай гъалатІар.

ГъикІ лагъанай къегъал Гъажи Давуда,
«Зи халкъдикай ни ягъанат авуртІа,
Ам эхирни зи гапурдиз туьш къведа!»
Чи рикІера аваз хъурай тІаратІар!

11.01.2011

ФУ МЕТЕЛЛАЙ ИТИМДИЗ

Шуькьуьнт хьиз чеб акъатай
Къаб такІан тир ксари,
Чпин «верцІи» гафарив
Алцуариз, къасариз,
Терездал таз къе виждан,
Маса гузва чил, Ватан.

Са тІуб къванвай печатдихъ
Чехи са халкъ дегишда.
Сада ягъай синтІариз,
Паб-аялни багъишда.

Фу метІеллай итимдиз
ГъикІ лугъуда итим я?
Ирид арха хъайтІани,
А кас валлагъ, етим я!

ГъакІ ятІани ада вич
Къегъал кас хьиз тухузва.
Чуру, спел чкадал,
Бармак алаз къекъвезва.

Миллет маса гузвай кас,
Я вун ният чІуруди.
Ваз итимвал гъидайд туш,
Бармакдини чуруди!

ШАК ГЪИЗ ТАХЪУЙ

Ярар-дустар, ацІанва зун дерт аваз,
РикІин гафар лугъузва за сертдаказ.
Вердиш къунвай идан-адан хъен гатаз,
Малкамутдихъ ял тавурай рекъер куь,
Дуьшуьшда이니 тІар тахъурай рикІер куь.

И гафарал шак гъиз тахъуй заридин,
Керемат гва къудкъад хъанвай къаридив,
Пушуннаваз вич пидини гъериди,
Гафаривди гатада вун, кисда на,
Къенер куда, гум акъатиз гъисда на.

Са геренда виш жуьре таб лагъана,
Ви дуьз гафар негъ ийиз, яб тагана,
Ви тІаларал хъуьреда хъи, датІана,
ЧІурна ви гъал, къумбар жеда вичин гъал,
Гъазур я ам багънадилаи ийиз къал.

Вичел къару, чинни яру-цІаруди,
БицІекди хъиз кстахвалдай “харуди”,
Регъуь женни гаф лугъуналд парудиз?
Гъалт тавурай са бендедал ихътинди,
Къени тарцел чІуру чуьхвер хътинди.

Ам араяр какадардай устІар я,
Табни фитне адан кІеви дустар я,
КкІунни къал рикІе авай къастар я,
Сер ягъанва адан къилиз, бегъем сер,
Ихътин къари къиляй-къилиз шер я, шер.

01.10.2001

КЪАДИР

“Къадир чир жедани квадар тавуртIа!”
Зи фикир къакъудна и гафари мад.
Вучиз чаз къегъалрин къадир авачтIа?
Абурун куъч вучиз хъфизватIа фад?

Хъсандиз лагъанва и гаф лагъайда,
Чун къадир течирбур, къадирсузар я.
Успатун низ герек, хъалгъун квез герек,
Чун куънуъ квахънавай Чуру хузар я.

ВикIегъ я жувандаз эгъуъндайла фур,
ИкI асул ксарал гъавалат я чун.
Пехилвал дамаррай авахъзава чи,
Дуъньядиз такунвай аламат я чун.

Хъсандаз пис лугъуз алахъда вучиз,
Чуруд къенидавай чара тахъайла.
Дуъз рекъел акъалтIиз вердиш хъанва чун,
Вучда и дердиниз чара тахъайла?

“Квадарна кIанда хьи, къадир чир хъурай!”
Гъам гъида гафарин и деринвили.
Хъсандахъ хкIуриз, дустар негъзавай
Чун хътин бегъерар гъида гъи чили?

Къегъалар фейила и дуъньядила
Садбур рикIяй шехъда, садбур къасариз.
Ша хатур хан тийин чан аламаз къван,
Вахтунда къимет гун чна ксариз!

ВУЧ ЖЕДА?

Гъам илифай вилериз,
Накъвадивай вуч жеда?
Харари гатанвайдаз,
Юргъадивай вуч жеда?

Къвалав гъуэлягъ хвейидаз,
Вичин цІу вич кайидаз,
Жуванда тІал гайидаз
Яргъалдавай вуч жеда?

Гъар гафуни хъуьм авур,
Гъар кІвалахди гум авур,
Гъар камуни “тум” авур
Ягъалдавай вуч жеда?

Дуьньядин виш чин акур,
Гъар патахъай гъуд акьур,
Фикиррикай юкъ какур,
Къегъалдивай вуч жеда?

27.12.1995

КЪУНА

Садбуру кье виждан гузва кIусуник,
Къегьалвилер вегьизва хьи, усуник,
РикI секин яз жуван кIвале ксун гьикI?
И кар акваз кудачни зун цIай къуна?

Хъуьтуьл чиле мархулаяр цадайбур,
Жуван кIанид масдан гьилив къадайбур,
Жув акьахай таран хилер хадайбур,
Амукъдачни зурзун галаз, къай къуна?

Хаз тежедай кIерец хьтин акIацар,
Нерлай а пад аквадачир алкIацар,
Руьгь авачир, рикI авачир галкIацар,
Гьиниз физва, гьармад вичин тай къуна?

Хъсанвал чи инсанвилин терез я,
Хъсандан чин чими Рагъ хьиз хъуьрез я,
Вуч авуртIа, ви элдиз, ви хуьруьз я,
Са кар мийир дуьзд вегьена, зайд къуна.

Къегьалвилер къегьалри гваз хьфена,
ЛукIар акваз ифена зун, ифена,
Нефсер къати бендуюгуьррин гьим фена,
А дуьньядиз, и дуьньядин пай къуна?

Бармак алай, кьил авачир итимар,
Кичевияй я пIертIвехбур, штумар,
Завай куь дерт эх жедани, етимар,
Икъван кьил-мет гатаз жедан, вай къуна?

10.03.1996

ЧУН

РакІариз дапІар течир,
Салариз часпар течир,
Сив кІеви тІакІар течир,
Гъахътин лезгияр я чун.

Куълег вуч я, чир тахъай,
Садаз гардан кІир тахъай,
Гъар къармахдиз кІир тахъай,
Гъахъдин лезгияр я чун.

Гафара мах авачиз,
Тамагъдин свах авачиз,
Четин я гъахъ авачиз,
Эхдин лезгияр я чун.

Часпарар чІугваз кІеви,
Кваз такъаз къуъзуъд, рехид,
Хуън тийизвай тІвар чІехи,
Гъихътин лезгияр я чун?

10.03.1995

ИМ ВУЧ РЕГЪВ Я?

Заз дустари ахмурзава,
Заз душманри инадзава.
Жувандани, чарадани
Зун акъадиз-астадзава.

Къур чІугунвай гъед хъиз рикІи
Зи хура гъей къатадзава.
Дуьнья, на зун гъар патахъай
Чуькьуьмир тІун, за дадзава.

Дуьз гаф рахан гунагъ ятІа,
Зи гунагърин кІвал къакъан я.
Тапахъандин вилин къене
Зун цуьцуьх я, зун акъван я.

Дуьнья, лагъ кван, ви табдин рехъ
Гъи мезредлай гъинал къван я?
Гъахъ лугъунин дуван вуч я,
Таб рахунин гъахъ гъикъван я?

Са виляй къаз ясни сувар,
Сад гъизва на, сад тухузва.
Жувавай эх тежер тІалар,
Зи патаз на куьз ракъузва?

Шел-хвалун я заз амайди,
Ви чкадал заз регъуьзва.
Им вуч регъв я ваз авайди,
Йифиз-юкьуз таб регъвезвай?

21.01.1996

КЪАКЪУДА ЗУН

Заз дуьньяди юзурна гъуд,
Гъар патахъай атІанва муд,
Квадарнава дустар шумуд,
РикІ кудайдав агуда зун.

Зун фикирри гатІумнава,
Зи басарат кутІуннава,
Къе аял хъиз штІуннава,
Зи дердерин далудал зун.

Зи СиратІил авунва сал,
Къуд патахъай цІай къвазва зал,
Са мураддин хъанва зун вал¹,
И ахварай авуда зун.

Хъуьрезва зал шултур муьнуьгъ,
Квахъна, амач зи рекъин гуьгъ,
Алама зун тухвана муьгъ,
И вацІалай алуда зун.

Гъар акурда ийиз шел-хвал,
Секин кІвале твазва хъи, къал.
Алама зун атІана ял,
И кІеверай акъуда зун.

МичІ агудмир зи экверив,
Агат мийир зи рекъерив,
Агуда зун ша лекъерив,
Пехъеривай къакъуда зун.

22.07.1996

¹ Вал - есир

АЛАХЪНА

Рам авуртІа сада кІеле,
Адан мециз гуда кьеле,
Кьегьалдикай жезва пиле,
РикІ кузва хьи, звал алахъна.

Жедач садра пІузаррик хьвер,
Шумуд рикІел ийида хер,
Сада сивяй авахъиз гьер,
Тарс гузва хьи, эл алахъна.

Уьмуьрдин рехъ сал авуна,
Кьилий-кьилиз кьал авуна,
Рухваяр усал авуна,
Лув хазва хьи, хьел алахъна.

Халкъ лагъайла йикъ акъудда,
Гьал тадач финдикъ акъуддай,
Ихьтин уьмуьр гьикІ акъудда?
ЧІал кьазва хьи, тІал алахъна.

10.09.1996

ЦИЙИ МАХАР АВАЛНАВА

Цийи махар авалнава,
Къегъалрикай къукъар хъанва.
Девди эквер агалнава,
ДаКларрикай тАклар хъанва.

Яргъал хъанва вили гъуълер,
Агакъзамач адав гъилер,
Атгуз жезмач къизилгуълер,
Къуд пад цацар, къакъар хъанва.

Чир хъижезвач хцид, къуьруьд,
Хъуьрезва чун къериз-къериз,
Чара жезвач ични кИри,
Машмашрикай къукъар хъанва.

Иер женни гуьчгуьзвайди,
Къилел къведа кичИезвайди,
РикI ятIани ишезвайди,
КуьцIенвайди кIаклар хъанва.

Къураба я зун гъафил, рикI!
Са макъам ягъ заз кфил-рикI!
Фикирдалди зи сефил рикI,
Цуру хъанва, кукIвар хъанва.

22.04.1997

СА ЮГЪ ТАКУР

Дуьнья кIусни дегиш хьанвач,
Гьа ваз акур дуьнья я.
ВучайтIани дуьз тежедай,
Са пад какур дуьнья я.

Дердерин пар ялиз тадай,
Гьамарикай гьализ тадай,
ВикIегьдав вич гьализ тадай,
Фагъирд такьур дуьнья я.

ХупI залан я адан парар,
Виш чин алаз хьанва санкIар.
Кьегьгал ксар ийиз кукIвар,
БатIул авур дуьнья я.

Эхиз дердер, эхиз тIалар,
Дегиш жедай фад-фад гьалар,
Зун хьиз кьилел алаз кьалар,
Са югъ такур дуьнья я.

03.03.1994

ВУЧ ЖЕДА?

Гъам илифай вилериз,
Накъвадивай вуч жеда?
Харари гатанвайдаз
Юргъадивай вуч жеда?

Къвалак гъуэлягъ хвейидаз,
ИкI вичин цIу кайидаз,
Жуванда тIал гайидаз
Яргъалдавай вуч жеда?

Гъар гафуни хъуэм авур,
Гъар кIвалахди гум авур,
Гъар камуни “тум” авур
Ягъалдавай вуч жеда?

Дуьньядин виш чин акур,
Гъар патахъай гъуд акьур,
Фикирд\рикай юкъ какур
Къегъалдивай вуч жеда?

27.12.1995

АХКВАЗМАЧ

Гзаф я зи юргъунвилер, галатар,
Зи гъамарик шадвилин гъуъм галатIа?
Хкаж хъанва къе гафарин тIаратIар,
Къегъалбурун къегъал крар ахквазмач.

Пара хъанва бубутIарни манатIар,
ГъикI алудин гунагъарни гъалатIар,
И крарихъ гелкъведалди рикI я тIар,
ВикIегъбурун викIегъ крар ахквазмач.

Кагъалбурун гъиле аваз чумакъар,
Къенибурун гъикI ийида суракъар?
Чуру векъ хъиз чкIизва хъи, туракъар,
ЗуракIбурун зурар, паяр ахквазмач.

Гзаф хъанва къе серкIверни къалгъанар,
Тарар незва къеняй - жезва хъалхъамар,
Яваш хъанва, секин хъанва балкIанар,
Чи шивериз вучиз пуар ахквазмач.

ЦIай туьхуьниз цIивин хъанва цIверекIар,
КIерецдинни хвехвер хъанва хъерепIар,
Алчудариз цIарце туна кIеретIар,
КукIварайдан турни гъунар ахквазмач.

ГЪАРАЙ

Гзаф хъанва ламатIар,
Шуькьуьнт хьтин къапатIар,
Жуван дидед чIалакай
Хкудзавай гьалатIар.
Ихьтин ксар акурла,
РикIе гапур акьурла
Акьатда зун къапарай,
Диде гъарай, чIал гъарай!

Акунрай аслан хьтин,
Крарилай къуьр хьтин,
Гьунар течир, кар тийир,
Хьуьруьш хьтин, хьуьр хьтин,
Гьилерай фад авахьдай
Са капашдин гьуьр хьтин.
Ихьтинбурал дуьшуьш жез,
Амукьайла рикI ишез,
АтIудачни ви къарай,
Диде гъарай, чIал гъарай!

Жуван чIалал шак гьидай,
Маса чIалаз хак жедай,
Гьар са кIвалин рак хьана,
Жуван кIвалин тIакI хадай,
Дидедин нек ийиз негь,
Масдан гьилий чак хьвадай
Ужубурни ажубур

ГьикІ авудда ахварай?
Диде гъарай, чІал гъарай!

Акуна заз са арда¹,
(Ихътинда вун акІ харда!)
Жувандакай хай рахаз,
Авай сиве цІай ргаз.
Гъавалат тир жувандал
Къван дугуриз, хатур хаз.
Акъатиз виш къатарай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

Акуна заз накъ цІийиз
Какадай лупІ авурда
«Окей» лугъуз арада,
Рахшандзава чІалакай,
Вич авачиз гъавурда.
Вуч лугъун и кІекІедиз,
Къурай вилер некІеди.
Къил хкудна теке хъиз,
Гар чкІизвай мастарай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

ЧІал чатунихъ дегишиз,
Масдаз гъар затІ къимишиз,
Касвиликай яргъалдаз,
И гуьтІуьдаз, даркалдаз
Къин къаз чида тапаррай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

¹ Арда - ярамаз

Гафар чидай къаб алай,
Къекъверагдин гъаб авай,
Ихътинбурал гъалар гъус,
Дуьшуьш жеда яраб мус?

Гзаф халкъар къе физва
Чи тарихдин гелерай
Ятлани чал «шак гъизва»,
Чав киклиз чи чилерал.
Ихътинбур акъуддани
Шарвилидин гапурдай?
Ватан гъарай, чил гъарай!
Диде гъарай, члал гъарай!

09.01.2011

ХЪАНА ХУШ

Гъам такурди на къулавай яргъала,
Дерт чидайдаз дерт ахъаюн чІана¹ туш.
Уьмуьрдин гъам гъал авурди заз къала,
Къуьзуь дуьнья гам ришадай гъана туш.

Зулум тушни рикІ шедайла сив хъуьрен,
Гъи асландихъ хъайиди я рикІ къуьрен?
Ял ягъидай мажал женни са герен,
Кар-кеспиди гъад къур чІавуз, гана тІуш?

Чара-чара девлетар я мезни рикІ,
Къал акъудиз твадай сад-сад кІурарик,
Тавдин кІваляй дуст авуддай гурарик,
Итимдиз на гъикІ лугъуда дана туш?

Лугъуналди къизилдал гъич пас жедач,
Къегъалвилер кагъалбуруз хас жедач,
Бармак алай гъармадакай кас жедач,
Гъар буьшмени шал алайди суна туш.

Мишекуьрар² ава хъи, нез техилар,
ЧІур акатна чІуру жезва сихилар,
И дуьньяда хъаначиртІа пехилар,
Уьмуьр гъалдай, ийкъар-йифер хъана хуш.

21.04.1997

¹ *ЧІана (инал): эбес туш*

² *Мишекуьр - чуьлдин къиф*

АКАЛ МИЙИР

Рахазвач чун са чІалал,
Къачун тийиз санал звал,
Зи фикирни ви хиял -
Рекъе тефир къве аял.

Чун гъетер туш са цавал,
Чун къветер туш са къавал,
Зи япара “авал-вал”,
Ви мецевайд пулни мал.

Зун пар ялиз, атІуз ял,
Ваз гъарамдни я гъалал,
Къе рикІеваз халкъдин тІал,
Зи шегърени хъанва сал.

Вун чІур тийиз жуван гъал,
Зун дуънъядив ийиз къал,
Илиф мийир зи рагал,
Акал мийир гъам, акал...

07.08.1999

Хуьшреканар
Мус шуьгкьуьда?
КъацIай мукар
ГьикI шткида?
Гъахъ квахънаваз,
Какахънаваз,
Руг пара я.
Хуьшреканрин
Къадар гзаф,
Муг пара я.

15.04.1997

ВУЧ ХЪСАН ТИР

*И дуьньяда пехил рикIер
АвачиртIа, вуч хъсан тир.
З.Ризванов*

“И дуьньяда пехил рикIер
АвачиртIа, вуч хъсан тир”.
Пеленгдин хам алай сикIер
ХъаначиртIа, вуч хъсан тир.

Эх жедани Гъуцарин кар,
Нез гудани къацарив твар?
Цуьквер амаз цацари бар,
ГаначиртIа вуч хъсан тир.

Вердишбуру тапарар цаз,
Рахшандарив кар къазва заз,
Ихьтин цIукай зун ялав къаз,
КаначиртIа вуч хъсан тир.

Руквад къунвай рикIин пурчар,
Чуьхуьн патал бес жеч чарчар,
Чехи селди кIай кIанчIар,
ГъаначиртIа вуч хъсан тир.

“Чан-чан” лугъуз ийиз къасар,
КIур гузва хьи, хъана хузар,
Эгъ, дидейри ихьтин ксар,
ХаначиртIа вуч хъсан тир.

15.04.1997

УЪМУЪР ГАРУВ ВУГУЗВАТІА...

КІан хьуналди, са чІавузни
ЧІур акъатдач кьумадай.
РикІе мурад ава лугъуз,
Вар акъатдан кумадай?

Элкъведани жув-жувалди
РикІиз такІан кар ийиз?
Лагъ гьи устІар алахъайд я,
Кутардикай квар ийиз?

Гьикъван дамах авуртІани,
Вечрекай кьвед жедайд туш.
Хвалай гьуьлуьз гадарналди,
Хьипрекай гьед жедайд туш.

Къилихдикай пай жедайд туш,
Акьулдикай садакьа.
Кьегъалвилел, итимвилел
Таз жедай туш къадагъа.

Уъмуър гарув вугузватІа,
Тамагъ кудна саракай,
Веъгъ туьтуьниз тІарам мукІватІ,
Куда на жув таракай.

20.04.1997

КУЪЛУЪ-КУЪЛУЪ

Куълуъ-куълуъ гафар аку,
Куълуъ-куълуъ итимрин.
Куълуъ-куълуъ крар аку,
Куълуъ-куълуъ итимрин.

Тимилди хъиз таб харада,
Акван къуна таб храда,
Регъуъ хъана таб цѣрада,
Куълуъ-куълуъ итимрин.

Гъар ялайди пар яз акваз,
Гъар тукѹрди къар яз акваз,
Шегъре рекъер дар яз акваз,
Куълуъ-куълуъ итимриз.

Къантѹадизни фил лугъуда,
Мух акурла сил лугъуда,
Чепедиз хупѹ чил лугъуда,
Куълуъ-куълуъ итимри.

Ихътинбуруз дуъньяда
Са къуз акъул къведатѹа?
Яраб ислягъ жедатѹа,
Куълуъ-куълуъ итимар?

16.06.1997

ХЪАНВА

Фу хуърерай, яд вацIарай,
Вад цуькверай, къад цацарай,
Къиф къугъвазва мад къацIара,
Крар маса крар хъанва.

Гафари хупI къачуна къал,
Къакъатнава къе зарни¹ кал²,
Къакъажнава чи кIвал, чи сал,
Карар маса карар хъанва.

Гъахъуни вил авунва мичI,
Дуьньяд навар аквазва гичI,
И гурарай жезвач эвичI,
КIарар маса кIарар хъанва.

ГъикI рам ийин дуьньяд сирер,
Къуд пад уьлен, къуд пад вирер,
Чун гуз ава къе чи хирер,
Карар маса карар хъанва.

Къекъверагар гъапаривди,
Лам, супаяр япаривди,
Девран гана лапагривди,
Къарар маса къарар хъанва.

25.09.1997

¹ *Зар - шиир*

² *Кал - рифма*

ХВАНАХВА

Са хванахва чида заз -
Лезги чІал ван хъайила,
Жеда пурчара гъатиз,
Гзаф яргъариз катиз.

Са хванахва чида заз -
Са лезги акур чІавуз,
ЧІал течирд хъиз лал жеда,
ТІакІвада ам, ял жеда.

Са хванахва чида заз -
Лезги тежен патал лап,
Бади жеда, кур жеда,
Са хапІадин тІур жеда.

Са хванахва чида заз -
ЧидачиртІа хъсан тир.
Чи чили ихътин бегъер,
ГъаначиртІа хъсан тир.

КЪАТІУЗВА

И дуьньядин чѣхи-гъвечІи тІалари,
И дуьньядин агъзур жуьре чІалари,
И дуьньядин кьилел алай къалари,
Йифиз-юкъуз гатазва зун, гатазва.

Гъар куьчеда, гъар магъледа тІурфанар,
Къай акатна, къайи хъанва хизанар.
Аси хъанва, пехъи хъанва инсанар,
Гъавиляй рикІ атІузва зи, атІузва.

Къизилдикай таж хъайитІа ви кьилел,
Тахт чкІида, кхъенватІа ви пеле.
Са югъ къведа, тухуда зун а пелел,
Пуч я дуьнья, къатІузва за, къатІузва.

АГАКЪА ЗАВ

Вужар хъана, вужар чакай?
Жагъизмач хъи, жуван чка.
Цаварин лекъ акваз тІакІа,
Къарай квахъна, карих я зун.

Зи фу хъанва къе яванди,
Элкъвемир зал, я жуванди,
Юзурда вун зи шуванди,
Пакад йикъан тарих я зун.

Са диге къве чІук жедани?
Гъикъван эхда, икІ жедани?
Лезгидикай лукІ жедани?
Гагъ цІивин я, гагъ рухъ я зун.

Ялмаач вил иервили,
Чуькъуьзва зун къе дарвили,
Агакъа зав, зи Шарвили,
Къегъалвелик къарих я зун...

07.02.1997

РЕГЪУЪЗВА

Са береда чи хуъре
Эрекъ хъвадай сад авай.
Негънай а кас вирида,
Лагъанай адаз “явад”.

Ам галачиз ийидай
Элди вичин мел-мехъер.
Такурай чи вилериз, -
Лугъудай, - ихътин пехъер.

Садбуру лугъуз жедай:
- Ам итим туш, лезги туш.
Тамузни къисмет тахъуй
Муг тийижир ихътин къуш.

Гила тек са кас ава
Хъван тийидай, чи хуъре.
Мецик эрекъ галукъдач,
Вердиш хъанва и жуъре.

“Гъуърмет” авач а касдиз,
Ксар авай межлисра.
Ам аквадай вил авач,
КъандатIа на силиса.

Гила адаз чи хуъре
“Ам итим туш” лугъузва.
Къуд пад хъвадай ксар яз,
А лезгидиз регъузва.

17.08.1999

ЧУЪНУЪХГУМБАТИ

Зи шиирдин цIарар авай,
Са шаирдин чIалара.
Са кIус кьванни регъуъзвачир,
Адаз аквар гьаларай.

Ухшар тир ам чарадан пек
АлукIнавай аялдиз.
Ихьтин чуьнуьхгумбатI жедайд
Къведайни гьич хиялдиз?

Зи манидин аваз авай
Са манидин гьавада.
АлакьдатIа ша и хаха
На гуарарай авуда.

РикI алазди тарифзавай
Вичин «цIийи манидин».
На лугьуди, зурба кас тир,
Дережаяр виниди.

Зи кьисайрив рахазвай сад,
Зи фикиррал илигна.
Адан тапан мецикай
ГьикI кудда хьи, куьлег на?

ЧуьнуьхгумбатІ ксарикай,
Эй зарияр, туьквена!
Къакъуднавай эсерривди
АцІанва чи туьквенар.

«ВикІегъбуру» къил хуьзва икІ,
Акатайди къакъудиз.
Гъахъ гвайбурун тІар жезва рикІ,
Хажалатар агудиз.

ВУЧ ИЙИДАЙ?

Гъар инсандин рикӀин къене,
Са гъуӀлягъди муг ийида.
Гъар гъуӀлягъдин сиве вучиз
Са агъудин сас жагъида?

Чав атайла юза жеда
А гъуӀлягъдин агъудин сас.
Мукай къецихъ акъатда ам,
Сас акӀурдай са бенде кӀанз.

Гъил къахчудач, садан чанда
Агъудин кӀир акӀидалди.
Хъел элекъдач гъич сакӀани,
Ягъай бенде рекъидалди.

Гъар инсандин рикӀин къене
Са гъуӀлягъди муг ийида.
Пара тиртӀа а гъуӀлягъар,
Инсанри, дуст, вуч ийидай?

06.04.1995

ЛУКІАРИН БАЗАРДА

Чпин зегьмет маса гузвайбурун базаррикай

ЛукІарин базарда дидеяр, сусар...
ЛукІвализ гъазур я, тавуна къасар.
Гъат тийиз са кап фу, гъат тийиз кІусар,
КІвалах суракъзава... РикІе гъамдин пар,
Итимриз, ксариз аватІа хабар?

ЛукІарин базардиз тухузвай рекъер,
Шумуд диде ама мадни иниз къвер?
Перишан гъаларив, квадарнаваз хъвер...
Гъазур я къван атІуз, тІалабай тегъер,
«Алакьдач», «ийидач» лугъудан мегер?

Мая тІалабнатІа дердин гъвардивай,
(Дидед юкъ какуриз жени кардивай?)
Гишин я баладиз, ам азардава,
Бес вучрай фагъирди, икъван дардавай?
КъатІуз жеч вуч ятІа и тІал гъардавай.

ЛукІарин базарда папар - мег рехи,
Рахунар мили я, къилихар векъи.
И ява дуьньяди авунвай пехъи,
Цвекер хъиз кІулалди къуна пар чІехи,
ГъикІ хъурай гъам чІугваз, гъахъсузвал эхиз?

Къе бязи ксарин акбул къери я,
Гъавиляй дишегъли лукІ хъиз къуьруь я,
Хифетар гзаф я, гъамар хара я,
Умудрихъ дад кумач, вара-зара я,
Гъинва куьн, итимар, цІугъа, гъарая!

10.07.2000

КВАХЪНА ГЕЛ

“Заз чІал чидач” лагъана са лезгиди,
Къзилариз кІан хъана пар кІулавай.
Вичиз течиз, са чІавалай квахъна гел,
Туьхуьн хъана са лезгидин къула цІай.

Ухшар тир ам цавуз са къван вегъена,
Къил хайидаз, аватай гъа къванцихъди.
Са лезгидин къугъвазвай хъи, къиле гар,
Туькъуьл дад квай адан къайи ванцихъни.

Рахазвай ам чи чІалакай рахшандиз,
Негъ ийизвай, ягъанатиз, текъвез хуш.
Жуванбуруз фур эгъуьниз, хъуьрезвай,
Масдан мука кака хазвай туьтуькъуш.

Вуч лугъун за хайид такІан явадиз,
Ам гъар жуьре дегиш жезвай гъава хъиз.
НегъзаватІа къе дидед чІал жуванда,
Ам авайдай къадани, лагъ, патанда?

Эй сая кас, эй гъавурда авачирд,
Масдан вилик къил квадарна чалухдай.
Заз дуьньяда на са пепе къалура,
Жуванд туна, патанбуруз къуллугъдай.

Гъар са нуькІрез вичин баяд хъсан я,
Гъар са цІицІни вичин чІалал рахада.
Гъар са халкъдиз вичин аят хъсан я,
Гъар са булах вичиз гъалал ргада.

Дуьнья арха авайданд я лугъуда,
ЧІехи тарцихъ авачиз туш чІехи хъен.
Тахайди хъиз усал жеда арада,
АвачтІа вахъ жуван кІвални жуван гъен!

2011

ГЫДАН ПАЦ Я

И кар завай женни эхиз,
Авахъзамач Самур векъиз,
ГъикІ акъатда кІандай рекъиз,
Мукъвал рехъ яргъал хъана хъи.

Чун къве вил я, хъанвай чара,
Саврухарин гъатна хура,
И дердиниз аван чара?
ВерцІи гъал тукъуъл хъана хъи.

Чун гъатнавайд маса яцІ я,
ВацІал часпар, муъкъвел къацІ я,
Къилел алайд гъидан пац я?
Чи къуд пад чакъал хъана хъи...

05.09.1996

ЧИ АРАДА

СинтIар пара, крар - тара,
Рахадай гаф вара-зара,
Жуванбурун ягъаз ара,
Ксар ава чи арада.

Гъар кIвалахдик кIар кутадай,
Гафаривди къар тукIвадай,
Гъайиф, кыле гар къугъвадай
Ксар ава чи арада.

Жуван ашдиз лугъуз хапIа,
Асландай къаз къуьрен шапIа,
Намус, виждан къунвай гъапа
Ксар ава чи арада.

Седакъетан ацIанва рикI,
Кагъалвилер гъикI эхин, гъикI?
Акунрай дев, крарай нуькI
Ксар ава чи арада.

08.01.2000

ХЪАНА ХЪИ...

Им вуч кар я, им вуч къиса,
Какахъна хъи, чи пел-къуза,
Къил-мет гатаз ийиз суза,
Чун элкъвена лукІ хъана хъи.

Къилик гала къе кІирияр,
Вилик гала къе къверияр,
Я спелар, я чуруяр,
Фитедикай кІукІ хъана хъи.

Пашман я чи тамар, сувар,
ИчІи хъанва къакъан цавар,
Чи чилерал хана лувар,
Лекъерикай нуькІ хъана хъи.

Цай тахъайтІа руьхъ жедани,
Кайи рикІиз рехъ жедани,
Ватандин дерт эх жедани,
Къве пай хъана, чІук хъана хъи...

21.12.1994

АГУД МИЙИР

Нагагдай рак гатада ви,
Кир вегьеда, чIурда иви,
Ийида ви цIукай цIивин -
Пехилвили.

Килиг тийиз садан чIалаз,
Гъам вугуда вав кIукI алаз,
Ягдада ви ракар цлаз -
Пехилвили.

Ви кIулал икI вич штIунда,
Хажалатар фад гатIунда,
Гъахьда рикIе, вун фитIинда -
Пехилвили.

Акьудда ви акьул кьияй,
Шуз жакьвада вуна хьияй,
Къакьудда ви ярни гьияй -
Пехилвили.

Тадач рикIе са хъсан затI,
АтIуда раж, бушарда гатI,
ЧIуруди я кхъизвай хатI -
Пехилвили.

Ам атайла квахьда хийир,
Какахьда ви ийир-тийир,
Минет хъурай, агуд мийир
Пехилвал.

10.11.2005

ДЕВРАН ГЪАЛИЗ ХУЗАРИ

Са береда, са чІавуз,
Мел-мехъерик, суварик,
Дуьньядилай кам къачуз,
Хъсан, мили гафарик
Пун кутадай ксари,
Сан жедачир къисайрин.

Хъайи крар рикІел гъиз,
Халисан къегъалри хъиз,
Ихтилатдай итимри
Тамуз фена, са гъамбар
КІарасар атІуникай,
ЦІуд тай векъ са геренда
Ягъана хтуникай.
Ирид яргъал убадай
Мугъманар атуникай,
Къуршахар къаз шумуд кас
КІурарик кутуникай.
Лапагар чуьнуьхзавай
Ничхирар ягъуникай,
Тамун юкъва къачагърин
Къазмаяр жагъуникай.
Уфтан хъана душманриз,
Хтуникай женгерай,
Гъатуникай хуьрера
Чи къегъалрин ван, гъарай...

Гила ксар кІватІ хъайла,
Эрекьдал илигзава.

Хъван тийидай итимриз
Тегънедив килигзава.

Ихтилатиз хъуникай,
Гзафбурув гва эрекъ.
Гилад бязи ксарин
Буба - эрекъ, хва - эрекъ!

Тарифариз алахъда,
Вири эл алтІушарна:
“Сенфиз чна къве касди,
Вад бутулка бушарна.”

“Ам вуч я къван, фицІакъра,
Къуланфериз вад касди,
Кутарралди эрекъ хъваз,
Гадарнавай кар-кеспи.”

Эхиз тежез и крар
Фагъумда за: дингишар,
Куън хва къейи эрекъди
ГъикІ авуна дегишар?

Куъ чанар эрекъдикай,
Куъ къинер эрекъдикай.
Къил квадарна ава куън,
Кам тежез эрекъдила.

Алуднаван рикІелай,
Къегъалвилер ксари?
Басрух гузва чІижериз,
Девран гъализ хузари...

ХАЙИ ЧИЛИН ТЕМЕНАР

Цуьквер - чилин пIузарраллай теменар,
ВерцIида кьван, хьсанда кьван вуч я дад -
Муьгьуьббатдин, кIанивилин ацIай гад!

Цуьквер - рикIин рехъ алатай гиманар,
АтIузва пагъ - цуьк-цуькведлай иер я,
Гьи цуькведиз лугьуда на зи яр я?

Цуьквер - лезги рушар хьиз я демина,
Кьуьлеривди рам ийизвай жегьилар,
Шад гьиссерив ацIурзавай гуьгьуьлар.

Цуьквер - кIвачин хьанвай шивер - семенар,
Бахтлудаказ кьил хкажна цавариз,
Авазва икI ван чукIуриз сувариз.

Цуьквер кIватIиз ша, шаирар - эминар,
Агатдайвал квев илгьамдин лацу кард,
Акьуддайвал куь шиирри кIурукIар.

Цуьквер - чилин пIузарраллай теменар,
Ашкьидивди харудаказ диганвай,
Гурлу гьиссер - бязибуруз таганвай.

Бейгьуш хьанва зун цуькверин кIемина,
ЭкьечIнава гуьнейризни пелериз,
Хьуьтуьлдаказ туьмер гузва гьилериз.
Алахзава залай чими теменар,
Агь зи цуьквер - хайи чилин теменар!

28.06.2002

ДАГЪЛАРА

Зун дагъларин чархаралла,
Зи хиялар яргъарава.
Зи рикI жив хъиз хъанва хъуьтуьл,
Цуьквер акваз таза, суьтуьл.

Ингъе зи вил галай синер,
Са пад къуза, са пад гуьне.
Какахънава свелерин “къив”,
Рекъер хуьзва дагъди вилив.

Яру дагъдал нур чкъанва,
Нисин дагъдал циф алкъанва.
Чукъуриз ван жезва алахъ,
Шумуд шуршур, шумуд булах.

Мугъман я зун дагълара къе,
Са суьгъуьр я адан рекъер.
Къекъифнава цуькверин ранг,
Атгузва за шумуд са чанг.

Дагълар, дагълар, зи улубур,
Фикиррикай зи шулубур.
Такабурдихъ чун ялайбур,
Къвачик хайи чил галайбур.

Вун рамиз кІанз гьикІ вегьенай
Вал душманри пехъи, дагълар.
Гъа береда авунайГІа
Фикирри вун рехи, дагълар?

Дагъларизди муьгъуьббатдив
АцІанвайд я лезгидин рикІ.
Дагъ тахъайГІа къакъанвилер
Рам авурай лезгиди гьикІ?

Рази я зун къисметдилаи,
Зун дагъларин динедай я.
Такабурвал, къил винизвал,
Им зи халкъдин бинедай я.

ЭТЮД

Сиве сав авайд хьиз ацІанва цифер,
Завалди кьунва Рагъ, чІуру я кефер,
Къеб такІан аял хьиз кІарзава епер,
Акъатиз кІанзава кІеви тангарай.

Сув ялгъуз кьуьзек я, яб тагуз амай,
Там дертлу къари я, кьил агъузнавай,
Гар - гишин жанавур, къув ягъзавай,
Гъай-гъарай чукІуриз сувун рагарай.

Гуьнейри тунва кьил дагъдин юрфарал,
Хиялри цуькнава къацу чІафарал,
Накъвар чуьнуьхариз вилин, марфара,
СтІалар кватзава цавун ракІарай.

Гъвадик туькьуьлвал акатнава мад,
Регъелда мередин дегиш жезва дад,
КІанид хьиз гъилерай акъатзава гад,
Къарибвал чкІизва зулун рангарай.

20.11.1996

ЮЗАНА

Юзана зи хуравай рикI,
Пакамахъди ягъайла лаз.
Агъ, гъиссери таб гурай гъикI,
Туъмер гайла шагъварди заз.

Цуъкверив гвай дамах аку,
Вилерилай алахъиз наз.
Зун абурал гъавалат я,
Виридалай иерди къаз.

Вили къунвай къизилгуълдив,
Агатайла, акIурна цаз.
На лугъумир, и иердни
Пайгар я къван зи хатур хаз.

03.04.1997

ЗУЛ Я ЗУН

Элкъвейла зал, аруш хъана фикирар,
КІвал авачир, муг авачир фагъирар,
Амукъайла “хъфимирар», “фимирар»,
Лугъумир хъи, са зарул кфил я зун.

Ял тавурла рикІ гафари, рахунри,
Юзурайла цаварин шел ракъунри,
Басрух гайла заз гъиссерин рагъулри,
Лугъумир хъи, лепе алай гъуъл я зун.

Гекъиг мийир и саягда зи гъар гъал,
Зи чІаларив агакъариз жедач чІал,
Генг яйлахда къекъевезвачІа зи хиял,
Лугъумир хъи, фад атанвай зул я зун...

20.11.1998

ГЪВЕРГЪВЕР

Хурушумдин аяз акьур иер са гъвергъвер,
Ялгъуз амай перишан яз, квахъна сивин хъвер.
И дуъньяда сад авачиз, къакъан рагал къвер,
Дагъдин синяй яргъаризди авай килигиз.

Чаганвай зун цуьквед къвалав - яргъал магъалда,
Адан рикъин залан парар авани ялдайд?
Эл чимера, и ялгъузди авай хиялда,
Цийи дердер ацъур хъийиз гъамдин киледиз.

Юзана цуьк, зи суалриз гана баянар,
Аскъан пелер къабул тийиз къунвай къакъанар.
Ашман тир ам, и къамара жагъин тийиз яр,
Гъвергъвердал икъ рагъданин чиг къвазвай куьлуьдиз.

Гъамлувилин циф ацалтна адан вилерал:
“Гъикъ къекъведа, нихъ гелкъведа агъа пелера?
За вуч ийин, захъ къаниди авач чилерал,
Гъар акурди ахъай женни рикъин къеледиз?”

Фагъум ийиз гъвергъвердикай, къакъан са рагал,
Хиялрик кваз гацум хъанвай са лекъ - са къегъал.
Кужумайла рикъи, авай къужахда къаз къвал,
Ялгъузвили инадайла авай къуьлериз...

15.11.1998

ЧИЛИН САБУР

Къвана цавай, къвана марф...
Къвана сивяй чкИз каф...
ЛугъузвайтГа цавари,
Чилериз икI вичин гаф?

Къвана, къвана куьлуь марф,
Хъвана, хъвана чили марф.
ФитИнна яд накъвади,
Гелни тунач накъвадин.

Чур хъана чилерин гьал,
Ялдалди икI къенез тIал.
Хуьз и саягда абур,
Аку тIун чилин сабур!

12.06.2000

БУЛАХАР

Вуч сир я, чидач заз, дагъларин хура,
Булахри дав къадач хъуѳуѳън цикѳизни.
Къаз такъаз къаярни, муркларни харар,
Булахри гатфарар гъида рикѳизни.

Галатун тийижиз, шуршур къачуна,
Авахьда датѳана, вичин рехъ къуна.
Къаяриз, саврухриз муѳѳуѳъгъ тежезвай,
Булахдин гъунардиѳ фикир це вуна.

Булахар - дагъларин дегъне мурадар,
Илигна ашкъидал, акъатда винел.
Гуънейрин, къузайрин гъахьна хуруда,
Цуѳкверин махпурдив гел тада чилел.

Булахрин манияр куѳтягъ женни гъич,
Ргазвай секиндиз, авахьиз ятар.
Къуват дагъларивай къачунвайвилай,
Булахри авазар ийидач мадар.

МАНИЧИЯР

ЧигъичИгъар - маничияр йиферин,
Мад манидал илигнава, алаз ван.
Маничияр - хиялрихъди ялзавай,
И дуьньяда бинедилай авазва.

ЧигъичИгърин суьгъурдава кьуланфер,
Юзурзавай лилибан хъиз дере, там.
Сустарзавай рехъ алатай фикирар,
Ксурзавай секиндаказ гуьне, кIам.

Цавун чиниз гъетерин экв чкIанва,
Тесниф ийиз цIийи вацран иервал.
Аваз хьурай чИгъичИгърин манияр -
Гатун йифен хуш хиялрин ширин чIал.

17.08.1999

ГЪАР ПАКАМА...

Фикирда за рагъданикай датІана,
Амни тек са Рагъ акІайла илифдач.
Пакамани авачиз туш мичІ галай,
Югъ ава хъи, цавариз рагъ гецифдач.

Гагъ-гагъ инсан хвешивилияй ишеда,
КІанивилихъ такІанвални галайд я.
Гъар генгвилин эхир са сал руышт жеда,
Гъар садвилихъ са чаравал авайд я.

Гъар туькьуьлдахъ ширинвални жагъида,
Дуьз кардихъни жеда гагъ-гагъ гъалатІар.
КІанидахъни авачиз туш гунагъар,
Багъишда на, хъайитІани ви рикІ тІар.

Са перишан гъава жеда рагъданихъ,
Къариб, сефил гъиссери вун юзурда.
Яралай шад хъайитІани, рагъданик,
Къисметди ваз маса пишкеш гъазурда.

Гъар пакама хурушумдихъ алгъада,
Гъар уьмуьрдихъ рагъдан ава мичІ галай.
И дуьньядиз атун ава, инсанар,
И дуьньядай хъфин ава кичІ галай.

Дуьнья гъа икІ туькІуьрнава бинедай,
Акъахайди эвичІдачни гуьнедай?
Са легъзе хъиз куьруь ятІа са уьмуьр,
ЧІурувилер къаз жедани къенидай?..

02.02.2002

ЗУН МУГЪМАН Я

Зун мугъман я атанвай,
Къабулдани вуна, Шагъ?
Пагъ атІана ама зун,
Вахъ вучтин сир ава, лагъ!

Алаз къе ви гирведал,
Атайди хъиз махарай,
Мад гъилера лекъер ви,
Авудзава ахварай.

Ангъе, кІама Кабаш дагъ,
Килигзавай и патаз.
Нисин дагъ куыз гъарикІ я,
Хифет чІугваз, лув гатаз?

Гъапун къене авайд хъиз,
Шалбуз дагъдин кукІушар,
Аквада ваз инай, дуст,
Чи тІулар, чи уьруьшар.

Гъил вегъ, Базардуьзидив
Агакъдайд хъиз жеди ваз.
Къуват гана кукІушри
Векъи гъава гъиди ваз.

Гъарадахъ са такабур,
Гъарад сакIа иер я.
Пагъливан хъиз абуру
Ваз женгериз эверда.

ХупI чими я рикIиз зи
Кард ацукъай рагалар.
Сабурдивни абурдив
Хуъзвай сирер, агалар.

Гъар касдилаи алакъдач
Ви ценерив агатун.
Гъунар тушни, Гъуцар сув,
Ви кукIушдал акъахун.

Заз уьмуьрди аранра
Саврух гъана, мекъ гъана.
АлакънайтIа, амукъдай
Ви кукIушдал лекъ хъана....

ЛАЦУ ЙИФ

Жив-живедал къвазва хупІ,
Мили йиф я, ацІай йиф.
Хъуьтуьлдаказ кІвалерал
Аруш жезва лацу циф.

Иервилиз гаф авач,
Живедава чилни цав.
Черейрикай муркІуцІар
Куьрсар хъанва, къуна дав.

Живедавай тарар хъиз
Лацу я зи хиялар.
Живед кІунтІар вегъиз зал,
Хъуьрез ава аялар.

ТарайтІани кІунтІари,
Авазва зун хъвер галаз.
Са береда зунни икІ
Къугъвадайд тир рикІ алаз.

Цава куьлуб цІверекІар
Ава иердиз къугъваз.
Вичин экуь вилерив
Килигзава цавай варз.

Лаз къвазва зи гъиссерал,
Чи дагъларин цуьквер хъиз.
Яргъаризди тухузва,
Зун хиялри эвериз.

Къугъвазва жив захъ галаз,
Ацукъзава вилерал.
Зун рекъяй акъудиз кІанз,
Къвазва ам зи гелерал.

Лацу я кІвалер, къавар,
Лацу я рекъер, равар,
Хъуърезва чилер, цавар,
Къе сувар я, зи сувар.

ХъуьтІуьн лацу йифи зун
Элкъуърнава аялдиз.
Агъ, заз фадлай чинеба
Къугъваз кІан тир аял хъиз.

Ярх жезва зун живедал,
ТахъайтІа жедай ялар.
Зи кълел са геренда
Жив хъиз къвазва аялар.

Живед кІунтІар туькІуьриз,
Бахтавар я абур гъикІ.
Чалухзава рикІи зи:
ХупІ иер я уьмуьрд цІиг!

05.01.2011

ЯРАН СУВАРИЗ

Гьинва куьн, мугьман хьухь, илифа садра,
Зи аял берейр, аял берейр.
Зун цигел хьанва квехь, кьарих хьанва квехь,
Зи верци берейр, хиял берейр.

А чавуз абад тир, масад тир Кцлар,
Бахтлу яз ргадай булахар, вацлар,
Лекьре хьиз дагьдилаи ягдадай за цлар,
Гьинва а кьузаяр, гьинва дерейр?

Багьнайрихь кьекьвена квалерай катиз,
Гьазур тир чифара, суvara гьатиз,
Пси хьиз тарарин хилерай кватиз,
Мукарай чукурдай нуьклер, каруяр.

Авагьиз чаганвай чилин дамарар,
Хкатиз кьапкьацу таза чамуарар,
Таярни тайлунклар ийиз чамарар,
Гьатнавай чуьллера - юزاز фирияр.

Сефил яз ава зун, атлана кьарай,
Балклан гьикл акьудин чинеба цурай?
Миргерай, чагьарай акьудиз гьарай,
Галтугна кьветерин кьадан ферейр?

Гъатзава тІебиат Яран хинеда,
Яран цуьквер кІватІин чими гуьнеда,
Агатна вирида хьикьифар неда,
Вергерик кутуна таза цирияр.

Вил ква зи алатай масан чІаварик,
Вил гала, вил гала яран суварик,
Чидач, вуч кутадай дидеди гъварик,
ХупІ дадлу чрадай яран шуьреяр.

ЧиркІелай недай за яран булама,
Ряденик дидедин гъилин селема,
А чІаван виртІедик зи вил галама,
Амани чІижерни ацІай куьнуьяр?

Чехи де гъинава, зи наз къачудай?
Яраб пай тунватІа ада гъвечІидан?
Мадни къал акъуддан гъарай къачуна:
- Тугъагъа кІанда заз, галаз пурнияр!

- Чан бала, рикІ бала, акатнаван каш?
Агата, чранва за суварин аш.
На фад неь, аялри тавунмаз тараш,
- Аш недай вахт авач, це заз кинияр!

АцІурна жибинар затІарив ширин,
Чидайди къугъун тир, шаддаказ хьуьруьн,
РикІ алаз шурва нез мехъерик хуьруьн,
Демина виливди хуьдай зуьрнеяр.

Симин пагъливанар атайла кимел,
Ван гъатна магълейра, алтІуш жедай эл,
“Лезгинка” къуьлдайдаз симерин винел,
Чан-рикІиз, алхишиз жедай къарияр.

Яран къуз гьер тукІваз хуьруьн ксари,
Яран гам атІудай цІийи сусари,
Гъуьр вегъез вилериз яран квасайри,
Галтугдай аялрик, ийиз тІуьрлуьяр.

Йифиз эл акъатдай Яран шемер гваз,
Къуьзекар агатдай хъуьтуьл камар таз,
Жегъилар атайла Яран чамар гваз,
ЧкІидай яргъариз яран лирлияр.

Жедай чун йифизди шумуд дакІардихъ,
Дидейри бухчаяр тадай ракІаррихъ,
Вуч хъсан дад авай Яран паярик,
Бул жедай кІерецар, паквар, какаяр.

Хкадриз цІаядлай, чукІуриз ванер,
Аялрив ацІудай дагъларин ценер,
Гъазур тир афар нез апаяр, хинер,
АтІайла сусари цІийи тереяр.

Лагъ яран дидедиз, яран бубадиз,
Пай-уьлуьш къачурай, фена Къубадиз,
Хабарар ракъура ирид убадиз,
Атурай, тухузва яран жиреяр.

...Захъ аял чІаварин амайди - са гаф,
Зи жегьил берейриз ягъанва хьи, саф,
Уьмуьр алатзава, тавуна инсаф,
Гъамарни элкъвезва кутаз рехнеяр.

КцІариз хъфин чун сувариз, зи яр,
Акъунва зи рикІе мад яран паяр,
Алата, ахлада, я хъуьтІуьн къаяр,
Чими хъуй Рагъ акъаз къавар, чІереяр.

Бахтуни гатурай чи раклар, чи вар,
Вуна чун кІеверай акъуда, Гъуцар.
Халкъ патал гъар са югъ жедайвал сувар,
Лугъурай бахтлу я, шад я лезгияр!

18.03.1997

НИЗ ЧИДА?

Са цуьк ала КІелед хуьрун гуьнедал,
Вил аьада а лечегрин хинеда,
АтІанайтІа, тадай вилин нинедал,
Марвар яни, бубу яни, низ чида?

Гьавадавайд адан ширин риг яни?
Вилераллайд рапрап яни, чиг яни?
Ам мулдин цуьк - Ириг яни, Миг яни?
Гьикьван ятІа рикІиз кІани, низ чида?

Ша, ша лугьуз вилеривди ялзава,
Фин-фин лугьуз рикІи завди кьалзава,
Акурбуру верцІивилел чІалзава,
Ам виртІедин куьнуь яни, низ чида?

АтІайтІа ам, зар алахьиз гьикІ кьада?
Икьван иерд тІатІана бес гьикІ тада?
Гьил агакьдач, пашман хьана рикІ тІада,
Эхир аван бейкеф хьунин, низ чида?

25.12.1996

ГЕЛ

Къванерин арадай са
Ялгъуз цуьк акъатнавай.
На лугъуди, дурна тир,
Цавукай къакъатнавай.

КичІе тушир къаюкай,
Аян тушир хъубтІуьн цІиг.
ГъикІ ятІани къванери,
Хуьзвай хурал масан цуьк.

Юаз авай къелечІ тан,
Чуьлдин пехъи гар акъур.
Басрух гана къванери,
ТІарзавайтІа адан хур?

Какахънаваз гъалар икІ,
ЖезвайтІани цуьк вили,
Ам къванерин арада,
ХупІ иер тир, хупІ мили.

Гатфар къведа, чилерал
Шумуд виш нав чкІида.
Гуьнеярни къузаяр
Гъатда мадни цуькведа.

Сувун, тамун иербур -
Гъар цуьк я са бике зи.
Бес вучиз а ялгъузда
Гел тунатІа рикІе зи?

19.03.1997

ЦУЪКВЕР

Сувуз мукъва,
Къуд пад ахъа,
Лезги чилин
Юкъни-юкъва
ЭкIяй хъанва,
Чехи палас.
Цуъкверикай
Виш зар алаз,
Дамахар гваз.
Иер я чуъл,
Иер я чил.
АватIа хупI
Ихъгин дине?
Тебиатди
Кутур бине
Шумуд ранг я,
Шумуд хине.
Тамар къалин,
КIамар дегъне,
Къвалари хъиз
Къил къаз вине,
Циферикай
Алаз бишме,
Чугваз гъилив
Шумуд чешне
Вав гвайди вуч
Наз я палас?
Дамагнавай
Свас я палас.

Чуълдин хурал
Виш агъзур цуьк,
А падни цуьк,
И падни цуьк:
НекІедин цуьк,
Чигедин цуьк,
Гуьнедин цуьк,
Хинедин цуьк.
ЦІаядин цуьк,
Къаядин цуьк.
ШуькІуь тандал
ЧкІана чиг,
Бахтавар я
Иригни Миг¹.
Мулдин цуьквер
Акурла икІ,
Иервилив
АцІузва рикІ.

Къацу цуьквер,
Лацу цуьквер,
Яру цуьквер,
Къару² цуьквер,
Хару цуьквер.
Къаз къужахда
Вири цуьквер,
Зун къугъвазва,
Зун зверзава.

¹ *Ириг, Миг - мулдин цуьквер*

² *Къару - вагыши*

Заз рекъери,
Заз нуькѣри,
Заз лекъери
Эверзава.
Вири санал,
Хъана кѣватѣл,
Лув гун патал
Вили цава.
Килиг, килиг,
Зурзазва рикѣ.

Зи къуьнерик
Луварар ква,
Зун цавава,
Ава, ава!!!
Вуч хъсан я,
Чун икѣ хуьдай,
Чаз тѣям гудай,
Къуват гудай,
Сувун гъава.

* * *

Тѣбиатди
Къаз къужахда,
Къил элкъуьриз
И саягда,
Зун аял хъиз
Авунва рам.
Амач чанда
Са дерт, са гъам.

Бахтавар я
И пел, и кІам.
Зун тух жезвач,
Къачузва кам.
Юзадач зун,
Вегъедач кам.
ШупІ тахъурай
Мулдин цуьквер,
Тебиатдин
Рангар - эквер.

Вуч хъсан тир,
Гъа и тегъер,
Къацу чуьлда,
Дагъдин синел,
РикІ шад ийиз,
Атир чкІиз,
Зун са цуьк хъиз
АкъатнайтІа
Лезги чилел...

РАГЪДАНИН ГЪУЪЛ

Рагъданин гъуъл ухшар я хупІ никІериз.
На лугъуди, туна къизил къапуна,
Юзурзава са ни ятІа гъапуна.

Рагъданин гъуъл фикирар хъиз рагъданин.
КІан я рикІиз уьмуьрдин гад - тІям галай,
ЦІийиз кварцяй акъуднавай чІем галай.

Рагъ гъахънава чІехи гъуьлуьн къужахда,
Къугъваз вили ятаривди аял хъиз,
Гагъ мукъув къевез, гагъ къакъатиз хиял хъиз.

Рагъданин рагъ - бадедин чар авай фу,
Гъуьм галукъиз, атир чкІиз чразва,
«Зун неъ» лугъуз ам цаварай хъуьрезва.

Рагъданин гъуъл ухшар я чи рикІериз.
Турфан къведа секинвилин гуьгъуьнай,
Бахтлувилин къил гынватІа, гуьгъ гына?

ДУСТАР

Уьмуьрдин бахтавар йикъар рикел гъиз,
Тамари дамахна цийи сусар хъиз,
Марфари кIвалахиз, чуьл къацу ийиз,
Чафара, яйлахра гад хъана, дустар.

Дагъларин кукIушра цIрана живер,
Куьч хъана яргъариз, хъфена цифер,
Яраб заз кIанида гудатIа эвер,
Рекьер хуьз, рикIин кьил пад хъана дустар.

Рушарив ацIанва тamarни кIамар,
Несиб хъуй абуруз мехъерар, чамар,
Бес вучиз зи рикIе гъатнавай гъамар,
Сад хъанач, вад хъанач, къад хъана, дустар.

Гъикъван зун кIеве тваз къвайтIани харар,
Хуьда за, квадардач лезги къилихар,
Хъел тахъуй Киригар, Вурвар, Хуьлуьхъар,
Зун Яргун акуна шад хъана, дустар.

Абад хъуй чи хуьрер, СтIурар, Лацар,
Ятарив ацIурай лезгийрин вацIар,
Гъуцарин аманат зи хайи КцIар,
Вичин тай авачир сад хъана, дустар.

КІАНИ ДИДЕ ХЫИЗ

Къуьд зун патал ягъи хъанва,
Вил гана, экв тагудай.
Са дегънеда кутунва зун,
Рехъни гузвач акъатдай.

ВучайтІани рази жезвач,
Ахъа тежер пел ава.
Элекъдачир, иливдачир,
Пара яман хъел ава.

Залан парар ялиз гузва,
Инсаф, иман квадарна.
Заз зулумар гузва ада,
Регъимдикай мадарна.

И къайи къуьд хупІ ухшар я,
Залум, тахай дидедиз.
Фад ша гатфар, зи уьмуьрдиз,
Хайи, кІани диде хъиз.

01.03.1996

АХВАР

Ахвар аку милида къван:
Зун дидедин къужахдава.
Аял я зун чІал течидай,
ТІарам, чими къундахдава.

Руфун тух яз мад хъуьреза,
Къумбар я зун аял чІава.
Я циф авач, я къай авач,
ХупІ михъи я ана гъава.

Лайла ягъиз къвалал ала,
Хайи диде къеб галтадиз.
Секинарна ксурзава,
Къилелайни кап алтадиз.

Ван алахъна ишедайла,
Зун хурудив агудзава.
Зи вилерин накъвар михъна,
Зун къепІинай акъудзава.

За вилер фад мичІ хъийизва:
“АхквадатІа ахварин гуьгъ?!
ЦІугъна кстах аялди хъиз,
“Вахце!” -лугъуз ийидан чІигъ?!”

03.04.1997

ГЪУЪЛБЕР

Чи чилерин масан гъуълбер¹,
Дамах гва вав сусан, гъуълбер.
Вавай са гаф жузан, гъуълбер:
Им вуч риг я, им вуч эмбер?
Хъана хъи, зун бейгъуш, гъуълбер.

Къацу пешер къелечІ ипек,
Гъикъван таза, гъикъван кеврек,
Лагъ, ви хиял къекъвезва квехъ?
Я дагъларин суна дилбер,
Вуна зи рикІ кана, гъуълбер.

Гзаф чІав тир чи пелера,
Гъатнавай зун ви гелера,
Акъат мийир зи гълерай,
Вавди ацІуй, вавди вилер,
Вакай зи вил атІуй, гъуълбер.

Вакай зи вил гъикІ атІурай?
Вун такваз рикІ гъикІ ацІурай?
Вун авачир гад татурай,
Ви дердина хъанай Гуългер²,
На адаз тІал ганай, гъуълбер.

РикІин къилел къада за вун,
Къурайлани хуьда за вун,
Жуван сала цада за вун,
Къвер гатфарихъ це заз бегъер,
Аваз хъурай, аваз гъуълбер!

10.07.1996

¹ *Гъуълбер - иер атир авай векъ*

² *Гуългер - вацІ*

МУЪГЪУЪББАТДИН ЦАЙ ГАЛАЗ

Яр какахъай навадава чиливцIар¹,
Цир ахъайдай гвадава цуьруьцIар,
Алахъава нуькIерилай цIивицIар,
Гатфар къвезва гъарай галаз, гъай галаз.

Кьил элкъурдай гъумер ава йифера,
На лугъуди, эквер къвазва циферай,
Бахтунин гъед, заз цаварай эвера,
Къвен ви кылив жуваз дигай тай галаз.

Акъатзава цуьквер винел - чил падиз,
Гурлу гъиссер авазва зав агатиз,
ГъикI хъурай зун, уьмуьр тадиз алатиз,
АмуькIа хажалатар къай галаз?

Шагъдин кьилел юза хъанва лацу жив,
Хуьз жедани дерейривай селдин шив?
Къудгъанзава гъиссерни тежез илив,
Жегъилвилин, муьгъуьббатдин цIай галаз.

10.03.1999

¹ *ЧиливцIар – чилинни цавун ара*

ЙИФЕН ВАНЕР

Йифен ванер зарул, гъарикІ
Фикирар хъиз перишан.
КукупІдин къуш, гудани на
Заз шадвилин са лишан?

Вуч мани я лугъузвайди
Куъне, экуън пепеяр?
Секинардан куъ маниди
Зи хиялрин лепеяр?

Вуч макъам я хъиперинди,
Къекъифнава варз цава.
АвазватІа рикІ ачухна,
Ашкъ тІалабиз вацравай?

Язух хъипер, зи бахтсузбур,
Куън секинар ийин гъикІ?
Агакъ тийиз кІанидав гъил,
ХъанватІа икІ йиф гъарикІ?

Экуън чІавар баян ийиз,
Хкаж хъанва кІекрен ван.
Гъетери мад рапрапзава,
Сада садаз лугъуз “чан”.

Тамун хивяй са ван къвезва -
Жанавурди кьувзава.
Эгь, сакIани ацIур жезвач
Зи фикиррин кьуй завай.

Йифен ванер жезва пара,
РикIин симер юзурдай.
ГьикI илигин са макьамдал,
Вири тIалар ксурдай?

РЕХИ ПЕШ

Хъуьтҭуьн сугъул са йифизди,
Гъатна хура фикиррин,
Ялгъуздаказ къекъвезвай зун,
Куьчейра чи шегъердин.

Пешерин гам экӀяй хъанвай
КӀаник чинард тарарин.
Ван кутунвай пешери хупӀ,
Хура аваз гарарин.

Пешери гъей къуьлерзавай,
Къайи вацран экуьнал.
Гару гъайи са чӀехи пеш
АлкӀана зи пекинал.

На лугъуди, пеш тушир ам,
Са чӀугвардин эсер тир.
Яр хъипедик какахънавай,
И къуру пеш са сир тир.

Хкажна ам за чилелай:
Агъ, иер тир, иер пеш.
Бес вучиз икӀ сугъулу тир ам,
Вилера гъам, вич пелеш?

Адан и гъал акур чӀавуз,
Тар хъана рикӀ, юзана.
Пеш хурувди агудна за,
Шел акатна жузуна:

“Вучиз вун зав агатнава?
Лугъудай гаф авани?
Вучиз на зун иширзава?
Лагъ, вахъ инсаф авани?”

Закай жуван ухшарар ваз
Атанани тахъайтІа?
Зун уьмуьрдин хъуьтІевайди
КъатІанани тахъайтІа?”

Раханач зав, пеш раханач,
Адан гьалар сефил тир.
На лугъуди, ам са зарул,
Ван алачир кфил тир.

Гьикъван чан-рикІ авуртІани,
Хуьз хьанач пеш яргьалди.
Къакъудна ам завай са къуз
Уьмуьр лагъай маргьалди.

Рехи пеш хьиз ава зунни,
Са векъи гар бес я заз.
ЖагъидатІа агатдайди
Зав зи саягъ, гуьгъуьл къаз?..

04.02.2004

ЧАРЧАР

Буна гьиниз чуквазватIа лагъ, чарчар,
Вун акурдан атIудачни пагъ, чарчар?
Ви манийрал гьейран я хьи, Шагъ, чарчар,
Аваз хьурай вун шуршуриз, алахьиз.

АцIурзава на рагарин къацIар мад,
Эхьуьрзава патарив гвай нацIар мад,
Чуьхуьзва на махпурдавай къацар мад,
Шаддиз ргаз, ятар чкIиз, авахьиз.

Лацу цIвел хьиз кватна дагъдин хуралай,
Шумуд агъзур цуьк акъудиз чIуралай,
Шаирди хьиз шиир кIелиз хуралай,
Хуьзва вуна тIебиатдин чIал михьиз.

УЪМУЪРД РЕКЪЕР

Гатфарин ял галукънавай чиликай,
Кьил хкажиз махпур векъер хъуьреза.
Мижедавай иер цуьквер фитиниз,
Чижери мад виртлед рекъер хразва.

Галат тийиз кIвалахда икI чIижери,
ВерцIи хъурай, дигай хъурай лугъуз вирт.
ЦIалцIамарда куьнуьд рекъер датIана,
Зегьмет алай карни я им гзаф, гирт.

Инсанарни ава даим чIижер хъиз,
Уьмуьрд рекъер ухшариз кIанз рекъериз.
Гагь къванери, гагь лекъвери тIарда кIвач,
ЦIалцIамбур чаз несиб жеда лап кьериз.

КАС ГЪУЪЛ

Зарпанд квахъай шив хъиз ава къе Кас гъуъл¹,
Гъим гъавалат хъанва адал, хаз гуьгъуъл?
Гагъ къарагъиз, гагъ хкахъиз фири хъиз,
Гур лепеяр алахънава къал ийиз.

Хъел галазди ава жакъваз къенерар,
ИфенватІа ракъар дегъне къенера?
Гъар са лепе ахъа жезвай хци хъел,
Алахъзава аладариз вичин хъел.

Элекъ тийиз, векъи хъанва лепеяр,
Ялиз къенез тухузва цин тепеяр.
АцІанва икІ хатур ханвай аял хъиз,
Сефил я гъуъл, къарай квахъай хиял хъиз.

Элягъ жезва дили ятар, гъей элягъ,
Лепейри къал къачунватІа нин хъиляй?
Зи шаир гъуъл, зун гъавурда акъунва,
Вани заз чиз дустунин хъел акъунва.

Маса ганван са кІусуник сада вун?
И дердини ягъанвани рикІиз кІун?
И тІал гзаф заланди я, чІалахъ хъухъ,
Лугъуз женни, кайитІани, хъана чІух.

¹ *Кас гъуъл - Каспий*

Чинал хъуьрез, зарафатдай къасариз,
Адет къунва хаинвилер «дустари».
Какадариз къе гъвергъверар хъчарик,
Михъи гъиссер кутазва хъи, кIвачерик.

Гъалча ятар на къумарал кIанда къван,
Са югъ къведи, ви къилини ванда, ван.
Ракъура зал ви лепейрин стIалар,
КужумайтIа тIимил жеди зи тIалар...

МАД СА ГАТФАР...

Мад са гатфар илифзава уьмуьрдиз,
Алахънава тѣбиатдиз туьмериз.
Гагъ гьвергьвердин цуькверивди гелериз,
Гагъ беневшад рангар ягъаз чилериз,
Агатзава чав милидиз, хьуьтуьлдиз,
Хел юзуриз, пеш ахъайиз суьтуьлдиз.

Никѣри хьиз гьиссерини цѣирзава,
Кѣанивилихъ ялдай сирер чирзава.
Цуьк акъудиз алахъзава мурадар,
Ятѣани кье уьмуьрд рекъер пара дар,
Ялзава чун рикѣи анжах шегьредихъ,
Са бадеди - ацукънавай чхрадихъ,
Яшар фена, рехи тар хьиз кьуразвай,
Хупѣ рикѣивай яран сумаг хразва.
Мад са гатфар кьезва лугъуз шад я ам,
Ахкван тийиз вилеризни уьмуьрд кѣам.

Мад гуьлуьшан гатфар кьезва баркаван,
Харудаказ тѣбиатдихъ гузвай ян.
Хьуьрезва чил, къацу махпур алукѣна,
Бахтлу я ам, Яран нефес галукъна.
Мад кьушари гъанва чандал чуьл, дере,
Инсанриз хупѣ пара кѣанда и бере.

Яран сувар атанва мад эллериз,
Шадвалзава вири элди мелериз.
Гъар са кIвале яран суфра ахъа я,
Яран сувар виридалай заха я.

И суфрадихъ чIугваз тахъуй сада каш,
Неъ хъран фу, хъуьтуьл цикIен, яран аш.
Бул ятIани тIунутIарни иситIа,
Яран абур семенани чи гитI я.

Бере я им, шемер къуна акъата,
Ша, къегъалар, цIайлахандив агата.
И сувар заз куьн галачиз жедач нуш,
Агата куьн, ихтилатин рикIиз хуш.
Аваз хъурай и дуьньяда гелер чи,
Дустар, мадни гурлу хъурай мелер чи.

Гъинава куьн, ярар-дустар, гъай це заз!
Зи вил галай и суварин пай це заз!
Яран йикъар алуькзава рикI алай,
ТIалар-квалар алудиз чи рикIелай.
Назлу гатфар нурад гваз мад къвезва гъей!
ТIебиатдин иер тават къвезва гъей!

ЗУННИ ЙИФ

Са къуз фикир-хиялдикай
Кьил кьакъудна, зун катна.
За секинвал суракъна,
Тебиатдив агатна.

Са яргъал баябанда
Амукъна рехъ алатна.
Умуд квачиз дуьньядихъ,
Ацукъна зун галатна.

Йиф атана хабарсуз,
Чулав атЛасдин къене.
Зи кьисметда авай къван
Йиф чИичИин сувун гене.

Чун кьил-кьиле,
Чун гьил-гьиле,
Чун вил-виле
Амукъна къвед.
Къуд пад мичИи,
Рекъер ичИи,
Завай рикИи
Хабар къазва:
- Аквазвани цава гъед?
Варз гьинватIа?
Аквадач жал?
Бес ЦIайгъед?
Къведа жед.

Гъеле хьи, чун
Ава къвед -
Зунни йиф.
Закай ваз яр
Жени, йиф?
Пехил касдин
Хиялар хъиз
МичИи йиф.
Кесибарин
Кандуяр хъиз
ИчИи йиф.
Яраб рангар
Талх жедатIа,
ГалгадайтIа
Кварцив йиф?
Ша алуда
Зи рикIин циф.
Ашукъ ятIа
Вунни йиф,
Са хелвет
КIам ахъая,
Са цуьквед
Гам экягъа,
Вуч кIанидан
Чка я?!

Эвера, зи яр атуй!
Зи рикIиз
Гатфар атуй.

Мажал це,
Са гъвечІи, йиф.
Бахт це тІун заз,
МичІи йиф.

За яралди
ЧІичІна йиф,
Вуна вилер
МичІна йиф.

Вун алатна хабарсуз,
ЧІулав атІласдин къене.
Зи къисметда авай къван
Вун чІичІин сувун гене.

18.12.1995

БАКУДА

Дидед аял эхъуърдайвал,
Цифери чил чуьхуьда.
Вили цавар ишезва мад,
Марфар къвазва Бакуда.

Заз акI жезва, цавун юкъва,
Са ни ятIа къуна кутар,
КIвалерилай, тарарилай
Иличзава михьи ятар.

Черейрилай, чIутхваррилай
Шуршурдив яд алахъзава.
Зи хиялар стIалар хьиз,
И селлерихъ какахъзава.

ЦIайлапанрин цIаяр акваз,
Зурзазва зун аял хьиз.
КичIезва заз къатI жез уьмуър,
Марфад куьлуь стIал хьиз...

СТІАЛАР

СтІал-стІал яд кІвахъна,
Чехи кьвалан хурудал.
Югъди-йифди авахъна,
Ам кьваларин харудал.

Куьлуьз-куьлуьз,
Тапрапиз,
Ракъиникди
Рапрапиз,
РикІевайди мецел гъиз,
Дерт ахъайиз зарулдиз,
Авахъна, яд авахъна,
Ам кьвалалай алахъна.

СтІалрикай нагъв кІвахъиз,
Кьвалан хуру кьежезвай.
Къенез гана вири тІал,
СтІалар икІ ишезвай.

Кваз такбуна авай кьвал,
Вичин хару дуьньяда.
СтІалар зурзаз авай,
Аяздални къаядал.

Куьлуь-куьлуь стІалрив
Акьван чІехи сабур гвай,
Юазвачир чІулав кьван,
ВучайтІани тагуз гъай.

Пара жезвай кьвердавай
СтАлрин зарул гьалар.
ЧЕхи кьвала сакАни
Кваз кьазвачир стАлар.

Алатна икI шумуд йис,
Эхирни ван хьана кис.
Хажалатар пар хьана,
Сабурдин гьал кIар хьана.

Садра вилер ахъайна,
Юза хьана чIехи кьван.
СтАлрин ванерихъди
Цигел хьанвай ам гьикьван!

Вердиш ванер амачир,
Агъзур ванцин арада.
Ингье чIехи тIвек алай
СтАлрикай хурудал.

Пагь атАана амай кьвал
СтАлрин и гужунал.
Эхирни и стАлри
ЧЕхи кьвалаз чирна чIал.

Анжах геж тир, кьуранвай
СтАлрин кьайи булах.
Кьвал пашман тир, стАлрин
Хьанач лугъуз вич чIалахъ.

07.01.2011

ШИНИДИН ТАР

*КцIара хъуьтIуьн цикIиз Гьилалрин
гьенеллай пIинидин тарци цуьк акъуднавай*

Шинидин тар, пIинидин тар,
Мийир зи рикI на икъван тIар.
Цуьк ахъайдай бере яни?
Им гатфарин къере яни?

Шинидин тар, пIинидин тар,
ХъуьтIуьн цикIиз жени гатфар?
Гъар са куьнихъ чIав авайд я,
Къецел аяз, дав алайд я.

Зарул я хьи, цIир я хьи, вун,
Суьгъуьр я хьи, сир я хьи вун.
Лацу цуьквер - хилераллай,
Накъвар яни вилераллай?

ТIалар ятIа хъиткъиннавай?
Гъамар ятIа хъуьткъуьннавай?
Сагъибдикай вахъ са хабар,
Агакънаван, пIинидин тар?

Гад хъфенва лекъер галаз,
Къуьд атанва мекъер галаз.
Алатай къар хкиз рикIел,
Лагъ кван, вун нихъ хъанва цIигел?

Вил галани Гьилалахъ ви?
Ам ях хъанва, вун мияхди.
Кузвани рикI, пIинидин тар,
Силе хъана гъамдин кутар?

Шинидин тар, миxъа вилер,
Жагъур мийир таниш гелер.
Яргъарава ви вил галайд,
Ам элкъуъриз жедан вавай?

КъарагъайтIа са дили гар,
Алугарда ви лечегар.
Таз тахъурай мукъувди хар,
КIеве цуъквер, пIинидин тар.

22.01.1998

ТАМА

Къацу, ламу хилерикай
Заз са чардах раса тама.
Зун течидай, заз течидай
Дерин тама, маса тама.

Пешерикай мес ая заз,
Хъуьцуьганни гъарадакай.
Яргъала зун са шумуд къуз
Жувандакай, чарадакай.

Зав рикъелай алудиз це,
Чугвазвай къван хажалатар.
Серинара зи кузвай рикъ,
Илича зал къайи латар.

Хор туькгуьриз чъехи тамун,
Къватъ хъурай къе вири къушар.
Авани лагъ маничияр,
И ван авай, идаз ухшар?

Галтада зун лилибанда,
Ам бахшнава заз ципицъди.
Хъуьрез хъуй чин хъиткъиннавай,
Гъар къурукъдин, гъар цуьруьцъдин.

Эвер гурай аялдиз хьиз
Гьар рагъданихъ чардахди заз.
Адан чими къужахда зун,
Сууст жедайвал бахтатар яз.

Ашукъ я зун рикIивайни
Там лугъудай и суьгъуьрдал.
Рази я зун Алдин паб жез,
Тамун юкьва тек зуьгъуьрдай.

И саягъда тама жен зун,
РикI илгъамдив ацIудайвал.
Са тIимил къван, са жизви къван,
Адакай вил атIудайвал.

Къацу, ламу хилерикай
Заз са чардах раса тама.
Зун кIани тир, заз кIани тир,
Яргъал тама, маса тама.

13.03.1997

ЧЕПЕЛУКЪАР

Гатфарин гъуьм гъатна цава, чилера,
Чепелукъри лув гузва мад чуьллера.
Аял чIавар физва къе зи хиялдай,
Чепелукъар галудиз кIанз пелера.

Диганва мад дереярни гуьнеяр,
Ягъанвай хьиз виш жуьредин хинеяр.
Чехи гъуьл хьиз лепедава, юзазва,
Чи дугунар - чепелукърин бинеяр.

Чепелукъар луварар квай цуьквер я,
Чепелукъар рангадавай эквер я,
РикI юзурдай и дерейрин, тепейрин,
Чепелукъар рехи хъанвай мекер я.

Гъиле къуртIа зар алахьда луварин,
Чи хиялриз гъава гъида суварин.
Заз акI жеда чепелукъар зар алай,
Суракъар я аялвилин чIаварин.

11.02.2004

ЗИ ГЪАВА

Гъвадикай хабар гузвай иер руш,
Ви хабарар манияр я къаракан.
Тебиатдин са кІвалах ваз аян туш,
РикІин гъава залан тирдан пара къван,
На лугъузвай Рагъ аквадач вилериз,
ЧІимел жеда, марф чкІида чилериз.

Зи гиманар хквен тийиз яргъарай,
Зи хиялар зарул хъанва чІавара.
Юргъ илигна цІугъ акъуддай чархарай,
Мекъер гъидай цифер ава цавара.
РикІин гъава ахъа жедай вахтар лагъ,
Гъи береда юза жеда бахтар, лагъ...

19.04.1999

РИКИ ФИКИР РЕГЪВЕЗВА...

Гъавада къай къекъвезва,
Гъвадик стІал гала.
Есир хъанвай гарарик
КукІун гала, къал гала.

Цавун ранг къекъифнава,
Чилин циф илифнава,
Вацра гъина йифнава?
Юргъунвилин гъал гала.

РикІе суза къекъвезва,
Вилерик стІал гала.
Шел какахъай хиялрик
Себеб квачир къал гала.

Гъавада гъам къекъвезва,
Цавук къариб гъал гала.
РикІи фикир регъвезва,
Гъар жуъредин тІал галай...

16.09.1996

МАНИ - ЭЛЕГИЯ

Зи диде Куьбрадин руьгьдиз бахизава

“Накъ рагъ авай, къе серинда,
магъи дилбер чан”,
Гъи бахтавар гару гъанва
и манидин ван?
Зи дидедин макъам я ам,
аман, чан Аллагъ,
И ванцикай мад дуьньяда
аван, чан Аллагъ?

Икъван кІани, икъван верцІи
ван жедани, лагъ,
ЦІусад йис яз авачтІани
рикІ шеда хъи, агъ.
ЦІразва зун и манидин
аваздин къене,
Зурзазва зун и гафарин
аяздин къене.

И маниди зул гъана хъи,
рекъе туна гад,
Вучиз, диде, ви вилера
шел къугъвазва мад?
И макъамди ви хиялриз
вуч гъизватІа лагъ,
И гафарин суьгъуьр аку,
атІузва зи пагъ.

ГайитІани гъам маниди
 жаван хиялриз,
На иердиз лугъудай ам
 жуван аялриз.
Ви ванцел гъикІ ашукъ хъанай
 хуъруън къарияр,
Ви цІарарал гъейран хъанай
 вири зарияр.

ХупІ цІусад йис вилик вуна,
 жув азарлу яз,
Мад сеферда мецел гъанай
 и дертлу аваз.
На хъелнавай, пакагъан къак
 умуд кумачиз,
Ишезвай вун, уъмуърдихъни
 са дад амачиз.

ЦІай галачиз алугарнай
 ви чІалари гъикІ,
Ви тандивай яваш-яваш
 къакъатзавай рикІ.
На чан гузвай мецел алаз
 и верцІи мани,
Суза тирни, эвер тирни
 им ярдиз кІани?

АШУКЪ Я ЗУЛ

Мад хтанва тГебиатдин гьамлу бере,
Ялгъузвили пелешнава сувни дере,
Сел атана тухузва мад къвалан чѠере,
Марфар - ятар авахъзава шуршуриз.

Шагъди¹ вичин рехи чуру чухвазва мад,
Къайи шагъвар цифед галаз къугъвазва мад,
Дили гару цѠамар, самар тухузва мад,
Инадзава, туна хура, галчуриз.

ВацѠалай хъел алахъзава, сивеваз каф,
Чаравилин къиб ягъана хъипи я чѠаф,
ЦѠайлапанди цѠаяривди лугъузва гаф,
Вичин саягъ вили цавар зурзуриз.

Вил рекъеваз ялгъуз хъанва хъипи тарар,
Квелиндаказ эвягъзава хъипи чѠарар,
Пешер - зулу чилиз кхъей хъипи чарар,
Гару гъиляй къакъудзава, кичѠерриз.

Ашукъ я зул, мет ягъанва чилин вилик,
ВерцѠи гафар лугъуз япал, алцурариз,
Алахънава хтѠуниз пек, къецѠилариз,
РикѠин къаяр кѠанивилив цѠуруриз...

29.12.1995

¹ Шагъ - Шагъ дагъ

СА ЧІАВУЗ

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
И тamar гьар чІавуз икІ аваз жеда.
Бес вучиз тарарин чкадал амай
КІанчІар акурла кье зи рикІ ишеда?

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Чи кьайи булахрин атІудач шуршур.
Кье шумуд латалай алатнава зун,
Са тІвар я амайди, акьатнава кьур.

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Садазни таниш туш кьиникь лагьай тІал.
Амач захь масанди, вучрай дуьньяди,
Низ баян авурай и етимдин гьал?

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
И дуьнья чІехи я, лугьуз тежервал.
Низ чидай, сал чилер гегьенш хкатІиз,
Шумуд са уьлкведа акьатдайди кьал.

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Вили пекинавай свас я чи цавар.
Зун сефил авунва чІулав цифери,
Цав уьцІуьз кичІезва, чкІана кьавар.

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Уьмуьрдин часпарар гафар я гьакьван.
ЯхцІур я харжнавайд за йисарикай,
Бес вучиз рикІе кичІ гьатнава икьван?

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Зун чІехи хьайила зи бахт хьуьреда.
Заз гьинай чидай хьи, ам кІерец тирди,
Хвехвер чуьнуьхардай кІеви хьиреда.

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Зун бахтлу ийида чІехи ашкьиди.
Бес вучиз заз икъван гьамар ракъузва,
Зи вахтсуз ашкьиди, рехи ашкьиди?

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Зи дустар, кІанибур аваз жеда икІ.
Вучиз чи жергеяр кьери хьанва кье,
Гьинва куьн, зи дустар, секинра тІун рикІ.

Са чІавуз, са чІавуз заз акІ жедай хьи,
Инсанар шадардай ахвар я уьмуьр.
Са верцІи навада гьатнава дуьнья,
И кьил, а кьил авач, яргьа я эхир...

11.11.1996

ЖАГЪИДАЧ ЗАЗ

Вун атуй, рагъ атуй, я цийи гатфар,
Ахъая цавун чин, ракъура марфар,
Илига манидал, илига чарчар,
Масана ви далдам, тафт жагъидач заз.

Гъеле агакънавач гатфар, кѠура я,
Рагъ цийиз чранвай таза шура я,
Цуькверин гъармадан атир чара я,
Масана са ихътин чаф жагъидач заз.

Векъерин махпурдик зар акатнава,
Тарарин кѠурукѠрик хъвер акатнава,
ВацѠарик, хваларик звер акатнава,
Къугъвазва лепеяр, каф жагъидач заз.

Садни аквада ваз чилер ифена,
Ахпа аквада ваз чимер хъфена.
Цаву сутфунзава марфар сафунай,
Масана и жуъре саф жагъидач заз.

Гуънеяр сусар хъиз лацу буьшмеда,
Дереяр гъатнава къацу чешнеда,
Булахар! Акъуда зи рикѠ тешнедай,
ТахъайтѠа уьмуърдин нав жагъидач заз.

Лацу хъуьцуьган ква чи Шагъдин къилик,
Адан яр - КцѠарин дамахдиз килиг.
Са маса дад ава Ватандин чилихъ,
Ам тесниф ийидай гаф жагъидач заз.

17.04.1996

ХИЯЛАР, ЯЛАР

Зун аял хъижезван йисар финивай?
Хиялри буй гузва цѳириз, къеневай,
ЯтІани веледар жуван къуьнуьвай,
Бицѳек хъиз вучиз за ийизва къе цѳугъ?

Алатай йикъари вучиз зун чпихъ
Ялзава датІана, гъил къахчун тийиз,
Къе аял бередин мили кинодиз,
Килигиз ава зун, вилел алаз нагъв.

Чун санал къугъвадай ругуд аял тир,
Чарадав гудачир чна гафни сир,
Чи гъарай-эверди чІалал гъидай хуър,
Ни ятІа секинвал къахчунвай чавай.

Са чІехи кандудай чун кІерецар хъиз,
Авай хъи, суварин синериз чкІиз,
Тарарай аватиз, уьленра акІиз,
Квахъайла Шагъ дагъ тир виридан даях.

Къекъведай кІелер хъиз дагъдин къацІара,
Сирнавдай гъетер хъиз йигин вацІара,
Ивидал жедай чун, гъатиз цацара,
Элкъведай рикІ кана цгъамар чалай.

Пархъулдин пешелай яд хъвадай чна,
Ачкаррин манийриз яб гудай чна,
ХъуьтГуьзни алахъна гад гъидай чна,
Чи кстахвилерал хъуьрез жедай Рагъ.

Гъахъайла ятара, кIватIиз гъепIгъепIар,
Лув гана элкъведай чалай липIлипIар,
Чидачир даллаяр, вуч я лепIлепIар,
Къветерик галтugna, къадай чна чIагъ.

Са къуз чуьл такурла жедай чандивай,
Рекъер къаз жедайни чи, тIурфандивай?
Садра хъуьтГуьн чIавуз гъуьрчехъандивай
ЗикIамар чуьнуьхна, гъикI куднай тарай...

Живедин цIарапIар акъадай чина,
Чуьллера ничхиррин ван твадай чна,
Гъарада фитIиндай са муркIуцI къуна,
Фул катдай, цIай кIвахъдай яру хъуьхъверай.

Са ахмур рикIелай алатда четин:
“Вун гъихътин аял я, къентераг хътин?
Авайд къуд кIараб я, шуькIуь раг хътин”.
Дидед заз чан-рикIдай икI вичин саягъ.

ДатІана ада зи язух чІугвадай,
Заз дуьдгъвер хкуддай къайи тугъвадай,
Зун алай-алайдал туна, къугъвадай,
Са кап фу къачуна къуншид хъракай.

Гуьнеяр, къузаяр хупІ хилибан¹ тир,
Гъар тегъенг тама чаз са лилибан тир,
Са кап фу нив гватІа - ам вириданд тир,
А бахтлу къарикай амайд - са суракъ.

Виликай карагиз верцІи хиялар,
Зун герен-геренда жезва хьи ялар,
Алатай бераяр, дустар, аялар,
Элкъуьриз жедатІа садра и патахъ?

22.11.1996

¹ *Хилибан - бахтавар*

ИЛИФАРА

Ахъая, гатфарин там,
Ахъая заз ви къужах.
Агуда зун хурувди,
Я мегъуьн тар, я къавах!

Зун мугъман я атанвай,
Илифара чан-рикІна.
ХупІ бахтавар тушни вун,
ЦІийи пекер алукина.

ЧукІура къацу кифер,
Вил гала вахъ, гийин тар.
Пешер гзаф ахъаймир,
Ви хилериз жеда тІар.

Шуьм тар мадни къакъан хъуй,
Къил галукъиз циферик.
Гъетеривай экв къачуз,
Пайдайвал чаз йифериз.

Низ ава лагъ, жикІид тар,
Ви цуькверин иер риг?
Алаз хъурай пешерал
Рапрапардай куьлуь чиг.

Лацу цуьквер ахъайна,
КурквачIар хъиз тазадиз,
Наз гумир на, инид тар,
ЦIийиз гъанвай суса хъиз.

«КукупI» ийиз кIанидаз
Эвер мийир, кукупI къуш!
Садра гъиляй акъатайд,
Элкъвена хкведайд туш.

Ишемир, къайи булах,
Мани лугъуз авахъа.
Къаних хъанвай чилерал
Са хуш аваз алаха.

ЧигъичIигъди ван алаз
Чалал гъурай мад вири.
ЦIарцIар гурай яралай,
Чепелукърин зарари.

Ахъая заз ви къужах,
Ахъая, гатфарин рук.
Минет хъуй квез, я нуькIер,
Зазни раса чими муг.

Яргъалра зун, кІани там,
Къайгъуйрикай шегъердин.
Агуда зун жувавди,
Гъал кумач захъ эвердин.

Аял жен зун са хару,
Буна зи къил алцура.
Зи секинвал квахъайд я,
Мус ятІа и тамара.

Хтанва зун яргъарай,
Жагъур хъийиз аялвал.
АлакъдатІа дидед хъиз,
Гъалалвал це, гъалалвал.

ЖедатІа, гатфарин там,
Илифара рикІ алаз.
Яргъалармир жувакай,
Зун чанда са тІал амаз.

14.12.1995

ХЪУЪТУЪН РАГЪ

Я хъуѣтуѣн рагъ, я къайи рагъ,
Вазни заз хъиз мекъи яни?
Алуда циф вилераллай,
Ви дердерни векъи яни?

Гъилив гайид къахчуз тежез,
Вунни зун хъиз сузадаван?
Парад фена, тИмилд амаз,
Ви уьмуьрни къузадаван?

Вили къуна, рикѣ гъатайд,
Гъинаватѣа, гузмачни гъай?
Вунни зун хъиз бейкеф яни,
ТИмил хъана къисметдин пай?

Я хъуѣтуѣн рагъ, я къайи рагъ,
Ви чандани фул авани?
Вазни заз хъиз гъурбатда
Ялгъузвилин зул амани?

03.01.1996

МЯГЪТЕЛ Я ЗУН

Къариб дагъдал къариб цифер элкъведа,
Къариб элдихъ къариб ксар гелкъведа,
Къариб рикІел къариб йифер хкъведа,
Вил ала зи хвешерални хъверерал.

Зи хиялар цавун къав хъиз вили я,
Зи мурадар цуькъвед риг хъиз мили я,
Лугъумир хъи, сефил я зун, дили я,
РикІ ала зи чи убайрал, хуърерал.

Махпур ала чуьлдин таза къацарал,
Живер цІраз, чан атанва вацІарал,
Къин къазватІа къе за жуван КцІарал,
Зун хъгинди хъфидани пІирерал?

Зи гъисеррихъ часпар авач, цІверзавай,
“Гатфар” лугъуз йифиз-юкъуз цІирзавай,
Бахшнавай заз уьмуър, катиз-зверзавай,
Мягътел я зун тІебиатдин сирерал...

ХАЙИ ЧИЛ

(Баллада)

Я бахтавар хайи чил,
Атгуз женни вакай вил?
ГъикІ теснифин лагъ за вун?
Гъейран я вал рикІяй зун.

Ви гъар къуза, гъар гуъне,
Ви яйлахрин гъар бине,
Ви дерейрин гъар са вацІ,
Ви къваларин гъар са къацІ,
Дагъдин хурал къуна тафт,
Ви чарчарри лугъуз “гаф”,
Ви гъар са тул, гъар са чІаф,
Ви селлерин фири каф,
Хъуърейла чаз гъар са сув,
Ви яйлахрин гъар са рув,
Ви цавара гана лув,
Лекъ хъиз жеда жуваз жув.

Ви яйлахрин агъзур цуък,
Ви чуъллерин агъзур нуъкІ,
Гъар са кару, гъар липІлипІ,
Ви къужахдин гъар са пІипІ,
КІани я заз, хайи заз,
Гъамд хъурай вун Гайидаз!

Хайи чил - чи ахъа пел,
Чи сувар, чи мехъер, мел.

Чи таватрин дамах вун,
Чи жегълрин даях вун.
Гьалал фуни гьалал къел,
Багъаз къадай жуван эл!
Эй мердвилихъ къанихд зи!
Квахъ тийидай тарих зи!

Я баркаван, миян чил,
Ийин за ваз баян чил:
Авач хьи, чахъ маса пїир,
Валай гьейри гиман фир.
Икъван клани, икъван хуш,
Вун хьтинди авайд туш.
Агуда зав чими хур,
Зи кланиди - вили къур.
Куътягъ тежер верцїи мах,
Кьалур мийир на заз тах.

Зи Алупан - хайи чил!
Сад Аллагьди гайи чил!
Зи рикї алайд, зи улуд,
Зи рикїевай тек умуд!
Къадим я вун, дегъ я вун,
Ажеб хуш милегъ я вун!

Ви гьар са пїипї - са къиса:
Яргу, Муъшкъур, Билисан,
Ахцегъ, Куъре, Кьвепеле,
Шабран, Кьвевар - зи клеле!
Гьим лагъана, тан за гьим?
Хайивилин чими гьуьм
Авайвиляй ви чанда,
Шумудни са патанда

Вегьена вал, кьуна тур,
Акъудна ви рикІяй цІур.
Ягъийри ваз гана кІур,
Ви тан, ви чан хъана мур,
Им тарих я къадим, сур.
И тарихдлай кІам хъанач,
Вун садавай рам хъанач.

Я хъуьтуьл чил, мублагъ чил,
Зи рикІин тІал, зи агъ чил.
Къиляй-къилиз суьгъуьр, сир,
Са ван я вун, ийиз цІир,
Дадзавайди: “Эй течирд!
Зи къисметар ая чир,
Зун ви мез я, зун ви чІал,
Алугнава вун зи цІал,
За хуьзва вун гарувай,
Зи жундай вун гарава.
Хуьз хъанватІа вавай гел,
Зи жундай я, хуьх рикІел!
Ви чІемерук, кье ви хьел -
Цикъвед хел я, цІикъвед хел!”

ТІвар алачир Ватан зи!
Хъуьрезва зал патанди.
Аватнава зун са цІуз,
Зи кьен, зи руьгъ ава куз.

Зун - муг тахъай дагъдин сив,
Гьалчиз лувар, ийиз “цІив”,
Винел къвайла харни жив,
ТипІерини гузва “къив”.
Кье зарул яз, хана пер,
Алаз рикІин къилел хер,

Авазва зун - текъвез гад,
Амачиз ник, квахъна рат.

Зи кІани чил, лезги тІвар,
Зун хъана са куьлуь твар,
Ви къужахда гана цІир,
Къуьл тиртІа вуч хъсан тир!
Са тварцикай жедай къил,
Са къиликай агъзур сил,
Зи бегъерди къадай чил.
Хкажна чиликай къил,
Хайибурун къуна гъил,
Лугъудай за: ашкъ я чил,
АтІуз гумир адан цІил,
Ам чи экв я, ам чи вил!

Эй лезги чил, эй зи хай!
Эй Гъуцари гайи пай!
Хайи, кІани диде зи!
Зи кІвал, зи югъ, диге зи!
Хвена вуна вири чун,
Хуьз жедатІа чавай вун?

Эй вилерин нини зи!
Эй суварин сини зи!
Эй зи хъран атІай фу!
Зи тІили фу, къатай фу!
Зи булахдин михъи яд,
Эй захъ авай багъа хад.
Зи уьмуьрдин верцІи дад,
Вакай сад я авайд, сад!

06.01.2001

ЖЕГЪИЛВАЛ

Дамахнава иердиз
Цуькверивди яйлахри.
Мад гатфарин манийрал
Илигнава булахри.

Ялзава кѐе чуьллери,
Чи жегъилар ялзава.
Абрун хура звал къачуз,
Гур гъиссери къалзава.

Гъар руш цуьк я яйлахрин,
Гъар гада са кару я.
Муьгъуьббатдив диганвай
Жегъилар хупІ хару я.

Уьмуьрдин хуш бере я,
Бахгавардиз атанвай.
На лугъуди, и дуьнья
КІанивилив ацІанва.

ЗАКАЙ ХЪЕЛИЗ ВУЧ АВА КЪВАН?

Захъ муг амач, диге амач,
Закай хъелиз вуч ава къван?
Чан лугъудай диде амач,
Закай хъелиз вуч ава къван?

Алукънава четин бере,
ЧкIизва хъи, рикIин чIере,
Ялгъуз амай гъамдин кьере,
Закай хъелиз вуч ава къван?

Астар чин хъиз аквазвайдаз,
Къал галайнихъ чуквазвайдаз,
Гъуцарни кваз жакъвазвайдаз,
Закай хъелиз вуч ава къван?

Къакъатнава хиялрин лац,
Хуъз хъижезмач гъиссерин вацI,
Девранди кье гузватIа къацI,
Закай хъелиз вуч ава къван?

Какадармир на цуькни хъач,
Булахдин циз лугъумир тIач,
Зун кье ава, пака амач,
Закай хъелиз вуч ава къван?

30.09.1997

ЛУГЪУМИР

Лугъумир, заз ихътин гафар лугъумир,
“Цуьк гъидай зи цийи гатфар,” лугъумир.
Зи рикІ хъуьтулариз алахъмир икъван,
“Къвада вал зи сефил марфар,” лугъумир.

“Тек я вун,” лагъана къамир багъадай,
Лугъумир, “дагъ валай ава агъада”.
Дуьньядин лап иер тешпигъ жагъайтІа,
Лугъумир, заз ихътин гафар лугъумир.

Зун мука тек амай къариб чубарук,
Къалин я гад такур зи хиялрин рук,
Ширин гаф лугъумир, рикІ жезва чІук-чІук,
РикІе къуьд авайдаз гатфар лугъумир.

Зун гъинай, ашкъидин чІереяр гъинай?
Зун гъинай, бахтунин береяр гъинай?
Зун гъинай, цуькведедин дереяр гъинай?
“Багъишда за ваз яр, чІафар,” лугъумир,
Лугъумир, заз ихътин гафар лугъумир.

17.08.1999

РАХАМИР ЗАВ

Ваз минет хъуй, рахамир зав къайиз-къайиз,
Зи гъиссериз чим акъуда цIайиз-цIайиз,
Зи рикIин тIал алатнава цIийиз-цIийиз,
Яргъалармир зун жувавай, хъилеривди.

Шадвилин къар гьалтзава зал къериз-къериз,
Шумуд мурад ама рикIе цIириз-цIириз,
Зи хиялар аватIа къе цIвериз-цIвериз,
Бегъер алай хел атIумир, гъилеривди.

Чаравилин гарари чаз чара-чара,
ТIалар ганва, гъамар гъанва пара-пара,
Циф ракъурна зи цавариз хара-хара,
Рахамир зав нагъв ацIанвай вилеривди.

Яран цуъквер юза хъайла яру-яру,
УьцIуьр мийир зи хиялар пару-пару,
Къугъвамир вун захъ галазди “кару-кару”,
Зи шегъредай фимир ихътин гелеривди.

СА КЪУЪН КІАНДА

Чуьквейла хур хажалатри, тІалари,
Элкъурна рикІ царцІе турла къалари,
Гатайла вун гафарин зарб тІвалари,
Са къуьн кІанда кьил эцигна ишедай.

Ялгъузвили вегъейла вал душман хъиз,
Йиф чІичІ ийиз алахъайла пашмандиз,
Лугъуз жени гъар рак гатай мугъмандиз:
Са къуьн авач кьил эцигна ишедай.

Элкъвенва зун зулун хъипи пешериз,
Зарул хъана ишезва рикІ тешердиз,
Марфарини лугъузва зи пенжердиз:
Са къуьн аван кьил эцигна ишедай?

Заз дуйньядин вири чинар акуна,
За дустарин виш хци хъел акбуна,
Зун са куьнин гъавурда геж акбуна:
Са къуьн хъанач, кьил эцигна ишедай.

Шадвилери асунайтІан зи бине,
Бахтлувилив ацІайтІани и дине,
Айиб мийир, чан хайибур, зун куьне,
Са къуьн кІанда, кьил эцигна ишедай.

ВУН

Шел ккІана ацІанва мад,
Марфар гъидай циф яни вун?
Гагъ рагъ алай, гагъ варз алай,
Югъ яни вун, йиф яни вун?

Къуват къачуз селлеривай,
Цаваривай, чилеривай,
Икъван иер вилер авай,
Хиял яни, миф яни вун?

Хважамжамдин навар авай,
Гатун югъ я вун, гар авай,
Зи кІанидан ухшар авай,
Муьгъуьббатдин лиф яни вун?

АЦАНВА

Аквзвачни ваз зи гьал,
Зун вав, зун вав ацанва.
Хиялри вахъ ялзава,
Наваривди ацанвай.

Зариятдин рангарив
Зи чил, зи цав ацанва.
Зи илгъамдин къула къе,
Цайни ялав ацанва.

Гатфарал хупІ алаз рикІ,
Акъудзава чили цуък.
Чубарукрин мукарев,
Зи кІвалин къав ацанва.

Часпар течир фикирри,
ЧукІуриз чав ацанва.
Шадвилерив, хвешерив,
Зи рикІин тав ацанва.

Вавди, вавди, кІаниди,
Зи гьар са чІав ацанва.
Бахтлу жечирни вун, лагъ,
Чиз тиртІа зав ацанва?!

04.07.1997

КІАНИДАЗ ГАФАР

Са жегьилда шел-хвална заз,
Вилера хупІ хъел аваз:
“Муьгьуьббатдив дигай гафар
Вучиз тІмил ава чаз?

Гьинай гьида кІани рушаз
Хъуьтуьл гафар, хуш гафар?
Вили кьунвай, рикІ алайдаз
Лугьуз жени буш гафар?

Хъуьрена зун: “На рушаз лагь,
Вун зи яр я, кІанид я,
Зи милиди, зи верцІиди,
Иерд я лагь, хайид я.

Зи тавар лагь, зи цавар лагь,
Зи цаварин цІийи гьед.
Лагь дурнадин ухшар авайд,
Лагь гатфарин лацу кьвед.

Лагь билбилдин ван авайди,
Чубарук лагь, кару лагь.
Зи хьсанди, зи масанди,
Зи кІурад лагь, харуд лагь.

Жагьурна икІ иер гафар,
ТуькІуьра на ви салагь.
Зи куьлуьди, зи лацу лиф,
Малаик лагь, суна лагь.

Верци гафар кланзамай кьван
Жагъур жеда чи чIала.
АлакьдатIа вуна абур
Сад садахъди акала.

Пешер туш хьи авахъзавай,
Мили гафар гевгъер я.
Къадир чидай инсан патал
Иер гафар жевгъер я.

КIанидаз гаф жагъура на,
Жуван рикIин дегънедай.
ЧIал чидачтIа, кисна акъваз,
Рахаз тахъуй тегънедай.

...Ашкъид кимел экъечIнавай,
Гада шемер куькIуьриз.
Бахтавар тир, кIани рушаз
РикIин гафар туькIуьриз.

27.06.1997

ША, ЧАРА ЖЕН

Чередик квай муг туш зи рикІ,
Чубарукди туна фидай.
Яран чІавуз илиф хыйиз,
Къавариз ян гана фидай,
Ша, чара жен.

Вил атІана къисметдикай,
КІан хъжемир ашкъид ракъар.
Акъуддай рехъ жагъура на,
Секиндаказ амай йикъар,
Ша, чара жен.

Чаз тийижиз, акваз-такваз,
Муьгъуьббатдин алатна гад.
Дагъ уьцІвена, кІама амай
КІев хъана чи булахдин яд,
Ша, чара жен.

Мад сад-садан хирерал икІ,
Алах тийин ша чна къел.
Хъсанвилив, кІанивилив,
Садра къванни тавуна хъел,
Ша, чара жен.

Чи гъиссерин цІаярикай,
Къе са капаш руьхъ я амайд.
Чахъ хкъягдай вуч ава къван?
Чаравилин рехъ я амайд,
Ша, чара жен.

03.02.2004

САД АВА, САД

И дуьньяда къачуна наз,
Чан лугьудайд аватІа ваз,
ГьалтнаватІа рикІ гьиле къаз,
Ви уьмуьрдихъ дад ава, дад.

Ви гьиссерал къвезватІа звер,
Ви пІузаррихъ аватІа хъвер,
ЯгъанватІа бахтуниз цІвер,
Ви булахта яд ава, яд.

Ви къвалакай хъанватІа дагъ,
Адан кукІва кузватІа рагъ,
КъуранватІа ви виле нагъв,
Ви ашкъидиз гад ава, гад.

РикІе твамир маса тІалар,
Алатдайд я марфар, зулар,
Багънадилай чІурмир гьалар,
Ви къисметда сад ава, сад.

21.04.1997

ВАЗНИ ЗАЗ ХЫИЗ

Ахвар къвезвач вучайтлани вилериз,
Мад фикирри эвер гузва мелериз.
Луж хъфена, зун тек амай чубарук,
АтГудай рицІ авач, хадай чІемерук.

Зун дакГунва мадни хару аял хъиз,
Цифер залай алатзавач хиял хъиз.
Элцифзамач рагъул ятар гъамарин,
Куъз ялзамач зун махпурди тамарин?

Зи хур муг яхъуьтуъл, мили гъиссерин,
Зи дегънедин булахдавай яд серин.
Зи мурадар экуьн яр хъиз мили я,
Зи рикІ кІелдайд авачиз зун дили я.

АлтГуш хъана зал фикирар хъен алай,
Чалал къвезва мад суалар къеневай.
Чигед винел аламайди нин гел я?
Са рикІ кудаь бендедихъ зун цІигел я.

Залан-залан алатзава мад са йиф,
Сад хъфена, мугъман къвезва маса циф.
Са чубарук мад цаварин вилида,
Юза жезва зи хиялрин лилида.

Ахвар къвезвач вучайтлани вилериз,
Са чарни са кълем кІанда гълериз.
Вазни заз хъиз, ялгъуз амай чубарук,
АтГудай рицІ авач, хадай чІемерук.

11.10.2001

ДАГЪДИН СИНЕЛ

Акъваз мийир дагъдин синел,
Маргъал къведа руш, ви винел.
Цуьк пара яз аскІан ценел,
Вуч ава ви къакъан синел?

Цуькверал рикІ алай суна,
Цуькверикай вучда вуна?
Вун жув цуьк я, гъилел къуна,
Ни чІугван за дагъдин синел.

Лекъ хъиз элкъвез чархарилай,
ЦІар ягъамир яргъарилай,
Зи хиялрин махаравайд,
Илифдачни ашкъид чилел?

Залан жеди, квар къамир на,
Чи арада свар твамир на,
Са масадан тІвар къамир на,
Хуьда за вун рикІин къилел.

И цуькверин суваризди,
Акъатин чун чІафаризди,
КІанивилин цаваризди,
Хкаж жен чун дагъдин синел.

ГЪАР СУВАРИЗ

Гъар сувариз зи вил рекъи тухуда,
Риклин къене са вуч ятІа юзада.
Са къариб гъам гъинай ятІа атана,
Зи фикирриз са масакІа тІям гъида.

Зун са ванцихъ жеда пара тамарзу,
Зи вил галайд, эвера заз, эвера.
Ам вуж ятІа, гъинай ятІа низ чида,
Ша заз течирд, акъуда зун кІеверай.

Заз акІ жеда, суварин къуз цаварал,
КІаниятдин¹ гар къарагъда, дили гар.
Заз акІ жеда, ашкъи чкІиз чилерал,
Ахъа жеда и ашкъидин кІурукІар.

Вил жеда зи хъуьтуьл, верціи гафарихъ,
Са низ ятІа харувализ кІан жеда.
«Жуванд» лагъай, «масанд» лагъай мили гаф,
Гъинай ятІа зи япариз ван жеда.

Заз акІ жеда, са ни ятІа атана,
Зи гъамлу рикІ ахвашарда, шадарда.
Дегишарда зи уьмуьрдин лишанар,
Ялгъузвилин залан чІавар квадарда.

Гъар сувариз зун квехъ ятІа вил галаз,
Са кІус къариб, са кІус пашман къекъведа.
Югъ алатда, дегиш жедач са затІни,
Мад дуьнья заз куьгъне дуьнда ахквада...

07.03.1995

¹ *КІаният - муьгъуьббат*

КІАНИВАЛ

Гъар рикІе муьгъуьббат, кІанивал жедач,
Гъар садан мецел «чан» лугъур гаф къведач,
Гъар касди чарадан рикІе цуьк цадач,
КІанивал мурад я, кІанивал сувар.

РикІ кІанда - масдан тІал иливар жедай,
ЦІук кІанда - вичикай ялавар жедай.
Вучда гафарикай - чІулавар гъидай,
Шадвилихъ цІигел я уьмуьрдин навар.

Инсанар къе хъуьтуьл гафарихъ гъарикІ,
Са рикІяй хъуьруьни ахъайда хьи, рикІ.
На дустар авачиз уьмуьр гъалда гъикІ,
Дуствилив алукъда бахтавар чІавар.

Масадан гуьгъуьл къун алахъун я, дуст,
Виридаз аквазвайд ви рахун я, дуст,
КІанзавайд - дуьньядал гъам тахъун я, дуст,
Цифери такъурай рикІерин цавар.

И дуьнья кІеле туш, и дуьнья пуна¹,
Садни амукъдайд туш и дуьнья къуна,
Шадвилив ацІура и дуьнья вуна,
АкІ хъайтІа уьцІуьдач дуьньядин равар.

2011

¹ Пуна - алачух

ЗИ АХВАРА АВАЙДИ

Сада ванце гъам аваз,
Лагъанай и гафар заз:
“Ифена, ифена зун,
Ви ахвариз фена зун”.

Зи ахвариз фейида,
Заз вичин рикI гайида,
Муьгъуьббатди кайида,
Ашкъид кимел гъана зун.

Адан вилел чиг алай,
ИкI лугъузвай рикIевайд:
“Вун зал гъалтай йикъалай,
Са дагъ тир, хупI цIвена зун.

Заз кIвалин рехъ чиз амач,
Вун туна хъфиз кIамач.
Бахтунин ник гуьз кIамач,
Ви дердини гвена зун.

Зун гъей ви цIал хъухъвазва,
Вун зи рикIив къугъвазва,
Эгъ, кIвачери тухузва,
Ви ракIарихъ гена зун.

Гъиссери гъад къада ваз,
Хиялри гъам гъида ваз,
Яргъарай ван къведа ваз.
Ви дердинай къена зун”.

...Зи ахвара авайди,
Ви гафарин гъавади,
И ашкъидин навади,
Куъз рекъивай хвена зун?

17.07.1997

ДУЪНЪЯ ВАЛДИ ИЕР Я

Вун рикѐлай алудиз кѐанз,
Пара крар авуна за.
Вун къакъанрай авудиз кѐанз,
Цавук гулар кутуна за.

Маса виляй килигна за,
Маса тѐварар гилигна за,
Гекъигна вун чарабурув,
Агатна зун парабурув.

Жува-жуваз такѐанриз вун,
Акъатна яд маканриз зун.
Захъ санани динжвал хъанач,
Заз садани къарай гъанач.

И дуъньяда гъич садани,
Зи гъиссерал муг хранач.
Рагъ таквазвай къузадин хъыз,
Зи фикиррин мурк цѐранач.

Иер дуънья гвечѐи хъайла,
Вун авачиз ичѐи хъайла,
Галукъна зи япухъ ви ван:
“Дуънья валди иер я къван!”

04.02.2004

ЧІАЛАХЪ ХЪУХЪ

ГьикІ кьведа ви патав, рекьер яргьал я,
Цава Рагъ, зи рикІин кьиле маргьал я,
Вун тахъай са уьмуър таб я, ягьал я,
Дарих я, дарих я, дарих я зун вахъ.

Гьарад вичин кІвале, вичин крара,
Зи чими мурадар кьайи гарара,
Завай кІватІ хъжезвач вилер варарай,
Ша зи вил галайди, ша зи ширин мах.

Вуч жеда, илифа садра чи патаз,
Суваб хъуй, куьмека муг квахъай катраз,
Ширин ихтилатдик са кІус таб кутаз,
Гафариз-гафариз агата вун захъ.

Агакьа кІаниди, агакьа зи гьахъ,
Акъудна гьамарай, зун яргьариз твах,
Вун я захъ авайди, чІалахъ хъухъ, чІалахъ,
Дарих я, дарих я, дарих я зун вахъ.

ХЪУЪРЕЗ-ХЪУЪРЕЗ

Зи гьиссериз ягъанва цІвер,
Кваз такьуна ягъамир пер,
АлакьдатІа хамир зи пер,
Гъад къамир заз хъуърез-хъуърез.

Агата, мез ширинариз,
Алахъмир сир деринариз,
Зи кузвай рикІ серинариз,
Яд гумир заз хъуърез-хъуърез.

Гам жедани авачиз фур,
Зи рикІ фур я, чешнеда тур,
Чуьнуьхарна ашкъидин зур,
Пад гумир заз хъуърез-хъуърез.

02.06.1997

ЧУН АВА ЛУГЪУЗ

За дерт низ ахъайдай, сир лугъудай низ?
За рикІ нив вугудай, пІир лугъудай низ?
Зи чими Рагъ я вун, хъуърезвай чиниз,
Бахтлу я, шад я зун, вун ава лугъуз.

Ви верцІи чІаларни зун паталди я,
Зи рикІиз суварар гъун паталди я,
Ви крар заз кІани хъун паталди я,
Бахтлу я, шад я вун, зун ава лугъуз.

ЧукІурай къуд патаз и ван, и суракъ,
КІанивал, кІан хъун я чахъ авай яракъ,
Дуъньядин муъгъуъббат тахъурай зуракІ,
Бахтлу я, шад я ам, чун ава лугъуз!

27.05.1997

ЧИДАНИ?

Ваз бахтлувал вуч затІ ятІа чидани?
Кьил эцигна шехьин садан метІерал!
Ви вилерай юргъар къвайла а сада
Гъил элкъуьрин ви киферал, мегерал.

Ви накъварай къатІун цІугъар, гъараяр,
Къезиларин ви дердерин хараяр,
Ваз вуч чир хъуй я бахтавар, хару яр,
Садаз бахт я, кьил тан садан метІерал.

АвайтІа сад - зи фикирриз дад гудай,
Зун рахайла гаф тІатІана яб гудай,
Къарих касдиз са цІиб къайи яд гудай,
Булах жедай закай къацу векъерал.

Ни лугъуда зун мурадрин гатава?
Зун уьмуьрдин РагъакІидай патава,
Бахт суракъдай зун хътинбур мад ава,
И дуьньядин гъаркъуь, шуькІуь рекъерал.

ЭЛЕГИЯ

Зун вулкан тир -
Гурва галай, цІай галай.
Зун тІурфан тир -
Гугрум галай, гъай галай.

Зун маргъал тир -
Гару гъайи ценерал.
Зун булах тир -
Ргазвай тик синерал.
Захъ вун авай, вун авай.

Вулкан амач -
Адан цІаяр туьхвена.
ТІурфан амач -
Ам яргъариз хъфена.

Маргъал амач -
Адан живер цІрана,
Булах амач -
Адан ятар кьурана.
Ни кьакъудна вун завай?

ЯНИ?

Вуна завай хабар къуна:

“Вун гатфарин цуьк яни?”

За лагъана: “Вун цуькверал

Элкъвез жедай нуькІ яни?”

Вун кве ятІа бейгъушарна,

За жузуна: “Риг яни?”

На килигна заз рикІ алаз:

“Вун ашкъидин ник яни?”

Мулдин цуьквер атІана на:

“Зун Ириг, вун Миг яни?”

За лагъана: “Зун ви кару,

Вун мураддин муг яни?”

Зи киферал гъил туна на:

“Махпур яни, пек яни?”

Зи вилерай нагъв атана:

На лагъана: “Чиг яни?”

Заз лугъудай гаф жагъанач,

На жузуна: “ИкІ яни?”

Зи хур пеш хъиз юза хъана:

На лагъана: “РикІ яни?”

Вучиз завай жузаз хъанач:

“Вун дуьньяда тек яни?

Зи бахтунин Шагъдал алай

Шагънабатдин пик яни?”

ГЪИКЪВАН ЧІАВ ТИР

Гъикъван чІав тир, ялзавай зун теквили,
Галатнавай, юргъун хъанвай садакай.
Кас авачир яргълал, секин са пипІиз
Гъазур тир хъи, зун катна физ адакай.

Цигел хъанвай зун къелемдив къил-къиле,
Йиф чІичІунихъ са ялгъуз тир маканда.
Хъуьтуьл-хъуьтуьл сир ахъайиз чарариз,
Дердер вири акъатдайвал зи чандай.

Зун мураддив агакънава къе жуван...
Садни авач, ялгъуз я зун, жедан шад?
Бес вуч хъанва, гъиниз фенва зи илгъам?
Ни илична садлагъана адал яд?

Рахазва зун къелемдивни чарарив,
Амма цІарни кхъиз жезвач къе завай.
Мадни рикІе басрух ава, къал ава,
Дарих хъанва зун дуьньядик - сад авай.

08.01.2000

КЪАКЪУДА ЗУН

Къакъуда зун зи гъамарин хурукай,
Авуда зун чѳередилай фикиррин.
Алцура зун ихтилатрив, гафарив,
Са рехъ ая рикѳиз къе и фагъирдин.

Къакъуда зун хизандивай, кѳваливай,
Лацу шив хъиз гар галаз ша дагъларай.
Галуднава зун шегъердин ванери,
Зал хиялрин марфар къвазва яргъарай.

Къакъуда зун алахъна и чиливай,
Ийиз тахъуй ахмурарни пара заз,
Йѳифиз-юкъуз гъам ришазва рикѳи зи,
Яраб Аллагъ, жагъида жал чара заз?

Цѳвер ягъана цѳару хъанва и дуънья,
Маса рангар, маса навар аквазмач.
На гъар гъилда гъа са гафар лугъузва:
“И дуъньядин гъавурда вун акъазвач”.

Алакъдатѳа тур гъавурда и авам,
Дегишара зи фикиррин бегъерар.
Куъз квахънава къизилгуълер пенкъвера?
Куъз чуънуъхда кѳачѳичѳлухди гевгъерар?

Ялайдан пар алахъзавай заланриз,
Къезилданди къезиларун вуч ятІа?
ЦІарце авай цІалціам дуьнья пуч ятІа?
Чун инсанар са карвандин куьч ятІа?

За аял хъиз яб акалда датІана,
Яб гуда, вун закай бейкеф тахъурай.
Агуда зун на дуьньядив, жедатІа,
Авуда зун, авуда зун ахварай.

Къакъуда зун, къакъуда зун жувавай,
Рахаз, хъуьрез къекъведайвал вири хъиз.
Къисметдилай рази тушиз, ракъанвай,
Къал тийин за, уьмуьр пара яргъи хъиз.

Къакъуда зун шиирдивай, жедатІа,
Илгъам течир са бендедиз элкъуьра.
ХкатІа зун алакьдайвал, кІандайвал,
Секин хъана вил атІурай рекъерай.

Агуда зун, агуда ви дуьньядив,
Зи дуьньяди галуднава зун пара,
Къакъуда зун, чукура зун, яргъала,
Акъуда зун, акъуда зун гъамарай.

31.10.1996

АЛАКЪДАТІА

Садра на “чан” лагъанайтІа,
За ваз чан кърбанд гудай хъи.
Садра захъ ви рикІ канайтІа,
РикІин кърене вун хуъдай хъи.

Цигел я зун хуш гафунихъ,
Чулав кърванци лацу цуъкдач.
Кър атайла пад жеда чил,
Сел атайла вацІу чуъкдач.

Зи гелера къркървена вун,
Анжах са кар хъанач ваз чир,
Бахтлу хъунухъ кІанзаватІа,
ВерцІи гаф я уъмърдин сир.

Хайида рикІ тІарай чІавуз,
УьцІуъдачни дуьнья кърлел?
На рикІелай алуд мийир,
Бегър жедач къруру хилел.

Ви кърла цІай кайитІани,
“Чан” талгърйтІа, чими жеч тан.
АлакърдатІа хъртуьл гаф лагъ,
“Чан” лугърналд кими жеч чан...

05.10.2001

СА ГЕРЕННИ

ВерцИ гафар гъана жуван мецелди,
Жузуна на зурзававай ванцелди:
“Зун ви рикел атанани садра, лагъ,
И гъилера на такабур гадра, лагъ”.

ГъикІ чунуьхин, алатнач вун рикелай,
За и гафар лугъузва къе кевелай.
РикИ чІугваз тахъайла зи фуни яд,
Зи хиялриз анжах вуна гъана дад.

Зун яргъариз акъатайла къачагъ хъиз,
Зун тІалари тІушунайла начагъ хъиз,
Къвайила зал хар, дердерин марф лугъур,
Заз са бенде жагъаначир гаф лугъур.

Ви тІвар хъанай гъар са чІавуз мецел зи,
Вун гъал хъанай кІинтІ ийидай руьцрел зи.
За ахварай эвернай ваз гъар йифиз,
ХупІ хъсан тир атайла вун илифиз.

Табиз жедач и гъилера завай ваз,
Зи хиялар ялгъуз тушир вун аваз.
Чунуьхзавач, лугъузва за икІ къени,
Алатначир рикелай са геренни...

11.10.2001

КБИЛ АКЪАТ ТАВУР

Адай зи кбил акъат тавур,
Гагъ алхишдай, гагъ къаргъишдай.
Гагъ рехъ атӀуз душманди хъиз,
Гагъ дуьньяяр заз багъишдай.

Адай зи кбил акъат тавур,
Гагъ минетиз, гагъ негъзавай.
Гагъ вуч ятӀа ахмурариз,
Гагъ заз телегъ-билегъзавай.

Адай зи кбил акъат тавур,
Гагъ гурва къаз, цӀай алахъдай,
Гагъ тӀурфан хъиз хъел акатна,
ХъуьтӀуьн югъ хъиз къай алахъдай.

Адай зи кбил акъат тавур,
Аялди хъиз гагъ алщурдай,
Гагъ багънадлай зи хатур хаз,
Гагъ гъамунив рикӀ ацӀурдай.

Адай зи кбил акъат тавур,
Дегиш жедай хъуьтӀуьн гар хъиз.
Вучиз икъван пашман ятӀа,
Хару ягъай ичин тар хъиз?

Адай зи кьил акъат тавур,
Ашкъидиз дерт, звал лугъудай.
Аллагъди гай и паюниз,
ЧӀугваз тежер тӀал лугъудай.

Адай зи кьил акъат тавур,
Вучдай и тӀал хъаначиртӀа?
Уьмуьрдихъ гъич дад жедайни,
КӀанидан цӀук каначиртӀа?

ТӀимил аван и дуьньяда
КӀанивилер течир ксар?
Куьз герек я ашкъ авачир
Яргъи уьмуьр, яргъи йисар?

КӀел тежедай, чир тежедай,
Четин чӀал я ашкъидин чӀал.
Бахтлу я вун и дуьньяда
АватӀа вахъ гъижрандин тӀал!

10.06.1996

ГАР ЖЕДА

Ватун гьал я чи арада амайди,
Ша ял мийир, ам юкьвалай кIар жеда.
РикIин тIал я чи харада авайди,
ИкI фейитIа пара жеда, тIар жеда.

Гьикьван чIав я бахтунив кIентI-лаш кьугъваз,
Гьикьван чIав я дердиникай икI хьухъваз,
Рахаз тежез алама кье пIуз жакьваз,
И саягда чи хьилер чаз пар жеда.

Кьенвай гьиссер гьикI юзурда эферив¹,
Дад кумачтIа, тIям кумачтIа йиферив.
АлакьдатIа, агудмир зун циферив,
АгудайтIа, тIурфан жеда, гар жеда.

20.03.1996

¹ *Эфер - кьафундик тIям кутадай векь*

ТЕПЕ ХЪАЙЛА ДАГЪДИКАЙ

Вун авачиз ийиз жезвач кар завай,
Вун авачиз акъуд жезвач кър завай,
Вун авачиз кхъиз жезвач цар завай,
Бес вучиз зун вун авайла бахтлу туш,
Заз фикирри гузва басрух, гузва тлуш.

Чи гър кIвалах ккIун хъанва, къл хъанва,
Чун кIентIина какахънавай гъл хъанва.
Чи мурадрихъ шегъре амач, сал хъанва,
Зун гъинихъ фин жигъир лугъуз, рехъ лугъуз,
Регъухъбанди рикI регъвезва регъв лугъуз.

Йигин вацIар булахрикай туькIуьда,
Серин муьхцер къвахрикай туькIуьда,
Муьгъуьббатни чIалахърикай туькIуьда,
Бес вучиз зун чIалахъ жезвач кьинерин,
Кис хъанва зи ашкъидин лекъ синерин.

Къакъанвал кIанз дагъдикай дагъ ийидай,
Вили къада рамагдавай йигин тай,
ГъикI эхин за кье гъиссерин гъайи къай,
Вуч ийин за гапIал хъайла багъдикай?
Эхиз женни тепе хъайла дагъдикай?

02.10.1998

ЧИЛЕРАЛ АВАТМИР

Жузамир зи гьалар, жузамир вуна,
Лугьумир, хиялар яргъарава куыз?
Са лезги маниди хьуьтуьларна рикI,
Завай вилин накъвар хуыз жезамач, хуыз.

Жузамир рагъданин ялгъуз береда,
Зи чкIай фикирриз илифнатIа гьим.
Са ванци саврух хьиз юзурзава зун,
Гьиссериз сакIани акъатзавач чим.

Жузамир, цифер куыз элкъвезва залай,
Жузамир, куыз дар я мурадрин рекъер.
Са гьвечIи аял хьиз, чепелукъ къадай,
Бахтуник калтугиз жедани мегер?

Жузамир, вучиз рикI къариб хьанва икI,
Гьатнавай хиялрин са сал кирида.
Са лезги манидив зун ширзавай руш,
Яраб ихътинд я жал гьамар виридан?

...Са чара дуьньядин ава навара,
Илигна манидал са лезги тават.
Са ширин ашкъьидин ава цавара,
Минет хьуй, чилерал аватмир, ават...

19.03.1999

МИЛИ ГАФ

Заз кІанзавайд - са мили гаф,
Ви кІвачерихъ яйлахни чІаф
ЭкІяда за, на лагъайтІа.
Заз кІанзавайд - са чими гаф,
Шуршур ийиз, алахъиз каф,
ВацІ жеда зун, вун атайтІа.

Зи эрзиман - са экуъ пел,
Ахъая чин, алуда хъел,
ЧІалалди ша зун паталди.
Масадбурун атІана гел,
Тек зун къуна хурун синел,
Ая метлеб на мукъвалди.

Зи вил гала ви рахунрик,
Зи вил гала ви акунрик,
Ихтилата ширин-ширин,
Шадара зун, муг квахъай нуькІ.
Юзадачни къеневай рикІ,
РахайтІа вун серин-серин?

КІани ятІа и мурад заз,
Алахъ мийир вун хатур хаз,
ВерцІи гафар аваз чІала,
Ша зи патав къачуна наз,
Зи кІаниди, чир хъурай ваз,
Зи мецел тек ви тІвар ала!

09.04.1997

ЖЕДАТІА

ЦІуд сефер, виш сефер, виш агъзур сефер
Заз верціи гафар лагъ, кІани гафар лагъ.
Ви мили чІаларик цІигел тир зи рикІ,
И гафарин къене цІрадачни лагъ?

Ви масан рахунихъ яб акалин за,
Лагъ агъзур сеферда, лагъ галатир къван.
Заз гафар жагъура на хъуьтуьл, таза,
Са иер макъам хъиз атурай ви ван.

Нугъатдин гафар икІ куьтягъ хъайила,
Жувалай туькІуьра цІийибур вуна.
Гафарик чим туна, на ифин туна,
Яргъала чІаларин къайибур вуна.

Вучда кІунчІарикай кІватІна суварай,
Алаха зи винел гафарин цуьквер.
КичІевал гъидани мичІи йифери,
РикІе куькІуьнайгІа гафарин эквер?

Са къайи булах хъиз авахъа секин,
Са шагъвар алаха зи мекерилай.
Гъахъа зи хияпра, гъахъа фикирра,
Вил атІуй, къакъуда зун рекъеривай.

Щуд сефер, виш сефер, виш агъзур сефер
Заз верцїи гафар лагъ, кьил элкъведайвал.
Жуван чІаларивди алцурара зун,
Са чІехи ашкъидихъ рикІ кьекъведайвал.

Эгъ, икъван верцїи гаф лугъудалди на,
Тек садра зи рикІе гъахъа, вуч жеда.
Ана муг авунвай чара ашкъидин
Виш агъзур сузаяр эха, вуч жеда.

Зи гъамар акуна, зи тІал акуна,
Ви къариб ашкъидин кІеле цІуьдатІа?
Ви къени къилихрихъ къаних я зи рикІ,
Заз верцїи гафар лагъ гила, жедатІа...

03.09.1996

ЧЕТИН ТУШ

Хайибуру тIарайла рикI,
Жеда чара атIана.
Зун гьамарай акъудда икI,
Ви хиялди атана.

ГъарикI хъана вун акваз кIанз,
Хъиткъинда хьи, къене рикI,
Вун такурла сакIани зи,
Хъвер акатдач пIузаррик.

Вун рикIел гъун бес жеда заз,
Зун харари гатайла.
Ви хиялар дарман я заз,
Зун кIевера гъатайла.

Гъар вядеда, гъар чIавуз вун
Зи мурадрин кимелла.
Лув гайила цаварава,
ЭвичIайла чилелла.

Чун сад садаз запабнава,
Гиман физмач чарадал.
Вун къисметда гъатай къалай,
РикIе амач маса тIал.

Ви хиялрик къекъевезва зун,
Хъайила тIал зал аруш.
Дуьньяда вун ава лугъуз,
Заз дерт чIугван четин туш!

21.09.1996

ЭВЕРУН

Гъинава вун, зи масанди, жуванди,
Зи бахтунин хуш бередин, чІаванди,
Гатфарин цуьк, зи тамунди, суванди,
Ша акъатин чун чуьллериз гъил-гъиле.

Хару кард хъиз ша зи патав, лув гана,
Таза тар хъиз пеш ахъая, шив гана,
Икъван гагъда на ви ашкъи нив ганай?
Чир жедатІа заз чин-чина, вил-виле?

Секин жемир, гафара заз, гафара,
Ви ван гъатрай тамарани чІафара,
Агата зав, рикІин къене гатфара,
Гар акъатрай, акъурла чун пел-пеле.

Цуькверикай цІвелер ая, киф ая,
Зи лацу лиф, заз са дадлу миф ая,
Цавун юкъва ша захъ галаз йиф ая,
Экуьналди ацукъин чун къил-къиле.

Хкаж хъайла зун ви виле тепе хъиз,
Зи гъапарай авахъда вун чепе хъиз,
Юзада зун шагъвар акъур лепе хъиз,
Аквада ваз зи ашкъидин гъуьл гъеле.

Вацран кІаник туькІуьрда ваз тавдин кІвал,
Пехил хъана вал, гъетери твада къал,
Зи ашкъидин, муьгъуьббатдин къакъан къвал,
Ша ая зи хвешивилин сел силе.

24.10.1996

ЗУН ЦАВАРАЙ АТАНВА

Зун тахтунлай авудмир,
Завай и кар эх жедач.
Зун чилерив агудмир,
Заз хьфидай рехъ чидач.

Чилинви туш ваз чидай,
Зун цаварай атанва.
Заз цийи гьам гьимир на,
Зун гьамарай хтанва.

Атанва зун масанай,
Авачни ваз хабарар?
Ашкьидикай рахамир,
Я ам михьиз тапарар.

Есир хьана гьиссерин,
Селдин хурук акатмир.
Суйгьуьр хьана амуька,
Вун зи вилай аватмир.

Заз яргъарай экв ракьуз,
Пара мукьув агатмир.
Чаравал я санал хьун,
Вун зи гьилай акьатмир.

Зун рекъивай ийимир,
Зи шарвалан цавар я.
Ихтилатмир чиликай,
Зун цаварин тавар я.

Зи секинвал къакъудмир,
Авудмир зун ахварай.
Зи луварар хамир на,
Эвера заз яргъарай.

ГАФ АВАЧ

И дуьньяда гьалин лугьуз шад девран,
Са бендедин мурад ятIа ви гьил кьан,
Ви япара мани ятIа адан ван,
И дуьнья хупI иерди я, гаф авач.

Цуьквер вири ахьа жеда вун патал,
Риг алахда илгьамди гуж гун патал,
Кьуьд яргьализ, гатфар хуьзвай вун патал,
Аламатар ви ярдинд я, гаф авач.

Са гьиле цIай, са гьиле яд авайди,
Са пата кьуьд, са пата гад авайди,
Жагьидач ваз ви ярдин дад авайди,
Ам шелни я, ам хьверни я, гаф авач.

Садан хатур хайитIа на, геж мийир,
Гевил кьадай саягьни, дуст, ая чир,
Муьгьуьббат я и дуьньядин дад, хийир,
Ам гужни я, ам зверни я, гаф авач.

Регуь жемир, эй инсанар, лугьуз чан,
Муьгьуьббатдив ацIурай куь руьгьни тан,
АкI хьайитIа деврандивай жеч дуван,
Хаз тахьана садан перни, гаф авач.

СВАС ЖЕДАНИ

Я лезги руш, лагъ вуна заз,
Вавай рикІ зав гуз жедани?
Ваъ лугъумир икъван хъел кваз,
Зун икІ ви цІук куз жедани?

Я лезги руш, лагъ вуна заз,
Вавай зи рикІ хаз жедани?
КІанидан тІвар мецел алаз,
Чарадан гъил къаз жедани?

Я лезги руш, лагъ вуна заз,
Икъван иер наз жедани?
Лацу лифрен дамахар гваз,
Вун зи кІвале свас жедани?

27.04.1997

ВУН АВАТІА

Вун аватІа, регъят я рикІ,
Яргъал туш заз пел, къуза.
Ви акунри, ви рахунри
Агуддач зав гъам, суза.

Вун аватІа, жегъил я зун,
Зи дамахар сусанд я.
Зи дердерни жеда тІимил,
Заз тІал чІугван асанти я.

Вун аватІа, заз гъар са кар
Цуьк атІун хъиз мили я.
Вун аватІа, сабурлу я,
Секин я зун, сили¹ я.

Вун аватІа, ава зунни,
Иер я зун, яр я зун.
Вун авачтІа, и дуьньяда
Алатна фей къар я зун...

16.07.1997

¹ *Сили - лазим*

КІАНДА, КІАНДА

КІанда, кІанда, заз вун кІанда...

Халкъдин манидай

КІанда, кІанда, заз вун кІанда,
Гатун цикІиз къайи яд хъиз.
Чанда, чанда авай ви ашкъ,
Хуьда за яр, вилин хад хъиз.

Камда, камда дердерилай,
Лугьуда гаф алакьир къван.
Гъамда, гъамда хиялри зи,
Гъилер вавди агакьир къван.

Ванда, ванда зи гафари,
РикІиз чими манияр хъиз.
КІанда, кІанда лугьуз-лугьуз,
Агатда вав кІани яр хъиз.

ГЪАРИКІ ТАМИР

“Начагъ я зун”, - лагъана заз,
На зурзазвай ванцелди.
“Инадзава тІалари заз,
Лугъуз жезвач мецелди”.

ИкІ лагъана кис хъана вун,
Тамамарна жуван гаф.
Цавара Рагъ куькІуьннаваз,
Зи хиялриз къвана марф.

Диде квахъай аял хъиз зун,
Шерзум хъана, ацІана.
Хажалатри, хифетри зи
Мурадрин рехъ атІана.

Акъвазайд хъиз хъана заз вахт,
Дад амачиз уьмуьрда.
Хъухъвана фу, цІивин хъана,
Зи бахтунин тІанурда.

Ялар хъана акваз-акваз,
Гъайиф хъана заз, гъайиф.
Ви тІалариз минетна за:
“Ша, зи чандиз хъуьх илиф”.

Гаф тІалабда акъурда хъиз,
Акатна захъ са юзун.
На лугъуди, са ни ятІа
Зи далудиз яна кІун.

Са ни ятIа агатна зав,
Чуькьвена зи хура рикI.
Вун рикIеваз секиндаказ
Къачуна за ви тIал икI.

Къил аватна гъилерал зи,
Аман квахъна, мичIна вил.
ТIалари заз гъад къур чIавуз,
Зи кIвачикай фена чил.

Алатна вахт, хъана няни,
Къуна вакай за хабар.
“Хъсан я зун”, лагъана на, -
“Ачух хъанва зи гъалар”.

Зун бахтлу тир тIалдин къене,
Ви гъалар дуьз хъхъунал.
Заз дуьнья бахшнавай хъиз тир,
Гъуцари икI авунал.

Гъазур я хъи, зун гъар гъилда
Къабулиз ви тIалар икI.
Ингъе вуна садрани зун
ГъарикI тамир, вахъ гъарикI!

АЛАТНА ВАЧ

Чепелукъ туш зун ваз чидай,
Гьар цуькведал элкъвез жедай,
Ша лагъайла патав къведай,
Алахъ мийир зун рикIе тваз,
Амукьда гъа, вун къил гатаз.

За рикI ганва са чарадав,
Гуз жедай туш ам гъарадав,
Гъил вегъемир зи къарадал,
Зи цIаяри алугда вун,
ЦIук галачиз амукьда вун.

Къекъвераг хъиз гъаб ахъайна,
Ашкъ кIан жемир дерт элягъна,
РикI сумаг туш, фад эКIяна,
Илифардай шумуд са яр,
Беса, зи рикI мийир на тIар.

Алахъ мийир туьгъмет ийиз,
Шел-хвал ийиз, хифет ийиз,
Зун булах я, къайиз-къайиз
Авахъзавай, атIутI на кIвач,
Алатна вач, алатна вач...

11.07.1996

АТАНВА ВУН

Зи уьмуьрдиз акваз-такваз,
КичІез-кичІез атанва вун.
Ви къисметди рехъ алудна,
Зи жигъирда тунва вун.

Вун чиликай хкатнавай,
Булах хъиз тек авахъзава.
Ялгъузвили штІумайла,
Зи ятарик какахъзава.

Чилин дерин къатарай къвез,
Жув-жувазди ргазва вун.
Ви булахда яд тахъайла,
Къур акъатна къуразва зун.

Чилин кІаник сад садалай
Аруш хъанва чи дувулар.
Икъван иер муьгъуьббатди
Кутунвайд я чахъ луварар.

Ви уьмуьрдиз вазни течиз,
Секин-секин атанва зун.
Зи къисметди рехъ алудна,
Ви жигъирда тунва зун.

16.12.1995

ТАБ РАХАМИР

И дуьньяда эхиз жеда
Завай гьар са татугайвал.
Дуьз лагьайтIа, уьмуьрда зи
Тимил хьана кутугайвал.

Пара хьайтIан рехне, гьалатI,
Зи крарихь кьенин, шазан,
Масабурун гунагьрилай
Гьил кьачуда гьамиша за.

Зи кьилихрин тек садалай
Рази я зун лап рикIивай.
Заз кьаб алаз рахаз чидач,
Чуьнуьхарна гаф рикIевай.

Пакагьан югь фикир тийиз,
Лугьуда гаф хцидаказ.
Тапархьанар такIанда заз,
Алцуардай верцIидаказ.

КIанзаватIа ваз зи хатур,
И зи гафар бейнида тур.
Заз садрани рахамир таб,
Завай адаз гуз жедач таб.

04.02.2004

ЖЕДАНИ?

Тимил тирни авай дердер,
Вучиз на и кар авуна?
Ялзавайди Тимилди хъиз,
Мадни зурба пар авуна.

Бес туширни чӀугур тӀалар,
Вучдай на рикӀ тӀар авуна?
Къахчуна экв, ракъана мичӀ,
Вучиз дуънья сар¹ авуна?

Гъавалат яз рекъерал зи,
На жигъирар дар авуна.
АлакъдатӀа хиялра зи,
Руг ийимир, гар авуна.

Лагъ, гъарам фу гъикӀ чрада,
Вуна зи цӀал хъар авуна?
Куъз герек я яргъи уъмуър,
ГъалзаватӀа хар авуна?

Чара багъдин бегъердивди
Агат мийир бар авуна.
Хъуъреда зал элни уба,
Жедани вун яр авуна?

17.10.1996

КВАДАРДА

Вун хъел жемир захъ галаз,
За рикџин пад квадарда.
Какахъда зи вахтни чџав,
Гъафтедин гъяд квадарда.

Тарар вахтсуз алахъда,
Пешер къацуз авахъда,
Суварин гъал какахъда,
Ваџари яд квадарда.

Икъван залум тџул жедан?
Икъван яргъи зул жедан?
Хъиле икъван фул гъидан?
Уъмуърди гад квадарда.

Зи мурадди къада муч,
Ви хъилериз лугъун вуч?
Ялиз жедан гъамун куъч?
Дуъньяди дад квадарда.

07.03.1996

ЗУННИ ВУН

Гагь квадариз, гагь жагъурдай къасариз,
Чи рекъер гьикI дуьшуьшарна йисари?
Хабар къазва акур-акур ксари:
Вучиз икъван масан хъанва зунни вун?

Акъваз жезмач чавай мад чун такуна,
Ял жезамач залан парар тек къуна,
И дуьньядин вири дердер чIугуна,
Муьгъуьббатдин хизан хъанва зунни вун.

И хизандин буба вун я, диде зун,
Ифирнавай къул вун хъанва, диге зун,
КIанивилин чIавар вун я, вяде зун,
Ни лугъуда, масад хъанва зунни вун?

Чи ашкъидин кIватIиз хъанвач гьеле бар,
Чакай гьеле туькIуьрнавач улубар,
Авани лагъ гекъиг жедай кIалубар?
Чун икI фадлай жуванд хъанва - зунни вун.

Заманади хажалатар гана хьи,
Чи мурадрин гзаф хилер хана хьи,
Яш алатна, уьмуьр гъиляй фена хьи,
ЯтIани чун жаван хъанва - зунни вун.

Бахтуни чаз бахтлувилин гьал гурай,
Рази я зун, ара-ара тIал гурай,
ТакIанбуру хвеша хъана талгъурай:
Къакъудун хупI асант хъанва зунни вун.

БУЛАХДАЛ

ГАДА

Чалал къвезва вири уба,
Муъгъуъббат гъикІ ийин туба?
Хуър ксайла вун чинеба,
Ша иерди, Чар булахдал.

РУШ

Къамир вуна зи тІвар пара,
Йис алатрай, я зун кІура,
Твамир на зун сиве-сара,
Зун къведайд туш гъар булахдал.

ГАДА

Ша, ви гъиссер ширин жеди,
Михъи жеди, дерин жеди,
Ви рикІ секин, серин жеди,
Ала шагъвар, гар булахдал.

РУШ

Зун назлуд туш, наз ийидай,
Захъ гаф авач ваз ийидай,
Кар амачни заз ийидай,
Акъудиз икІ къар булахдал?

ГАДА

Яргъи йифер гъикІ акъудин?
Вун ахварай гъикІ авудин?
За рикІелай гъикІ алудин?
Мийир зи рикІ тІар, булахдал.

РУШ

Макъамрикай суза жеда,
Суван цуьквер юза жеда,
Зи хъуьтуьл рикI таза жеда,
На ягъайтIа тар, булахдал.

ГАДА

Зи вил вуна рекъе тамир,
Элдин гафар рикIик къамир,
“Аквада чун” лугъуз жемир,
Зун жеда са тар, булахдал.

КЪВЕДА САНАЛ

Варз атайла акъатда зун,
Ви гелера мад гъатда зун,
Къе ашкъидив агатда зун,
Ша, зи кIани яр, булахдал.

ЛУГЪУЗ ХЪНАЧ

Буна гьикI лагъанай: “Зун яргъал рекъиз,
Къе рекъе гъатзава, са варз вуч я къван?”
Завай лугъуз хъанач: ша, икI рахамир,
Са варз са уьмуър я, къанницIуд йикъан.

Гъар са югъ къанникъуд сят тушни бес,
Абур гъисабдалди зи рикI галатда.
Сятдихъ авачни пудкъад декъикъа,
Вахтунин хурукай лагъ, гъиниз катда?

Вучда вун тахъайла за шадвиликай?
Вун галаз гъамара аваз жеда зун.
Вучда чимерикай вун авачтIа за?
Ви рекъер хуьдалди аяз жеда зун.

Завай лугъуз хъанач: вун авачирла,
Алахъда дуьньядин, алахъда навар.
Туькъуьлвал акатда чIимел йикъарик,
Накъвада эхъведа чилерни цавар.

Гъеле ракIарилай гел атIанвачиз,
Кватнава рикIикай чаравилин къван.
ФизватIа, хъсан рехъ! Бес вучиз буна,
И дуьнья авунва заз икъван такIан?..

12.01.1997

ТАТАЙТІА...

Ишезва, хъърезва зи рикІ цай галаз,
Къвезва зи мили гар, къвезва гъай галаз,
Са тІимил ифин кваз, са кІус къай галаз,
АтайтІа гъарай я, татайтІа шуван.

Къвезва зи дили сел - къвалар чукІуриз,
Зи къенер кукІвариз, гъиссер чукуриз,
Къвезва заз инадиз, хъухъваз, чІагуриз,
АтайтІа залум я, татайтІа яман.

Им гъихътин кІанивал, гъихътин кІанид я?
Зи рикІиз тІал хъурай лугъуз гайид ян?
Масадав гуз тежер масанд, хайид я,
АтайтІа зиди я, татайтІа жуванд.

Илчияр рекъева, ракъанва хабар,
Зи вири кІвалахар авунва тапар,
Гъакимар гъазур я, хкажна япар,
АтайтІа силис я, татайтІа дуван.

21.19.1996

ВУЧДА НА?

Пехъи гар хъиз къарагънавай ашкъиди,
Рекъер, муькъвер чуклурайтIа, вучда на?
Ви гъиссери къил хкажна нагагъдай,
РикIе вулкан куькIуьрайтIа вучда на?

Са верцIи таб аруш хъана ви тандал,
Са верцIи тIал гьалтайтIа вал, туна къал,
Са верцIи тIагъ дагъ хъайитIа ви хурал,
Маса дагълар чуклурайтIа вучда на?

Суракъиз на экуь къилих, экуь чин,
ЛугъузватIа “яр” яралай экуьнин,
И нур галай муьгъуьббатдин экуьни,
Маса эквер туьхуьрайтIа вучда на?

АмукъайтIа вили къурдахъ вил галаз,
АкъатайтIа рикIин гафар шел галаз,
ГъужумайтIа вал гъамари сел галаз,
Фикирри вун чIагурайтIа вучда на?

АватIа вун сефил, чара атIана,
Садан рекъер хуьз аватIа датIана,
Эхир са къуз кIанивили къатIана,
Вун вахъ галаз куклурайтIа вучда на?

15.10.1996

ВИЛ ГАЛА

Зи киферив кьугъвазва мад зулун рагъ,
Тумерзава хьуьтуьлдаказ ви саягъ -
Ифин галаз, ялав чклиз тупарай.
Вил гала зи, ви гьилерик вил гала.

Навар, рангар дегишнавай дуьньядин,
Элкьурнавай жув галайнихъ дуьнъяд чин,
Чирнавай заз дуьнъя нинд я, дуьнъя нин,
Вил гала зи, ви хьилерик вил гала.

Вун татайтIа, жив къвада зи мекерал,
Ша акьуда зун къаярай, мекьерай,
Агъзурд фена, агъзурд авай рекьера,
Вил гала зи, ви гелерик вил гала.

Таб тийидай, кар течидай татугай,
ХкатIайд хьиз зи къисметдиз кутугай,
Йифиз-юкьуз зи гуьгьуьна галтугай,
Вил гала зи, ви вилерик вил гала.

03.10.1996

ЯР

Хъуьхъвер - некъи,
Вилер - экъи,
Гафар векъи
Жедан, яр?

Гана эвер,
АвуртIа хъвер,
Ви рикIин пер
Хадан, яр?

Гуьнед пелел,
Авуна хъел,
АтIана гел
Фидан, яр?

Цуьквер - сува,
НуькIер - цава,
Ашкъид гъава
Гъидан, яр?

Ваз зи цIали¹,
ЯтIа сали²,
Зун ви вили
Къадан, яр?

¹ *ЦIали* - макъам

² *Сали* - кIани

Вун зи лукъман,
Вун зи гиман,
Садра мугъман
Къведан, яр?

КІам - дегънедин,
Тар - дендедин,
Вун - бендедин
Жедан, яр?

27.12.1995

ВУЧ АВА ВИ МАРАДА

Я некъи руш, некъи руш,
Зи верцІи руш, векъи руш.
Агата зав, агата,
Тахъурай ваз мекъи руш.

Вуч ава ви марада?
Алщурда вун чарада,
Агъзур рушан арадай
Вун лугъузва рикІи руш.

Хад хъиз вили хуьда вун,
Цуьк хъиз гъиле къада вун,
Гъи патахъай къведа вун?
Вил тухузва рекъи руш.

Вилерал шел агана,
Лугъумир: “Эл агана”.
ФейтІа зун гел атІана,
Гъалтда вал са фекъи руш.

АтІудачни ви къарай?
Курай, вун зи цІу курай.
Лагъ, чи мехъер мус хъурай?
Зи рикІ алай лезги руш?!

16.07.1996

РИКІИ ЧІАЛАЗ КИЛИГЗАВАЧ

РикІи чІалаз килигнайтІа,
Вун кьадай за яр лугьуз.
Вири крар эхдай за ви,
Зи ашкьидин пар лугьуз.

РикІи чІалаз килигнайтІа,
Ви рехь, ви гел хуьдай за.
Виридавай кьакьудна вун,
Зи уьмуьрдиз гьидай за.

РикІи чІалаз килигнайтІа,
Адаз тек вун кІан жедай.
Вилериз са вун аквадай,
Япара ви ван жедай.

РикІи чІалаз килигзавач,
Вун лугьузвач, вуч ийин?
РикІин рак ваз агал ятІа,
КІвалин рак гьикІ ахьайин?

01.03.1996

ТАВУРАЙ

Хъен алай, таб галай рагъул гъиссери,
РикI ацIур тавурай, ацIур тавурай.
Муд квачир, дад квачир сефил йисари,
Вун алцур тавурай, алцур тавурай.

Акьулдин ихтияр рикIив вугана,
Лугьумир, самарин цIаяри кана,
Элкьуьгъ и рекъелай есир тахъана,
Къил квахъай гарари ваз кIур тагурай.

Жуван къул, жуван муг, жуван бахт туна,
Гъинал къван фида вун, масдан бахт къуна?
И фана дуьньядиз лугьуз мах вуна,
Хъуьремир, аямд вун ишир тавурай.

16.09.1996

АТІАЙ ГАФ ЛАГЪ

Ваз лугъудай са гаф ава,
Лугъудани, лугъудачни?
За жуван рикІ вав аманат
Вугудани, вугудачни?

Зи гъиссериз ви хура муг
Жагъидани, жагъидачни?
И верцІи тІал на захъ галаз
ЧІугвадани, чІугвадачни?

Чи бахтунин цІийи эквер
КуькІуьрдани, куькІуьрдачни?
Чна санал ашкъидин кІвал
ТуькІуьрдани, туькІуьрдачни?

Жаваб це тІун, за илчияр
Ракъурдани, ракъурдачни?
АтІай гаф лагъ, за маса яр
Жагъурдани, жагъурдачни?

02.02.1996

МИЛИ-МИЛИ

Дерт ава захъ -
Туькьуьл-туькьуьл.
Секинра зун,
Хъуьтуьл-хъуьтуьл.

Зун хурал яхъ -
Жими-жими.
Заз гафар лагъ -
Чими-чими.

Вил вегъена
Мили-мили,
Хъуьруьра зун
Дили-дили.

Ихтилата
Хъсан-хъсан,
Дустарикай,
Масан-масан.

Аял хъиз за
БицӀи-бицӀи,
Чал ахъайин
ЦицӀи-цицӀи.

РикӀ алазди,
Хару-хару,
Къугъвадайвал
“Кару-кару”.

Алуда циф
Купа-купа.
Къахчу гъамар
Нупа-нупа.

Щурура дерт
Ара-ара.
Шадара рикІ
Пара-пара.

Умуд гана
Киле-киле,
Хуш гафар лагъ
Силе-силе.

Бахтлудаказ
Юаз-юаз,
Агата зав
Жуаз-жуаз:

Щранан дерт -
СтІал-стІал?
Алатнан тІал -
КкІал-ккІал?

Килигна ваз
Мили-мили,
Хъуьрен рикІяй
Дили-дили...

28.03.1997

ИЕР ВИЛЕР АВАЙДИ

Иер вилер авайди,
Вилер рикІин гуьзгуь я.
Ви рикІе вуч аватІа,
АквадатІа гуьзгуьдай?

Чуьнуьх мийир закай сир,
Куьз герек я часпарар?
Икьван миxьи вилери
Ийидани тапарар?

Мус куьз жеда фикирар,
Ви хиялрин селлерай?
Зун суьгьуьрдай акьуда,
РикІ кІелдайвал вилерай.

Ви вилер вуч дерин я,
Ранг кьачунва цуькверин.
Зун дердинай дили я,
Эхьенар гвай экверин.

На ви иер вилерив
Килигзава аял хьиз.
Вуч лугьун за кьил рехи,
РикІ хьуьтуьл тир аялдиз?

28.02.1997

КУЪЗ ГЕРЕК Я?

Гъиссерилай алахъиз звал,
Дили гар хъиз сефил я гьал.
Ша, зи илгъам, аруш хъухъ зал,
Туна рикIе са верцIи тIал.
Силиса зун, кутуна къал,
Инада заз, атIана ял.
АтIутI, кIара зи рикIин гьал,
Рахаз тамир, ая зун лал.
Зи генг рекъер хкатIа сал,
Зи мураддин къурура хвал.
РикI тIара зи, ягъана хал,
МуътIуьгъра зун, авуна вал.
АлакьдатIа чира заз къал,
Адан кимел къвез жедайвал.
Ахъая зи бахтунин фал,
Ша, чира заз ашкъидин чIал.
На тIурфанар ракъура зал,
Дагъ хъиз хъурай ви аскIан къвал.
Муьгъуьббатдив абада сал,
Галат тийиз кхъин за кал.
АватIа захъ ашкъидин кIвал,
Куъз герек я дуьньядин мал?

13.03.1997

ЯГЪАЛДИ

Мад хатур хана зи клевелай вуна,
Туна зун ялгъузди, риклин пер хана.
Вуч гъатна ви гъиле зав гъамар гана,
Чан зи ягъалди, чан зи ягъалди.

Бахтунин дагълар къуна маргъалди,
Фена вун мадни, фена яргъалди.
Гуънеяр туна, гъатмир даркалдиз,
Чан зи ягъалди, чан зи ягъалди.

Лугъумир, дуъньядин рекъер пара я,
Лугъумир, вахъ кудай риклер пара я.
Уъмуърда саврухар, мекъер пара я,
Чан зи ягъалди, чан зи ягъалди.

Авани ваз лагъ, залай мукъвалди,
Къатмир зи гъиссер вуна мукалдив,
Клар хъайтла садра, жедач акалдинд,
Чан зи ягъалди, чан зи ягъалди.

ВИ ГУЪГЪУЪНАЛ

Зун - вил, вун - экв,
Такурай заз
Валай гъейри
Са маса рекѠв.
Вун - югъ, зун - йиф,
Вун - Рагъ, зун - Варз,
Чи цавариз
ТакѠан я циф.
Зун - рикѠ, вун - тѠал,
Лагъ, гъикѠ хъурай
Вахтсуз атай
Мугъмандин гъал?
Вун - кѠукѠ, зун - ким,
ЦѠурурна жив,
Чукурна къай,
Акъуда чим.
Зун - таб, вун - гъахъ,
На лугъузвай
Гъар гафунин
Я зун чѠалахъ

Вун - цѠай, зун - яд,
Ви гъавадал
Цуък акъудна,
Гъида за гад.
Зун - мез, вун - чѠал,
Ша, рекъе фин
Къвед саналди,
Тавуна къал.
Вун - раб, зун - гъал,
Гъиниз фейтѠа,
Алазва зун
Ви гуъгъуънал...

АССА

Са рушани са гадади
Къуъл ийизвай чи къайдадив.
Лугъун тийиз са гаф маса,
Гъарайзавай: “Асса, асса!”

Йигин къуълун чаз хас я,
Асса, къегъалар, асса!
Къуълзавайд виклегъ кас я,
Асса, таватар, асса!

Цавай чилел эвичІнавай
Къве лекъ тиртІа къве масанди?
Иердаказ лув ахъайна,
Сирнавзавай хупІ хъсандиз.

И успагъи къуълуни гъикІ,
Юзурзавай къеневай рикІ.
Аван ихътин са къуъл маса,
Асса, “Лезгинка”, асса!

КІвачерикай хкатиз руг,
Са къуълуна са халкъдин руьгъ.
Къачуз жени гъунар маса,
Асса, лезгияр, асса!

ЯРАН РУШ

Яран сувар алуќнава, Яран руш,
Зазни рикѐ са тѐлалабун ава хир.
Яран шагъвар галукънавай Яран руш,
Мурад кѝилиз гъикѐ акъудин, ая чир.

Яран сувар кутуграй чаз, Яран руш,
Рикѐи кѝунвайд кѝисмет хъурай гъарадаз.
Ша лагъайтѐа, кѝведани заз, Яран руш,
Тахъайтѐа вун гузвани лагъ, чарадаз?

Яр атанва, килига заз Яран руш,
Суваб жечни вун хъайтѐа заз Яран свас?
Бармак тунва ви бахтавар раќѐарихъ,
Рекъе тур зун на суварин паяр гваз.

20.03.1999

ИМ ВУН ЯНИ?

Я цуькверин ухшар авайд,
Вун цуькведиз элкьвенвани?
Я вилерал накьвар алайд,
Вун чигеда эхьвенвани?

Вун чи пата илифнаван?
Ви хьилен яд элцифнаван?
Вучиз ви ранг кьекьифнава?
Вун цифери чуьхвенвани?

ТуькIуьр мийир фикирд гуьне,
Мугда за ви рикIин кьене,
Кутан тийиз ашкьид бине,
КIанибур тек кьекьведани?

Гьатнава зун ви гелера,
Ви гьиссерин гур селлера,
Бейгьуш я зун ви ригера,
Им вун яни, ви хьен яни?

ПОЭМАЯР

ЧІАЛАКАЙ БАЛЛАДА

Сада зи рехъ атІана,
Ягъанатдив лагъана:
«Вуч чІал я чахъ авайди?
Жаваб це заз жуванди.

Ванер аку «тІ»-завай,
Ванер аку «кІ»-завай.
«ЦІ»-яр аку - цІай галай,
«Къ»-яр аку - къай галай.

«Хъ»-диз килиг, пІузаррай
Акъудзава къал, гъарай.
Гаф юкъвалай кІарзава,
Рахайла туьд тІарзава».

Ада са агъ чІугуна,
Мадни баян хъувуна:
«Авайвиляй ихътин чІал,
Чун жен герек вири лал.

Ахътин чІалар ава хъи,
Рагъ хъиз рикІиз я чими.
Ван атайла рам жеда,
Ван татайла гъам жеда».

Патан чІалар вине къаз,
Секин хъанач ламатІ кас.
Гагъ хъуьрез, гагъ чІагана,
Шумуд чІалал рахана:

«Садакайни чуьнуьхдач,
Субутизни алахъдач.
Зи гафар я вири гъахъ,
Бегъем тир чІал авач чахъ.

Я стха, за дуьз лугъун,
Регъуьзва заз рикІивай.
Ихътин зуракІ чІала чун,
Ийизва хьи, рекъивай».

Рахана ам датІана,
ЗатІни фагъум тавуна.
Чизвайди хъиз дегънеяр,
Кутаз чІалак рехнеяр.

И ягъсуздан мецевай,
Гафар эх жеч рикІивай.
Чанда лезги цІай аваз,
ИкІ лагъана за адаз:

- Зи чІалакай аваз хъел,
Рахамир мад вун, киса.
Ви рахунри зи рикІел
Гъана хуьруьн са къиса.

Алудиз хупІ четин кър,
Чи хуъре са паб авай.
Залан шешел, залан пар
Ялдалди юкъ какванвай.

Алахънаваз икІ кьил хуъз,
Адан чара атІанвай.
Дуънъяд винел фагъирдиз
Зулум пара акунвай.

Тек са кардал шад тир ам,
Бахтлуди хьиз къецикай.
Алим хъанвай, дидедин
Лекърез ухшар хцикай.

Ада фад-фад шегъердиз
Пай ракъурдай чІехидиз.
ГъакІ ятІани веледди
Гъай гудачир дидедиз.

Гъич Аллагъдин саламни
Ракъурдачир яргъарай,
Сефил хъанвай дишегъли,
Чанда гъатна лал гъарай.

Ажуз кърари пашман яз
ТІушунзавай тІалари,
Цава нуькІер иширдай
Адан дертлу чІалари.

Вилин ахвар квахънавай,
Гъикъван ч'ав тир дидедин.
Ам гелерик цигел тир,
Вичин хайи веледдин.

Рехъ хуьдалди галатна,
Йикъар-йифер алудиз,
Рух маса гай пулунив
Рекъе гъатна Бакудиз.

Къуна мадни пар, кула,
Аваз гъебеяр к'ула,
Шегъер тирвал суракъна,
Хцин к'вализ агакъна.

Адан к'вал-югъ царц'евай,
Бахтавар тир хцин югъ.
Ингъе рехи дидедин
Ат'узвачир вилин нагъв.

Свас кефина, чагъинда,
Хтуларни вервец'и тир.
Бес вучиз и дидедин
Туьтуьнай фу тефиз тир?

На лугъумир, гадади
Хъилияй п'узар жакъвазвай,
Адаз вичин хайиди
Къекъвераг хъиз аквазвай.

Цуру пекер, цуру шал
Чудгун жезвай михьидиз.
Са къат алух авач жал,
Фикирзавай, къаридиз.

Вучиз ада къачузвач
Цийи валчагъ, цийи пек?
ГьикI хъана и къариди
Гайиди я зазни нек?

Бес вучиз ам шегъерда
РахазватIа лезгидал?
Зун гьикI дуьшуьш хъайид я,
И малкамут къаридал?

Лезги чIал ван атайла,
Физвай чилий-чилериз.
Хва дидедив рахазвай,
Килиг тийиз вилериз...

Дидед пуд югъ пуд виш тIал,
Пуд йиф пуд виш дерт хъана.
ВучдатIани чин тийиз,
Ам кIевера акIана.

Къуд лагъай къуз яралай,
ЦIар яна и кIвалелай,
Садазни чир тавуна,
Хуър галайнихъ элкъвена.

* * *

Къураба хъиз квадарна,
Хайи велед, хайи тІул,
Гъатна месе дишегъли,
Акъат тийиз чандай фул.

Вилер гана
Чал кІевиз къур,
Намус хвена
ТІвар чІехиз къур,
Лезги чилин
Эл виниз къур
Къуьчхуър Саид
Алаз рикІел,
Шел акъалтна
Дидед вилел:

«Ашукъ Саид,
Чалар верцІид,
Лагъ са мани,
РикІиз кІани.
Залум Мурсал
Жервал усал,
Чуьнгуър къуна,
КІела вуна.
И Ватандиз
ЧукІурай ван,
Ая зи чІал
Мадни кІубан.
АтайтІани
Пехъи Мурсал,
Дегиш мийир
На кІусни гъал.

Ада кве вил
Акъудна ви,
Эха, эха,
Эха, Саид.
Чуьнгуьр гъиляй
Къакъудна ви,
Шехъа, шехъа,
Шехъа Саид.
Къанвай рикIиз
Вучда къван цIу?
Канвай рикIин
Къаяр аку!
И мандик
ЦIарар кутур,
КIар кумачир
Зи гурарик
КIарар кутур,
ЗуракIбурук
Зулар кутур.
Зи баладин
Фал ахъая,
Лал хъанва ам,
ЧIал ахъая.
Чир жедайвал
Зи чIалан дад,
Лагъ адаз са
Лезги баяд.
Зун уьмуьрдин
Къузадава.
ТIалди къуна,
Сузадава.

Ашукъ Саид,
Са макъам ягъ,
На чуьнгуърдал
Заз са гъам ягъ.
Чандал алаз
Ван агуй заз
Лезги гафар,
Верци аваз.
Зи къуьнелай
Къахчу парар,
Зи балкандин
Къахчу пурар.
Хана хьи, зи
Уьмуьрд гурар,
Къисмет я зи
Яргъал сурар.

Дерт чир хъана эл, уба
Дидед къилив атана.
Хуьруьнбуру адан гъал
Хъсандаказ къатана.

Къуд пата вил къекъуьрна,
Ада веси авуна:
- Квез веси хъуй балаяр,
Заз кимид я лугъумир,
И дуьньяда дидед члал
Алапехърев вугумир.

ИкI тавуртIа, тахъайтIа,
АтIудач чи сузаяр,
Члал квахъайтIа, къилел чи
Пара къведа къазаяр.

Садни хьи, сур авай пад
Чириз тахъуй хциз зи.
Адан хци гапурди
Хер авуна рикел зи.

И дуьньяда хайи муг,
Хайи диде кьинихай,
Вичин хайи ч'Алакай
Негь авуна, синихай

Веледдикай Ватандин
Къванни тахъуй, миресар.
Аллагъди т'Ал гана заз,
Масдаз тагуй, миресар.

Къуна ч'Улав цифери
А дидедин ахъа пел,
Ам кучукиз к'ВатI хъана
Вири уба, вири эл.

Йикъар-йисар алатна,
Дидедин сур куз хъана,
Адан ч'Ехи руьгъдини
Гададин рехъ хуьз хъана.

Эхир са къуз хтайла,
Сада салам къачунач.
Хайи хуьре ламатIдиз
Са ахъа пел ачунач.

Садани ам кваз къунач,
Сада адаз ганач гъай.
Саки дуьньяд эхир тир,
Цавай чилел къвазвай къай.

КукIвар хъана чкIизвай
Хайи дехме акуна,
Вичин гунагъ вуч ятIа,
Ам гъавурда акъуна.

Пуд югъ, пуд йиф алатна,
Адав садни раханач.
Дидедин сур гъинватIа,
Сада чка къаланач.

Жуванбурун арада
Чулав пехъ хъиз къекъвена,
Эхир чара атIана,
Ам шегъердиз хъфена...

* * *

Тамамарна и саягъ
За и гъамлу риваят.
Акур кар вилералди,
АлаMAT я, алаMAT.

Вучиз бязи ламатIриз
Чакай икъван хъел ава?
Чи Ватанда, чи чIала
Чи тарихдин гел ава!

Са халкъ рекъин паталди
Азар, ажал герек туш.
ЧIал такIан тир веледри
ИкI сад садаз гуда тIуш.

И кьиса ван хьайила
Къарай квахьна итимдин.
Килиг тежез садазни,
Кьил хуравай етимдин.

Дидед къадир течир кас,
Усалд туш чи хайи чІал.
Чи намусни, абурни,
Дамахни я лезги чІал!

ВерцІивилияй нез тежер,
Серинвилияй хьваз тежер,
КІанивилияй, кІанвилияй
РикІин кьене тваз тежер

Я чІехи чІал, хьсан чІал!
Я верцІи чІал, масан чІал!
Зи дердериз вун хьтин
Авач мелгьем маса чІал!

* * *

Шумуд йис тир авачир захь секинвал,
Шумуд йис тир и кьиса зи рикІевай.
За жуван дерт лагьана ваз, кІелдайди,
ТахьайтІа ам эхиз жечир рикІивай.

Гапурди хьиз зи рикІ атІай хциди,
Саврухар тир, тІурфанар тир, кьал тушир.
Вуч хьсан тир вичин хуьре лезгиди
Кучукайди са диде тир, чІал тушир...

14.04.1995

ПАЧАГЪ ЖЕЗ КІАНЗАВАЙ ЧИНЕРУГ

Пачагъ хкудиз кІанз
Къушар кІватІ хъанвай.
Гъар къушран хизанди
Сад лишан ганвай.

Гъармада вичин гаф
Лугъун паталди,
Лув гана атанвай
Чехи кІватІалдиз.

Юазвай межлисдин
Са пата картар,
Авай керекулар,
КІрна гарданар.

ЧупчІулав либасар
АлукІна пехъер,
Авазвай, магъледа
Авайд хъиз мехъер.

Агатна къвазнавай
Чалагъанни тІиб,
Куъз ятІа ван алаз
Рахазвай липІлипІ.

Яргъарай атанвай
Дурнани билбил,
Чубарук хъуърезвай
Къветрел алаз вил.

Къал къачуз, хъел галаз
Рахазвай туртур,
Цар ягъаз элкъвезвай
Кару, ийиз “курр”.

ДакІуниз, элекъиз
Секин тушир къукъ,
Гъазур тир гъар легъзе
Вилик кутаз хук.

Къушарин арада
Авай къаркъулув.
Бинбилиці атанвай
Яргъай, гана лув.

Гаф атІуз, хаха хъиз
Авазвай къемкъер,
Цугъзавай: “Садавай
Къаз жеч зи рекъер”.

ТІапІацІдихъ масакІа
Фурс акатнавай,
Чуьлдин верч атайла,
Къал акъатнавай.

Чаганвай, къузгъунди
Гана хур вилик,
ШикІликІдиз лугъузвай:
“Тахъуй сад шерик.

Залай викІегъ са къуш
Авач дуьньяда.
Къузгъунвал гадарна,
Зун пачагъ жеда.

Куьне сес гайитIа,
Авуна гьурмет,
За вири лешерин
Авудда кьимет.

Са гьиле гьахь кьада,
Са гьиле инсаф,
И кьилий лугьузва
За кьез жуван гаф”.

Чуьлдин кIек и кардал
Хьанвай лап мягьтел.
Арзаяр кхьизвай,
Чар туна метIел:

“Са чIехид кIанда чаз,
Тежедай шулу,
НубкI хьтин вервецIди,
Лекь хьтин гужлу”.

Межлисдин са пипIе
Лекьни авазвай,
Чинеруг усунин
КIане юазвай.

Кьушарин арада
Гьатнавай са кьал,
Виридаз чIехид жез
КIанзавайд я жал?

СакIани сад тежез
Гафарни чIалар,
Какахьна, чIур хьана
Кьушарин гьалар.

Лекъ кІвачел къарагъна,
И кар акуна.
Къушарихъ галазди
Меслят авуна:

“Хкягъун паталди
Са шарвал кири,
Лув гана цавариз
Акъатин вири.

Гъим хкаж хъайитІа
Гзаф къакъандиз,
Рази жен чун а къуш
ЧІехид хкягъиз”.

И гафар ван хъана,
ЦІару чинеруг,
Гъахъна хъи чинеба
Фад лекърен хъуьчІуьк.

Къушар хкаж хъана
Випвили цавуз.
Лув гана абуру
Са азим чІавуз.

Сирнавна жедайвал,
Къалуриз гъунар,
Къилиз акъудиз кІанз
И гъуьжетунар.

Са тІимил чІавалай
Галатна сад сад,
Акъатна жергедай
Вад, цІуд, къаннивад.

Эхир хьи, женгина
Амукьна са лекъ,
Галатна, адалай
Авахъзавай гьекъ.

Къушари вирида
Цавуз килигиз,
Гъазур тир, пачагъвал
Адал илигиз.

Къваз хъанач садавай
ИкI лекърен хурук.
ХъуьчIуьккай хкатна
Ингъе, чинеруг.

Лекърелай алатна,
Мил хъана цавуз,
Къушар мягътел хъана
Ам акур чIавуз.

На лугъун, виридлай
Иличнавай яд,
Кисна, пашмандаказ
Рахазмачир сад.

Чинеруг бахтлу яз
Хъуьрезвай рикIяй.
Лекърен кыл кватнавай,
Ам хъанвай экай.

И карди тек лекъер,
Тек къузгъунар ваъ,
Типерни, пехъерни
Ажужарнавай.

Ачкаррин, каруйрин
АтІана къарай,
ЛипІлипІри, шикІликІри
Кутуна гъарай.

“Чинеруг,” - лагъана
Къушари эхир.
“Вун пачагъ жеда чаз,
Авач вахъ пехир.

Анжах са шартІуниз
Амал ая на,
Чаз са цІам жагъура,
Фена усунай.

Я какур тахъурай,
Я дуъз тахъурай,
Валай кар алакънач
Лугъуз тахъурай”.

...Къекъвезва чинеруг
Къенин йикъалди,
Чапарра, усунра
Гъахъиз, акъатиз.

Къушари лагъай цІам
Жагъанвач гъеле.
Къекъвезва, пачагъвал
Гъатнава кыле.

...Лекърез икрам ийиз,
КузватІани рикІ,
Пачагъ жагъин тийиз,
Къушар ама икІ!

06.01.97

ГЪВЕЧИИ МАЛАИК

Сад авай, сад авачир,
Къубд авай, гад авачир,
ВацІ авай, яд авачир,
Вил авай, хад авачир.

Са бахтсуз къари авай,
Уьмуьрдин дад авачир.
Адаз са дехме авай,
Са къвал, са пад авачир.

Къаридихъ тІалар авай,
Циф галай гьалар авай.
Адаз зуракІ гам авай,
Какахъай гьалар авай.

Къарид гьалар кІентІера,
Къарид чІалар гьинтІера.
Къаридин пел чІуру тир,
ЗатІ амачиз кІетІейра.

Гьаларик гьам кутуна,
Арушзавай сад садал.
ТІалар пара хъайила,
Илисзавай сас сарал.

Къаридин тІал залан тир,
Къаридин фу яван тир.
Адахъ къайи дехмеда
Амайди са иман тир.

Иманди фу гудани?
Иманди яд гьидани?
Къайи къула цІай хъана,
Ялав галаз кудани?

Аллагъдин тІвар мецелай
Ават тийиз фагъирдин,
Ада йикъар акъуддай,
РикІе аваз Шихрин¹, дин.

Какванвай юкъ дуъз тежез,
Адан чара атІанвай.
Ажалди рак гатазвайд
Адан рикІи къатІанвай.

Ада чІугур агъари
Гьал чІурзавай цаварин.
ШтІум хъанвай къаридиз
Дад чизмачир суваррин.

ИситІадихъ, шуьредихъ
Тамарзу тир бейчара.
Кесиб, фагъир бендедихъ
АцІай текне гьинавай?

¹ *Шихрин - Пайгъамбар*

Къаридиз са Рагъ хьтин,
Экв гудай чирагъ хьтин
Са велед, са хва авай,
Са умуд, арха авай.

Муъжуьд яш яз аялди,
Хуъзвай диде итим хьиз.
Гзаф хъуьтуьл рикI авай
Буба такур етимдиз.

КIвалин крар ийизвай,
ГъвечIи, яхун гъилерив.
Цаваризди дадзавай,
Цав хьиз михъи вилерив.

“Чехи Аллагъ, чан Аллагъ!
Пашман мийир зун, Аллагъ!
Регъим ая дидедиз,
Ваз хъурай зи ван, Аллагъ!

Минетзавай Шалбуза,
Вилер ацIуз-алахъиз.
Акъудзавай ада къар,
Чехида хьиз кIвалахиз.

Талар пара хъайила,
Абуру гъам гъайила,
Дехмеда вил къекъуьрна,
Дидед хъиз эверна:

“Акбукъ хва, зи гъавурда,
Акбуд жедач гад завай.
Дарман агакъ тавуртІа,
Къарагъ жедач мад завай”.

Акатна дидедихъ шел,
Авахъна вилерай сел.
Шалбузас темен гана,
Аман квахъна, чІагана.

Рахаз хъанач гададвай,
Са гаф къванни жузуна.
РикІ атІана дердинай,
“Диде” лугъуз зурзуна.

Диде гъиляй акъатиз
КичІезвай хупІ аялдиз.
Жагъизвачир са жаваб
Адан рикІе суалдиз:

“Дидед вилер мичІайтІа,
Зи гъал, зи югъ гъикІ жеда?
Ам дуьньядал тахъайтІа,
Зи гъарайдиз гъим къведа?”

Фагъумзавай аялди,
РикІе суза, тІал аваз.
Мецел гафни къвезвачир,
Вичихъ верцІи чІал аваз.

Са кьуз Шалбуз арандиз
Рекье гьатна, туна кIвал.
Адаз мажал авайни
Ацукьна ягдадай ял?

Им вуч рехъ я, кIватI тежер?
Им вуч рехъ я, кьатI тежер?
Я гьилий акъат тежер,
Яни кьуна кьат тежер?

Рехъ аку, яргъада кьван,
Рехъ аку, яргъида кьван.
Рехъ аку, тIвар алачир,
И кьил а кьил авачир.

Каш алуддай гадади,
Ичер атIуз таралай,
Кьулан вацIув агакьна,
Шалбуз экуьн яралай.

Муьгъ тухванвай селлери,
Са гел, са хел амачиз.
Зарул хьана и фагъир,
Фагъумдай гьал амачиз.

МетIер чилиз ягъана
Ишена ам, ишена.
Ахпа гьилер винизна
Цавариз вил вегъена:

“Чехи Аллагъ, чан Аллагъ!
Ваз хьурай зи ван, Аллагъ!
Зи месевай дидедиз
Регьим ая, чан Аллагъ!

И суьгьурдай акъатдай
Са рехъ къалура на заз.
И вацГалай алатиз
Къве лув ракъура на заз”.

Агакъайла и гафар,
Зулжалалдин даргагъдиз.
Шалбузан дердиникай
Аян хъана Аллагъдиз.

Хъана аял бегьем чГур,
Рахайла вили цавар.
Аватайла ахварай,
Галай адахъ къве лувар.

Къекъифнавай чин адан,
На лугъудай, са цуьк тир.
Хура хъуьтуьл рикI авай
Са гъвечи малаик тир.

Малаикди - аялди,
“Аллагъ, Аллагъ” - лугъузвай.
Аллагъ рикIел алайди
Гару вилик тухузвай.

Кьулан вацун винелай
Алатна ам, лув гана.
Ахпа лукьман жагъурна,
Дидедин дерт рахана.

Аялдин и гафари
Лукьмандин рикІ юзурна.
Суван цуьквер кІватІна фад,
Ада дарман гъазурна:

“Ви дидедин гъар са тІал
И дарманди алудда.
Алагъди ам ажалдин
БалкІандилай авудда”.

Аялди зурзун галаз
Яб гана и гафариз.
Ахпа кьуна дарманар,
Хкаж хъана цавариз.

Агакъайла дехмедив,
Адахъ лувар кумачир.
Дарман гъанвай бицІекдин
ЗатІни рикІел алачир.

Дарман гана дидедиз,
Лукьманди лагъай саягъ.
Адаз чара жедайдан,
Шак авачиз тир чІалахъ.

Аквaz-аквaz дидедин
Экв хтана вилериз.
Темен гана Шалбуза
Адан яхун гылериз.

Уьмуьр гьализ эгечІна
Диде-бала санал мад.
Куьнни чІехи Аллагьди
Авурай рикІивай шад.

И мах кІела, аялар,
РикІе аваз мурадар.
Куьмекда квез Аллагьди,
Михьи ятІа ниятар.

1996

ЛЕЗГИ РУЪГЪ

1.

Зун дуьньядиз атанватIа
Шумуд лагъай сеферда?
Шумуд агъзур йисар я,
Аваз зун и тегъерда?

Дегъ чIавара вуж тир зун?
Гада тирни, руш тирни?
Зи уьмуьр заз хуш тирни?
Незвай фу заз нуш тирни?

Дуьнья икI ацIанвайни,
Адан тIакIар буш тирни?
Инсанар вилер ахъад,
ТахъайтIа бейгъушд тирни?

Захъ гунагъар авайтIа,
Я тиртIа зун малаик?
РамзавайтIа душман за,
КузвайтIа дустарихъ рикI?

А чIавузни лезги руьгъ,
Лезги виждан авайтIа?
Захъ и жуьре лезги цIай,
Лезги лишан авайтIа?

Зун гуьгъуьнлай дуьньядиз
Гьи жуьреда къведатIа?
Целхем хьана кудатIа,
Я къайи къван жедатIа?

Мадни рехи дуьньяди
Зи руьгъдихь хкIурдатIа?
Яраб Аллагь, а чIавуз
Лезги тIвар амукьдатIа?

2.

Гьар миллетдихь, гьар халкъдихь
Вичин къилихар ава.
Къени, чIуру хесетар,
Вичин синихар ава.

Им хьсанд я, ам писд я,
Лугьуз жедач халкъариз.
Сан пара, тIимилвили
Гьунар гьидач халкъариз.

И дуьньяда гьар халкъдихь
ТIвар ава вичиз дигай.
Гьар миллетдин веледрихь
Руьгь ава Аллагьди гай.

Ам аваз садавайни
Рекьиз жедач са халкъни.
Вуч хьийида дуьньяда
Руьгь амачир са халкъди?

Гъар са миллетдин илчи
Адан руьгъ я, элкъвезвай.
И руьгъери шумудра
Халкъ дуьньядиз хкизва.

Рекъиз жедач са халкъни,
Руьгъ аватIа маяда.
КIеви ятIа дувулар,
Тар экъечIа къаядай.

Руьгъ авачир са инсан
Чан кумачир са тан я.
Руьгъ ксанвай миллетдиз
Дерин къуйни Ватан я.

Гъар халкъдиз, гъар миллетдиз
Ава зи рикIе гъурмет.
Гъарадахъ са бахт ава,
Гъарадахъ вичин къисмет.

Заз зи халкъдин руьгъдикай
Ихтилатиз кIанзава.
Зи хиялра, зи чанда
Адан чими гъуьм ава.

3.

ГъвечIи чIавуз зун са тешер аял тир,
Вердиш къунвай къве кIвач тваз са чапатIа.
Гъуьжетдай за, жува лагъайд жедалди,
ТахъайтIа зун фад къапарай акъатдай.

Лугъуз тежер са такабур авай захъ,
Шикаятун вуч шей ятІа чидачир.
Шехъдачир зун я гъуд, я къван акъурла,
ВучайтІани зи виляй нагъв къведачир.

Залай чІехи аялри зун гатайла,
КичІе хъана катдачир зун пилегъдиз.
КикІидай зун нерай иви къведалди,
Гадайринни хура къваздай викІегъдиз.

Заз хъел къведай ялтахрикай, дуъз лугъун,
КичІе ксар зи вилерин душман тир.
Хвешидай заз жув хъиз викІегъд акурла,
Зи хатурдик хкІурдайди пашман тир.

Зун шехъдачир гатайлани дидеди,
И кардикай адаз пара хъел авай:
“Яраб Аллагъ, ихътин аял жеда жал,
ВучайтІани нагъв къведач хъи, вилерай.”

Са сеферда эх тавуна цІугъна за:
“Шехъдач, шехъдач, гатут жуваз кІанда къван”.
ИкІ лагъана ишенай зун бегъемдиз,
Вилерайни юргъар фенай зи гъикъван.

А чІавариз нин хиялдиз къведай хъи,
Зун шехъзава кас авачир чкада?
Ялгъуз хъайла, гъахъсузвилер рикІел гъиз,
Эхъвезва зун жуван вилин накъвада.

Жуван патав зун са маса аял тир,
Акур касди “малаик я”, лугьудай.
Къайи чилел сятралди ярх хъана,
Дуьньядикай гъамлудаказ фагьумдай.

Агатдай зун фад-фад экуьн ярарив,
Зун ряденив, хурушумдив рахадай.
МичІер хъайла, йифен къулар атайла,
Лацу шивди атана зун тухудай.

“Я Рагъ!” лугьуз дерг ахъайдай яралай,
Вацравайни кІан жедай икІ заз чара.
Регъуьн рекъиз экъечІдай зун лув гана,
Заз Мендикай сир ахъайдай Атара¹.

Гагъ цаварай Экуьнин гъед² гъидай за,
Гагъ Чубандин гъед³ акъатдай зи рекъел.
За Мукзардиз⁴ эвер гайла чилелай,
Яру гъетрез⁵ вучиз ятІа къведай хъел.

Рахадай зун векъеривни цуькверив,
Рахадай зун мичІи йифен экверив.
РикІ ахъайдай тама авай гъар тараз,
Дерг лугьудай гъар са хилез за чараз.

¹ *Мен, Атар - Лезгийрин гъуцар*

² *Экуьнин гъед - Венера*

³ *Чубандин гъед - Юпитер*

⁴ *Мукзар - Плутон*

⁵ *Яру гъед - Марс*

Цавар, чилер акъадай зи гъавурда,
Тек инсанрив завай агат жедачир.
Дуъз лагъайтIа, акъулдизни къведачир,
Вучиз ятIа абуруз сир гудачир.

Са заз чидай, зи рикIе къве зун авай,
Сад пара терс, шандакъ, хару, дили гар,
Сад къариб я, гъам чикIизвай вилерай,
Сад дерт, дуьгуьм, муькуьд пара бахтавар.

Чехи жезвай зи гъамарни захъ галаз,
Гзафбуру хкIурдай зи хатурдик.
Чир тавуна масдаз жуван азабар,
Вердиш хъанвай тIал чинеба чIугваз икI.

Зун къедалди чуьнуьхариз зи тIалар,
Къил виневаз такабурдив къекъвезва.
И дуьньяда аватIа сад, къатIудай,
Ялгъуз чIавуз зи рикIи вуч чIугвазва?

Зи дердери закай шаир авуна,
ИкI жедачир зун масакIа хъанайтIа.
Виридаз хъиз секин уьмуьр жагъана,
Къисметди заз дигай бахтар ганайтIа.

Зи шииррин цIарарилай куьз ятIа,
ТIалар, гъамар алахъзава шуршуриз.
АлакьнайтIа бахт пайдай за виридаз,
Вучин, залай алакьзавач алцуриз.

Зи шиирар дердияр я зи халкъдин,
И тегьерда рикIе туна чIугвазвай.
Зун и дердер кхьин патал халкънава,
Гъавилай заз элди шаир лугъузва.

Шаир я зун руьгь квахънавай са халкъдин,
Зун хьиз кайид са масана аватIа?
Гъар лезгидин рикIе гъахъна чинеба,
Килигда за, ана са цIук аматIа.

Амаз хъайтIа, гумадикай хкудна,
А цукIвариз алахъна за уф гуда.
Гъил къахчудач цIелхемри цIай къадалди,
Гурва хъана эл паталди кудалди.

4.
Зав дидеди некIедив,
Лезги руьгъни хъваз туна.
Зав дидеди къве вил хьиз,
Лезги руьгъни хуьз туна.

Адан мецей баядар
Акъатдай са багънадай.
КIан хъухъ лугъуз и Ватан,
Илигдай виш манидал.

“Авал-валар” рахадай,
Аваз мили гъавада.
Чна гъар къуз адавай
ЦIийи махар жузадай.

Чаз хкетар рахадай,
Чаз кысаяр лувкIуьндай.
Гагь гьам гьйдай чи вилел,
Гагь хьуьруьрдай чун рикIяй.

Ругуд бицIекдин диде
Мектебдани чIугваз тIал,
Алахъзавай аялриз
Чирун патал дидед чIал.

Мугьул чIалал, урусдал
Ада тарсар гуз жедай.
Лезги чIалан тарсара
РикI куькIуьрна куз жедай.

Вад лагьай синифдалди
Хайи чIалал икI ада,
Тарсар гузвай мектебда
Вичиз дигай кьайдада.

“Имуча-мучаяр” лугьуз,
Желбдай вичел аялар,
Алахьдай ам бицIекрин
ВерцIи ийиз хиялар.

Чи сур тарихдин чарар
Элкьуьриз сад сад ада,
Чахь луварар кутазвай,
Лув гудайвал “гьавада”.

Четин тарсар чирзавай,
Жагъуриз къулай рекъер,
Лигим жезвай хай чІалал
Аялрин миxьи рикІер.

Лугъуз жедай дидеди:
- Патандан чахъ рикІ кудач.
Бине кІеви тахъайтІа,
Дараматди таб гудач.

И гафарин сир вуч я,
Лугъудачир садрани.
Гъавурда авайда хъиз,
Жузадачир чнани.

Адан гъар са тарсуна
Лезги руьгъ къекъведай икІ.
Аялри хвешиз-хвешиз
Адан рекъер хуьдай гъикІ.

АкІ жемир хьи, вирида
Адаз “барка” лугъузвай.
Лезги тарсар гун патал
Ада виш тІал чІугвазвай.

Директордиз хъел авай
Ада тарс тухуникай.
Лезги аял рикІ алаз
Лезгидал рахуникай.

“Футфаяр тваз кланикай,
На чІурзава аялар.
Чаз виридаз хъсандиз
Аквазва ви амалар”.

Директорди и саягъ
Къелемдиз гузвай крар
ХкІурзавай дидедихъ,
Лезги чІалан къурла тІвар.

ЯхцІур йис тир аватна,
И кас лезгийрин юкъваз.
Фу нез лезгид гъилелай,
Авай адан гаф жакъваз.

И миллетчи итимди
Хай-тахайвал кутазвай.
Гъиле фирсет гъатнани,
Лезгийрин хъен гатазвай.

Адаз мектебдин къене
Вичин япатІар авай.
Гъар миллетдин арада
Жеда къиле гар авайд.

Тунвай гзаф клевера
Лезги Няметни ада.
И касдал гъал тунвачир
РикІе авайд лугъудай.

Адан кьилел кьел регъез,
Адаз тІалар ракъузвай.
ГьакІни чІехи шаирда
Жувандан къван акъазвай.

И мектебда садавай
Финдикъ акъуд жезвачир.
Гьахъ паталди, дидеди
Директор кваз къазвачир.

Хъел акатдай итимдихъ,
Адан уьткъемвал акваз.
ВучдатІани чин тийиз,
Амукъдай ам пІуз жакъваз.

ГьикІ къисас къахчун лугъуз,
Ада фагъумна пара,
“Лезги тарсар къахчуда!”
Эхир жагъурна чара.

5.
Месэла къарагъарна
РОНО-да шумуд сефер.
Шумуд лезги алахъна,
Тваз чІаларик виш тефир.

“Мад са чІала аялрин
КІвал чІурзава,” - лагъана,
Качвал ийиз чарадаз,
Жувандан хъен ягъана.

“Артух пар я лезги чІал,
Акьюкь куьн чи гъавурда.
И кесиб береда квез
Мажиб гъинай жагъурда?”

Чехида лагъай гафар
Дидедивай эх хъанач.
И кІамашвал акуна,
Адан рикІиз рехъ хъанач:

“Лагъ кван, хайи дидед чІал
Жуванбуруз жедан пар?
Чуру гафар рахамир,
Куьн Ватанда жеда хар.

“Мад са чІал” лугъуз куьне,
Рехне кутаз, кІар твамир,
Алцур хъана, жуван кыл,
Жуван гъилив гатамир.

Хайи чІал кІан тахъайдаз,
Патандан къадир жедан?
Къе миллет квадарайда,
Квадарда пака виждан.

“Маса, чара чІал” лугъуз,
Къалмир, стхаяр, вахар,
Дидедин чІал лагъайла,
Вучиз хазва куь ахвар?

Куь кьиле гьатнавайди
Гзаф чӀуру гьава я.
Пул авачтӀа, эл патал,
КӀвалахда бедгъавая.

Дидедин чӀал маса гуз,
Алвер мийир, ша, куьне.
Куьн цӀаярив кьугъвазва,
Гум кутамир чи кьене”.

КӀватӀалдал тек вад касди
Лезги чӀалан пад кьуна.
На лугьуди, дидеда
Веледдин кьван акьуна.

Рам авуна муькуьбур
И вад касдин гафари.
Кьегьалвилер акурла,
Элкьвена рехь циферин.

...И кӀватӀални алатна,
Вичелай са гел туна.
Мектебдиз агакьайла,
Зи дидеди рикӀ кьуна.

Шумуд лагьай сеферда
ЧуьнуьхнайтӀа ада тӀал?
Шумуда шумуд сефер
СинихнайтӀа дидед чӀал?

И берета дидедив
Лезги Нямет агатна.
Ам и гьалда акурла
Шаирдихъ шел акатна:

“И женгинай итим хьиз
Акьатна вун мад сефер,
Кьил вине яхъ, лезги руш,
Хамир на жуван кефер.

Мад сеферда хуьз хьана
Чавай чи чIал, чи намус,
Квадар тийин лезги руьгъ,
АкIайтIани кIеве мус”.

6.
Лезги руьгъ акуна заз
Сенфиз жуван ахварай.
Элкъвезвай зи кьилелай,
Тунвай ада са гьарай.

Са тIимил бередилай
И руьгьдал чан атана.
Зи кIвалин рак ахьайна,
Са таниш тан атана.

ЦIуру чепкен кьуьневай
И кьуьзуд таниш тир гьикI!
Забит Ризван чир хьана,
Хвешила хьиткьинна рикI.

Адан дертлу вилерай
Са къариб гъам чкIизвай.
Цуру чепкендин къене,
Адаз гзаф мекъизвай.

Ярар-дустар чкIана,
Ялгъуз аламай рекъел.
Дуъньядин гъи кIвалахар,
ГъизвайтIа яраб рикIел?

Юкъ какванвай заридин,
Лемпед багъ хъиз цIразвай.
Таран кукIа тек амай
Зулун пеш хъиз юазвай.

Ам квехъ ятIа къекъвезвай,
Адан къарай атIанвай.
Са нин ятIа суракъда
Лезги чилел атанвай.

Алем вири ксанвай,
Аваз верцIи ахвара.
Халкъдин секин хиялар
Элкъуър тежез махарай.

Шаирди гъарайзавай,
Чав чукIурна эллериз.
И дуъньяда Забитан
Вуч ақунач вилериз?

Къур къахчуна чиливай,
Элкъурзавай чамурдиз.
Вилин накъвар сел хъана,
Авахъзавай Самурдиз.

Ам тІаларин арада
Амукъна икІ, ийиз дад,
ВучайтІани жагъанач
Ахварай аватай сад.

...Квадарнавай за къарай,
Аватайла ахварай.
Зи япара гъатнавай
Чи шаирдин гъай-гъарай.

Фагъумна за: килига,
На шаирдин къисметдиз.
Бендейри ваъ, Гъуцари
Адаз гайи къиметдиз.

Са чІавуз цІай хъайиди
Зи эл, зи халкъ лагъана,
Лезги чилин винелай
Элкъвезва къе руьгъ хъана.

7.

Са зулун береда ЦІуру Худатин
Мектебда илифна мугъман хъана зун.
Къисметди аламат къалурайда хъиз,
Ина лезги руьгъдал дуьшуьш гъана зун.

Яб гана за халкъдин каркам¹ ксариз,
Фикирри рамна зун, туна суьгъуьрда.
Агатна дустар хъиз гьалар хабар къаз,
Авай чун, сад садан акъаз гъавурда.

Симнара тIвар алай са иер суса,
Вилерал са къариб, са гъамлу гъава,
Жузуна: “Вучиз ви вири цIарара,
Лезги Няметаз хас цIелхем, цIай ава?

Ви ялав пара я, лугъуз тежер къван,
Ваз ви цIверекIрикай кичIе тушни, лагь!
Са чIавуз Няметаз авур дуванар,
Девранди вазни пар ийидачни, лагь!

Ихтибар мийир ша, на заманадал,
Зурзунар кутунва ви цIарари чахъ.
Женгиниз акъатмир аямдихъ галаз,
Са тIимил игиса къегьалвилин рак”.

Вич къилий-къилизди цIай тир, ялав тир,
И иер дишегьли, и марвардин цуьк.
Фикирна за, гила гьикI секинарин,
Лезги руьгь гьатнавай адан лезги рикI?

“Буна дуьз лугъузва, зи шииррилай
КIанз-такIанз, чиз-течиз алахъзава цIай.
Са гурва къекъвезва зи танда чими,
Зи чанда фул авач, гьинай гьин за къай?

¹ *Каркам - гуьркемлу*

Чи кьула цай хьанай, чи гурмагъда гум,
Цукай хкатнава чи Цайни¹ чи Хай².
Гьахьсузвал эх тежез цай кьадай чна,
И цаяр чаз чехи Гьуцари ганай.

Цай хьтин лезгияр тIвар эцигайд я,
Дустари, душманри чал дегъ чIавара.
Гьайиф хьи, цай кьуна фад куькIуьнна икI,
Фад туьхуьндай ксар хьанва чахь пара.

РикIиз хуш жедачни фири иер тай,
КIвачерин кIаникай хкатайла цай?
Чи хьелни, чи хьверни цай хьиз векьи я,
Чна цай кьачунва цайлапанривай.

Гьавилай Гьуцари чун рикIе аваз,
Шаиррин дуьнда тваз ракуьзва руьгьер.
Чун Кьуьчхуьр Саидан, Етим Эминан,
Чун Хуьруьг Тагьиран агьар я, агьар.

Са чIавуз КцIара “КIватIалар” лугьуз,
Зарияр авай чахь, цай аваз рикIе.
И кьегьал ксариз са югь акунач,
Чи чехи Ватандин са гьвечи пипIе.

Мурадар кьени тир, амалар михьи,
Абурун фикиррай нурар чикIизвай.
Чанда фул кьекьезвай ягьсуз ксарин,
Вилера цуьцуьх хьиз абур акIизвай.

¹ *Цай - буба*

² *Хай - диде*

Желеяр эцигна гъарда са патай,
Гъавалат хъанай хьи, жуванд жувандал.
Вучдай кIватIал хъана, вучдай тIал хъана,
Эл кIватIиз жедачтIа авур шувандал?

Женг чIугур ксарик лезги халкъ патал,
Рехнеяр кутуна, ягъанай лакIаб.
Чарадан лашари акъван тIал гудач,
Жувандан тIвалариз гьикI гуда на таб?

Туъхуьнна кIватIалар яран шемер хьиз,
Анжах гъар шемини са цIук авудна.
Гъар вяде атайла къаз абуру цIай,
Целхемар агудна, цукIар агудна.

И цIаяр веси я чав агакънавай,
Забит Ризванован, Лезги Няметан.
Чаз Алирзадиз хьиз, Ядуллагъаз хьиз
КIани хьурай лугъуз чи хайи ватан.

Абурун гелерай физва шумуд кас,
Сейли я вириниз Муъзефферан тIвар.
Ада цIай къачунва чи Алпандивай,
Ялав я, целхем я адан гъар са цIар.

Виш мурад къекъвезва къе и цIун къене,
Яру ялаврикай нур хкатIзава,
Адакай кIвахъзавай цIверекIар, цукIар,
Гъар къегъал лезгидин рикIе гъатзава.

Шаиррин шегъредай тІуз физва зунни,
Гагъ гумиз, гагъ ифиз, гагъни цІразва.
Туьхуьниз, куькІуьниз, гургур акагиз,
Хафарив, гафарив за цІай хразва.

Зарияр руьгъер я чилел атанвай,
Икрамиз хъанач хьи, абуруз чавай.
Чан алаз хъен гатай и кьегъал ксар
Шихрин хъиз жеда чаз, фейла дуьньядлай.

...Са гафни талгъана алатна а свас,
Вилерал чигедин кьве стІал алаз.
Адан ми хьи рикІе гъатнавай цІверекІ,
Ялавдиз элкъвенвай, гургурар галай.

8.
И дуьньяда завай гъар тІал эхиз жеда,
ЧІехи Аллагъ, тІимил ганан вуна дерт заз?
Ви гъутун дад течидайди рехи жедан?
Вучиз вуна акІурзава зи рикІе цаз?

На чирна заз, чаравал вуч, рекъин вуч я,
Ялгъузвилин гъамари рикІ чуькьуьн вуч я.
Палчух течир дуьзенлухда акІун вуч я,
ЯтІани зун лигим хъана къванер акъаз.

Эхда за тІал, хару гатай штІумда хъиз,
Чара атІай магърумда хъиз, гатІумда хъиз.
Эхда, къарай гъар патахъай атІанвайд хъиз,
Вердиш я зун кьилел даим цифер алаз.

Анжах са кар зи рикIивай эхиз жедач,
Тек са чIавуз зи жигъирар рекъиз къведач,
Са ни ятIа зи халкъдин чIал авурла негъ,
Адан руьгъдик хукIурайла, авуна “эгъ”.

Квадарда за уьмуьрдин дад,
Зун жувалай алатда фад,
Иви ргаз экъи жеда,
Эхиз тежез, векъи жеда.

Завай и дерт, завай и звал,
Лугъуз тежер и чIехи тIал
Къабул жедач, чIугваз жедач,
Завай кисна акъваз жедач.

Гъар цуькведив вичин атир,
Гъар экуьнив вичин нур гва.
Гъар дагъдив вичин къакъанвал,
Гъар пикинив вичин тIвар гва.

Гъар са халкъдихъ вичин гъунар,
Гъардахъ вичин алакьунар,
Гъарма садав вичин тарих,
Гъарадав гва вичин кьинер.

Гъавиляйни дуьньяд халкъар
Вири сад хъиз бахтавар туш,
Садан канду силе ятIа,
Муькуьданди алама буш.

Вучиз садахъ гъар шей ава,
Муькуьд етим стха хъиз я?
Вучиз садал лацу эквер,
Садал чӀулав циф чкӀизва?

Къе лезгидиз дуьньяда гел
Таз кӀан ятӀа, гунагъ яни?
Адаз вичин дидедин чӀал
Хуьз кӀан ятӀа, гунагъ яни?

Са чӀавузни лезгид рикӀе
Маса халкъдиз хъел хъайид туш,
И дуьньяда диде такӀан
Я велед, я эл хъайид туш.

Эл кӀан хъухъ дуст, къенивал я,
Эл квадарун рикӀин тӀал я.
И дуьньядин амаратдин
Багъа гевгъер - дидед чӀал я.

Хайи чӀалан къадир тахъайд,
Маса чӀалал гьикӀ рахада?
Жувандакай душман авурд,
Маса элдиз гьикӀ тухуда?

Эл кӀанивал чӀехивал я,
Ам такӀанвал къайивал.
Эл - веледрин викӀегъвал я,
Эл - мецерин векъивал я.

Чехи дуьнья чкИда фад,
КIанивилер тахъайтIа.
Гатфар къведач, муьгъуьббатди
КIани гарар тагъайтIа.

Веледризди диде-буба
РикIивай кIан тахъайтIа,
ЧкIида кIвал, чкIида эл,
Вичин уба тахъайтIа.

Хважамжамди гудайни рекIв,
Адахъ са ранг хъанайтIа?
Кесиб жедай тIебиатни,
Цуьквер са чанг хъанайтIа.

Гьал гьикI хьурай дуьньядин,
ЧIалар гару тухвайтIа?
Вири халкъар туьтуькъуш хьиз
Тек са чIалал рахайтIа?

Ахьтин дине ава хьи,
Ачар квахьна, начар я,
Ахьтин чIалар ава хьи,
Виш куьлегдиз ачар я.

Дуьньядиз вири халкъар
Лугъуз тежер дамах я.
Девлет къакъан дагъ ятIа,
Гьар халкъ серин булах я.

Гъар булахдив вичин дад,
Гъардав вичин михъивал.
Гъар булахдин къадир жен,
ЧЕхивал я, чЕхивал.

9.

Дуънья бегъем чир тахъанмаз,
Зун гъамарив таниш хъана.
Зи Гъуцари зи уьмуърдиз
Къарибвилин лишан гъана.

“Вун гатфарин гъава хъиз я,”
Лугъузва заз парабуру.
“Дегиш жезвай пел ава вахъ,
Са къуз ахъа, са къуз чІуру”.

ИкІ лугъузва шумуда заз,
Зи гъалдикай хабар тушиз.
Синихзава, къинихзава,
Зи рикІевай къубар течиз.

Низ лугъун за, цІразва зун,
ТІвар алачир тІаларикай.
ГъикІ лугъун за, шулу я зун,
Гафарикай, чІаларикай.

Вуч лугъун за, ял тежедай
Залан пар я шаирдин пар,
Чуьнуьхардач, авай гаф я,
Четин кар я шаирдин кар.

ХкГурмир зи хатурдик,
Зун са дертлу шаир я.
Аян хъуй ваз зи гьалар,
Зи гьар са гьал шиир я.

Шиир кхъиз тахъайтІа,
Чуькьуьда зун дердери.
Ша зи гьилий къакъудмир,
Зи илгьамдин наз-пери...

...Чи хуьрера къекъвена зун,
Яран михьи шагъвар хъана,
Са кІвалахди атІана рикІ,
Ягъана зун шагъмар хъана.

Шумуд кІвале экв авачир,
Катна хуьрйя шумуд жаван.
Шумуд хцин буба, диде
Муьгътеж тир фахъ, са кап яван.

Шумуд лакІаб ягъана къе
Чи жегъилриз инадзава.
КІвал-югъ туна шумуд къегьал
Ватандивай къакъатзава.

Виш багънадив къе кесибар
КичІерариз чапхунзава.
Чи рухвайри гьикъван чІав я
Чехи тІалар хуьткъуьнзава.

Гъахъ лагъайдаз гъасятда
Са вуч ятIа къехуьнзава.
Къе лезгиди вичин гъилив
Лезгидиз сур эгъуьнзава.

Икъван зарар хкIуначир
Чи лезгийрихъ масадакай.
Чахъ кагъалар гзаф хъанва
Чи къегъалар маса гудай.

И кIвалахар фагъумайла,
РикIин къарай икI квахъзава.
Кас амачир етимдин хъиз,
Вилерай шел авахъзава.

Шехъзава зун “зи эл” лугъуз,
“Квахъ тавурай чи гел” лугъуз.
“Чи канвай хамаралди
Алах мийир къе къел” лугъуз.

“Халкъ лагъана шехъайбурун
Вилер буьркъуь жеда” лугъуз,
Гъар патахъай гьалтнава зал,
Мукъва-къилид акъулар гуз.

Зун гъавурда тваз кIанзава,
Ихтилатиз, мисалар гъиз.
Заз рахадай чIал чирзава,
Пуд яш хъанвай бицIекдиз хъиз.

Гъавалат я зал парабур,
Яшамишдай рекъер чириз.
Эл рикЕлай алудна къе,
Пул ийидай тегъер чириз.

Тарс течидай аялдал хъиз,
Шумудни сад элкъвенва зал:
“Эл лагъана шехъайбурал
Элди вичи шутІунда тІвал”.

ГъикІ лугъун хъи, за чІугвазвайд,
Гъар садавай чІугваз жедач.
РикЕвайбур мецел гъана,
Гъар акурдаз лугъуз жедач.

Низ герек тир, вучзавайд тир,
Халкъ чин тийир веледрикай?
Вучда Аллагъ, вичин элдихъ
Шехъиз тежер вилерикай?

Шехъ тавуртІа зун зи халкъдихъ,
Завай царни кхъиз жедач.
И дуъньяда садавайни
Зи лезги руъгъ рекъиз жедач!

Зи рикІ алай, зи кЕлдайди!
Алпанд чилел зи гелдайди!
И гафариз яб це вуна!
Бубайрин руъгъ кЕви хвена,

Лезги чилиз икрам ая!
Лезги чАлаз икрам ая!
Хуьн тавуртІа и руьгъ хура,
Чан аламаз гъахъа сура!
Усалвилиз гайитІа рехъ,
Чими къулав агатда пехъ.
Хайи халкъдин хъана чАлахъ,
Гъар са куьнлай тІвар вине яхъ!
Чир хъурай ваз,
Лезгивилин
Руьгъ ава чаз!
Чи чІехи эл,
И элдин гел
Чилин винел
АламаТІа,
Суварив мул,
КІваларив къул,
Лезгидив тІул
Къе гуматІа,
Шагъ дагъдин къил
Тик аматІа,
Шарвилид тІвар
ИкІ аматІа,
Ватан лугъур
РикІ аматІа,
Руьгъ ава чаз!
Бахтлу я чун
И руьгъ аваз!!!

1996

МАГЪИ ДИЛБЕР

1.
Дагъдин цене, вацун кьере,
ЭкӀя хьанва Магъи дере.
Дере авач дере хьтин,
Дигай ашкьид бере хьтин.

Ина рангар илифнава,
Ина цуьквер кьекьифнава.
Гъава акъаз хьуьтуьл, таза,
Бахтавар я гуьне, къуза.

Дагъди хурал кьунва тамар -
Тебиатдин къацу гамар.
Юзадаци акурла рикӀ?
Иер руш я гатфарин цӀиг.

Магъи дере - цуькверин кӀам,
Цуькверал гьикӀ вегьеда кам?
Пурни, эфер, назлу гьуьлбер,
Ала санал шумуд дилбер.

Магъи дере, Магъи дере,
Чи дерейрин шагъ и дере.
Са тарих я, са къиса я,
Са мани я агъ, и дере.

И дeрeдa кЛубaн я чил,
Иeрвилe рaмзaвa вил,
Лeпeдaвa вeкъeрин гъуьл,
НукЛeри хупI шaддa гъгъуьл.

И дeрeдин ятaр элциф,
И дeрeдин вилeрa циф.
Cа пeришaн мaни лугъуз,
Шeдa дeрe, aтaйлa йиф.

Юзaдaйлa сeрин шaгъвaр,
Вaн чкИдa ”Aмaн, сaд яр”.
Пeришaн я, зaрул я вaн,
Ишeдa aм, лугъуз: ”Pагъдaн”.

Дeрт къaти жeз, гaр aтaйлa,
Чaрaвилин къaр aтaйлa,
Pагъдaн хъaнa хъфeйлa Pагъ,
Виш хиялди ифирдa дaгъ.

Mагъидин вaн чкИдa икI,
И aвaзди чIагурдa рикI.
”Aмaн” лугъуз ишeйлa вaн,
Зулун пeш хъиз юзaдa тaн.

Им вуч гъaл я, им вуч къисa?
Дeрeдиз гъикI лугъун, кисa?
Шуршур мийир, я ”Яр булaх”,
Aгуд мийир нa, гaр, булaх.

Гъалаб къачуз чарчар вуна,
Дертлудаказ тамир суна.
Агуд мийир къушарин луж,
Ширзавайд гъим, ишезвайд вуж?

Кам вегъемир, чуьлдин фере,
Ахваралла Магъи дере.
Гъалчмир лувар бахтавар къуш,
Им шадвилин ихтилат туш.

2.

Заз дидеди ганай лишан,
И риваят лезги рушан.
ХунI бахтлудиз къекъведай руш,
Низ акуртIа жедай бейгъуш.

Лацу тир ам, лифрез ухшар,
Хъанвай вичин цIувад яшар.
ЦIувад йикъан варз хътинди,
ЦIувад рушан наз хътинди.

Са шиир тир адан къекъуьн,
РекIв гуз авай гъед хъиз экуьн.
Гъейран жедай вили цавар,
Акур чIавуз чилин тавар.

Муьгъуьббатдин гар такъунвай,
Четинвилин къар такунвай,
Тай авачир суна тир ам,
Таниш тушир адаз са гъам.

Бахтавар тир рушни дере,
Алукънавай гатфар бере.
Магъи тир а сунадин тІвар,
Иер тир хупІ кѳуьневаз квар.

Яд ацІурна булахдилай,
Цар ягъана кѳавахдилай,
ЭкъечІайла жигъирдиз мад,
Рушан вилик акъатна сад.

Къакъан буйдин пагъливанди,
Кѳуьнер гъяркъуь и жаванди
”Иер руш, заз гудани яд?”
Лагъана гъаб ахъайна фад.

Булахдин яд хъвазвай жегъил,
И руш акваз хъанвай сефил.
Адан гъилияй къачуна квар,
Хабар къуна: ”Вуч я ви тІвар?”

- Зун Магъи я.
- Яни? Килиг!
Чилел алан цаварин гъед?
- Им вуч гаф я? Лагъ кван, вуна.
- Хъелмир закай, назлу суна!
Вун Магъи я, зунни Рагъдан,
Атанва зун кѳе ваз мугъман.

Гатфарин цІиг, вацІун кѳере,
Ялгъуз дере, жегъил бере...
Тебиатдин бахтавар чІав!
ЧкІидачни дередиз чав?

Чир тахъанмаз ашкъидин дад,
Вучиз абур хъанватІа шад?
Бахтавар я гадани руш,
Циф дередлай жезва аруш...

Виш йис санал алайбур хъиз,
Рахазва къвед - чинаваз хъвер.
Аян ятІа чилиз-цавуз,
Жедайдакай хуъре мехъер?

3.

Са хиял хъиз алатна гад,
Зул атанва дередиз мад,
Пешеризни ягъана къиб,
Хъипи хъанва тамун гъар чІиб.

Мад булахди шуршурзава,
Ван ацалтна ава чарчар.
Рушар деред къаншардава,
Лугъуз-хъуърез, кІватІиз хъчар.

Тегъмезарни таквар атІуз,
Эвелукар жагъурзава.
Инжи рушар, куркачІ рушар
Зулун къаю чІагурзава.

Зарзарарни кІелен мецер,
Кварквалагар бул ава, бул.
Рушар гзаф галатнава,
КІандай ина са чими къул.

Къати хъана аязни мекъ,
И таватрин алатна рехъ.
Алукъайла рагъдан бере,
ЭкІя хъана вилик дере.

ХупІ иер тир зулун рангар,
Ахъа хъанвай чилин чангар.
Зар гуз авай зулун цуьквер,
Мани лугъуз авай нуькІер.

Садлагъана сал жигъирдал,
Дегиш хъана рушарин гъал.
Секин хъана, кис хъана фад,
Рахадай гаф амачиз мад.

Чуьлдин юкъва гъил-гъилеваз,
Туьмер ийиз, вил-вилеваз,
Ацукънавай рушни гада,
Алайд къвед хъиз и дуьньядал.

Ашукъ яз икІ сад садал хупІ,
Сад Магъи тир, чуьлдин кукупІ.
Муьгъуьббатдин гъавадавай,
Гзаф мили навадавай.

Муькуьд Рагъдан - хуьруьн къегъал,
Буй-бухундиз - дагъдин са къвал.
Пагъливан я - авачир тай,
Цъайлапан я - чукІуриз цъай.

Ацукънава ярдин патав,
Абур санал сад я, битав.
Са карудин къве лувар я,
Са дереда къе сувар я.

Кланибурун бахтлу я гьал,
Ахъа хъанва абурун члал.
Сирнавзава ашкъид гъуьле,
Дуьнья авач саки виле.

Гьиссерни хупл жезва кьили,
Ван хъайила гафар мили:
Зи иерди, зи сад, - лугъуз,
Зи кланиди, зи гад, - лугъуз,
Зи чар булах, зи яд, - лугъуз,
Зи ашкъидиз це дад, - лугъуз,
Темен гузва рушаз ада,
Бахтлу я икI къегьал гада!

Кланибуруз авач хабар,
Юкъни-юкъвай члугваз часпар,
Сад хъанвайбур ийиз къве пад,
Гъазур хъанва шумудни сад.

- Рушар, килиг, им Магъи я!
- Муькуьд вуж я, чидан?
- Рагъдан!
- Секинз акъваз, гъараймир кван!
- Рушал алай чин аку тlун!
- Яваш рахух, такурай чун!
- Акъатда гъа йикъни-шуван!
- Такурвала, мез хуьх жуван!

- Залай мез хуьн алакьдайд туш,
Магьидиз фу хьижедач нуш.
За дидедиз гуда хабар,
Дуьнья адаз авурай дар.

Чуьнуьх хьана кьерехда са,
Кьве жавандиз иза-кьаза
Ийиз авай рушар хуьруьн,
Какахьнавай рахшанд, хуьруьн.

(Гьа ихьгинд я дуьньяд крар,
Гьарда сакIа гуда кьарар.
Садан бахтлу кьар акурла,
Адан рикIе цаз акIурда.

КIанивилихь такIанвили,
Кьакьанвилихь аскIанвили
Рехне кутаз хьайила икI,
ТIар жедачни хуравай рикI?)

Хабар хьанач кIанибуруз,
Гьим атана, хьфена гьим.
Зулун чуьлда авай абур,
Бахтавар тир ашкьидин ким.

Хьвер алахьиз вилерилай,
Кам кьачузвай чилерилай.
Рам ийизвай вили цавар,
Вуч верцIи тир ашкьид навар!

...Хурушумди рак гатана,
Чаравилин вахт атана,
Къве кІаниди къакъатда гъикІ?
Къве бахтавар хъанва гъарикІ.

Чара хъана къве иер лиф,
Чара хъана вилера циф.
Перишан яз гуьнени кІам,
И дередиз чкІизвай гъам...

4.
Къуьд атанва, гъанва къаяр,
Ракъурзамач ашкъид паяр.
Алукънава дерглу бере,
Живедава назлу дере.

Къарибвили рикІ акъудда,
Яргъи йифер гъикІ акъудда?
Гъам тандилай жезва аруш,
Зарул хъана ишезва руш.

КІани ярдиз - Рагъданаз ваъ,
Са масадаз гузва Магъи.
И тІаларихъ, и агъарихъ
ТІвар гилигна элди - Агъи.

Гузва тават мал авайдаз,
Шумуд гамиш, кал авайдаз,
Шумуд никни сал авайдаз,
АцІай, чІехи кІвал авайдаз.

Залум буба, залум диде,
Им вуч кар я, им гъи вяде?
Вучиз къазва веледдиз гъад?
Гудан адаз уьмуърди дад?

Ам дердери авунва липІ,
Амач лугъуз мураддихъ пшпІ.
Авадариз виляй юргъар,
Ирид чиле кІар жез накъвар.

Уьмуърд шегъре сал хъана, сал,
Ава Магъи, атІана ял.
МуркІадава рикІин чІере,
Хиялдиз къвез цуьквед дере.

Ам кІанидахъ хъанва дарих,
Ам ашкъидихъ хъанва къарих.
Вуч хъсан тир гатун бере!
Живедава гила дере...

А дередин рекъер кІев я,
Къе дустарни рушаз къев я.
Туьнбуьгъариз, акъулар гуз,
На лугъуди, гъарад са хуз.

Рушан виляй вегъиз Рагъдан,
РикІ тІарзава сада адан.
КІан хъун чІехи гунагъ я къван,
Лугъуз тежер са агъ я къван...

Сана Рагъдан - чӀугваз и тӀал,
Сана Магъи - алахъиз звал.
Гъуцаризди ийиз минет,
Кузни-хкӀуз авазва къвед.

5.

Цаварин чин хъанва ахъа,
Къацудава хуъруьн яха.
Акъатнава сувун цуьквер,
Юза хъанва тамун нуькӀер.

Икъван иер, мили гатфар
Хъайиди туш и патара.
Ван алахъиз дили ятар,
Ргаз ава мад къатара.

Махпурдава къацу никӀер,
Бахтавар я, шад я рикӀер.
Мад дурнаяр цӀиргъинава,
Хайи чилиз хъанва илиф.
ВацӀ селлерин гуьгъуьнава,
Фири алаз, тежез элциф.

Ара тагуз чӀугваз гъайиф,
Магъидин чин хъанва къекъиф.
Мехъер жеда лугъуз хуъре,
Чав чкӀанва шумуд жуъре.

Мехъер жеда и гатфариз,
Ван чкӀида и чӀафариз.
Юза жеда тамар, сувар,
Мехъер - мел я, мехъер - сувар...

Магъи рушан мехъер ялда,
Амма адан рикІ хер ялда.
Къекъвезва ам вилерал циф,
Хиялриз гъам жезва илиф.
Ялиз ава икІ гъамунихъ,
Чешне авач и гамунихъ.

Акъат тежер яцІ хъана дерт,
Секин тежер вацІ хъана дерт.
Низ лугъуда, гъикІ лугъуда,
Рушан рикІел къацІ хъана дерт.

Шумуд тават ава гуз наз,
Сад садавай гаф хабар къаз:
Чи Магъидиз мехъерзаван?
Квез мехъерихъ эверзаван?
Бес Рагъданан гъикІ жеда гъал?
Руш чарадан свас жеда жал?

6.

Цавун нурар - Ракъинин хатІ,
Дере тирвал чкІизва мад.
Дамахдава чил гуълуъшан -
Тебиатдин дигай лишан.

Нураривай къачуна ранг,
Акъатнава цуъквер чанг-чанг.
Гъвергъверар - агъ, куълуъ эквер,
Мулдин цуъквер, гъулан цуъквер.

ХупІ иер я марвардин цуък,
Атирдин цуък, шагъвардин цуък.
Яру цуъквер, цІару цуъквер,
Хъанва ажеб хару цуъквер.

ЦІар элкъвейбур, зар элкъвейбур,
Экуън сифте яр элкъвейбур.
Серинардай гар хътинбур,
Дамагнавай яр хътинбур,

Цаз алайбур, лаз алайбур,
ЦІийи сусан наз авайбур,
Куркур цуъквер, гургур цуъквер,
Зарар алай махпур цуъквер.

Ава гъар са пипІе цуъквер,
Чуълдин юкъва, никІе цуъквер,
Чигед цуъквер, нуъвед цуъквер,
Тават цуъквер, бике цуъквер.

Дамагнава Алупан чил,
Иервили рамзава вил.
Гъайиф тушни эцигиз кам,
Гъуъмедава чІагана кІам.

Бахтлувилер хупІ пара я,
Амма Магъид дерт хара я.
Тпушунзава цифери пел,
Силе хъанва вилерин сел.

Агакъ тийиз ярдив гъилер,
Члалал гъизва цавар-чилер.
Ялгъуз амай бубу хътин,
Такъат амач адахъ эхдин.

Къел алахиз кайи хирел,
Ам Рагъданахъ тунва цИгел.
Майдин цИйи вирт хътин руш,
Вучиз вал гъам хъанва аруш?

...Чанда аяз, къай авайдаз
ЦАярикай жедани дад?
Къвед сад садаз кІани ятІа,
Агуд жени рикІив чарад?

7.
Мехъерин ван ава хуъре,
Гъава ягъиз шумуд жуъре.
Далдамдини зуърнеди икІ,
Хъуътуълариз рамзава рикІ.

Са Магъидин гъарикІ я гъал,
Яргъарава квахъай хиял.
Авазва ам течиз къарай,
Агакъ тийиз садав гъарай.

Рушар ина хъана алдах,
Ийиз тазва адав дамах.
Эвягъзава яргъи кифер,
Амма сусахъ авач кефер.

Лезги хуьре пуд югъ, пуд йиф,
Эл мехъерик хъана илиф.
«Лезгинкадин» ван алахъна,
Чинай бахтлу хъверер кIвахъна.

Демер хъана экуьналди,
Тух хъанач эл кyuьлуналди.
Лугъуз-хъуьрез кyuьзуь-жаван,
Вири шад тир - патанд-жуванд.

ЧкIай йифиз къвед лагъай дем,
Кис хъайила вири алем,
Гъатна чанда ашкьидин звал,
Дегиш хъана Магъидин гъал.

Ахъайна рак явашдаказ,
Акъатна руш садаз такваз.
Ярдин кIвалив агакъна ам,
Са легъеда чкIана гъам.

”Рагъдан” лугъуз эвер гана,
КIани ярдин икI тIвар кyuна.
Алахъайла гатаз ракIар,
Сефил гьиссер хъана кукIвар.

Пагъ акъатна Рагъданай, пагъ:
- Им вун яни, я сад Аллагъ?
Вуч хабар я, чарадан свас?
- Зид мехъер туш, зид чIулав яс.
Вун я чир хъухъ, рикIин мурад,
Вун тахъайтIа жеда заз гъад.

Ахъай мийир вуна зи гъил,
Чи дeрeдa aмa зи вил.
Авaтдaлдe эл aхвaрaй,
Мaд сeфeрдa чyл aхкyрaй.

Шeхънa Мaгъи икI лaгъaнa,
КIaни ярдeн гaрдaн кyнa.
ЧIлaлaхъ тeжeз хъaйи кaрдeн,
Рaгъдaн eсир хъaнвaй ярдeн.

А дeрeдиз aгaкъaйлa,
Цyкквeд юкъвa aцyкъaйлa,
Мaгъи рyшaн юзaнa вaн:
- Зи гaфaрeхъ яб цe, Рaгъдaн.
Цyкквeрeкaй мeс aя зaз,
Вун зи чaм хъyхъ, зунни ви свac.
КIвaтIa цyкквeр гeж тaвyнa,
Зи вeнeлaй aлaхa нa.
Мacа зaтIни кIaндaч вaвaй,
Жузaз тaхъyй гaфни зaвaй.

Лув aкaтнa aвa Рaгъдaн,
Дyънъя aмaч вилe aдaн.
КIвaтIнa чyлдeн вeрe цyкквeр,
Бaхтлy я aм, чинaвaз хъвeр.

Хвeшeзвa aгъ, Мaгъидиз гъикI,
Ашкъидивди кyкIвeнвa рикI.
Сa сyсaзни ихътин иeр,
Мeс хъaйд туш бaгъa, дигaй.

Къве кІаниди сад я лугъуз,
Муьгъуьббатдин гад я лугъуз.
ИкІ ашкъидин тахтунавай,
Цуьквед дере бахтунавай.

- За масадаз яр лугъудач,
За масадав гъил вугудач, -
Гагъ хъуьрез, гагъ ишезва руш,
Рагъданалай хъана аруш.
- Къачу залай, къачу на кам,
Сад жедайд я ашкъидин чам.
КІанид лугъуз чарадав куьз,
Агатин зун адетар хуьз?
Вун аватІа, кІанда дуьнья,
Агата зав, чан-рикІ ая.
Агата зав, къачу зи наз,
Хуьруьз хабар тахъанамаз.

Агатайла и лацу лиф,
Цуькведилай иер, зериф,
Са легъзеда атІана пагъ,
Рагъданалай алахъна агъ:

- Магъи, Магъи, зи иерди,
Ваз чидани, зи рикІ хер тир.
На сагъарна, вун я лукъман,
Зи уьмуьрдин кІани мугъман.
Вун зи гатфар, зи сувар я,
Вун зи Варз я, зи цавар я.
Дуьнья кІандач вун авачир,
Заз йикъарин дад амачир.

Зи кланиди, зи малаик,
Вун риклелай алудин гьикІ?

Чан-рикІзавай рушаз ада,
Бахтавар тир, шад тир гада.
ХупІ диганвай сад садаз кьвед,
Бахтавар тир кьве лацу кьвед.

Цавун юкьва хьуьрейла Рагъ,
Магъид вилай авахьна нагъв:
- Амач клусни зи рикІе чІун,
Ша чара жен гила, яр, чун.

ГьикІ чара жен кланидакай?
Икьван верцІи, икьван дигай?
КІвачериз гьикІ лугьуда вач,
Кам вегьидай аман авач.

- Хуьруьз хьвач вун, аман, Рагъдан,
Тавурай заз элди дуван.
- Бес вун гьикІ хьуй, зи клани яр?
- Вуна клусни чІурмир гьалар.
Са клунчІ цуьквер кІватІна жуваз,
Жкведа ви гуьгьуьнаваз.

Фена Рагъдан, туна дере,
Амай Магъи гьамдин кьере.
Цуьквед месе иер суна,
Амай ялгъуз, гьамди кьуна.

Вилер мичІна ярх хъана ам,
ГъикІ хъурай свас, амачиз чам?
Мад дуьньядихъ вил кумачиз,
Яшамишдай гуж амачиз

Гъуцариз дадзавай руша:
- Зал цуьквед кафан аруша,
Лилида тур, юзура зун,
Лирлияр лагъ, ксура зун,
Авуд мийир и ахварай,
Гъамишалух заз авхара.

Цуьквери ам ксурзавай,
РикІ атирдив ацурзавай.
Мецел са тІвар алай ”Рагъдан”
Лугъузвай, ”вун рикІ я, зи чан”.

КІватІна ада амай такъат,
Тпал ванерив авуна къатІ.
Шехъна дере килигайла,
Са манидал илигайла:

”Зун къизилгуьл тар я вахар,
Магъи дилбер чан,
Цуьк ахъайна бегъер тагай,
Магъи дилбер чан.
Зи рикІикай низ хабар я,
Магъи дилбер чан,
Эхиз тежер дердер жагъай,
Магъи дилбер чан.

И дуьньяда кьве кар гуж я,
Магьи дилбер чан,
Жуваз кIанид кьисмет тахьун,
Магьи дилбер чан,
Жегьилзамаз вяде хьайла,
Магьи дилбер чан,
Азраилдив чан гьикI вугун,
Магьи дилбер чан.

Зун дередин кафандава,
Магьи дилбер чан,
Зун сурариз твах жегьилар,
Магьи дилбер чан,
Зи дуьньядихъ вил галама,
Магьи дилбер чан,
Сура дакIар тур кIани яр,
Магьи дилбер чан”.

Гьам дередал хьайла аруш,
Гьал амачиз кис хьана руш,
Руьгь чандивай кьакъатзавай,
Хуьр мехьерив агатзавай...

8.
Кье Магьидин мехьер ялда,
аман чан эллер,
Чаравилер залан ялда,
аман чан эллер,
ГьинаватIа Магьи дилбер,
аман чан эллер,
Иер гьвергьвер, назлу гьуьлбер,
аман чан эллер.

И цуькверихъ са цуьк ава,
Магъи дилбер чан,
Рагъ ишезва адахъ цава,
Магъи дилбер чан.
Чилеривай къакъатнава,
Магъи дилбер чан,
Яргъаризди акъатнава,
Магъи дилбер чан.

Шехъа гила диде-буба,
Магъи дилбер чан,
Низ герек я куь кьин-туба,
Магъи дилбер чан.
Цуькверал таз гъайиф тир тан,
Магъи дилбер чан,
Чилин кІаник, лагъ, гьикІ кутан,
Магъи дилбер чан.

Шехъа Рагъдан, яр амачиз,
Магъи дилбер чан,
КІанид галай къар амачиз,
Магъи дилбер чан.
Катна фена ви чубарук,
Магъи дилбер чан,
Амач адан я гел, я руг,
Магъи дилбер чан.

Хабар хъана атайла эл,
Чехи сувай атана сел.
Гъатна Магъи селдин хура,
Инсаф тирни кутаз сура?

Квахъна Магъи са хиял хъиз,
ЦІрана ам икІ са ял хъиз.
Амай вири атІана пагъ,
ЧІугваз жедай дерт яни, агъ?
Къил-мет гатаз ава вири,
Хъижедани Магъи дири?

Садра гъиляй акъат тавуй,
Садра къиникъ агат тавуй,
Авахъай яд элкъведайд туш,
Алатай гад хкведайд туш.

Хъфирла эл пашмандаказ,
ЧкІана са гъамлу аваз.
Ишезавай Магъидин ван,
Эверзавай ада: ”Рагъдан!”

Алатна икІ шумуд бере,
Ингъе пашман ама дере.
РикІел хкиз хъайи крар,
Сал дередал эцигна тІвар.

Сада ”Магъу”, сада ”Магъи”.
Гъа чІавалай лугъуда хъи,
Агъу авай дере я им,
Магъи тухвай дере я им.

1999

МЕГЪУЪН ТАР

Дуьньядихъ мужидатар
Ава гъар сад са сир яз.
Абур гъикІ жезвайд ятІа,
Сад Аллагъди чирда чаз.

И къиса са береди
Заз бубади раханай.
Зи гафарихъ хъсандиз,
Яб акала лагъанай.

Дегъ чІавара са яргъал,
Са чими баянлухда,
Цавай цІаяр чкІизвай,
Яд авачир къумлухда,
Са тар, са вал авачир,
Чан алай затІ амачир,
И къил а къил таквазвай,
Яд такбуна дакІвазвай,
Пад-пад хъанвай чил авай,
Звал-звал хъанвай пел авай.
Са шак авачиз, ашкар,
Гъана хъайид я и кар.

Йикъар, йифер алатиз,
Авай гъа са къайдада.
Баянлух акурбурун
Жедай вилиз дуьнья дар.

Ина рекъер сад хътин,
Ина чилер сад хътин.
(Къиметлу вуч аватIа,
И дуъньяда яд хътин?)

Яд авачиз чилин хур,
Къиляй-къилиз хиреда.
Виш йисар тир чIехи чуъл,
Къаних яз и жуъреда.

Жедай и баянлухда
Къув ягъаз ялгъузвили.
Чан алачир чилерал,
КIвал чIур хъуй ажузвили.

Ял атIанвай чилерин,
Язух хъанвай пелерин.
Ван авачир эллерин,
Гел квахънавай гелерин.

Къил къакъудна яргъариз
Катнавай чан алайбур.
Гъикъван чIав тир а пага
Къвезмачир чилел абур.

Цаварай цIай чкIизвай,
Ял къазвай акурбурун.
И мусибат хиялдиз
Къведани такурбурун?

* * *

Тахъай хътин кар хъана
Баянлухда са йифиз.
Са мегъуьн тар хкатна
Чиликай Шарвили хъиз.

Акваз-акваз дувулар
Фена адан деринриз.
Яд фитиниз чиликай,
Алахъна чуьл серинриз.

Югъ-къандивай чIехи жез,
Зурба жезвай мегъуьн тар.
Адан хъендихъ къугъвазвай
Серин шагъвар, къайи гар.

Пеш ахъайиз, хел вегъиз,
Хкаж жезвай цавариз.
Мегъуьн тар баянлухда
Элкъвенвай хупI сувариз.

Авай къил хуьз виКегъдиз,
Къуд патахъ вегъена хел.
Баянлухда ада икI
Кевирзавай вичин гел.

Алапат тир цIай кузвай
Чуьлдин юкъвал мегъуьн тар.
Низ акур тир дуьньяда
Пагъ атIудай ихътин кар?

Алахъзавай датIана
Ялгъузвилин хаз гъава.

Тарцихъ зурба хъен авай,
ЧкIайтIани цIай цавай.

Са иервал аватIа,
Къведни, цIудни хъжеда.
(КIанивилихъ ялайла,
Вуч ава хъи, тежедай?)

Къацу ранг баябандиз
Мегъуън тарци хкана.
Са къуз адан ценерив
Са булахни ргана.

Хъана булах милидиз,
Шад макъамрал илигиз.
И хару иервилиз
Къве вил кIандай килигиз.

Яд галукъай чкадив
Мублагъвилер агатна.
Аквaz-аквaz чиликай
Векъер, цуьквер хкатна.

Элкъвез-элкъвез и пата
Тарар, векъер акъатна.
Са мегъуън дувулрикай
Шумуд са мегъв хкатна.

Мегъуън зурба хилери
Хуъзвай суьгуьл тарар икI.
Абуру пун къунивай,
Ахъа жезвай адан рикI.

Къакъан хилер цавариз
Хкажзавай тарци мад,
Иервилини тахтунал
Алаз шад тир, гзаф шад.

Баянлухда са маса
Алапат тир мегъуьн тар.
Им - Аллагъдин са суьгъуьр,
Им - садрани тахъай кар.

ИкI къуд патаз килигиз,
КIанивилел илигиз,
Авай суьтуьл къелемар,
Куьлуь-куьлуь къелемар.

Мегъуьн тарци дидед хъиз,
Хуьзвай абур гараркай.
Лекъре хъиз лув ахъайна,
Къакъудзавай хараркай.

Вичин тандив агудна,
ЦIаяривай къакъудна,
Чехи ийиз алахъна,
И кар адлай алакъна.

(Къулухъ дагълар галайда хъ
Гъунар жеда, гуж жеда.
Са къуз дагълар негъайдаз
Лугъуз тежер гуч жеда!)

Ялгъуз тушир гила мегъв,
ГапIал хъанвай и чуьлда.

Къелемралди дамахиз
ИкI вичиз уьмуьр гьалдай.

Гьар са къелем рикIивай
КIандай адаз велед хьиз,
Анжах са кар чидачир
И дуьньядиз беледдиз.

Гьар са хьсан тумуни,
Гудайди туш хьсан цIир.
Дидеярни веледар -
И дуьньядин чIехи сир.

ЧIехи хьана къелемар,
Иер хьана, хупI иер.
Гьар са мегъв баянлухда
Са мани тир, са шиир.

Анжах мегъуьн тарцин кьил
Агакънавай циферив.
Гъетер адан хилерал
Илифзавай йифериз.

Чпиз мукар авуна,
Мегъуьн тарцин хилерал,
Чубарукар, дурнаяр
Къвезвай яргъа эллерай.

Мегъуьвай илгъам къачуз,
Шуршурзавай булахди.
Баянлух кьилий-кьилиз
Чагурнавай дамахди.

Гуьзчивализ авай мегъв,
Мегъуьнлухдин кьилел икI.
Вичи чIехи авунвай
Тарарал хупI алай рикI.

Аявализ агъунвай
Ам тарарихъ диде хьиз.
Мегъуьнлух элкъуьрнавай
Ада хайи дигедиз.¹

Акьул гудай рикIивай
Ада гагъ-гагъ тарариз:
«КъакъатайтIа куьн са къуз,
Басрух гуда харари».

Лугъуз тарарин рикIе
Цадай ада мурадар.
«Тахъуй лугъуз яцIара,
Сад садав къуьн агуда».

* * *

Вахтар, чIавар фена икI,
Алатна са шумуд йис.
Гара авай мегъуьн тар
Садлагъана хъана кис.

Акунар виликанд яз,
Дегиш хъанвай адан гьал.
Вилерай гъам чкIизвай,
Авайди хьиз рикIе тIал.

¹ *Диге - къул*

На лугъумир, мегъвериз
ТакІан хъанвай рехи тар.
И такІанвал къатІана,
Адан рикІни хъанвай тІар.

Гила усал веледри
Диде виляй вегъизвай.
Рахшандривни сурматІрив
Адан чил дар ийизвай.

Негъиз къакъан, зурба тар
Куьлуь-куьлуь мегъвери,
Ам кІарарал вегъенвай
Шумудни са лигъери.¹

Къабул тушир къакъанвал,
Къабул тушир такабур.
РикІелай ракъурнавай
Ам тирди чуьлдин абур.

Адан викІегъвилерал
Шак гъиз авай куьлуьбур,
Адан хци руьгъни кваз
ТакІан тир руьгъ къуьруьбур.

Авай эхиз тахъана
Адан хару ақунар.
Лугъузвай: «Чаз ақунач
Адахъ авай са гъунар».

¹ *Лигъ - алагъ*

Куърелди, парабурун,
Ахвар ханвай рехида.
Куъз ятлани абуру
Къазмачир ам члехидай.

Адан чка къун патал
Вири хъанвай гъвалат.
(Гъарадаз вичин чка
Чир тахъун тушни инад?)

Къабул тийиз члехи мегъв,
Гъар жуъре гаф-члалзавай.
Ягъанатиз адакай,
Куълубуру къалзавай.

Ван хъайила и крар,
Чуълдин гъалар хъана члур.
Инад жеда, веледри
Дидедиз гайила клур.

Члур хъана къушарин луж,
Абур мука кис хъана.
Мягътел яз амай абур:
«И мусибат куъз хъана?»

Булахдивни агакъна
Мегъверхъанрин¹ арзаяр,
Пагъ атлана амай ам,
Акурла и варзаяр.²

¹ *Мегъверхъан - вичел къаруди*

² *Варза - ваякъан*

«Ша вирида сад хъана,
Негъин чна мегъуьн тар.
Къурадайвал дувулар,
РикI чуькъвена, хъана тIар».

И меслят, и фикир
РикIяй хъана виридан.
(Гагъ-гагъ дустар, гаф вилик
Жеда акъул къеридан).

Сад авуна гафни чIал,
Раханач а тарцив сад.
Жуванбуру негъ авун
ЧIехи гъад я, чIехи гъад.

Тарциз хъана хажалат,
Са кардикай лап векъиз,
И тарарин арада
Садаз кIан тир ам рекъиз.

Гъа сад ада цIувайни,
Харувайни къакъуднай.
Дидеди хъиз са чIавуз
А тар вичив агуднай.

Хъайи крар рикIелай
Алуднавай бицIекди.
Вичин гъахъар тIалабиз,
Авай гила «викIегъдиз».

Гърайзавай ван алаз:
«Ам зи вилиз такурай!
Яргъариз акъуда тар,
Чи рикIиз тIал тагурай!

Къакъудзава и тарци
Чавай вири серинвал.
Ам тахъайтIа чуьллериз
Хкведа мад секинвал».

Пелеш хъана мегъв, пелеш,
Ишена адан гъар пеш.
Шуьткъвена кватна хилер:
«Им вуч кар я, я эллер,

Жува хвейи веледди
Жуван вилер акъуддан?
Жува цайи тарцикай
Жуваз керкетI хкатдан?

Зи дувулрал цIирайда,
Зун кваз такъаз негъзава»,
Лугъуз къуьзуь мегъуьн тар,
Зарулдаказ шехъзавай.

Цаваравай а Касдиз
Аквазвай къван и крар.
Са къуз и баябандиз
Сед хъана хъи, къваз цIаяр.

Цайлапанри вегъена,
Алугарна мегъуьнлух.
Кана тарар цАмар хъиз,
Акваз-акваз хъана чІух.

Тек мегъуьн тар аламай
Къил винизна цавариз.
Са хел къванни ханвачир,
Вуч лугъун и крариз?

Галатна цАйлапанар,
ЦАяяр, цукІар туьхуьрна.
Гумар, рехъвер чиливай
Яргъаризди чукурна.

Мад ргана Чар булах,
Кутаз и чилик дамах,
Мад къушарин ванериз
Хъана баянлух уртах.

Мегъуьн тарцин гуьгъуьл къаз,
Авай вири датІана.
Къуьзуь хъанвай тар, къуьзуь,
Хъайи крар къатІана.

ЯтІани рикІ тІарзавай
Адан къурай тарари.
Секинвал къакъуднавай
Хъана, феи крари.

Терг хъана икI кьелемар,
Терг хъана валар, чIурар.
Дувулар негъна лугъуз,
Терг хъана, ийиз цIурар.

Алатна йикъар, йисар,
Алукъна девир маса.
Элекъна мегъуьн хъилер,
Акваз кIанз вичин гелер.

Цирна адан мурадри.
Чирдайд аван мурадриз,
Вуж гъахълу я, вуж батIул?
Ава гъардахъ вичин тIул.

ЭкъечIна мад кьелемар,
Мегъуьн тарцин дувулрал.
Гъейран хъана вири эл,
Мадни чуьлдин акунрал.

Алатда икI девирар,
Квахъдач чилин ивирар.
Гъар вядеда хайи эл
Хуьз алахъда хъсан гел.

ТахъайтIа и дуьньядин
Мизан-терез чIур жеда.
ТахъайтIа хъсанвилиз
Писвилери кIур гуда.

10.08.2011

ЗАРИДИКАЙ

Седакъет Къайинбеган руш Керимова 1953-йи-сан 30-мартдиз Азербайжан Республикадин КцIар районда дидедиз хъана. Ада 1969-йисуз КцIар ше-гърдин 1-нумрадин юкъван мектеб акъалтIарна. Гье-ле мектебда кIелдай вахтунда С.Керимовадин ши-рар, гыкаяяр ва макъалаяр республикадин газетрин-ни журналрин чинриз акъатнай. 1969-йисуз Азер-байжандин Гьукуматдин Университетдин журнали-стикадин факультетдик экечIай С.Керимова студент тир йисара республикадин виридалайни чIехи тираж-далди чап жезвай “Азербайжан генжлери” газетдин чинриз акъудай макъала ва очеркралди сейли хъанай. Адан ахлакъдин месэлайриз талукъарнавай очеркри республикада ван кутунай. Азербайжандин прессада гадарнавай аялрин, иесуз дидейринни бубайрин ме-сэляяр сифте яз и лезги руша къарагъарнай.

С.Керимовадиз гьеле университетдин вад ла-гъай курсуна кIелдай вахтунда алакьунар авай къе-лемэгълидиз хъиз Азербайжандин КП-дин ЦК-дин “Совет кенди” газетда мухбирвиле кIвалахун теклиф-най. Гьа газетда ада ара датIана 17 йисуз кIвалахна. С.Керимова Азербайжандин парламентдин орган тир “Гъаят” (гуьгъуьнлай “Азербайжан”) газетдин бине кутурбурукай сад я. Ада газет ИкI ашкъидин тахту-навай, акъатай сад лагъай йикъалай редакциядин зав-

отделвиле кІвалахна, гуьгъуьнлай международный “Туьнай” газетдин кьилин редактордин заместителдин кьуллугъ кьилиз акъудна. 1997-йисалай ам “Самур” газетдин кьилин редактор я. С.Керимова азербайжан, урус ва лезги чІаларал чапдай акъуднавай 7 агъзурдалай гзаф макъалайрин, очеркрин, корреспонденцийрин, зарисовкайрин, эссе ва фельетонрин автор я.

Журналистикада къазанмишай агалкъунрай ам Азербайжандин Журналистрин Союздин “Къизил къелем” ва Гьасанбег Зердабидин тІварунихъ галай премийриз лайихлу хъана. С.Керимовади гьакІни республикадин Мегъсети Генжевидин ва Натеванан тІварарихъ галай премияр къачуна. Хельсинкидин Ватандашвилини Ассамблеядин АМК-ди адаз “Ислягъвал” премия гана.

2006-йисуз Азербайжандин Президент Илгъам Алиеван серенжемдалди С.Керимова “Азербайжандин медениятдин лайихлу кІвалахдар” гуьурметдин тІварцІиз лайихлу хъана.

2003-йисуз Азербайжан Республикадин Медениятдин Министерстводи ва Азербайжандин Гьукуматдин Ктабханади С.Керимовадин яратмишунар теблигъ авун патал “Седакъет Керимовадин 50 йис” тІвар ганвай ктаб басма авуна. Республикадин Нобелан Информациядин Меркездин кьил, филологиядин илимрин кандидат Бейбала Алескерова туькІуьрай и ктабда заридин уьмуьрдин рекьикайни яратмишунрикай гегъеншдиз ихтилатнава. ТІвар-ван авай шаир-журналист Муъзеффер Меликмамедова гьа йисуз С.Керимовадин яратмишунриз талукъарнавай “Се-

дакъет” тІвар ганвай публицистикадин ктаб чапдай акъудна.

С.Керимова композитор хъизни сейли я. Ада ви-чин чІалариз 100-далай гзаф манияр теснифнава.

С.Керимова икъван гагъди чап хъанвай 15 ктаб-дин автор я. Адан “Ван алачир гъарай” тІвар ганвай сад лагъай повестринни гъикаяйрин ктаб (азербайжан чІалал) 1985-йисуз “Язычи” чапханада 15 агъзур тираждалди басма хъана ва ада автордиз кІелдайбурун патай чІехи гъуърмет гъана. 1989-йисуз С.Керимовадин азербайжан чІалал “Са гатфарин йиф” тІвар ганвай къвед лагъай прозадин ктабдиз экв акуна. А ктаб хушвилелди къбулай кІелзавайбуру ва критикри Азербайжандин кхъирагрин жергедиз хци къелем авай бажарагълу кхъираг атанвайди къейд-най. И кІватІалрилай алатайла заридин “Къариб къушран мани” (1991) тІвар ганвай шииррин ктаб чап хъана ва ана авай гзаф шиирар кІелзавайбурун сивяй-сивиз фена. Композиторри ктабда гъатнавай цІудалай гзаф шиирриз манияр теснифна.

Къелемэгълиди 1993-йисуз басма авур “Алпаб” роман Азербайжандин прозада вакъиадиз элкъвена. Критикри и ктабдикай кхъей цІудралди рецензияр газетринни журналрин чинриз акъатна.

Заридин лезги чІалал сад лагъай ктаб “Лезгинкадал илига” тІвар алаз 1995-йисуз Бакуда чап хъана ва ада кІелзавайбурун патай шаирдиз чІехи гъуърмет гъана. Адан гъакъиндай Дагъустандинни Азербайжандин къелемэгълийри гзаф къиметлу макъалаяр кхъена. 1998-йисуз С.Керимовади лезги чІалал “Къарагъ дуьнья “Лезгинкадал” къуьлериз” тІвар ганвай

шиирринни поэмайрин ктаб чапдай акъудна.

Авторди азербайжан чІалал кхъенвай пове-
стрикайни романрикай тукІуърнавай “Ряден” (2000)
кІватІалдихъ авсиятда газетринни журналрин чинриз
54 рецензия акъатна.

Гуьгъуьнлай лезги чІалал С.Керимовадин пове-
стрин ва гьикаяйрин “Къайи рагъ” (2003), шииррин
“Мад са гатфар” (2003), аялар патал кхъенвай “Рагъ
хъуьрезва” ктабар басма хъана. Адан са шумуд по-
весть ва роман (“Блажная”), гьакІни са къадар шии-
рар (“За семью горами”) урус чІалаз элкъуьрна чап-
дай акъуднава.

2011-йисуз С.Керимовади “КцІар, кцІарвияр”
тІвар ганвай энциклопедиядин кІватІал чапдай акъ-
удна. КцІарин лезгийрикай, гьакІни вири лезги
халкъдикай ихтилатзавай и ктабдал ада тарихчиди,
этнографди, чІалан пешекарди, журналистди, фото-
графди хъиз чІугур зегъмет чІехиди я. И ктабдин
къетІенвилерикай сад ам къве чІалал - лезги ва азер-
байжан чІаларал хъун я.

2012-йисуз С.Керимовадин урус чІалал «Мед-
вежий дождь» романринни повестрин кІватІал чапдай
акъатна.

«Зи халкъдикай ихтилат» заридин кІелзавайбурухъ
галаз нубатдин гуьруьш я. Ина шаирди чара-чара йиса-
ра кхъенвай хкъгъай шиирарни поэмаяр гъатнава.

КЪИЛЕР

ЖУВАНБУРУЗ ЧАР.....	3
Зи халкъдикай ихтилат.....	9
«Лезгинкадал» илига.....	7
Зун.....	5
Са уьмуьр вуч я къван.....	10
Вулкан.....	11
Сел жеда.....	13
Лагъана.....	15
Азадвилин шарвалан.....	16
Гъатнава зун са тилитда.....	17
Ватан вуч я.....	19
Самурдин вацI.....	24
Веревирдер.....	25
Чун лекъер я.....	27
Са мус ятIа.....	30
Шаирдин гъахъ.....	32
Женг.....	33
КIанзава заз.....	35
ЖагъидатIа.....	37
Сабур кIандач.....	39
Зун амач лагъ.....	41
Ви ракIарар гатазвачтIа дустари.....	42
Амукъдайди къве цIар я.....	44
Къакъудзава зун завай.....	46
АкуртIа заз.....	47
Лезги тIварцIин экв.....	48
Чир хъанайтIа.....	49
Тек я зун.....	50

ЧкІанва чІал	51
Чан дидедин	54
Хъсан шивдин гуьгъуьна	55
Дагъларал кьин кьада	56
Мураддин балкІандал	58
Зун къая я	60
Буржар	61
РикІелай алудмир	62
Сифте ргал	64
ТІал	66
Харар аку	67
ГъалатІар	68
Алцура	69
Шад аквамир	74
Са лекъ ая	75
Заз аял жез кІанзава	76
Вуч ийин	78
Дигайд я	79
Хайи диге	82
Жеда	83
Гъикъван чІав тир	84
Лекъерин лужар	86
Виш йис хъанвай къари	87
Дидедин чІал	89
Са дуст кІанда	91
Ахлад, ахлад	92
Жуванбуруз чар	94
Гъалал фу	96
Зи гиманар	98
Ахвар авач	100
Хъанач, хъанач	101
Вуч жеда	103
Хуьн тийизвай	104

Таран гуъмбет	105
Лишан	107
Авазва лиф	108
Ваз вуч хъанва?	109
Риклер дар тахъайтІа	111
Гел тада	113
Бахт	115
Залди хъанайтІа	116
Пара кІанда	118
Рагъиматан маниди	121
Чир хъанач	122
Ирид хцин диде	123
Ламран бала	125
Лепейри элягъ жез	126
Къал ала	127
Аман амач	130
Зав гва вири	131
Талгъурай	133
Дуьнья	134
Дагъ авани	135
Чи бадедин хтулар	136
Чаравал	137
Сувар	138
Хайиди хъиз агата	140
Гьалт тавурай	142
ШакІукІа	143
Зи ахвар	144
ГъикІ лугъуда	149
Куьлег	150
Алпандин хва	151
Уьмуьр вучиз куьруь я	152
Къветхверар	154
Дуьнья я	156

Зур акатдач	157
Къарагъ дуьнья	159
Шамилан дагъ	160
Такурвалмир.....	166
Сейли баде.....	167
Ватан.....	169
Тазиятдин кѣлмир мани	170
Самур.....	172
ЗуракІ цѣларар.....	174
Къакъанар	175
Са къиликай.....	176
Дустуниз.....	180
Къве гъилера	181
Къеб.....	182
Ви сурал са улуб алай... ..	184
Лезги чІал.....	186
Къилив кІанда	187
Гафар.....	189
Аруш хъанва таб	191
Рахазва чи чІал.....	192
Ватандикай фикирар	193
Кцѣлар	195
Луварар тахъурай хпериз	196
Зи уьмуьрдин гелер	198
Чир жеда.....	200
Экуьн хийир	202
Хъсанвал.....	206
Хъуьтуьл гафунихъ.....	209
Зун я, зун	211
Залзала.....	213
Хциз	214
Тадивал.....	216
Дустариз	218

Багъманчи.....	211
Уьмуьр туш.....	222
Пай къачуна.....	223
Зи фикирар хару хъанва.....	224
Сабур тІалабна.....	225
КІарнавай нугъат хъиз.....	227
Иервал.....	228
Яргъара.....	229
Ирид нот.....	231
Сейлибур я.....	232
Цуьквер хъиз.....	233
Чидачир.....	234
Ватандин чил.....	235
ТІал.....	236
Залай цифер алатзава.....	239
Шиир вуч я.....	240
ЧІалан Кябе.....	241
Эрзиман.....	242
Чи гелер.....	243
Заз акІ жезва.....	244
Шиир кІанз.....	246
Ширин мез.....	248
Пичхал.....	249
Шурван пепе.....	252
Зи рушаз.....	253
Вуж тиртІа.....	256
Лекъ дагълара рекъида.....	257
ГъикІ лугъун бегъем я.....	258
Къастар зи.....	259
Зулун цуьквер.....	261
Пашман бере зи.....	262
Иера.....	263
Лежбер.....	268

КІани пІипІ.....	271
ГЪИХЪТИН ЛЕЗГИЯР Я ЧУН.....	273
Аквада.....	275
Тахсир.....	276
Жери крар.....	277
Акатна.....	278
ЧимчІим.....	279
Низ рам хъана.....	280
Муг тавурай.....	281
Мецикай.....	283
ТахъайтІа.....	284
ГъикІ лугъуда.....	285
Вуч аям я.....	286
Хуьх абур.....	288
Жеда.....	291
ТІаратІар.....	292
Фу метІеллай итимдиз.....	293
Шак гъиз тахъуй.....	294
Са дуст кІанда.....	295
Къадир.....	297
Вуч жеда.....	298
Къуна.....	299
Чун.....	300
Им вуч регъв я.....	301
Къакъуда зун.....	302
Алахъна.....	303
ЦІийи махар авалнава.....	306
Са югъ такур.....	307
Ахквазмач.....	308
Гъарай.....	309
Хъана хуш.....	312
Акал мийир.....	313

Хуьшреканап	314
Вуч хьсан тир	316
Уьмуьр гарув вугузватIа	318
Куьлубь-куьлубь	319
Хьанва	320
ГьикI лугьуда	321
Хванахва	322
КьатIузва	323
Жуван гад	324
Агакьа зав	325
Регьуьзва	326
ЧуьнуьхгумбатI	327
Вуч ийидай	328
ЛукIарин базарда	329
Квахьна гел	330
Гьидан пац я	331
Чи арада	332
Хьана хьи	333
“Бармак”	334
Агуд мийир	335
Девран гьализ хузари	336
“Гьунар”	338

АМУКЪДА ЗУН СА КУКIУШДАЛ ЛЕКЪ ХЬАНА 339

Дагълара	341
Хайи чилин теменар	343
Этюд	344
Юзана	345
Зул я зун	346
Гьвергьвер	347
Чилин сабур	348
Булахар	349
Маничияр	350

Гъар пакама.....	351
Чепелукъар.....	352
Низ чида.....	353
Зун мугъман я.....	354
Лацу йиф.....	356
Яран сувариз.....	358
Гел авунва.....	361
Рагъданин гъуъл.....	362
Цуъквер.....	363
Дустар.....	367
Гъеле хьи.....	368
КІани диде хъиз.....	370
Ахвар.....	371
Гъуълбер.....	372
Муъгъуббатдин цІай галаз.....	373
Йифен ванер.....	374
Чарчар.....	375
Рехи пеш.....	376
Уъмуърд рекъер.....	378
Кас гъуъл.....	379
Мад са гатфар.....	380
Зунни йиф.....	382
Бакуда.....	385
Зи гъава.....	386
СтІалар.....	387
Пинидин тар.....	389
Тама.....	391
РикІи фикир регъвезва.....	393
Мани-элегия.....	394
Ашукъ я зул.....	397
Жагъидач заз.....	398
Са чІавуз.....	399
Хиялар, ялар.....	401

Илифара.....	404
Хъуѣтѣун рагъ.....	407
Мягътел я зун	408
Хайи чил.....	409
ЗАКАЙ ХЪЕЛИЗ ВУЧ АВА КЪВАН.....	413
Жегъилвал.....	415
Закай хъелиз вуч ава къван	416
Лугъумир	417
Рахамир зав	418
Вун	419
Ацѣанва	420
Чара жен	421
Кѣанидаз гафар.....	422
Сад ава, сад	424
Вазни заз хъиз	425
Дагъдин синел.....	426
Гъар сувариз	427
Кѣанивал	428
Ша, уьмуьрдин сувар зи.....	429
Дуьнья валди иер я.....	430
Зи ахвара авайди.....	431
Чѣалахъ хъухъ.....	432
Хъуьрез-хъуьрез	433
Са къуьн кѣанда.....	437
Чун ава лугъуз.....	438
Чидани	439
Элегия.....	442
Яни	443
Гъикъван чѣав тир	445
Къакъуда зун	446
Алакъдатѣа.....	448
Са геренни	449

Гар жеда.....	451
Кьил акъат тавур.....	452
Тепе хъайла дагъдикай.....	455
Чилерал аватмир.....	456
Мили гаф.....	457
Четин туш.....	458
ЖедатIа.....	459
Эверун.....	461
Зун цаварай атанва.....	462
Гаф авач.....	463
Свас жедани.....	466
Вун аватIа.....	467
КIанда, кIанда.....	468
Алатна вач.....	469
ТIварцIинд я.....	470
ГъарикI тамир.....	471
Атанва вун.....	473
Таб рахамир.....	474
Жедани.....	475
Квадарда.....	476
Зунни вун.....	478
Лугъуз хъанач.....	481
Булахдал.....	482
ТатайтIа.....	484
Вучда на.....	485
Вил гала.....	486
Вуч ава ви марада.....	489
Яр.....	490
РикIи чIалаз килигзавач.....	491
Тавурай.....	492
АтIай гаф лагъ.....	493
Мили-мили.....	494
Иер вилер авайди.....	496

Куъз герек я	498
Ягъалди.....	499
Ви гуьгъуьнал	500
Асса.....	501
Яран руш	502
ПОЭМАЯР	507
ЧІалакай баллада	509
Пачагъ жез кІанзавай чинеруг	519
ГъвечІи малаик	525
Лезги руьгъ.....	533
Магъи дилбер	557
Мегъуьн тар	578
Заридикай	591

